

మా గురు దేవులు

శ్రీ శ్రీ శ్రీ ప్రణవానందస్వామివారు
శ్రీ ప్రణవాశ్రమము
గుడివాడ.

ప్రథమ కూర్పు : 500 కాపీలు.
అక్టోబరు, 1989.

శంకరాద్వైతవ్యాసమాల

గ్రంథకర్త : త్రిపురనేని విష్ణుశంకరరావు,

అంకితం

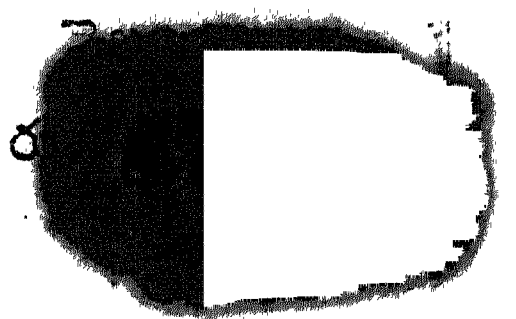

నాకు జ్ఞానచక్షువు నొసంగిన గుడివాడ ప్రణవాశ్రమాధిపతులు,
అద్వైత సాగరమును పుక్కిటబట్టిన, అపరాగస్త్య మహర్షులైన
బ్రహ్మభూత శ్రీశ్రీశ్రీ ప్రణవానంద స్వామివారి పాదపద్మములకు
వినయవిధేయతాభక్తి పురస్కరముగా యీ శంకరాద్వైతవ్యాసమాల
అంకితమీయబడినది.

19.1.1992
V/S

కాపీరైటు : రంగా ఈ కో., గుడివాడ.

ప్రాప్తిస్థానము : రంగా ఆండ్ కో.,
9/53, మెయిన్ రోడ్,
గుడివాడ-521 301..

రూ 25-00

ముద్రణ : శ్రీ రామాప్రెస్, గుడివాడ.

శంకర
అద్వైత వ్యాసమాలి

రచయిత :
త్రిపురనేని విష్ణుశంకరరావు,
గుడివాడ (కృష్ణాజిల్లా)

రచయిత :
తెలుగురనేని విష్ణుశంకరరావు

పీరి ధర్మపత్న
కీ॥ శే॥ త్రిపురనేని ధనలక్ష్మి

శ్రీ ప్రణవానంద యతీంద్రులు

గురుస్తుతి

అణుమాత్రమ్మును వేదవిద్య నెరుగంగా లేని మూఢుండ, స
ద్గుణ రాశి, పరమార్థ తత్త్వమును నాతో సిట్టె పక్కించితే
ప్రణతుల్ చేతు నిరంతరమ్మును భవత్ పాద బ్జయుగ్మానికో
ప్రణవానంద యతీశ్వరా, గురు వరా పాండిత్య రత్నాకరా.

ప్రణవాకారము సర్వ దేవతలకున్ భద్రాసనం బారయన్
ప్రణవోపాసన ముత్తమోత్తమ ము సర్వంబద్ధి సంధించుటన్
ప్రణవానందము జన్మ సార్థక మొనర్పంజాలు మార్గమ్ము శ్రీ
ప్రణవానంద యతీంద్రు సంస్మరణ సౌభాగ్యంబు చేకూర్చుగా

ఎందరు లేరు స్వాములు మరెందరు లేరు యతీశ్వరోత్తముల్
పొందుగ కావి గట్టి తమ పొట్టకు పట్టెడు కూడులేక తా
మెందును నిల్వ నీడగన కిమ్మహి బాధల కుందు వారు నీ
చందపు రాజయోగి గుణసాగరు డింకొక డేడి ధారుణిన్.

ఏదియో సాకు కల్పించి, తృప్తి లేక
బాధ పెట్టి ధనము గుంజు, బాధ గురువు
ఖ్యాతి లాభ పూజలు ధనకాంక్ష లేక
బోధ చేయును జ్ఞానమ్ము బోధ గురువు

నిన్ను పోలిన వ్యక్తిని నేను గాన
నిర్భయం బది యెల్లను నీదు సొమ్ము
దైన్య మెరుగని లోక సన్మాన్యు డీపు
స్వామి శ్రీ ప్రణవానంద సంయమీంద్ర.

దేని తెలిసిన సర్వమ్ము తెలియనగునొ
దేని తెలియక నేమయున్ తెలియరాదొ
ఏది వరాపర విధ్యల తెడుగడయొ
దాని బోధించు నతడే యదార్థ గురుడు
వాని కొనరింతు పాదాభివందనమ్ము.

అభిప్రాయములు

అ ద ర వా క్యా లు

—శ్రీశ్రీశ్రీ స్వామి సర్వేశ్వరానంద.

శంకరాద్వైత వ్యాసమాల-ఆత్మీయులు శ్రీ విష్ణుశంకరరావు గారు శ్రద్ధాతత్పరులై గురుసన్నిధిని శ్రవణముచేసి మననము చేసుకొన్నవిషయాలను ప్రజ్ఞయందు నిలుపుకొని అద్వైతానందము ననుభవించుతూ ఏతదానందము జిజ్ఞాసులోకమునకు ఉదారమతితో అందచేసి ధన్యులయ్యారు.

భయహేతువగు ద్వైతదృష్టిని దూరంచేసి ఆభయము ప్రసాదించు అద్వైతజ్ఞానము ఈ వ్యాసమాలయందు నిండుగా కనిపించుటచే ఈ వ్యాసమాలకు శంకరాద్వైత వ్యాసమాల అనునామము సార్థకత అని చెప్పవచ్చు. ఆదిశంకరుల అద్వైత సిద్ధాంతమును, క్షుణ్ణంగా అధ్యయనంచేసి శాస్త్రార్థములను తాకికోదాహరణముల ద్వారా సర్వానుభవమునందించు ప్రజ్ఞగల మహానుభావులు.

బ్రహ్మలీనులు గుడివాడ ప్రణవానందాశ్రమ స్థాపకులు వేదాంతకేశరి యను బిరుదునందిన ప్రణవానందస్వాములు వీరికి గుతువుగారుగా ఉండుట వీరి బహుపుణ్య భాగ్యమని చెప్పవచ్చు. అంతయేగాదు. ఆంధ్రావనియందు పరివ్రాజక శిరణోమములగు మహానుభావులందరిద్వారా చక్కటి ఆధ్యాత్మ విద్యనుసారభూత విషయాలన్నిటిని గ్రహించి తనబుద్ధి వైశారద్యమున ఈ వ్యాసమాలను గూర్చినారు. శంకరుని నామముతో తననామము అన్వర్థముగానుండుటచే ఈవ్యాసమాల శంకరాద్వైత వ్యాసమాలగా ప్రకటన చేశారు. అభేద దర్శనమ్ జ్ఞానమ్ - జ్ఞానాదేవతు కై వల్వమ్ అన్న శ్రుతి వాక్యతాత్పర్యమును అవస్థాత్రయ వివేకముద్వారా చక్కగా మననము చేసుకున్నవారు. వీరు జాగ్రత్ స్వప్నసుషుప్తి అను మూడవస్థలలోను శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస, గ్రందాదులైన జ్ఞేయ పదార్థములు ప్రతిదినమునకు తెలియవచ్చు చుండునో ఆ విపరస్పరము వేరుగా నున్నప్పటికిని అన్నిటియందు అవి ఏక రూపముగనే వ్యాప్తములుగా నుండును గాబట్టి వానియొక్క

జ్ఞానము పరస్పరము వేరుగానుండదని చక్కటి జ్ఞానమును ఈ
 వ్యాసములయందు వ్యక్తము చేయగల్గినారు. సర్వానర్థదాయక
 మగు సహంకారమునకు దాని ధర్మములైన కర్మత్వభోక్తృత్వాదు
 లకు ఆత్మ ద్రష్టమై ఉన్నదను అనుభవమును సదృష్టాంతమున
 ఇందు నిరూపణ చేయగల్గినారు. అసంగోహ్యాయం పురుషః అన్న
 శ్రుతివాక్యమును బాగా నెమరువేసుకొని ఆకాశాది భూపర్యంతము
 అహంమొదలు దేహపర్యంతము సర్వత్రావ్యాపించి అఖండైక
 రసమై వెలుగొందు ప్రజ్ఞయే తన నిజస్వరూపమని మహావాక్య
 తాత్పర్యమును ఇందురూఢి పరచగల్గినారు. ఈనాడు ఎన్నియో
 శాస్త్రాలు ఎందరోమహాత్ములు భిన్నభిన్న భావనల వ్యక్తం చేస్తూ
 ఆత్మవిద్యను కలుషిత మొనర్చుట గుర్తించి పరంపర శ్రుతియుక్తి
 అనుభవములద్వారా గురుకృపనంది తాజీర్ణించుకొని వ్రాసిన ఈ
 వ్యాసమాల జిజ్ఞాసువులకు ఆదరణీయమైనదని తలుస్తాను. ఆత్మ
 సత్తు, చిత్తు, ఆనందము, బ్రహ్మము, కూటస్థము, సాక్షి, ద్రష్ట,
 ఉపద్రష్ట, ఏకము, స్వయం ప్రకాశము అను నిటువంటి విధేయ
 లక్షణములచేతను, అనంతము, అఖండము, అసంగము, అద్వితీ
 యము, నిర్వికారము, అప్రమేయము, అవ్యయము, అక్షరము,
 అజము, నిరాకారము అను నిటువంటి నిషేధ లక్షణములచేతను,
 చక్కగా ఆత్మ స్వరూపానుభవమును బుద్ధిద్వారా ధారణచేసిన
 ఉత్తమ గృహస్థులు. వీరు సదా సాఘసేవారతులై శాంతి దాంతి
 ఉపరతి మొదలుగాగల దైవీగుణములను హృదయంలో పాదు
 కొల్చుకొని వారి అనుభూతిని అనేకవిధ వ్యాస పరంపరలద్వారా
 అద్వైతానుభూతిని ఈ గ్రంథముద్వారా వ్యక్త చేసుకొని తమ
 జన్మసుసార్థకము చెసుకొన్నారు. వీరిజన్మచే వారికులము వంశము
 పావనము. బ్రహ్మవిదులు వీరిని సదా ఆశీర్వాదిస్తూ వీరి బ్రహ్మను
 భవమును మరింత కొంగ్రొత్త పోకడలచే విస్తరించు గ్రంథములు
 వెలువడ చేయుదురు గాత.

ఇతి శివమ్.

స్వామి సర్వేశ్వరానంద.

— చెలసాని నాగేశ్వరరావు.

శ్రీ విష్ణుశంకరరావుగారు నా బాల్యమిత్రులు, సరసులు. సరసులు అంటే, వారు వాదంకోసమే వాదించరు, సారాన్ని గ్రహించడానికే సంభాసిస్తారు. ఇట్టి వీరు, తాను అపుటపుడుగా వ్రాసిన వ్యాసమాలను చూడమని ఒక స్నేహితునిగా నాకుపంపారు. కావున వీరు గ్రహించిన సత్యమేమిటో మనమించుక చూద్దాం.

వీరు ఈవ్యాససంపుటి కిచ్చిన నామధ్యేయం “శంకరాద్వైత వ్యాసమాల” సామాన్యంగా పాఠకులు ఆదిశంకరాచార్యుని అద్వైతమును గురించి వ్యాసమాల అనుకుంటారు. కాని దీనిలో బహువిధ అద్వైతాలు చర్చించబడినవి. కాబట్టి వివిధాద్వైతాలను విష్ణుశంకర రావులోని “శంకరుడు” అర్థం చేసుకున్న ప్రకారమే ఈ అద్వైత మాల- అని మనం అనుకోవాలి.

ఈ “శంకరుని” ప్రకారమేదో ఇపుడు పరికించుదాం. :
మాయా = మా + యా = విచారించినపుడు ఏది లేదో, అది “మాయా” అని శ్రీ శంకరాచార్యుడు. ఈ నిర్వచనం నివ్వడంతో పాటు శంకరరావుగారు ఈ రెండవ నిర్వచనం కూడ ఇచ్చారు. :
మాయా = మా + యా = యా మినోః. సామాయా. అనగా ఏది బ్రహ్మమూలంలోని ఒకానొక సత్యంను కొలిచి నిర్ణయించి, అభివ్యక్తి చేస్తుందో అది మాయ. “సంభవామి ఆత్మమాయయా” (గీత : 4.6) ఆనేపదంలో మాయ భగవంతునికి అభివ్యక్తి సాధనమని గీతాకారుడు కూడ తెలుపుతున్నాడు. పోతే శంకరరావుగారు దీనివైపుకే మొగ్గు చూపారు. గాన ఈ అద్వైతాన్నే వారు సారంగా గ్రహించారని మనం అర్థం చేసుకోవాలి.

తర్వాత “స్వస్వరూపాను సంధానం భక్తిః” అనే శంకరా
చార్య భక్తి నిర్వచనాన్ని రచయిత ఉదాహరించారు. భక్తుడు
అనుసందించేది (అన్వేషించేది) తన స్వరూపమే గాన, ఈభక్తిలో
ద్వైతంలేదు. ఇది కూడ వీరికి నచ్చిన అద్వైతమే. ఇట్టి భక్తి కూడ
వీరికి అభిమాన పాత్రమే.

మహాత్ములు, ఆవతారాలు చెప్పింది చెప్పడానికే రారు.
ప్రపంచాన్ని గమ్యం దిశగా మరికొంత ముందుకు నడపడానికి
వస్తారు అందుచేత ప్రాతవారుచెప్పింది సత్యమే అయినా, క్రొత్త
వారు చెప్పేది అధికతర సత్యం గాన, ఈనూతనభక్తతరసత్యాన్ని
గ్రహించడానికి జిజ్ఞాసువులు సుముఖంగా ఉండాలి. అట్టి సుముఖత
శ్రీ శంకరరావుగారిలో కన్పించడం ముదావహం. అందుకు వారిని
అభినందించుతున్నాను.

చెలసాని నాగేశ్వరరావు.

పరిచిత వ్యాహృతులు

—సుంకర శివరామయ్యచౌదరి.

ఓం త్రీః ఓం త్రీః ఓం త్రీః

శ్రీ త్రిపురనేని విష్ణుశంకరరావుగారు వారి శంకరాద్వైత వ్యాసమూలను నాకు ఆమూలాగ్రముగ చదివి వినిపించిరి. ఆనంద పరాకాష్ఠనందుకొంటిని. దుర్గార్హమగు జటిలమగు అద్వైత సిద్ధాంతమును, ఎట్లు తమ ప్రసంగ ప్రబోధ ప్రవచనములలో సామాన్య శ్రోతలకుగూడ హితమిత మృదుమధుర వచనములతో అందించునట్లు యీ వుద్గ్రంథమునుకూడ తమ చిక్కని, చక్కని లలితపద బందురావళితో పాఠకులకందించిరి. ఇది వారి వాఙ్మయ తపస్సు.

పరమేశ్వరుని సృష్టియంతయు : ప్రణవరూపమగు ఓంకార పరబ్రహ్మమే. ఈసృష్టిలో నరజన్మ దుర్లభము. అందున ప్రండితు డగుట, మీరి అద్వైత పండితుడగుట దురాపము.

ఈ జన్మమిక దుర్లభమురా, సాజన్మ సాకార సద్గురుని గనరా.
నరజన్మమిక దుర్లభమురా, చంచలంబగు జగతిలోపల,
శాశ్వతం బొకటిదిరా, కన్నుమూసి తెరచులోపల,
కలియుగంబు మాయరా, ఆత్మయొక్కటే అంతటాతానై
వెలుగొందురా.

ఇట్టి ఆత్మతత్త్వ మెరిగిన మహామనీషి - టి. వి. శంకరరావు గారు. కాగడా తలక్రిందు చేసినను డాని జ్ఞానాలు ఉప్పరంబునకు ఎగయునట్లు, ఉన్నతుడు ఎన్ని విఘ్నములు సంభవించినను, ఉన్నతోన్న తపథములకే పయనించును.

స్వార్థమునువీడి పరార్థముకొరకు పాటుపడువారు ఉత్తములు స్వంతలాభమును కొంతమానుకొని, పరులకై పాటు బడువారు మధ్యములు. స్వార్థమునకై పరులను బలియిచ్చువారు అధములు. కుడిచి కూర్చుండి నిష్కారణముగ పరులకు అపకృతి చేయువారిని

ఏమని పిలువవలయునో తెలియదన్నారు భర్తృహరి. ఇందు యీ రచయిత ప్రథమశ్రేణికి చెందిన ధీరోదాత్తులు. అతిగంభీరులు.

“త్యాగేనై తేన అమృతత్వమానశః” అనునట్టి త్యాగమాయ నిది. తమసంపదలను పరోపకృతికొరకు సాధువులు వినియోగింతురు ఇట్టికోవకు చెందినవారు వీరు.

అయం నిజః పరశ్చేతి భావనా లఘుచేతసాం,

ఉదారచరితానాంతు వసుదై వ కుటుంబకం.

అనునట్టి మంచి మానవత్వ మాయనిది.

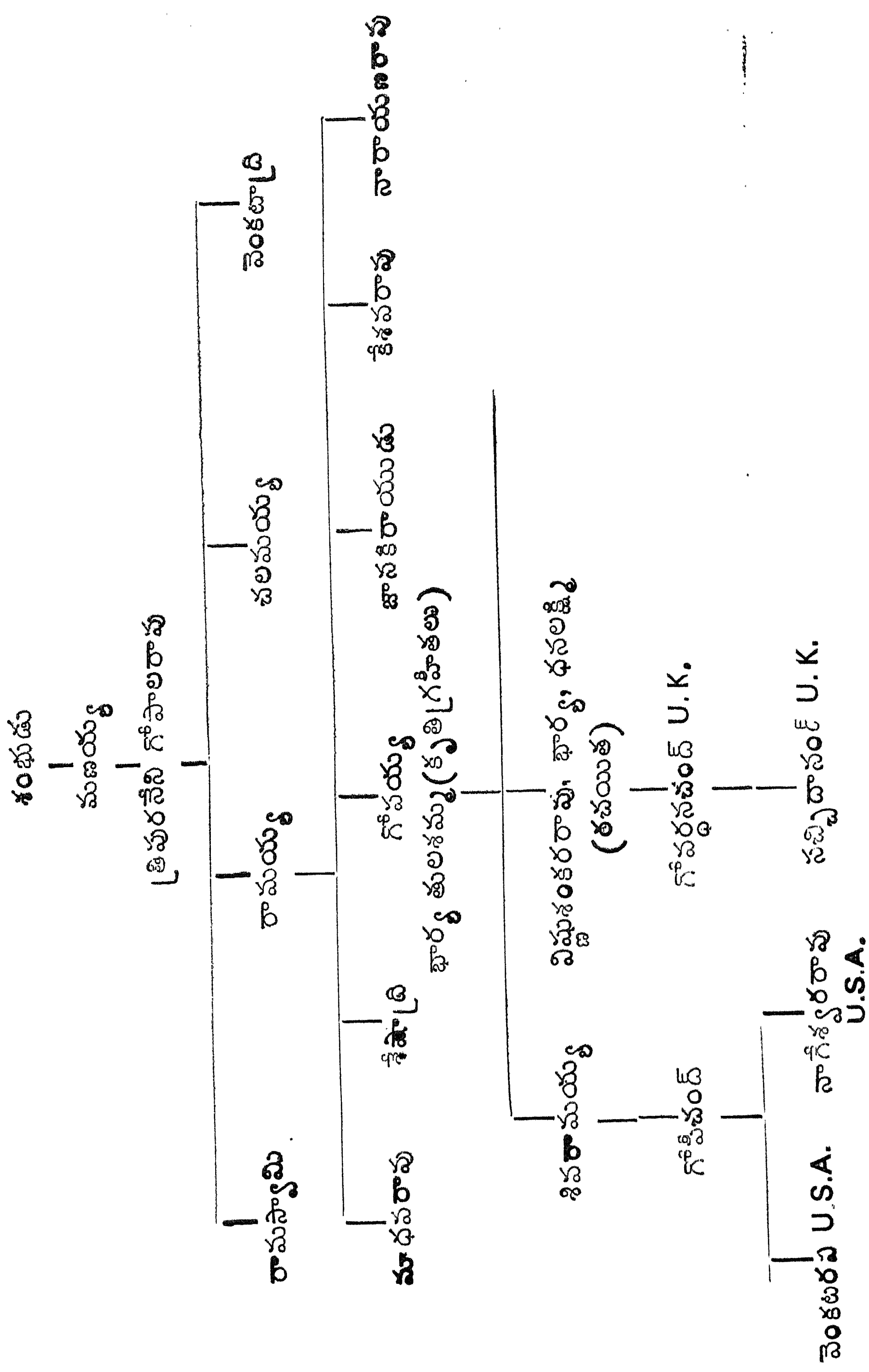
వీరు శ్రీపురనేని వంశీయులు. అందులో శ్రీ రామస్వామి చౌదరిగారు జగమెరిగిన బ్రహ్మజ్ఞాని. కృష్ణా మండలాంతర్గతమగు అంగలూరు వీరి జన్మభూమి. తులశమ్మ, గోపయ్యలు వారి తలి ధండ్రులు. శ్రీ గోపయ్యగారు శివాలయ ధర్మకర్త. భగవద్భక్తులు తులశమ్మగారు, అతిథిలభ్యాగతుల ఆరాధకురాలు. ఈదంపతులకు శివరామయ్య జ్యేష్ఠపుత్రుడు. ద్వితీయపుత్రుడు మన గ్రంథకర్త విష్ణుశంకరరావుగారు. విష్ణుశంకరరావుగారి ధర్మపత్ని ధనలక్ష్మి. వీరిరువురు మైత్రీ, కరుణ, ముదిత, ఉపేక్ష యను సుగుణములకు ఆటపట్టులై యున్నారు. “పరసుఖ సంతుష్టిః ముదితో” అనగా ఇతరులకు పకృతిచేసి వారినానందపెట్టి దానితో వీరానందపడుటయే ముదిత యనబడును. దీనికి వారి జీవితచర్యలే ఉదాహృతులు కాగలవు. ఈ దంపతులకు గోవర్ధనచంద్ అనుపుత్రుడు వీరిసతీమణి శ్రీమతి లీలాకుమారి. వీరుభయులు ఉన్నతోన్నత వైద్య విద్య నభ్యసించి ఇంగ్లండుతో జనత కుపయోగపడుచు ఉద్యోగములు చేయుచుండిరి. వీరికి సచ్చిదానంద అను పుత్రుడు గలదు.

వీరిగ్రంథమున, జిజ్ఞాసగల, ముముక్షువులకు, వేదాంతవిధుల విహరించడానికి రుచిరమగు, అమృతపాథేయ మందించిరి. వాసనా క్షయము మొదలుకొని, షడ్లింగసహిత మహావాక్య మహదర్థ వివ రణము ఇందు పొందుపరచబడినది. జీవన్ముక్తిస్థితిని గూర్చి వివ రింపబడినది. అద్వైత ప్రక్రియకు కావలసిన అన్నివిషయములు.

ఇది ముత్యాలు గ్రుచ్చిన మాలవలె వివేచింపబడి యున్నది గాన
ఈ గ్రంథమునకు “శంకరాద్వైత వ్యాసమాల” యను నామము
అన్వర్థమైనది. సాధన చతుష్టయ సంపత్తి గలిగిన జిజ్ఞాసువులు, ఈ
గ్రంథమును ఆ మూలాగ్రమముగా చదివి మననము చేసికొన్నచో
విదేహ ముక్తులగుదురని యనుటకు నాకెట్టి సంశయమును లేదు.

శంకరాద్వైత వ్యాసముల్ (గద్యముల్) శంకలుడిపి
సర్వవేదాంత సిద్ధాంత సత్యములను
ఆరు రుక్షుల కందించు ఆత్మనలర
ఏ తదమ్మత మాస్వాదింపుడేపు మీర.

ఇట్లు,
విద్వాన్ విద్యాసద్మ వైద్యమిత్ర కవిమిత్ర,
సుంకర శివరామయ్యచౌదరి.

శ్రీ భూవానంద భారతీస్వామి

గౌరవ అధ్యక్షులు :

అఖిలాంధ్ర సాధుపరిషత్తు, (రిజిష్టర్డ్ నెం. 69/65)

కేంద్రము : నాజరుపేట, తెనాలి-522 201.

బ్రహ్మవిద్యాశ్రమము, కల్యాణదుర్గం-515 761.

అనంతపురం జిల్లా

అనుభూతి వాక్యములు

“అధ్యాత్మ విద్యా విద్యానాం” విద్యలలో అధ్యాత్మ విద్య తానని భగవంతుని మాట. భారతదేశం బ్రహ్మవిద్యకు మూలకేంద్రము. అనాదినుండి ఎందరెందరో మహామనీషులు సత్యాన్వేషణ తత్పరులై అంతర్ముఖబుద్ధిచే దివ్యానుభూతిపొంది, తదనుభవమును గ్రంథరచనద్వారా లోకమునకు వెలుగుబాట చూపియున్నారు.

సుమారు పంద్రెండు శతాబ్దముల క్రితమే అద్వైతానుభూతి పొంది “బ్రహ్మైవసత్యమ్” అను పరమ సత్య వేదాంత డిండిమమును ఆసేతు హిమనగర పర్యంతము మోగించి దేశముయొక్క నాలుగుదెసల చతుర్విధాశ్రమములను నెలకొల్పి “నహిజ్ఞానేన సదృశం” ఆత్మజ్ఞానముతో సమమైనది యింకొకటి లేదని పృథివీ జనులను అజ్ఞాన నిద్రనుండి మేల్కొల్పిన అపర శంకరుడు, అసమాన మేధావి శ్రీ మచ్ఛంకర భగవత్పాగులు. శ్రీవారి భాష్య రచనలే అద్వైత మార్గావలంబులందరికి పరమ ప్రమాణములు. “మహాజనోయేన గతస్సపంథా” మహాజనుల అడుగుజాడలే మన అందరికిని అనుసరణీయములు. ఆస్తు.

అకస్మాత్తుగా ఇపుడిపుడే “శ్రీ శంకరాద్వైత వ్యాసమాల” అను పుస్తకము నాచేతికందిన వెంటనే స్థావరపులాకన్యాయంగా ఆమూలాగ్రము పరిశీలించితిని. వెన్నెంటనే నా హృదయాంతరాళమున దాగియున్న అద్వైత వాసనానది పొంగిపొరలుటచే వృత్తి

బ్రహ్మకారమై బాహ్యమును మరచి తల్లినుడనై తన్మయమొంది,
 కొంతసేపటికి మరల తెప్పరిల్లుకొని ధన్యధన్యుడనని ఆనందించితిని.
 సీతారామాంజనేయ సంవాదము, వేదాంత పంచదశి, విచార
 సాగరము ఇత్యాది వేదాంత గ్రంథకుసుమ సారసర్వస్వము తన
 మేధాబలమున తేనెటీగలవలె ఒకచోటకూర్చి అద్వైత మకరంద
 పానమున అధికార హృదయముకల జిజ్ఞాసువులనందరిని భవరోగ
 విముక్తులజేయుటకై ఈగ్రంథరచనసాగించిన గుడివాడ త్రిపురనేని
 విష్ణుశంకరరావుగారి వేదాంతానుభవకృషి మిక్కిలి ప్రశంసనీయము
 శాస్త్రసమ్మత స్వానుభవ గ్రంథమగుటచే ముముక్షువులందరికి
 అవశ్యపఠనీయము, పరమ ప్రమాణ ప్రకరణ గ్రంథమని చెప్పక
 తప్పదు.

ఈ గ్రంథకర్తయగు త్రిపురనేని విష్ణుశంకరరావుగారిని
 నేనొకపరి ఏలూరు పట్టణమున బ్రహ్మవిద్యా గురుకులాశ్రమమున
 చూచినట్లు జ్ఞప్తియున్నది. పరమసాత్వికులు. పవిత్రప్రేమ హృద
 యులు సగాచార సద్గుణ సంపత్తి కలవారు. వినమ్రతతో కూడిన
 గురుత్వ వభక్తి, సాధుసేవ, సద్గ్రంథపఠన, ఉపన్యాసధోరణి, అధ్యా
 త్మవిద్యా ప్రచారాసక్తి కలిగిన ఋషితుల్య సద్గుహస్థులు. అపరోక్షా
 నుభవ బ్రహ్మజ్ఞాని వీరికి పరమేశ్వరుడు, సద్గురువులు ఇతోధిక
 గ్రంథరచనా సామర్థ్యము, ఆయురారోగ్యాదులొసంగి సర్వదా
 అనుగ్రహింతురు గాక!

ఓం ఇతి శివమస్తు.

శ్రీ భూమానంద బారతీస్వామి.

గౌరవాధ్యక్షులు ; అఖిలాండ్ర సాధు పరిషత్తు.

వ్యాసాశ్రమాధిపతులు శ్రీ విద్వానంత స్వాములవారు తమ
ఆశ్రమ మేనేజరు పూర్ణానంద స్వాములవారుద్వారా గ్రంథముపై
పంపించిన అభిప్రాయము.

ఓం తత్సత్ ఓమ్.

కిం చిత్ పరిచయము

పరిశుద్ధాత్మ స్వరూపులగు ప్రేయాత్మ బంధువులారా! శ్రీమాన్
త్రిపురనేని విష్ణుశంకరరావుగారు బ్రహ్మభూతులైన పూజ్యపాదులగు
శ్రీశ్రీశ్రీ ప్రణవానందస్వాములవారి ప్రేయశిష్యులు. శ్రీ స్వాముల
వారు కృష్ణాజిల్లా గుడివాడయందలి ప్రణవాశ్రమాధీశ్వరులు.
మహానుభావులు. శ్రీవారి సన్నిధిలో శ్రీ విష్ణుశంకరరావుగారు 30
సంవత్సరములు మిక్కిలి జిజ్ఞాసతో ఆదరభావముతో వేదాంత
శ్రవణము గావించిరి. తరువాత శ్రీ రావుగారు ఉత్సాహభరితులై
తాను శ్రవణము గావించిన అద్వైత వేదాంతవిషయములను తనకు
లోకమునకు ఉపకారకములగునటుల 31 వ్యాసములతో “శంకరా
ద్వైత వ్యాసమాల” అనెడి నామముతో ఒక గ్రంథమును రచిం
చిరి. ఇందు 1) కర్మములు, 2) అజ్ఞానము-భ్రాంతులు, 3) ధ్యాన
జ్ఞాన భేదములు మొదలగు శీర్షికలతో ముప్పది వ్యాసములు కలవు.
మరియు గ్రంథాంతమున “ప్రతిదిన స్మరణీయములు” అనెడి
హెడ్డింగులో 1) గాయత్రీ మంత్రము. 2) ప్రాతఃస్మరణము. 3)
బ్రహ్మను సంధానము 4) దక్షిణామూర్తి స్తోత్రము 5) సర్వశాస్త్ర
సారము అను విషయములు కలవు. 6వ పేజీలో మృత్యుంజయ
మహామంత్రము కూడా ఉన్నది.

పై వ్యాసములలో కొన్ని యధార్థభాతతి, గీతావాణి, శాంతి
పత్రికలయందు ప్రకటితమైనవి. మహోదయులగుజిజ్ఞాసువులారా!
ముముక్షువులారా! శ్రీయుతులు విష్ణుశంకరరావుగారు శ్రద్ధతో,

భక్తితో పూజ్య శ్రీశ్రీశ్రీ ప్రణవానంద గురుదేవుల సన్నిధిలో శ్రవణ
మొనరించి సంపాదించిన ఈ అద్వైత వేదాంత విషయములను
మిగుల ఆదరముతో పఠించి వేదాంత జీవితములో ఉన్నతిని
బొందుదురు గాక.

ఓం లోకాస్సమస్తా స్సుఖినో భవంతు, ఓం శాన్తి శాన్తి శాన్తిః,
ఓమ్ తత్సత్ ఓమ్.

ఇట్లు,

శ్రీ విద్యానందస్వామి.

శ్రీ రామకృష్ణానందస్వామి

ఎడిటర్ : “గీతావాణి”

శ్రీ భూమానందాశ్రమము - గండిక్షేత్రం.

శంకరాద్వైత వ్యాసమాల నా అచినందనము

శంకరాద్వైతమునందు ప్రబలనిష్ఠావంతుడగు మహాత్ముడు బ్రహ్మలీన శ్రీ శ్రీ శ్రీ ప్రణవానంద స్వాములువారు గుడివాడలోని శ్రీ ప్రణవాశ్రమమునకు వారు సంస్థాపకులు. వారి జీవితకాలములో అనేకమంది జిజ్ఞాసువులు వారిబోధను శ్రవణంచేసి తరించినారు. అట్టివారిలో యీ త్రిపురనేని విష్ణుశంకరరావుగారొకరు. అనుభవి గురువునుండి అధికారి జిజ్ఞాసువు పొందిన అమృత ప్రసాదమీ గ్రంథము. మా గీతావాణి పత్రికలోను, యధార్థభారతి, శాంతి పత్రికలలోను వీరి యీ వ్యాసాలు కొన్ని ప్రకటింపబడినవి. “వాసు దేవ మననము” లాంటి గ్రంథములవలె యీ గ్రంథము జిజ్ఞాసువు లకు పఠనీయ గ్రంథము.

వీరిలాంటి గ్రంథములను రచించి ప్రకటించి గురుసేవను సఫలము చేయగల్గుదురని భక్త లోకమునకు సదుపకారము నాచరింపగల్గుదురని సారస్వత ప్రపంచమునకు సమున్నత సేవను చెల్లించగల్గుదురని ఆశించుచు వారికి నా శుభాశీస్సులనందించు చున్నాను.

శ్రీ రామకృష్ణానందస్వామి

గీ తా వా ణి.

కృతజ్ఞతావచనములు

నా ఈ శంకరాద్వైత వ్యాసమూలను ఆదరపూర్వకముగా అందుకొని శ్రద్ధతో పఠిశీలించి, నాకు సమధికోత్సాహమునందిస్తూ భాషా శైలులను, వాక్యదోషములను గమనించక భావమును గ్రహించి ఆదరవాక్యములద్వారా ఆశీస్సుల నందజేసిన మహానుభావులు అనంతపురం జిల్లా బొమ్మక్కపల్లి వాసులు శ్రీశ్రీశ్రీ స్వామి సర్వేశ్వరానంద - భూత పూర్వక అఖిలాంధ్ర సాధు పరిషత్తు అధ్యక్షులు మరియు శేరీకలవపూడి యందు శ్రీ కృష్ణదేవాలయ నిర్మాతలు, శ్రీ అరవిందులవారి ఇంగ్లీషు రచనలకు తెలుగు అనువాదకులు, స్వార్థక్యగులు, ఋషితుల్యులైన కృష్ణాజిల్లా శేరీకలవపూడి వాస్తవ్యులు శ్రీశ్రీశ్రీ చలసాని నాగేశ్వరరావుగారికి, గుడివాడ పట్టణవాసులు సంస్కృతాంధ్ర భాషాపండితులు, కవులు అయిన శ్రీశ్రీశ్రీ సుంకర శివరామయ్యగారికి, శ్రీ వ్యాసాశ్రమాధిపతులు, యధార్థభారతి పత్రికా సంపాదకులు బహుకాలముగా అఖిలాంధ్ర సాధు పరిషత్తులు నిర్వహించుచు నిరింతరాద్వైత ప్రచారము చేయుచు, అఖిలాంధ్ర లోకమునకు పరిచితులైన శ్రీశ్రీశ్రీ విద్యానందగిరి స్వాములవారికి, అనంతపురంజిల్లా కల్యాణదుర్గం బ్రహ్మ విద్యాశ్రమాధిపతులు, ప్రమావృత్తి, కల్యాణమార్గము వగైరా గ్రంథరచయితలు, గౌరవాధ్యక్షులు అఖిలాంధ్ర సాధుపరిషత్తు కేంద్రము నాజరుపేట తెనాలి అయిన శ్రీ శ్రీ శ్రీ భూమానంద భారతీస్వామివారికి, కర్నూలుజిల్లా ఆళ్ళగడ్డ గీతావాణీసంపాదకులు వయోవృద్ధులు, సతతము సనాతన ధర్మప్రచార నిమగ్నులైన శ్రీశ్రీశ్రీ రామకృష్ణానంద స్వామివారికి, యీ మహాత్ములకందరకు నా కృతజ్ఞతాపూర్వక వందనములర్పించు కొనుచున్నాను.

గ్రంథ ప్రచురణయందు శ్రద్ధా తత్పరతగల్గి అచ్చుపని నిర్వర్తించిన శ్రీ రామాప్రెస్ వారికి, గ్రంథమునకు తెల్లకాగితములు మున్నగు వానిని నాయందు ప్రేమాభిమానములచేత ఉచితముగా నిచ్చిన శ్రీచక్కా పాండురంగారావుగారికి, ప్రేమింగుసమయమున

ప్రూప్ చూచుటలో బాధ్యత వహించి సహకరించిన శ్రీ మామిడి
నరేంద్రబాబు, పుల్లెటి లక్ష్మీనరసయ్యగార్లకు నా కృతజ్ఞతలు.

సంధి వ్యాకరణాది దోషములు కొన్ని ఇందు దొర్లియుండ
వచ్చును. మామూలు గృహస్తుగా ఎక్కువ విద్యాపాండిత్యములు
లేని నాచే వ్రాయించిన ఆ అధ్యయన బ్రహ్మమనదగు శ్రీ గురుదేవునికి
భక్తిపూర్వక ప్రణామములర్పించుకుంటూ, ఇందలి దోషములు
గ్రహించక గుణములు గ్రహించి నన్నానంద పెట్టగలరని, పాఠక
లోకమునకు మనవి చేయుచున్నాను.

ఇట్లు.

భక్తి ప్రపత్తులతో విధేయుడు,
త్రిపురనేని విష్ణుశంకరరావు.

విషయ సూచిక

పేజీ నెం.

శాంతిపాఠము

1) కర్మములు	1
2) అజ్ఞానము-భ్రాంతులు	7
1988 నవంబరు గీతావాణియందు ప్రకటింపబడినది.	
3) ధ్యాన జ్ఞాన బేధములు	10
4) తీర్థము-ప్రసాదము	14
5) వాసనాత్రయము తన్నివృత్తి	18
6) సాధన చతుష్టయము	
నవంబరు 88 యధార్థభారతియందు ప్రకటింపబడినది. 23	
7) దుఃఖము-దాని ఆత్యంతిక నివృత్తి ఆనందస్థితి.	29
జూన్ 88 గీతావాణియందు ప్రచురించబడినది.	
8) భక్తి	33
అక్టోబరు 88 యధార్థభారతియందు ప్రకటించబడినది.	
9) విజయదశమి	38
10) గురుమంత్రము	44
జూన్ 89 శాంతిపత్రికయందు ప్రకటితమైనది.	
11) సాక్షి అనుభవము	48
నవంబరు 87 గీతావాణియందు ప్రకటితమైనది.	
12) ఓంకార బ్రహ్మముల యబేధము	51
13) తాను [ఆత్మ] నేను [జీవుడు] ఇది [ప్రపంచము]	59
14) అవిద్య-మాయ	65
15) మనశ్శాంతి	75
16) జీవన్ముక్తులు	80

17) మోక్ష ప్రతిబంధకములు	87
18) జగత్తు, జీవుడు, ఈశ్వరుడు, పరమాత్మ.	92
19) పంచదశ జ్ఞానయోగాంగములు	97
20) షల్లింగసహిత మహావాక్యములు	106
21) అన్వయ వ్యతిరేకములు అధారాదిష్టాన భ్రాంతులు అధ్యాస.	112
22) ఉపనిషత్తులు : అహంబ్రహ్మస్మి తత్త్వమసి మహావాక్యములు.	117
23) బ్రహ్మము-తటస్థ, స్వరూప లక్షణములు.	122
24) స్వభావము	127
25) అష్టవిధ ప్రమాణములు	130
26) జీవభావన	134
27) గీతలోని కూటస్థోక్త వివరణ అక్టోబరు 86 గీతావాణిలో ప్రకటితమైనది.	137
28) ఆత్మ స్వరూపము	140
29) భిన్నత్వములో ఏకత్వము.	144
30) శాంతిమంత్రము యథార్థభారతిలో ప్రకటితమైనది. ప్రతిదిన స్మరణీయములు.	147 154

మ న వి

అఖిల జీవులాత్యంతిక దుఃఖనివృత్తి శాశ్వతానందప్రాప్తిని
 తోరుచున్నారు. దీనిని పరమ పురుషార్థమనియు, మోక్షమనియు
 విజ్ఞలందురు. ఈ యాత్యంతిక దుఃఖనివృత్తి శాశ్వతానందరూప
 మోక్షము, తన స్వరూపమునందే యున్నది. విషయవాసనా రూప
 మగు ప్రపంచమునందు సత్యత్వదృష్టిని నిలుపక సమస్త బ్రహ్మం
 డమును విచారించి ఆత్మయందు జ్ఞానదృష్టితో చూడగలిగిన సాధకు
 లందరు జీవన్ముక్తులగుదురు. జీవన్ముక్తి అహంకారలయమ; తో
 గూడినది. అహంకారము వ్యక్తిగతము. వ్యక్తియే జీవన్ముక్తుడు
 కాగలడు. ప్రతివ్యక్తి గమనించవలసిన ముఖ్యవిషయమేమన, తన
 శ్రద్ధాభక్తులే తానుతీర్చుకొనగలగట్టకు ముఖ్యసాధనములని గుర్తించ
 వలెను. సమ్యక్క్రమాణ జనితబుద్ధి, అనగా ధృఢసంకల్పమవసరం.

నేను గుడివాడ ప్రణవాశ్రమాధిపతులు. బ్రహ్మభూత శ్రీశ్రీశ్రీ
 ప్రణవానందస్వాములవారివద్ద అద్వైత వేదాంతము కొంతకాలము
 శ్రవణముచేసి, ఆ మహాత్ముని ఆశీర్వాదములనుపొంది క్రమముగ
 కొన్ని అద్వైత గ్రంథములను ముఖ్యముగ సత్రంపాడు బ్రహ్మ
 విద్యా గురుకులాశ్రమాధిపతులు బ్రహ్మభూత జగద్గురు శ్రీశ్రీశ్రీ
 బ్రహ్మానందగిరిస్వాములవారి రచనలు, ఇతర ఉపనిషద్గ్రంథములు
 మొదలగునవి చదివి అందలి సారలేశమును గ్రహించితిని.

“తచ్చింతనం తత్కథన మన్యోన్యం తత్ప్రబోధనమ్ తదేక
 పరత్వ ఇచ్చ బ్రహ్మభ్యాసం విదుర్భుదాః” అనువాక్యము ప్రకారం
 ప్రస్తుత ప్రణవాశ్రమాధిపతులు శ్రీ శ్రీ శ్రీ నిర్వికల్పానంద భారతీ
 స్వామివారితోను, మరియుతర సత్పురుషులతోను సత్సంగ
 సమావేశములు జరుపుచు అందు పొల్గొనుట నాదినచర్యయైనది.
 ఈనాసాధనలో నాకుత్రికరణశుద్ధిగా సహకరించి తానుకృతార్థురాలై
 నాకు చేయూతనిచ్చిన నాసతీమణి బ్రహ్మభూత శ్రీమతి ధనలక్ష్మిని
 కూడ స్మరించుట సమంజసమని నాభావన.

వేదికలపై నాబోధలువిన్న మిత్రులు కోరిన కోరికపై వారికి వేదాంత వ్యాసములను వ్రాసి పంపుచుండెడివాడను. వారు చదువు కొని ఆనందించి కృతజ్ఞత తెలుపుచుండెడివారు. వారి కృతజ్ఞతా లేఖలు నాకు మరింత ప్రోత్సాహము కలిగించుటచే కొన్నివ్యాస ములువ్రాసి గీతావాణి, యధార్థభారతి, శాంతి మున్నగు మాస పత్రికలకు పంపగా వారు ఆదరముగా వాటిని తమ పత్రికలలో ప్రచురించియున్నారు. నా మిత్రులు సంస్కృతాంధ్ర భాషాపండి తులు, ఉపాధ్యాయ వృత్తినుండి రిటైరయిన శ్రీ సుంకర శివ రామయ్యగారు యీ వ్యాసములను ప్రశంసించుచు, వానినిగ్రంథ రూపముగా ప్రకటించుటసముచితమనిపల్కి నాకెంతయో చేయూత నిచ్చి యీ గ్రంథము వెలువడుటకు కారక లైరి. భాషాజ్ఞానము తక్కువైనను గుర్వనుగ్రహ బలముచే నేనీ గ్రంథమును రచిం చుట కుపక్రమించితిని. ఈవ్యాసములు ఒక సంవత్సరములో వ్రాసి నవి కావు. అనేక గ్రంథములలో గ్రహించిన ముఖ్యవిషయముల నొకచోటజేర్చి అప్పుడప్పుడు వ్రాయడం జరిగినది. ముఖ్యముగ జీవబ్రహ్మైక్య విషయమే ప్రస్తావించబడినది. ఇందు దోషము లేవైన యున్నచో అజ్ఞాన పతితములుగాని, అహంకారజనితములు కావనియు మనవి జేయుచున్నాను.

ఓం తత్ సత్.

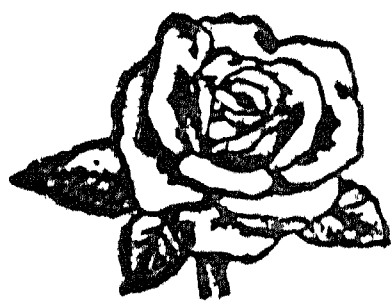
రచయిత,
త్రిపురనేని విష్ణుశంకరరావు,
గుడివాడ.

శాంతి పాఠము

ఓం పూర్ణమదః పూర్ణమిదం పూర్ణాత్ పూర్ణము దచ్చతే,
పూర్ణస్య పూర్ణామాదాయ పూర్ణమేవావశిష్యతే॥

ఓం : ఓం, అదః : అది : పూర్ణం : అనంతం, ఇదమ్ : ఇది, పూర్ణం :
అనంతం, పూర్ణాత్ : అనంతము నుండి, పూర్ణం : అనంతం (ప్రపంచము) :
ఉదచ్చతే : బహిర్గతమైనది : పూర్ణస్య : అనంతము నుండి :
పూర్ణం : అనంతం (ప్రపంచము) : ఆదాయ : తీసివేసినా : పూర్ణం :
అనంతం : ఏవ : మాత్రమే : అవశిష్యతే : మిగిలియున్నది : ఓం : ఓం :
శాంతిః : శాంతి.

ఆ కనుపించనిది అనంతం. ఈ కనిపించే విశ్వం కూడ అనంతం : ఆ అనంతం నుండి ఈ అనంతవిశ్వం బహిర్గతమైనది. ఈ అనంతవిశ్వం దాని నుండి వెలుచడినా అనంతం అలాగేయున్నది. లేక — కనుపించనివన్నీ బ్రహ్మముచే నిండియున్నవి. కనుపించేవి అన్ని కూడ బ్రహ్మముచేత వ్యాప్తములై యున్నవి. అఖిలవిశ్వము ఆ పూర్ణ బ్రహ్మమునుండే వచ్చింది అయినా విశ్వమఖిలము దాని నుండి వచ్చినా ఇంకా ఆ బ్రహ్మము పూర్ణమే.

1 - క ర్మ ము లు

శరీరపరిగ్రహణమువల్ల దుఃఖమవశ్యముండును శరీరపరిగ్రహణము కర్మఫలముల వల్ల జరుగుచున్నది. సూక్ష్మపంచభూతముల. వ్యష్టి సమష్టి సత్వాంశము వలన జ్ఞానేంద్రియాది అంతః కరణములు కలుగుచున్నవి. సూక్ష్మపంచభూతముల సమష్టి రజోంశమువలన ప్రాణమును. వ్యష్టిభూతముల రజోంశమువలన కర్మేంద్రియములును కలుగుచున్నవి. తమోగుణము వలన స్థూలశరీర విషయములును కలుగుచున్నవి. కావున యివి గుణములనబడును. ఇందు రాజససాత్వికగుణములగు ఇంద్రియాంతః కరణములు తామసగుణములగు విషయములందు ప్రవర్తించుటయే కర్మములని చెప్పబడును.

అజ్ఞాని యీ గుణములే తానని వాని కర్మములు తనవనియు తలంచి ఇహపరభోగముల కొరకు లౌకిక వైదికములగు వివిధ కర్మలు చేయుచున్నాడు. కర్మలు పుణ్యకర్మలనియు. పాపకర్మలనియు మిశ్రమ కర్మలనియు మూడు విధములు ఇవి మనస్సు చేతను, వాక్కు చేతను, శరీరము చేతను చేయబడుచుండును.

పరమార్థ చింత, జ్ఞానవైరాగ్య చింత, పరహిత చింత మొదలగునవి మనస్సుచే చేయబడు పుణ్యకర్మలు. సర్వాదా విషయచింతన, వేదశాస్త్రముల, ప్రమాణములనుచింత, పుణ్యపాపములులేవను చింత, పూర్వజన్మ పునర్జన్మలు లేవను చింత. పరాహిత చింత మొదలగునవి పాపకర్మలు. భగవంతునారాధించు నపుడును, పరమార్థవిచారణ చేయునపుడును, ధర్మకార్యములు మొదలగు సత్కార్యములు చేయు సమయమున విషయములను చింతించుట మనస్సుచే చేయబడు మిశ్రమ కర్మలు.

వేదాధ్యయనము, గీతాపారాయణము, గాయత్ర్యాదిమంత్రముల జపము మొదలగునవి వాక్కుతో చేయుబడు పుణ్యకర్మములు. పెద్దలను దూషించుట, అబద్ధములాడుట, పరులను నిందించుట మొదలగునవి పాపకర్మములు. వేదాంతశాస్త్ర శ్రవణసమయమున, మంత్రములను జపించుట మున్నగునవి చేయునపుడు తాకిక సంభాషణలు చేయుట మిశ్రమ కర్మములు. పుణ్యక్షేత్రముల కేగుట, పుణ్యతీర్థముల స్నానమాడుట, గురువునకు చతుర్విధ శుశ్రూషలొనర్చుట మొదలగునవి శరీరముతో చేయు పుణ్యకర్మములు. పరులను పీడించుట, పరధనము లపహరించుట, పరస్త్రిలతో గూడుట, విషాది ప్రయోగములచే పరుల సంతమొందించుట మొదలగునవి శరీరముతో చేయు పాపకర్మములు. చందాలు ప్రోగుజేసి సంతర్పణలు సాగించుట, పరులధనము నపహరించి గుడిగోపురాదులు కట్టించుట, - ప్రజోపయోగములగు చెరువులు, బావులు త్రవ్వించి ధనమెగవేయుట మొదలగునవి శరీరముతో చేయు మిశ్రమ కర్మములనబడును. మనోవాక్కాయములతో చేయుబడు పుణ్యకర్మముల చేత ఉత్కృష్ట దేవతా శరీరములు కలుగుచున్నది. పాపకార్యములు చేయుటచే నీచయోనులయందు బడుట సంభవించుచున్నది. మిశ్రమకర్మ లొనర్చుటచే మనుష్య జన్మగలుగుచున్నది. కావున వివేకియైనవాడు పుణ్యకర్మములు చేయచుండవలెను. లేనిచో మిశ్రమకర్మములనైన చేయవలయును గాని పాపకర్మములు చేయగూడదు.

ఈ త్రివిధకరణములచే చేయబడు పాపపుణ్య మిశ్రమ కర్మములు మూడును సంచితగామి ప్రారబ్ధములని త్రివిధములగును. అనేక జన్మములనుండి చేయబడి ఇంతవరకు అనుభవింపబడక సంస్కారరూపముగా నిలిచియున్నవి సంచిత కర్మములనబడును. వర్తమాన శరీరముతో ఇపుడు చేయుచున్న పాపపుణ్య మిశ్రమకర్మములు ఆగామి కర్మములనబడును. పూర్వము చేయ

బడి సంచితరూపమున నిల్చియున్న కర్మములలో, పర్తమాన శరీరమును, ఈ శరీరమునందు సుఖదుఃఖములను కలిగించెడి కర్మ భాగమును ప్రారబ్ధకర్మమందురు. వానిలో సంచిత కర్మలు బ్రహ్మ జ్ఞానము కలిగిన వెంటనే నశించుచున్నవి. జ్ఞానికి కర్తృత్వాభిమానము లేకపోవుటచే ఆగామి కర్మములుండవు. సుఖదుఃఖ రూపమగు ప్రారబ్ధకర్మము లనుభవించుటచే నశించుచున్నవి.

“సంచితాగామి కర్మాణి దహ్యస్తేజ్ఞాన వహ్నినా.
ప్రారబ్ధానుభవాన్మోక్షః ఇతి వేద స్తజ్ఞిమః.”

సంచితాగామి కర్మజాలము జ్ఞానాగ్నివలన భస్మీపటలమగు చున్నది. ప్రారబ్ధభోగానంతరము ముక్తి లభించుచున్నదని వేదాంతడిండిముము

కర్మముల వలన శరీరములు గలుగుచున్నవి. శరీరపరిగ్రహమున్నచోట దుఃఖమున్నది. దానికి పరిహారము మనమందఱము చేసికొన్న కర్మఫలము తప్ప మరొకటికాదని నిర్ణయము ఎందుచేతనంటే జ్ఞానోదయానికి కావలసిన సామగ్రి అంతాయుండి కూడ జ్ఞానము కలుగలేదంటున్నాము. ఇందు శాస్త్రము మానవుడు చేసికొన్న కర్మే మరేదికాదని ఘంటాపథముగా చెప్పుచున్నది. “శతకోటి జన్మసుకృతైః వినా, నలభ్యతే అద్వైత వాసనావాసి తాంతః కరణం॥ కర్మఅంటే మనము చేసేపనులే! కర్మలన్ని చలనాత్మకాలే కనురెప్పవేయుట, ఉచ్చాసనిశ్శ్వాసాలు కర్మలే మనము పట్టించుకొనము. ఎప్పటి కప్పుడు సమసిపోతాయి. మిగతాకర్మలలో అలా పట్టించుకొనకుండా ఉండుటలేదు. ఒక పనిచేస్తున్నానని కర్తృత్వ బుద్ధి, దాని వల్ల యీ ఫలితంపొందాలనే భోక్తృత్వ బుద్ధిపెట్టుకుంటాము, అది వెంటనే మనమనస్సులో వాసనా రూపంగా పరిణమిస్తుంది. ప్రతిక్రియకు ఒక ప్రతిక్రియ ఉండి తీరుతుంది, ఈ ప్రతిక్రియయే వాసన. ఈ వాసనలే లేవని

చెప్పితే. సృష్టివైచిత్ర్యానికి. వైషమ్యానికి కారణము చెప్పలేము. కాన వాసనలేర్పడుట తథ్యము ఏర్పడిన అవి శాశ్వతంగా అంటిపెట్టి కొనును శరీరం పతనమైనా అవి పోవు. మరణించిన తర్వాత సూక్ష్మ రూపంలో జీవుడుండునుగదా ? మన వాసనలు గూడ మనతో నుండును.

కనబడుట లేదుగనుక లేవనగూడదు. మన ప్రాణము. మనస్సు అదృష్ట రూపంగా నున్నవి. అట్లే యీ కర్మ వాసనల యొక్క ఫలితము ఎన్ని జన్మములకైనను మనమనుభవించి తీర వలసినదే ఇంగువ కట్టిన గుడ్డలో ఇంగువంతా ఖర్చయిపోయినా దాని వాసన ఆ గుడ్డ నాశ్రయించి ఉంటుంది. అట్లే మనల నాశ్రయించిన ఈ వాసనలు గూడా. కాన కర్తృత్వభోక్తృత్వ బుద్ధి లేక ఈశ్వరార్పిత బుద్ధితో ఫలాపేక్షరహితముగ కర్మలా చరించి వాటి వాసనలు మనకులేకుండ చేసికొన్నచో మనకు జన్మ హేతుత్వముండదు. మానవుని మనస్సు బాహ్యప్రపంచ విషయ ముల వైపుకు పోతుందిగాని, బ్రహ్మతత్త్వము మీదికి ప్రసరించదు. అట్లు ప్రసరించనచో తద్విషయమైన జ్ఞానం మనకెలా కలుగు తుంది. కాబట్టి సర్వాంగ సుందరమైన మానవజన్మనెత్తి బ్రహ్మను భవం కలుగలేదంటే దానికి జీవులు చేసికొన్న కర్మే తప్పమరేది కాదని వేదాంతుల నిర్ణయము.

“మనఏవమనుష్యాణాం కారణం బద్ధమోక్షయోః

బద్ధాయ విషయాసక్తం ముక్త్యై నిర్విషయంస్మృతం”

కాన విషయముల వైపు పరుగు విడు మనస్సును ఆత్మ బోధవైపుకు అనగా వేదాంత శాస్త్ర శ్రవణమననముల వైపుకు ప్రసరింపజేసి, సంశయ నివృత్తి చేసుకొని, నిరంతర బ్రహ్మకార వృత్తియందు నిష్ఠ గలిగియుండిన బ్రహ్మనుభవము కలుగును. మన ప్రార్థనమువల్ల మనకు బ్రహ్మజ్ఞానముబుట్టలేదు అని ఎవ్వరు

నిశ్చహపౌంద నక్కరలేదు. ఒక జన్మలో చేసిన కర్మయోగదా ఇప్పటి ప్రారబ్ధము. అందరు ప్రారబ్ధముతోనే జన్మించినారు.

ఆనందముగ జీవించవలెనని కాక్షించుట మానవునికి నై సర్గిక మైన కామము. అందువలన కర్మ యోగమందరకు కావలసిన విషయము.

భ. గీ. 9-32 'మాంహిపార్థ! వ్యపాశ్రిత్యయేఽపిన్యుఃపాపయోనయః
స్త్రీయోవైశ్యాస్తథాశూద్రాస్తేఽపియాన్తి పరాంగతిమ్.

అర్థము :- నికృష్టజన్మలు గలవారును, స్త్రీలును, వైశ్యులును, శూద్రులును, నన్నాశ్రయించి ముక్తిని పొందవచ్చును. కర్మయోగ మనగా వైదిక కర్మలు చేయుటయని అర్థము చెప్పినచో పై శ్లోక మర్థవిహీనమగును. కర్మయోగ ఫలమహంకార విలయము; అభి మానము వదులుకొనుట, రజోగుణమును దహిమింపజేసి సత్వగుణ స్థాపితుడై ద్వంద్వాతాతుడుగుట. అంతః కరణమునకు అభావస్థితి యని భావస్థితియని రెండు స్థితులుగలవు. ఒక భావమునుండి మఱి యొకభావమును వేరుచేయునది "అభావస్థిః ఈ అభావస్థితిని సహజ మని.భావస్థితిని కల్పితమని యందురు. భావములు శబ్దరూపములు "నిశ్చబ్ధం బ్రహ్మఉచ్యతే॥ బ్రహ్మమనగా అంతః కరణమే శబ్దము తోను గూడియుండక నిశ్చబ్దముగా వ్యాపకము జెందినస్థితి భావ మున్నంత వరకు శబ్దముండును. శబ్దము నిశ్చబ్దములో నుండి యుదయించి, నిశ్చబ్దము పై నే స్థితిజెంది, నిశ్చబ్దములో లీనమగు చున్నది. శబ్దము లేకపోయినను నిశ్చబ్దమున్నది. నిశ్చబ్దము నాశ్రయించియే శబ్దమున్నది. నిశ్చబ్దమే ఆనంద రూపము. సంకల్పము బయటికి రాగానే ఆనందము పోవుచున్నది. అందు వలన ప్రతిభావము దుఃఖరూపము.

ఇట్టి వివేకదృష్టితో సజ్జనసాంగత్యము జేసి, ప్రపంచ విషయ ములు వికారపంతములు దుఃఖహేతువులని వాటియందు నిస్సంగు

డవై, ధ్యానాదులచే మనస్సు నేకాగ్రపరచి, ఉపనిషత్తుల రహస్యార్థమును శ్రవణముచేసి వాటిసారాశమైన అభేదతత్త్వమును గ్రహించినచో జీవన్ముక్తిని అనుభవించగలము.

“కర్మాణిచిత్తశుద్ధ్యర్థం ఏకాగ్ర్యాగ్రము పాసనా,
మోక్షార్థం బ్రహ్మవిజ్ఞానం ఇతివేదాంతడిణ్డిమః”

అర్థము :- అంతఃకరణమును పవిత్రమొనర్చు కర్మములును, ఏకాగ్రతను గూర్చి ఉపాసనము (ధ్యానము) విధించబడినది, చిత్తశుద్ధి, ఉపాసనల వలన లభ్యమగు బ్రహ్మజ్ఞాన మొక్కటియే మోక్షమును ప్రసాదించగలదని వేదాంతడిణ్డిమః.

వైదిక కర్మలు చేసి మలదోషముల నివారించుకొని చిత్తశుద్ధిని, ఉపాసనలచే చిత్తైకాగ్రతను సంపాదించి మోక్షము కొరకు బ్రహ్మజ్ఞానమును పొంది జీవితమును స్థారకము చేసుకొనవలెను.

ఓం తత్ సత్

మృత్యుంజయ మహా మంత్రము
ఓం త్రయంబకం యజామహే । సుగంధిం పుష్టి సర్థనమ్
ఉర్వారుక మివబంధనాన్ । మృత్యోర్ముక్తియమామృతాత్

[ఇది పరమ శివుని మంత్రము. ప్రతి దినము భక్తి సర్వధలతో జపించువారికి అపమృత్యు భయమునుండి కాపాడి దీర్ఘాయువును, శాంతి సౌఖ్యములను ప్రసాదించును. మోక్షప్రధమగు మహా మంత్రరాజము.]

ఓమ్

అజ్ఞానము - భ్రాంతులు

రచన :- త్రిపురనేని విష్ణుశంకరరావు.

గుడివాడ.

(1988 నవంబరు గీతావాణి యందు ప్రకటించబడినది.)

వాస్తవముగా ఈ భ్రాంతులు ఆత్మయందు లేకపోయినను అజ్ఞానముచేత తోచుచున్నవి. శ్రుతియందాత్మకు సజాతీయ, విజాతీయ, స్వగతభేదములు నిరసింపబడియున్నవి. మహాకాశమున కంటె భిన్నముగా ఘటాకాశము లేనట్లు బ్రహ్మచైతన్యమునకంటె భిన్నముగా జీవేశ్వర చైతన్యములు లేవు. శ్వేతాశ్వాతరోపనిషత్తు షష్ఠాధ్యాయమున “ఏకోదేవః సర్వభూతేషుగూఢః” అను షడుకొండవ మంత్రమునందు “ఏకః” అను శబ్దము చైతన్యము, బ్రహ్మ చైతన్యముగా, ఈశ్వర చైతన్యముగా, జీవ చైతన్యముగా వేరు వేరుగా కన్పించుచున్నను అది ఒకటియేయగు భగవంతుడని చెప్పుటకే వాడబడినది. వేదాంత డిడ్డిమమున “న జీవ బ్రహ్మణోర్భేదః నామూర్ూపేణ విద్యతే. నామ్నోర్ూపస్య మిన్యాత్వాత్ ఇతి వేదాంతడిడ్డిమః” అనియున్నది. అనగా నామరూపముల ననుసరించి చూచినను జీవబ్రహ్మములకు భేదములేదు. ఏలయన నామరూపములు రెండును మిథ్య అని వేదాంతభేరి. వాస్తవముగా బ్రహ్మ చైతన్యమునకంటె భిన్నముగా జీవేశ్వర చైతన్యములు లేవు. కాన చైతన్యమునందు సజాతీయ భేదము లేదు. సంజచీకటిలో రజ్జువు నందు దోచెడు కల్పిత సర్పదండమాలాదులు రజ్జువునకంటె భిన్నముగా లేనట్లు బ్రహ్మచైతన్యమునం దజ్ఞానముచే దోచెడి కల్పిత ద్వైతప్రపంచము బ్రహ్మచైతన్యమునకంటె భిన్నముగా లేదు కాన చైతన్యమునందు విజాతీయ భేదములేదు. బ్రహ్మచైతన్యమునిరసయ మగుటచే స్వగతభేదమును కలుగదు. అట్టి తన స్వరూపము నెరుగ కుండుటయే అజ్ఞానము. అనగా జ్ఞాన విపరిలోపము. ఇది అనాదిభావ

రూపము అత్మజ్ఞానముచేత బాధించబడుచున్నది. “అహమజ్ఞః” అను జ్ఞానముచే ఇది అసత్తని చెప్పగూడదు. బ్రహ్మవేత్తలయందగు బడుటలేదు గనుక సత్తని చెప్పగూడదు. ఇట్టి యనిర్వచనీయమైన యజ్ఞానముచే ద్వైతప్రపంచ భ్రాంతులు కలుగుచున్నవి.

భ్రాంతులు :- 1) భేదభ్రాంతి. 2) కర్తృత్వభోక్తృత్వ భ్రాంతి. 3) సంగభ్రాంతి. 4) వికారభ్రాంతి. 5) జగత్సత్వ భ్రాంతియను ఐదు భ్రాంతులు. ఇందు భేదభ్రాంతి ఐదు విధములు.

భేదభ్రాంతి :- జీవేశ్వరులు భిన్నులనెడి భ్రాంతి. జీవజగత్తులు వేరనెడి భ్రాంతి. జీవులు పరస్పర భిన్నులనెడి భ్రాంతి. ఈశ్వర జగత్తులు వేరనెడి భ్రాంతి. జగత్పదార్థములు పరస్పరము భిన్నము లనెడి భ్రాంతి అను ఐదు విధములు.

ప్రబలశ్రుతులు భేదమును నిషేధించుటచే ప్రత్యక్షపరమాత్మల యభేదము సిద్ధించుచున్నది. జౌపాధికమగుటవలన ఘటాకాశ మహా కాశములభేదము మిథ్యయగునట్లు, జౌపాధికమగుటవలన జీవేశ్వరుల భేదము మిథ్య. ఘటాకాశముల పరస్పరభేదము మిథ్యయగునట్లు జీవుల పరస్పరభేదము మిథ్య. స్వప్నజీవునకు జడపదార్థములతో భేదము మిథ్యయగునట్లు, జీవునకు జడపదార్థములతో భేదము మిథ్య సాక్షికి స్వప్నప్రపంచముతో గల భేదము మిథ్యయగునట్లు ఈశ్వరు నకు, జగత్తుతో గలభేదము మిథ్య. రజ్జువునందుదోచెడు సర్పదండ మాలాదులు పరస్పరభేదము మిథ్యయగునట్లు, ఆత్మయందు దోచెడి జడపదార్థముల పరస్పర భేదము మిథ్య. ఈ విధముగా తాకిక ప్రమాణములచే పై ఐదు విధముల భేదభ్రాంతులు మిథ్యయగును.

కర్తృత్వ భోక్తృత్వభ్రాంతి:- అంతఃకరణ ధర్మములగు కర్తృత్వభోక్తృత్వాదులు ఆత్మయందున్నవని తలంచుట కర్తృత్వ భోక్తృత్వ భ్రాంతియగును. ఇది స్పటికమణియందు తోచెడి జపా

పుష్పముయొక్క యెఱ్ఱదనమును గూర్చి విచారించినచో నశించును. స్పటిక మణియందు దగ్గరనున్న జపా పుష్పముయొక్క రక్త వర్ణము ప్రతిబింబించినప్పుడజ్ఞులకు స్పటికమణి యెఱ్ఱగానున్నదని భ్రాంతి గలుగుచున్నది. ఇది జపా పుష్పరూపమగు యుపాధివలన కలిగిన దగుటచే. దానిని సోపాధిక భ్రమయందురు. స్పటిక మణి యందు యెఱ్ఱదనము వాస్తవముగా లేదనియు. అది స్వచ్ఛముగా నున్నదనియు, దానియందు తెలియబడుచున్న రక్తవర్ణము, జపా పుష్పముదని తెలిసినప్పటికిని, దాని సమీపమున జపా పుష్పముం న్నంతవరకు స్పటిక మణియందు రక్తవర్ణము తెలియబడుచునే యుండును. అట్లే బ్రహ్మమునంద ధ్యస్తమైన ప్రపంచముయొక్క యనిర్వచనీయ సంబంధము బ్రహ్మమునందు తెలియబడుచున్నది. “అహం బ్రహ్మాస్మి” అను అధిష్టానజ్ఞానముపొంది, కగత్తు మిధ్య యని తెలిసిన బ్రహ్మవేత్తలకుగూడ జగత్తు ప్రత్యక్షముగా తెలియ బడుచున్నది. వారికిగూడ అందలి అనుభవములు గలుగుచున్నది. నేను కర్తను, భోక్తను అను ఆత్మయందుగల కర్తృత్వభ్రాంతి అంతర సోపాధిక భ్రమయగును.

“న జాయతే మ్రియతేవా విపశ్చితి” అత్మ జనన మరణ ములు లేనివాడని చెప్పబడెను. అత్మ నిర్వికారాసంగ చిద్రూపుడై యుండగా అంతఃకరణముయొక్క కర్తృత్వ భోక్తృత్వాది ధర్మ ముల జ్ఞానముచే ఆత్మయందారోపించబడుచున్నవి. కావున ఆత్మకు కర్తృత్వ భోక్తృత్వాది ధర్మాలు లేవని తెలియవలెను.

సంగభ్రాంతి :. ఆత్మకు దేహేంద్రియాదుల యందహంకార మును, స్త్రీ పుత్ర ధన గృహారామాదులయందు మమకారమును కలిగియుండుట సంగభ్రాంతి యనబడును. ఇదిఘటాకాశ దృష్టాంతముతో విచారించిన యెడల నశించును.

వికారభ్రాంతి :- పాలు పెరుగైనట్లు బ్రహ్మమే జీవేశ్వర జగత్తులైనట్లు తలంచుట వికారభ్రాంతి. రజ్జు వివర్తమగు సర్ప దృష్టాంతముతో విచారించినచో వికారభ్రాంతి తొలగిపోవును.

జగత్సత్యభ్రాంతి :- బ్రహ్మమునకంటె అన్యముగా సత్యమగు ఒక జగత్తు ఉన్నదనుట జగత్సత్యభ్రాంతి యగును. మృత్తు ఘటశరావాదుల దృష్టాంతముతో విచారించినచో బ్రహ్మముకంటె భిన్నముగా జగత్తు సత్యమనెడి భ్రాంతి నశించును.

ఈ అనిర్వచనీయమైన ఆత్మాజ్ఞానమువలన ద్వైతప్రపంచము సత్యమనెడి భ్రాంతి గలుగుచున్నది. వానివలన రాగద్వేషాదులు వానివలన అనుకూల ప్రతికూల జ్ఞానములు, వానివలన విహితనిషిద్ధ కర్మలు, వానివలన శరీర పరిగ్రహణము జరుగుచున్నది. కావున సమస్త దుఃఖములకు కారణము ఆత్మాజ్ఞానము. యీ ఆత్మాజ్ఞానము ఆత్మాజ్ఞానమువలన నశించి, అనుకూల ప్రతికూల జ్ఞానములు, రాగ ద్వేషములు, పై వివరించిన పంచవిధ భ్రాంతులు లేక సర్వాసర్థములు నివర్తించి, నిరతిశయానంద మనుభవింపబడుచున్నది. కాన ఆత్మాజ్ఞానముబొంది నిజరూపమున నిల్చి భ్రాంతిని వీడి, దుఃఖ రహిత శాశ్వతానందరూప దివ్యజీవితమును గడిపెడము గాక !

ఓం తత్ సత్.

3. ధ్యాన జ్ఞానభేదములు

జ్ఞానము ప్రమాణ ప్రమేయముల కధీనమగును. ధ్యానము విధి, ఇచ్ఛ, విశ్వాసము, హఠము అనునీ నాల్గింటి కధనము. ధ్యానము, ఉపాసన భక్తి, అన్నింటికి ఒకే అర్థము. ఉపాసన అన్నా ధ్యానం అన్న ఒక కర్మేకదా! బాహ్యమైన విషయములతో వ్యవ

హరించే కర్మలాంటిది కాదిది. అంతరమున మనస్సుతో చేయబడు కర్మ సూక్ష్మము భాహరకర్మ స్థూలము. అంతర మనోకర్మ అనగా ధ్యానము సూక్ష్మమైన కర్మ. ఈ ధ్యానము ప్రతీక ధ్యానమనియు, ధ్యేయానుసార ధ్యానమనియు రెండు విధములు. సాలగ్రామమును విష్ణువుగాభావించి ధ్యానించుట ప్రతీకధ్యాన మనబడును. వైకుంఠ వాసియగు విష్ణువును చతుర్భుజమూర్తిగను, శంఖ,చక్ర, గదా ధారిగను, లక్ష్మీసమేతునిగను ధ్యానించుట ధ్యేయానుసార ధ్యానమనబడును. యీ రెండువిధముల ధ్యానములును విధి విశ్వాసేచ్ఛా హఠములులేక చేయబడవు. ధ్యానమందీవిధముగా నుపాసించవలెననెడి పురుషుని ప్రేరేపించు వేదవచనరూపమగు “విధి” యుండవలయును. వేదవాక్యమునందు శ్రద్ధారూపమగు “విశ్వాసము” ఉండినగాని ఉపాసన చేయబడదు. ఈ ఉపాసనచేసి ఫలమును పొందవలెననిడి “ఇచ్ఛ” కూడనుండవలెను. ధ్యానము చేయునపుడంతఃకరణవృత్తి ధ్యేయాకారము గాక విక్షేపము నొందినపుడవృత్తిని ధ్యేయాకార మొనర్చుటకు “హఠము” కావలెను. యీ విధముగా విధి, విశ్వాస, ఇచ్ఛ, హఠములు నాలుగు ధ్యానమునకు హేతువులగును. మనమెంత సూక్ష్మమని పట్టించినా ఉపాసనా లేక ధ్యానమనేదికూడ ఒక కర్మ. శబ్దమునకర్థము ఉప అనగా దగ్గరగా, అసన అంటే కూర్చోవటం. మనం పెట్టుకున్న ధ్యేయానికి సమీపంగా వెళ్ళి కూర్చోవటం అని అర్థము. వెళ్ళటం, కూర్చోవటం అంటే కర్మేగదా! మూలము కర్మ శారీరకము, యిది మానసికము. మానసికమైనంత మాత్రాన కర్మగాకుండా పోదు. కర్మకు ఉత్పత్తి, నాశము, ప్రాప్తి వికృతి, సంస్కారము అను ఐదు కార్యములు మాత్రము కలవు. యీ ఐదు కార్యములు అజ్ఞానాది సర్వానర్థములను నివృత్తిచేసి ఆత్మప్రాప్తిని కలిగించనేరవు. ఆత్మ నిత్యసిద్ధమై యుండుటచే దానికి ఉత్పత్తి నాశములుకలుగవు. సర్వవ్యాపకమై యున్నందున ప్రాప్తికి యోగ్యముకాదు. నిరవయవమగుటచే వికారము నొందదు.

నిత్యశుద్ధమై యున్నందున సంస్కారము నపేక్షింపదు. కేవలము మనస్సులో సాగించే ధ్యానమే అయినా ఒక మూర్తి నా మనో నేపథ్యముమీద గోచరిస్తూనే వుంటుంది. దాన్ని నీవు అంతర్ముఖమైన దృష్టితోనే చూస్తూవుంటావు. ఇక కర్మ కాకపోయిందేమిటి. పైకి కన్పించకుండా లోపలచేసే కర్మ ఇది. ఇందులోకూడా ఉత్పాదనాదులు ఐదుఉన్నాయి. నీ మనస్సులో అంతకు ముందులేని ఒక దేవతామూర్తిని నీవు తయారు చేసుకుంటావు. కాబట్టి అది ఉత్పత్తి. అన్యవృత్తులను నిరాకరించు చున్నావు. అది వృత్తి నాశము ఆరూపము నీకు దూరమైపోకుండా నీమనస్సులోనే నిలుపుకోవాలని చూస్తున్నావు. అదేస్రాప్తి (ఆస్తి) ఆమీదట దానికి కొన్ని హంగులు, రంగులుచేర్చి సర్వాంగసుందరంగా మలచుకొని తిలకిస్తున్నావు. అదిసంస్కృతే. చివరకు దాన్ని నిలుపుకోలేకపోతే నీమనోమందిరంనుంచి చెప్పకుండా పారిపోతుంది. మరిఅది వికృతే గదా! అందుచేత మానసికమైనా యీ ధ్యానంకూడా గొప్పకాదు. అదీ ఒక కర్మ బేధమే అంతేకాదు మిగతా ఇంద్రవరుణాది దేవతామూర్తులులాగా ఆ బ్రహ్మతత్వాన్ని కూడ మనస్సులో భావించటమనే కదా ! అలా ఎన్నిటికిని జరుగబోదు. దేవతలకంటే ఒక నామ రూపమని ఉంది. అదికూడా నీవుకాదు. నీకంటే సర్వవిధాలా భిన్న మాదేవత. నీవు ధ్యాతవైతే అదిధ్యేయము. కనుక భావనఅనేది సాధ్యమక్కడ ఇక బ్రహ్మ విషయంలో అలాకాదు. నామ రూపాధిమైన గుణములులేవు, దానికి పైగా నీకు ప్రమేయము కాదది. నీ స్వరూపమై కూర్చుంది. అలాంటి దానిని నీవెలా ధ్యానిస్తావు. కనుకనే కేనోపనిషత్ ఇట్లా చెప్పుచున్నది.

యన్మనసాన వసుతే యే నా హర్మనోమతమ్ ॥

తదేవ బ్రహ్మత్వం విద్ధినేదం యదిద ముపాసతే ॥

బ్రహ్మ విషయములో ధ్యానము లేక ఉపాసనకాండను నిర్మొగమాటంగా ఖండించవలసినదే. బ్రహ్మస్వరూపాన్ని నీవు భావన

చేయడమేమిటి. అది ఉన్నట్లు నీవు భావించవలెనా! నీవు భావించి నట్లది ఉండవలెనా? మన భావననుబట్టి మారేదికాదది. మారితే అది బ్రహ్మమేకాదుకదా! ఆత్మస్వరూపము నావరించుకొనియున్న అజ్ఞానమును, అజ్ఞానముచే కలిగిన స్థూలసూక్ష్మరూప కర్మములు నివృత్తి చేయజాలవు. నశించు వస్తువు, నశింపజేయు వస్తువు స్వరూపము చేతను, స్వభావముచేతను, పరస్పర విరుద్ధములై యుండవలెను. కర్మాజ్ఞానముల స్వభావస్వరూపములు విరుద్ధములుకావు. అజ్ఞానము వలెకర్మములు జడస్వరూపములు. అజ్ఞానమునకు బేధమునుస్ఫురింపజేయుట స్వభావమైనట్లు, కర్మములు బేధమునవలంబించి యుండుట స్వభావము ఇట్టి అవిరుద్ధమగు స్థూల, సూక్ష్మరూప కర్మములు అజ్ఞానమును నివృత్తి చేసి బ్రహ్మసాక్షాత్కారమును కలిగింపలేవు. ప్రతివస్తువునకు లోకంలో స్వభావమనేది ఒకటి ఉంటుంది. అగ్నికి ఉష్ణమనేది స్వభావము. నీటికి చైత్యమనేది స్వభావము. వానిని భావించేటప్పుడంతా అలాగే భావించాలి మనము. నిప్పు చల్లగా ఉన్నది, నీరు వెచ్చగా ఉన్నది అన్నట్లు భావించరాదు. ఒకవేళ నీళ్ళు వేడిగా ఉన్నట్లు కన్పించితే అది అగ్నిసంపర్కమువల్లవర్పడ్డ గుణమేకాని దాని సహజ గుణముకాదు. కాబట్టి వస్తుస్వభావమని ఒకటి ఉంది. అది. ఎప్పటికి మారదుకూడా. మనము వస్తువును గ్రహించునపుడు దానిస్వభావమునుబట్టి గ్రహించవలెను. గాని మన ఇష్టానుసారంగా భావించరాదు. అలా భావిస్తే అది ప్రమ అని పించుకోదు, భ్రమ అనిపించుకుంటుంది. ప్రస్తుతమీ బ్రహ్మమనేది అమూర్తము, సర్వవ్యాపకము, ఆత్మరూపమయిన ఒకానొకవస్తువు. ఇది దానిస్వభావము. దాన్ని నీవు ఒక దేవతారూపంగా - బాహ్యమైతే ఒక శిలావిగ్రహ రూపంలోనో, ఆంతరమైతే ఒక హృదయ కుహరములోనో, ఎక్కడో ఒకచోట నిలుపుకొని చూస్తుంటావు. అలా చేసి అది బ్రహ్మమన్నట్లు భావించుచున్నావు. నీవు భావించునట్లుగా బ్రహ్మమున్నదనుకొని చేసేప్రయత్నము వస్తుస్వభావానికి ఆను

రోధి కాకపోగా మీదుమిక్కిలి విరోధిఅయి పరిణమిస్తుంది.

గౌడపాద కారిక-9-అలా. ప్ర. మూ॥

సాసిద్ధికి స్వాభావికీ సహజా ఆకృతి చయా ।

ప్రకృతిః నేతి విజ్ఞేయా స్వభావం నజహతియా ॥

అనగా ఏది సమాసాధితమై లెస్సగా సిద్ధమగుచున్నదో, స్వభావము చేతనే సిద్ధమై యుండునో, ఏది పుట్టుకతోనే వెలయు చుండునో లేక ఏది మరియొకదానిచేత కల్పితముగాదో తన స్వభావమునేచి వదలదో అది అంతయు ప్రకృతి యనిపించుకొనును. వస్తు స్వభావమెన్నడు మారదు. అది దాని ప్రకృతి, విధ్యా కల్పితములగు జౌతిక వస్తువులయందు గూడా ప్రకృతి మార్పును చెందుటలేదు. జన్మాది వికార విరహితమగు పరమార్థ వస్తువునుగూర్చి చెప్పనేల. అప్పుత స్వరూపమే లక్షణముగాగల దాని ప్రకృతి యెంతమాత్రము వితథము గానేరదు. దానికెన్నడును ఉత్పత్తి కలుగనేరదు. బ్రహ్మమెలా ఉందో అలాగేభావిస్తే అది ఉపాసన కాదు. ఒకపదార్థమున్నదున్నట్లు గ్రహిస్తే అదిజ్ఞానము. మనయిష్టానుసారము ఒక రూపకల్పనచేస్తే అదిధ్యానము. జ్ఞానానికి, ధ్యానానికి చాలా బేధమున్నది. ఒకటి ప్రమ అయితే మరియొకటి భ్రమ. తత్త్వాన్ని ఉన్నదున్నట్లు భావిస్తే అది ధ్యానంకాదు. మనం భావించినట్లు వస్తునుంచాలనుకొన్నాము. అది బ్రహ్మమేకాదు. బ్రహ్మమును ఉన్నదన్నట్లు భావించుదామనుకొంటే అది ధ్యానమేకాదు.

4. తీర్థము - ప్రసాదము

శాస్త్రజ్ఞానము కలిగినవారు ప్రతిదినము తీర్థప్రసాదములు పుచ్చుకొనుచున్నారు గదా! ఎందుకు పుచ్చుకోనుచున్నది తెలిసి పుచ్చుకొన్నచో సుఖము, ప్రయోజనముండును. తెలియక పుచ్చుకొన్నచో అట్టి ప్రయోజనముండదు. కాబట్టి పుచ్చుకోవలసిన అవసరమేమిటో తెలియుట మంచిది. సద్రాహ్మణుడైనవాడు సాలి

గ్రామ తీర్థమును పుచ్చుకొనక, యజ్ఞయాగాది క్రతువులు చేసిన వారు అగ్నిహోత్రాదులుచేయక ఎట్లు భోజనముచేయరో, కొందరు సూర్యనమస్కారములు, తులసిపూజతో అర్ఘ్యము లేక భోజనము చేయరో అటులనే గురుభక్తుడైన శిష్యుడు గురుపాదతీర్థము పుచ్చుకొనక భోజనము చేయకూడదు.

శ్లో॥ అజ్ఞాన మూలహరణం జన్మ కర్మ నివారణం ।

జ్ఞాన వైరాగ్య సిద్ధ్యర్థం గురుపాదోదకం పిబ॥

తన్ను తాను తెలియని మూలాజ్ఞానము, నిశ్శేషముగా నశించుటకు, జ్ఞాన వైరాగ్యములు కలుగుటకు, తీర్థప్రసాదములు పుచ్చుకొనుము అని తాత్పర్యము. అభిషేకము చేసిన తీర్థము, తెలిసి తెలియకచేసిన పాపమును పోగొట్టుకొనుటకు ప్రాయశ్చిత్తము వంటిదనిన్ని, అకాల మృత్యువును హరించుననియు పుచ్చుకొనుచున్నారు. కాలమృత్యువును హరించగలందులకు మనము గురుపాద తీర్థమును తీసికొనుట అపసరము. తీర్థమనగా తరయిత్తి తీర్థః తరింపజేసేది గనుక తీర్థమని పేరు. నదిదాటుటకు పడవ ఎంత అపసరమో సంసారమును మహాసముద్రమును దాటుటకు గురుపాద తీర్థముకూడ అంత అపసరము. జనులు దేవాలయములకు వెళ్ళి, తీర్థయాత్రలకు వెళ్ళి, తీర్థప్రసాదములు పుచ్చుకొనుచున్నారు. యధార్థ వస్తువు పరిజ్ఞానము తగ్గిపోయినందున త్రేతాయుగములో దేవాలయముల ప్రాప్తలు జరిగినవి. దేవుడున్నాడనుటకు దేవాలయములు బీజములవంటివి. ప్రతి యింట ఈశాన్యమూలగా దేవుని గదిని ఏర్పాటు చేసుకొని అందు దైవపూజలు, ప్రార్థనలు చేసుకొనుచున్నారు. మరి బ్రాహ్మణులు తమ ఇండ్లలో సాలిగ్రామాదులు, నర్మదాదులు కలిగియుండుట, లింగధారులు తమ శరీరమునందే లింగములను ధరించుట యిత్యాదులు దేవుని స్ఫురణలోనికి తెచ్చుకొనునవిగా మనము గ్రహించవలెను. తీర్థయాత్రలకు పోవువారు దేవుని దర్శనమయినపుడే దానిఫలం దక్కిన దనుకొనుచున్నారు.

ఆ పట్టణమందలి విలువైన వస్తువులు ఎన్ని సంపాదించుకున్నను, అందు సుందరాతి సుందర భవనములు వగైరా ఎన్నిచూచినను, దై వదర్శనముకానిచో తిరిగి మరియొకసారి వెళ్ళి దర్శనముచేసికొని ఆనందపడుచున్నారు. నిస్సంతులు కాశీ, తిరుపతి వగైరా వెళ్ళి వచ్చిన తర్వాత బిడ్డలు కలిగినచో దేవుని ప్రసాదమని ఆదేవుని పేరు పెట్టుకొను చున్నారు. దీనిని బట్టి చూచినచో దేవుని దర్శనమే తీర్థమని దేవుని అనుగ్రహమే ప్రసాదమని తెలియుచున్నది. చిన్నచిన్న గ్రామములలోనున్న దేవాలయములు తీర్థస్థలములుకావు. తిరుపతి, కాశీ, కంచి, రామేశ్వరము మొదలైనవన్నియు తీర్థప్రదేశములు. లక్షలాది ధనమును ఖర్చుపెట్టి యంత్రములచేత మహాస్థలములు చేశారు. కనుక తీర్థప్రదేశములన బడినవి. మహాస్థలమునగా గొప్ప ప్రదేశము ఒక పట్టణముకంటె మరియొకటి పెద్దదై యుండగా ఏది పెద్దది? అన్నిటికన్నా పెద్దది ఏది కలదో అదియే మహాస్థలము. అదేది యనగా దేశము అట్టి దేశమునకు పదార్థమేది? అనగా లోక రీత్యా ఆకాశము. అనగా అవకాశము. “ఆకాశం గగనం భూస్వయం” అని నిఘంటువుగదా? మరి మహాస్థలం అంటే లేనిదా? అంటేదు, తనను మఱచినందున తన అఖండత్వమే దేశంగాను, తన ఆద్యంత రహితత్వమే కాలముగాను, తన నిష్క్రియత్వమే క్రియగాను, అజ్ఞానముచేత తోచుచున్నవి. విజ్ఞానమువలన తన్నుతాను తెలిపిన, దేశ కాలక్రియలు లేవు. అట్లు తెలుపు గురువునకు షోడ శోపచార ములుచేత పూజలుచేసి, అభిషేకించి, నివేదించి తీర్థప్రసాదములు పుచ్చుకొనవలెను. అవాహనము మొదలు నీరాజనము వరకుగల పదహారు పూజా విధానములచేత తనకు ఏవిధమైన కర్తవ్యము లేకుండ గురువున కర్పించుటయే షోడ శోపచారములనబడును. దేవునికి నివేదించిన కొబ్బరికాయ మన యిండ్లలో ఉపయోగించు కొన్నట్లు ఆ ఇంద్రియములను శ్రవణ, మననమిది ధ్యానసములకు వాడుకొన వచ్చును.

శ్లో॥ ఆత్మాత్వం గిరిజామతిః సహచరాః ప్రాణాః శరీరం గృహం ।

పూజాతేవి విధోపభోగ రచనా నిద్రా సమాధిస్థితిః ॥

సఞ్చారస్తు పదోః ప్రదిక్షిణ విధిః స్తోత్రాణి సర్వాగిరో ।

యద్యద్ కర్మకరోమి తత్త ధఖిలం స్వామిన్ తవారాధనమ్ ॥

వాటియందు కర్తృత్వము లేనందున అవి దోషరహితము లైనవి. దేహేంద్రియాదులు జడ పదార్థములు గనుక వాటికి కర్తృత్వములేదు. ఇంద్రియాధిష్ఠాన దేవతలు ప్రేరేపించనిదే ఇంద్రియములకు కర్తృత్వములేదు. ఇంద్రియాధిష్ఠాన దేవతలకు బ్రహ్మ సత్తాలేనిదే శక్తి, వీర్యము బలములేనివారని. కేనోపనిషత్తు చెప్పుచున్నది.

యత్కేవాచా నభ్యుదితం యేన వాగభ్యుద్యతే తదేవ బ్రహ్మాత్వంవిద్ధి
యస్మనసానమనుతేయేనా హుర్మనోమతమ్ తదేవబ్రహ్మాత్వం విద్ధి ॥

నేదం యదిద ముపాసతే యచ్ఛ్రుష్టాన్న పశ్యతియేన చక్షాంషి
పశ్యతి తదేవ బ్రహ్మాత్వం విద్ధి ।

యచ్ఛోత్రేణ శ్రుణోతియేన శ్రోత్ర మిదం శ్రోతం
తదేవ బ్రహ్మాత్వం విద్ధి ॥

యత్ప్రాణేనప ప్రాణితియేద ప్రాణః ప్రాణీయతే
తదేవ బ్రహ్మాత్వం విద్ధి ॥

కావున ఇంద్రియాధిష్ఠాన దేవతలుకూడా కర్తలుగారు. బ్రహ్మ నిర్వికారుడు గనుక కర్తృత్వాభిమానంలేదు. గానకర్మలేదు. గనుక దుఃఖములేదు. ఇట్టి సర్వదుఃఖరాహిత్యమే ప్రసాదము. ఆరూఢమే తీర్థము. గీతయందు కూడా—

ప్రసాదే సర్వ దుఃఖానాం । హని రస్యోపజాయతే ॥

ప్రసన్న చేతసోహ్యశు । బుద్ధిః పర్యవ తిష్ఠతి ॥

(అ. 2-65) అని చెప్పుచున్నది. ఇట్టి గురుపాద నౌకతో సంసార సముద్రమును తరించిన వారగుదురు. కాన సద్భావన, సద్గోష్ఠి, ధ్యానము, బోధ, సక్రియ, గురుపూజ అను ఆరు లక్షణములుకలిగి

ప్రతిదినము తీర్థప్రసాదములు పుచ్చుకున్నవాడే స్థితిప్రజ్ఞుడు. అట్టి వాడే మాయా ప్రపంచమునుండి తప్పించుకున్నవాడు. మరియొక మార్గములేదు.

ఓం తత్ సత్.

5. వాసనాత్రయము - తన్నివృత్తి

వాసనలనుగూర్చి శశిష్ఠుల వారీవిధముగా చెప్పిరి :-

“దృఢ భావన యాత్యక్తా పూర్వాపర విచారణం ।

యథాదానం పదార్థస్య, వాసనా ప్రకీర్తితా ॥

పూర్వాపర విచారణ లేకయే, పదార్థములయందు గలుగు అభినివేశ రూపమగు భావనయే వాసనయని పండితులు చెప్పుచున్నారు.

వాసనాద్వి విభాప్రోక్తా, శుద్ధాచ మలినాతథా ।

మలినా జన్మనో హేతుః శుద్ధాజన్మ నాశినా॥

ఆ వాసనలు శుద్ధ వాసనలనియు, మలిన వాసనలనియు రెండు విధములు. అందు మలినవాసన జన్మకు హేతువగుచున్నది శుద్ధవాసన జన్మ నివృత్తికి సాధనమగుచున్నది. అజ్ఞానముచే ఘనీభవించియున్న అహంకారోపహిత మలినవాసన జీవునకు పునర్జన్మ కలిగించుచున్నది. జన్మమూలమును సశింపజేసి యఖండ బ్రహ్మ తత్వము నెరుంగుటకు సాధనమగు వాసన శుద్ధవాసన యనబడును పునర్జన్మకు హేతువగు మలినవాసనలనేకములున్నను, అవిఅన్నియు లోకవాసన శాస్త్రవాసన, దేహవాసనలలో చేరియుండును వానినే వాసనాత్రయ మందురు.

లోకవాసన :- ప్రజలందరు తన్ను స్తుతింప వలెననియు, తన్నెవరు నిదింపకూడదనియు, తలంచి ఆవిధముగా ప్రవర్తించవలెనను అభినివేశము లోకవాసన యనబడును. లోకులందరు తన్ను నిందించక, స్తుతించునట్లు ప్రవర్తించుట ఎవ్వరికిని సాధ్యముకాదు.

రామకృష్ణాద్వైతాచారములను గాని, బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరాదులను గాని, న్యాయములు అనుటలేదు. శ్రేష్ఠమైనవి మాత్రమే గౌరవించుచున్నారు. నీచ మానవులు కొందరు నిందకూడ చేయుచున్నారు దేశ పితయగు మహాత్మాగాంధీని బహుజనులు ప్రేమించి గౌరవించి రేగాని, కొందరు ద్వేషించి, దూషించి వారిహత్యకు కారకులై రి.సర్వ జనులను సంతోషపెట్టునుపాయము లోకమందుగాని, శాస్త్రమునందుగాని, ఎచ్చటనుకన్పించుటలేదు. కావున ముముక్షువులు లోకవాసనను పరిత్యజించి తనస్వరూప జ్ఞానమునకై ప్రయత్నించవలెను. సర్వ విధముల లోకుల చిత్తములను తరిజింప దలచువారును, భోజనాచ్ఛాదములయందు తత్పరులై నవారును, శబ్దశాస్త్రముల యందభి నివేశముగలవారును, రమణీయ గృహ ఆరామాదులయందు ప్రీతి గలవారును, మోక్షమును పొందరని శాస్త్రములయందు గలదు. కావున మోక్షేచ్ఛగలవారు సర్వవిధముల లోకవాసన విడువవలెను.

శాస్త్రవాసన:- అదిపాఠవాసనయనియు, అర్థవాసనయనియు అనుష్ఠాన వాసనయనియు మూడు విధములు. తాత్పర్యమున గ్రహింపకయే జీవితపర్యంతము వేదశాస్త్రముల సద్యయశము చేయదలంచుట పాఠవాసన యనబడును. వేదశాస్త్రముల యదార్థ తాత్పర్యము తెలియక జీవితపర్యంతము వాని అర్థముల సద్యయశనము చేయుట అర్థవాసన యనబడును.

“అనంతశాస్త్రం బహువేది తవ్యం, అల్పశ్చకలో బహుశ్చవిఘ్నాః
యత్సారభూతం తదుపాసి తవ్యం, హం సోయధా క్షీరమివాంబు
మిశ్రం” ॥

జల మిశ్రితమగు క్షీరమునుండి క్షీరమును మాత్రమే గ్రహించు హంస విధమున ముముక్షువు సర్వశాస్త్రసారమగు అఖండ బ్రహ్మతత్వమునెరుంగుటయోగ్యమగునని పెద్దలునుడుపుచున్నారు సారమగు అఖండతత్వము తెలియనివారు పాకములయందు తిరుగు గరిటెవంటివారు. గరిటె సర్వవ్యంజనములయందు తిరుగుచున్నను.

వాని రసమును గ్రహింపజాలని విధమున, సర్వశాస్త్రములు చదివినను వాటి సారమగు అఖండ బ్రహ్మతత్వము నెరుంగజాలరు.

అనుష్ఠాన వాసన :- శాస్త్రములయందు విధింపబడిన కర్మములను జీవితాంతము ననుష్ఠింపవలెనని తలంచుట అనుష్ఠానవాసన యనబడును. నిదాఘుడను బ్రాహ్మణోత్తముడు సర్వశాస్త్రములు చదివి, అందు విధించిన కర్మల నన్నింటిని అనుష్ఠించుచుండెను. అతడట్లే నిత్యనై విత్తికాది విహితకర్మల నొనర్చుచు ప్రతిదినము నతిథి, అభ్యాగతులను సత్కరించుచుండెను. సందర్భవశమున ఒక నాటు ఋభుమహర్షిని తమగృహమునకు తీసుకొనివచ్చి షడ్రసోపేత మగు భోజనము పెట్టి, ప్రక్కనవర్చి పరుండబెట్టి పాదములొత్తుచుండెను. అతని సపర్యలకానందించి, అతనిక ద్వైతజ్ఞానము నుపదేశించెను. లౌకిక కర్మఫలము అనుభవించుటచే నశించునట్లు యజ్ఞయాగాది వైదిక కర్మఫలములుకూడ ననుభవించుటచే నశించును. కర్మలు చేయునపుడు, అనుభవించునపుడు, అనుభవించిన పిదప దుఃఖమును గలిగించును. “క్షేణే పుణ్యేమర్త్య లోకంవిశంతి” పుణ్యముతీరిన తర్వాత తిరిగి జన్మమెత్తవలెను.

“సుఖమల్పం బహుక్లేశో విషయ గ్రాహణాన్యథాం ।

అనన్తం బ్రహ్మనిష్ఠానాం ఇతి వేదాంత డిట్టిమః ॥

విషయాసక్తులకు సుఖము తక్కువ క్లేశ మెక్కువ. బ్రహ్మనిష్ఠులకు ప్రయాస అల్పము సుఖమనంతము. అని వేదాంతభేరి, అని బోధించి వెళ్ళిపోయిరి.

కాని నిదాఘుడు కర్మానుష్ఠాన బలముచే బ్రహ్మబోధను మరచి కర్మానుష్ఠానమునే చేసుకొనుచుండెను, కొంతకాలమునకు ఋభుమహర్షి నిదాఘునింటికి వచ్చెను, తన గురువని గుర్తించక యధాప్రకారముగా సత్కరించెను. భుజించిన వస్తువులు రుచికరముగా నున్నవాయని అడుగుచుండెను. దానికి ఋషిసత్తముడు రుచి, అరుచుల నెరుంగునది జిహ్వాకాని నేనుకాదు. నేను అసంగ

చిద్రూపుడననిచెప్పెను, అప్పుడు గురువుని గుర్తించి క్షమింపుమని వేడుకొనెను. పశ్చాత్తాపమే ప్రాయశ్చిత్తము ఇకనైనను బ్రహ్మచింతన చేయుమని చెప్పి వెడలిపోయెను. కావున కర్మానుష్ఠాన వాసనలుగూడ బ్రహ్మజ్ఞానమునకు ప్రతిబంధకములే.

దేహ వాసన :- స్థూలదేహమునందుగల యభినివేశము దేహ వాసననబడును. నేను మనుష్యుడను. నేను పురుషుడను. నేను స్త్రీవి అనునటువంటి బావనలు దేహవాసన లనబడును. గంగాస్నానాది పుణ్యకార్యములుచేసి సద్గుణములు పొందవలెననియు, శౌభాచమ నాదులుచేసి దేహదోషములను పొగొట్టుకొన వలెననునట్టివి, దేహ వాసనలనబడును. ఈ వాసనాత్రయము జ్ఞానమునకు ప్రతిబంధక ములగుటచే, ముముక్షువు వాటిని విడువవలెను. జ్ఞాన ప్రతిబంధక ములగు రాగద్వేషాది వాసనలు, జన్మజన్మాంతర కామ కర్మాది సమస్త వాసనలను విడువవలెను.

వాని నివృత్తి :- వాసనలనేకము గనుక వానినివృత్తి ఉపాయములు కూడ అనేకములు అత్మానాత్మ వివేకమువలనను, విషయములందు దోష దృష్టివలనను, సత్పురుషుల సాంగత్యమువలనను, మైత్రి, కరుణ, ముదిత, ఉపేక్షలను శుభవాసనల వలనను మలినవాసనలు నివృత్తియగుచున్నవి. నేననంగ చిద్రూపుడనని సద్గురువులవద్ద శ్రవణముచేసి ముముక్షువులు ఆత్మదర్శన ప్రియులై యుండవలెను విషయాసక్తుల సంగమును చరిత్యతించి, బ్రహ్మవేత్తల సాంగత్య మున మెలంగవలెను. మహాపురుషులను శ్రద్ధాభక్తులతోసేవించినచో మలినవాసనలు నివృత్తియగును. బ్రహ్మజ్ఞాన సారమును జలీయ మైన ప్రయత్నముతో దేహమునందు ప్రాణముండగనే గ్రహించుట పరమార్థమగును.

వాసనలు కనబడుటలేదు గనుక లేవనగూడదు. మనప్రాణము మనస్సు అదృష్టరూపముగా నున్నవి. అట్లే యీ కర్మవాసనలు యొక్క ఫలితములు ఎన్ని జన్మలకైనా మనము భవించి తీర

వలసినదే. ఇంగువకట్టిన గుడ్డలో ఇంగువంత ఖర్చయిపోయినా దానివాసన ఆగుడ్డ నాశ్రయించి ఉంటుంది. అట్లే మనల నాశ్రయించిన ఈవాసనలుగూడ. కాన కర్మత్వ, భోక్తృత్వ బుద్ధిలేక ఈశ్వరార్పిత బుద్ధితో పలాపేక్షరహితముగా కర్మలాచరించి వాటివాసనలు మనకు 'లేకుండా చేసికొన్నచో, మనకు జన్మహేతుత్వముండదు. మానవుని మనస్సు బాహ్యప్రపంచ విషయముల వైపుకు పోతుందిగాని, బ్రహ్మతత్వము మీదికి ప్రసరించదు, అట్లు ప్రసరించనిచో తద్విషయమైన జ్ఞానము మనకెలా కలుగుతుంది. కాబట్టి సర్వాంగ, సుందరమైన మానవ జన్మనెత్తి బ్రహ్మనుభవము కలుగలేదంటే దానికి జీవులుచేసికొన్న కర్మే తప్ప మరేదికాదని వేదాంతుల నిర్ణయము.

శ్లో॥ మనఏవ మనుష్యాణాం కారణం బద్ధ మోక్షయోః ।

బన్ధాయ విషయాసక్తం చుక్త్వై నిర్మిషయం స్మృతం ॥

కాన విషయములవైపు పరుగిడు మనస్సును ఆత్మభోధ వైపుకు అనగా వేదాంతశాస్త్ర శ్రవణ మననములవైపుకు ప్రసరింపజేసి, సంశయనివృత్తి చేసికొని, నిరంతర బ్రహ్మకార వృత్తియందు నిష్ఠ గలిగియుండిన బ్రహ్మనుభవము కలుగును. మన ప్రారబ్ధమువల్ల మనకు బ్రహ్మజ్ఞాన ముబ్బుటలేదు. అని ఎవ్వరు నిస్పృహపొందనక్కఱలేదు. ఒకజన్మలో చేసిన కర్మమేకదా ఇప్పటి ప్రారబ్ధము. అందరు ప్రారబ్ధముతోనే జన్మించినారుకనుక ఇప్పుడు సజ్జన సాంగత్యముచేసి, ప్రపంచ విషయములు వికారవంతములు, దుఃఖహేతువులని వాటియందు నిస్సంగుడవై, ధ్యానాదులచే మనస్సును ఏకాగ్రపరచి ఉపనిషత్తుల రహస్యార్థమును శ్రవణముచేసి వాటిసారాంశమైన అబేధతత్వమును గ్రహించినచో జీవన్ముక్తిని అనుభవించగలము.

“కర్మాణి చిత్తశుద్ధ్యర్థం ఐకాగ్ర్యార్థముపాసనా ।

మోక్షార్థం బ్రహ్మవిజ్ఞానం ఇతి వేదాంత డిణ్డమః ॥

వైదిక కర్మములు చేసి మల దోషములను నివారించుకొని చిత్తశుద్ధిని, ఉపాసనలచే చిత్తైకాగ్రతను సాధించి మోక్షము కొరకు బ్రహ్మజ్ఞానమును పొంది జీవితమును సర్థకము చేసుకొనే వలెను.

అవిజ్ఞాతే జన్మనష్టం విజ్ఞాతే జన్మసార్థకమ్ ।
జ్ఞాత్వరాత్మాన దూరేస్యాత్ ఇతి వేదాంత డిణ్డమః ॥
ఆత్మ నెరుంగకుండిన జన్మ వ్యర్థము. ఎరిగిన సార్థకము జ్ఞాపకు ఈ ఆత్మ దూరమునలేదు. స్వస్వరూపముగనే యున్నది. అని వేదాంతభేరి.

ఓం తత్ సత్.

6. సాధన చతుష్టయము

సవంబరు 88 యదార్థభారతి మాసపత్రికలో ప్రచురింపబడినది.

రచన : శ్రీ త్రిపురనేని విష్ణుశంకరరావు,
గుడివాడ.

ఒకరాజు శత్రువులను జయించి రాజ్యమును స్వాధీనపరచు కొనవలయునన్నచో, చతురంగ బలములను చేకూర్చుకొనవలెను. అట్లే మోక్షసామ్రాజ్యమును బొందగోరిన జిజ్ఞాసువులు ముందుగా సాధన చతుష్టయ సంపత్తిగలవారు కావలయును. అవి ఏవనగా నిత్యా నిత్యవస్తు వివేకము, ఇహముత్రార్థ ఫలభోగ విరాగము, శమాదిషట్కు సంపత్తి, ముముక్షత్వము, అను యీ నాలుగున్నూ సాధన చతుష్టయ సంపత్తి యనబడును.

నిత్యానిత్యవస్తు వివేకము :- హంస పాలను, నీటిని వేరు పరచు విధమున ఆత్మానాత్మల విచారించి ఆత్మ నాశరహితము, క్రియారహితము అనియు, నామ రూపాత్మకమగు జగత్తు క్రియా వంతమనియు, షడ్భావ వికారవంతమనియు తెలిసికొనుటయే నిత్యా

నిత్యవస్తు వివేకము.

“అకాశవత్సర్వ గతశ్చనిత్యః, అజోనిత్యః, శాశ్వతోయం పురాణః
అవినాశితు తద్విద్దియేన సర్వమిదంతతం, వినాశమవ్యయ
స్యాస్యన కశ్చిత్కర్తు మర్హతి”

అను శ్రుతిస్మృతులచే ఆత్మకు నిత్యత్వము చెప్పబడుచున్నది. అనాత్మ పదార్థములు దృశ్యవస్తువులు “యదృశ్యం తన్నశ్యమ్” కాబట్టి అవన్నియును నశించునని గమనించవలయును. ఈ నిత్యా నిత్య వస్తువివేకము సామాన్య జనులకుకూడ కలుగుచున్నది. ఆత్మ నిత్యమనియు, దేహేంద్రియాది సంఘాతమ నిత్యమని తలచు చున్నారు. కాని ఆపరి శుద్ధాంతఃకరణమున కలిగినదగుటచే చవిటి నేలలయందు నాటిన బీజమువలె ఫలితమునకు రాకున్నది. వైరా గ్యాది ఇతర సాధనములు కలుగనేరవు. ములదోష రహితమైన పరి శుద్ధాంతఃకరణమందు కలిగిన నిత్యానిత్య వస్తువివేకము విషయ వైరాగ్యమును కలిగించి మోక్షమునకు హేతుపగు శమాదిషట్క సంపత్తి నుదయింప జేయుచున్నది. ఒకవేళ వివేకము లేకయే వైరాగ్యాదులు కలిగినను అవి శాశ్వతముగా నిలువనేరవు. కానమల దోషరహితమైన శుద్ధ సత్త్వాంతః కరణమందు కలిగిన నిత్యానిత్య వస్తువివేకము వైరాగ్యాది ఇతర సాధనలకు కారణమగును.

వైరాగ్యము :- ఇహలోక భోగముల యందును, స్వర్గాది పరలోక భోగములందును కాక మలమువలె విముఖత్వము కలిగి యుండుటయే వైరాగ్యమందురు. జీవన్ముక్తులకు సహజముగా అపరోక్షమిధ్యాదృష్టి వైరాగ్యముండును. సాధకులైన ముముక్షువు లకు విషయములందు దోషదృష్టి వైరాగ్యముండవలెను. అందు బాటులోనున్న భోగవస్తువులను విడచుట భోగత్యాగేచ్ఛయనియు, నూతన భోగములను కోరకుండుట భోగానిత్యేచ్ఛయనియు అం దురు. పైదోషదృష్టి వైరాగ్యమువలన యీలోకమున అనుభవించు స్రవ్యందన వనితాదిభోగములు, స్వర్గాదిలోకములందు అనుభవించు

రంభాది దేవతా స్త్రీలపొందు, నందనోద్యాన విహారములు, అమృత పానము యిత్యాది సకల భోగములు సాతిశయములనియు, దోష యుక్తములని, య గానంతరము దుఃఖము కలిగించుననియు, కక్కిన కూటియందువలె, మలమూత్రాదులయందువలె నిచ్చగలు గక పోవుచున్నది.

“పరీక్ష్యలోకాన్ కర్మచితాన్, బ్రాహ్మణో నిర్వేదమాయా
న్నాస్త్యకృతః కృతేన” కర్మోపాసనలచే ప్రాప్తించు బ్రహ్మదిలోక
ములయంద నిత్యనిశ్చయముచేతను, కర్మలచే మోక్షము ప్రాప్తిం
చదను నిశ్చయముచేతను, బ్రహ్మజిజ్ఞాసువులగు ముముక్షువులు
కర్మలనుండియు, కర్మసాధ్యములగు లోకములనుండియు, వైరా
గ్యము పొందవలెనని శ్రుతి చెప్పుచున్నది. “బ్రహ్మది స్థావరాం
తేషు, వైరాగ్యం విషయేష్వను యథైవకాకవిష్టాయాం, వైరాగ్యం
తద్ధి నిర్మలమ్.” మగ్న్యలోకము మొదలు బ్రహ్మలోక పర్యంతము
గల భోగములను, భోగసాధనములను కర్మలవలన కలిగినవగుటచే
అనిత్యములగును. కాన వానిని కాకమలమువలె విసర్జించుటయే
వైరాగ్యలక్షణమని యపరోక్షానుభూతియందు చెప్పబడెను. ప్రపం
చమునందుగల పదార్థముల నిత్యానిత్యతల గుర్తించి అనిత్యమైన
వాటిని విడుచు ప్రయత్నము యతమానవైరాగ్యమందురు. సజ్జన
సాంగత్యముచేతను, సత్పురుషుల బోధలవలనను తనయందున్న
దోషముల తెలిసికొని విడచుటకు యత్నించుట వ్యతిరేక వైరాగ్య
మందురు. విషయేచ్ఛ నశింపకుండినను, ఇహపరభోగములు దుఃఖ
దాయకములని తెలిసికొని బాహ్యేంద్రియములను ప్రవర్తింప
నీయక క్రమముగా నొక్కొక్క యింద్రియమును నిరోధించుటకు
చేయుప్రయత్నము ఏకేంద్రియ వైరాగ్యమందురు. ఇహపరభోగ
ములు నాశవంతమని నిశ్చయించి, మనస్సునందుకూడా విషయ
తృప్తి కలుగనీయకుండుట వశీకార వైరాగ్యమందురు. ఇందు స్త్రీ
పుత్రధనాదుల వియోగముచే కలుగు వైరాగ్యము మందవశీకార

వైరాగ్యమందురు. స్త్రీ పుత్రాది ఇహలోక భోగమును దుఃఖదాయకములని వానిని త్యజించుట తీవ్ర వశీకర వైరాగ్యమందురు. పునరావృత్తి యుక్తములగు బ్రహ్మాది సమస్త లోకములు దుఃఖహేతువులని త్యజించుట తీవ్రతరవశీకర వైరాగ్యమందురు. ఇవి అన్నియు అపరవైరాగ్యములు. త్రిగుణములు వీటికార్యములగు సమస్త లోకములు అజ్ఞానముచే ఆత్మయందు తోచుచున్నవి. వానికి ఆత్మకంటె భిన్న సత్త లేదని, అవియన్నియు మిథ్యయని నిశ్చయించి వానియందు మనస్సును నిగ్రహించుట పరవైరాగ్యమందురు.

శమాదిషట్క సంపత్తి :- శమము, దమము, ఉపరతి, తితిక్ష శ్రద్ధ, సమాధానము అను నీ యాఱునుగూడ శమాదిషట్క సంపత్తి యనబడును. “శాంతో దాంత ఉపరతస్త్పితక్ష, స్సమాహితో భూత్వాత్మ న్యేవాత్మాసం పశ్యతి” అను శ్రుతిగూడ పైశమాదిషట్క సంపత్తి గలముముక్షువు అశ్మసాక్షాత్కారమును బోధించున్నాడని చెప్పుచున్నది. విషయములవైపు నరుగులిడు మనస్సును, విషయములందు దోషదృష్టినిచూపుచు, వాని పై అపేక్షను సన్నగిలజేయుట “శమ” యనబడును. శ్రోతత్వ క్షుణ్ణి హ్యప్రమాణములను జ్ఞానేంద్రియములై దును, వాక్పాణి పాదోప స్థపాయువులను కర్మేంద్రియములై దునుగూడ దశేంద్రియములు బాహ్యేంద్రియములనబడును వీనిని విషయములవైపుకు ఇష్టానుసారము బోనీయక నిగ్రహించుట “దమ” యనబడును. దోషదృష్టిగలవారికిగూడ సహజ ప్రాప్తములగు విషయములందు గలుగు యిచ్చకూడ తిరస్కరించుటయే “యపరతి” అనబడును.

దీనినిగూర్చి శాస్త్రమునందు “విషయేభ్యః పరావృత్తిః పరమోపరత్తిర్హిసా” అని చెప్పబడెను. ప్రారబ్ధానుసారముగా సకలభవిం చెడి లాభనష్టములు, సుఖదుఃఖాదులు పూర్వజన్మమునజేసిన పుణ్య పాపఫలములని తలంచి ధృడచిత్తముతో వానిని సహించియుండుట “తితిక్ష” యనబడును. ఈవిషయమును గూర్చి వివేక చూడామణి

యందు “సహనం సర్వదుఃఖానాం, అప్రతీకార పూర్వకం చింతా
విలాపరహితం, సాతితిక్షా నిగద్యతే” యని వ్రాయబడియున్నది.
శుద్ధసత్వమా యాంశమును శరీరముగా ధరించి బోధచేయుట కవ
తరించిన గురుమూర్తి నే దైవముగానెంచి వారి వేదాంతబోధలు ఆక
ళింపుజేసుకొనుటయే “శ్రద్ధ” యనబడును. భగవద్గీతయందుకూడ
“శ్రద్ధావాన్ లభ్యతే జ్ఞానం” శ్రద్ధగలవారికే జ్ఞానము కలుగునని
చెప్పబడెను. విషయముల నిగ్రహించి సదాబ్రహ్మజ్ఞానమునుబొంద
వలెనను తీవ్రచేచ్ఛయే “సమాధాన” యనబడును. “చిత్తైకాగ్ర్యంతు
సల్లక్ష్యే సమాధానమితిస్మృతం” తనలక్ష్యమగు ఉత్కటేచ్ఛయందు
చిత్తమునే కాగ్రబరచుటయే సమాధానమనియు యపరోక్షానుభూతి
యందు చెప్పబడెను. ఈ యాఱును శమాదిషట్క సంపత్తియను
మూడవ సాధనము.

ముముక్షత్వము :- ఆకలి గొన్నివానికి అన్నాపేక్ష కలిగినట్లు
దుఃఖములను భవించు వానికి అవినివృత్తియై సుఖము చేకూరవలె
నను యపేక్ష సర్వజీవులకు సహజముగా నుండును. ఇట్టి దుఃఖని
వృత్తి పరమానందప్రాప్తియే మోక్షము. దానిని కావలెననుకోరుటయే
ముముక్షత్వము లేక మోక్షపేక్షయనబడును. మోక్షము కావలెనని
కాలము గడుపువాడెన్నటికిని మోక్షముబొందడు. తీవ్రమోక్షేచ్ఛగల
వాడు నిష్కామకర్మోపాసనలుచేసి, అంతఃకరణ శుద్ధిబొంది, ఆనగా
రజోతమోగుణములు దమించి, శుద్ధ సత్వగుణము గలిగి సాధన
చతుష్టయసంపత్తిని సంపాదించి, జ్ఞానమువలన మోక్షముబొందును
కాలసర్పము కరచినచో నావిషమువలన యీజన్మమునందు మాత్ర
మే దుఃఖము గలుగును. కాన మనస్సుయొక్క దుర్విషయాసక్తి
యనెడి విషమువలన జన్మ జన్మానంతరములయందు గూడ దుఃఖ
ములు సంభవించును. “మనయేవ మనుష్యాణాం కారణంబద్ధ
మోక్షయోః బద్ధాయ విషయాసక్తం ముక్త్యై నిర్వియం స్మృతమ్”
అని అమృత బిందూపనిషత్తు చెప్పుచున్నది. నిత్యానిత్యవస్తు వివే

కముగలవారు వైరాగ్యము లేకపోవుటచే కామ్యకర్మలు చేయుచు న్నారు. అట్టివారు వేదాంత శ్రవణమునాచరించరు. కనుక వైరాగ్యముకూడ కావలెను. కొందరారెండును కలిగియుండియు శమదమాదులులేక కోపతాపముగలవారై యుందురు, అట్టివారు వేదాంత శాస్త్రమును శ్రవణముచేసియు ప్రయోజనము జొందరు. కనుక మూడవ సాధనముకూడ కావలసియున్నది. కొందరు పై మూడు సాధనములు కలిగియుండియు మోక్షాపేక్ష లేనివారగుటచే సద్గురువుల దగ్గరజేరి వారివలన వేదాంత శాస్త్రమును శ్రవణము చేయ నొల్లరు కావున నాలుగు సాధనములు కావలయును.

ఈ వివేకాదులు నాలుగును ఆపైచేయు శ్రవణ మనన నిది ధ్యాసనలు మూడును తత్త్వం పదార్థశోధనముకలసి ఈ యెనిమిది అఖండ బ్రహ్మజ్ఞానమునకు అంతరంగ సాధనములనబడును. కర్మోపాసనలు బహిరంగ సాధనలు. ముముక్షువు అంతఃకరణశుద్ధి కలుగు వరకు కర్మలు చేయవలెను. మనోనిశ్చలత కలుగుటకు ఉపాసన చేయవలెను వివేకియైనవాడు బహిరంగసాధనలు విడిచి అంతరంగ సాధనలయందు ప్రవేశించవలెను.

“కర్మాణి చిత్త శుద్ధ్యర్థం ఐకాగ్ర్యార్థ ముపాసనా ।

మోక్షార్థం బ్రహ్మవిజ్ఞానం ఇతి వేదాంత డిణ్ణిమః ॥”

అనగా అంతఃకరణశుద్ధి నొసర్చ నిష్కామకర్మలు, పునస్సు యొక్క ఏకాగ్రత కుదురుటకు నిష్కామ ఉపాసనలు, మోక్షమునకు బ్రహ్మజ్ఞానము కారణములని వేదాంత డిణ్ణిమము చెప్పుచున్నది. సాధన సంపత్తిగల నుత్తమాధికారులు సద్గురువుల దగ్గర వేదాంత శ్రవణము షడ్లింగ సహితముగజేసి ప్రమాణగత సంశయమును సశింపజేసు కోనవలెను. ఉపక్రమోప సంహారములు, అభ్యాసము, అపూర్వత, ఫలము; అర్థవాదము, ఉపపత్తి అను యీ ఆఱును షడ్లింగము లనబడును. ప్రమాణజన్యమగు జ్ఞానమునకు విషయ మగునది ప్రమేయ మనబడును. ఆ ప్రమేయమునందుగల

సందేహము ప్రమేయగత సందేశ మనబడును. ఇది స్థాణువా ? పురుషుడా ? యను అనాళ్ళ గతసందేహములు, పరమాత్మయందు గలుగు బ్రహ్మ మద్వితీయమగునా ? లేక సద్వితీయమగునా ? యను బ్రహ్మగతసంశయములును బ్రహ్మాత్మలయభేదసాధకమును భేదబాధకములునగు యుక్తులచేత మననముచేసి ప్రమేయగత సంశయమును నివృత్తి చేసుకొనవలెను. విజాతీయ ప్రత్యయముల తిరస్కరించి యవిచ్ఛిన్న తైలదారవలె అఖండ బ్రహ్మకార వత్తి రూపమగు నిదిధ్యాసనముగలిగి విపరీతభావనల తిరస్కరించవలెను. ఆపిమ్మట పరస్పర విరుద్ధమగు జీవేశ్వరోపాధులను త్యజించి, అనుస్మృతమగు నుపహిత చైతన్యమును గ్రహించవలెను. సాధన చతుష్టయ సంపన్నుడైన మానవుడు మాత్రమే తత్వంపదార్థ పరిశోధన చేసి జీవన్ముక్తుడు కాగలడు.

ఓం తత్ సత్ ఓమ్

7. దుఃఖము - దాని ఆత్యంతిక నివృత్తి ఆనందస్థితి.

జూన్ 1988 గీతావాణి మాస పత్రికలో ప్రచురించబడినది.

రచన :- శ్రీపురనేని విష్ణుశంకరరావు, గుడివాడ.

సామాన్యముగా మానవులు ఆనందముతోను, దుఃఖముతోను వుండుట చూచుచుండుము. ఇవి స్వాభావికములా, ఆగంతుకములాయని విచారించెదము. మనము దుఃఖించుచున్నప్పుడు ఎవరైనా “ఎందుకు దుఃఖించుచున్నావు?” అని అడిగెదరు. కాని దుఃఖించని వానిని “ఎందుకు దుఃఖించుటలేదు” అని అడుగరు. అనగా దుఃఖము స్వభావముకాదని, ఏదో యొక కారణముచేత దుఃఖించుచున్నాడని, ఆ కారణమును తెలిసికొని దాని నివారణకొరకు ప్రయత్నము చేయవలెనని అర్థము. కాన దుఃఖము ఆగంతుకమేకాని స్వభావముకాదని లోకవ్యవహారములో తెలియుచున్నది. అది స్వాభావికమైన ఏనాటికి పోగూడదు. కాని కొంతకాలమునకు పోవుచున్నది. మరియు లోకంలో

అందరు ఆనందమునే కోరుచున్నారు కాని దుఃఖమును కోరుటలేదు. ఆనందము స్వరూపతః సహజము, దుఃఖము, ఆగంతుకము. స్వభావమే స్వరూపము. ఎట్లనగా బెల్లమునకు స్వభావము తియ్యదనం. ఆ మాధుర్యము నాశనమైన దానిని బెల్లమనరు. అటులనే మనకు (ఆత్మకు) దుఃఖము స్వభావమైన దుఃఖము నశించినచో మనము (ఆత్మ) కూడ నశించవలెను. ఆత్మ అవినాశియని శ్రుతులు చెప్పుచున్నవి. కర్మ, ఉపాసన, యోగములవలన దుఃఖము ఉపశమించి సుఖము వచ్చునుగదా యనిన అది తాత్కాలిక దుఃఖ నివృత్తియే కాని ఆత్యంతిక నివృత్తికాదు. మనకు (ఆత్మ) ఆనందము స్వాభావికమైన దుఃఖము కలుగుటకు కారణమేమి? ఎక్కడ శరీరపరిగ్రహముండునో అక్కడ దుఃఖముండును. లోకంలో మహారాజులకుకూడ శరీర పరిగ్రహముండుటచేత దారాపుత్రాదులమరణముచే, వ్యాధులచే, జరామరణములచే దుఃఖములు కలుగుచున్నవి. ఆనందముగా నుండవలెననికోరుచూ, సర్వులు తత్త్వాప్తికై సర్వవ్యవహారములు చేయుచున్నారు. అయినను దుఃఖమేల కలుగుచున్నది? అందరూ నేను నేను అనిచెప్పు యీ 'నేను' ఎవరో తెలిసికోలేనందున దుఃఖము కలుగుచున్నది. ఇప్పుడా నేనును గురించి విచారించెదము.

ప్రౌద్ధున లేచినది మొదలు సరుండబోవువరకు అనేక నామములు కలిగిన మనము సర్వేంద్రియములతోను వ్యవహారములు చేయుచున్నాము. నామమాయీ నేననగా? విచారించెదము. పుట్టి నప్పుడులేదు. తర్వాత కొద్దిరోజులకు పెద్దలు పెట్టుచున్నారు. ఆ నామముతో తెలియబడు దేహములు మారుచున్నవి. కాని "నేను" మారుటలేదు. కాన ఈనామము నేనుకాదు. వర్ణము నేనాయని విచారించిన పుట్టినపుడు బ్రాహ్మణుడు పుట్టిననిగాని, క్షత్రియులు, వైశ్యాదులు పుట్టిననిగాని అనరు. మగపిల్లవాడు లేక ఆడపిల్ల పుట్టిననియందురు. మధ్యలో ఒకకర్మవలన జన్మమువేయగా ఆజన్మమువలన బ్రాహ్మణత్వము వచ్చినట్లు కనబడుచున్నది.

“జనన కాలమునందు జన్మిదంబులు లేవు
తల్లి మెడను లేదు తనకు లేదు,
నడుమ జందెమేయ నగుబాటు గాదయా
విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ”

అని వేమనయోగి అన్నాడు. కొంతకాలమునకు దానిని తీసి
వేసి తురకలలోనో. కైర్లస్తవులలోనో కలియుదురు. ఇప్పుడు
బ్రాహ్మణత్వము నేనా? జందెము నేనా? తురకను నేనా? కైర్లస్తవు
డను నేనా? కాన వర్ణములు మారిన నేను పోయినదా? లేదు. మరి
నేను ఎవరను? నేను పురుషుడను, స్త్రీని అంటున్నారు. మూసను
తయారుచేసి అందు కరిగించిన బంగారమును పోసిన తోరిన
బొమ్మలు వచ్చును. అటులనే యిక్కడ మూసవంటిది తల్లియొక్క
ఊహ. బంగారమువంటిది తల్లిదండ్రుల శోణితము శుక్లము. యీ
మూడింటి కలయికవలన ఒకరూపము వచ్చుచున్నది. కనుక ఆ సేక
మార్పులతో కన్పించుచున్న స్త్రీ, పురుషుడు నేనా? వారు భిన్నా
కారములుగా నుందురు నేను మారదుగదా? దేహమును గురించి
విచారించిన బాల్య, యౌవన, కౌమార, వార్ధక్యములు కన్పించు
చున్నవి. ఇట్లు దేహము మార్పు చెందుచున్నది. నేను మార్పు
చెందదుగదా? ఇంద్రియములు నేనగుదునా యని విచారించిన
వాటికి తెలిసికొనే శక్తి లేదు. మనస్సుపల్లనే వాటి వ్యాపారము జరు
గుచున్నది. కన్ను, కాలు మొదలగు ఇంద్రియములు లేకపోయినను
నేనుకు మార్పులేదు. మనస్సు నేనాయని ఆలోచించిన, యీ మన
స్సు ఎట్లు వచ్చినదనగా ప్రాణవాయువు అంతఃకరణకు తగిలిన
వెంటనే సంకల్పము కలుగుచున్నది. ఈమనస్సు ప్రాణ లక్షణము,
అంతఃకరణ లక్షణము కలిగి పరిణామము చెందుచున్నది. అట్టి పరి
ణామవంతమైన మనస్సు పరిణామములేని నేనట్లగుదును? కాన
ప్రాణమును గురించి చూచినచో సర్వప్రాణులయందున్న ప్రాణ
మునే సూత్రాత్మయందురు. దాని ధర్మములు ఉచ్చాస నిశ్శాస

ములు. ఇది సూక్ష్మ సంచ భూతముల సమష్టి రజోగుణమువలన కలిగినది. ఇన్నిమార్పులుగల ప్రాణము ఎట్టి మార్పులులేని నేనెట్లగుదును? కాన మరీ నేనెవరను? నేను అవ్యక్తమునా? వ్యక్తము కాని దానిని అవ్యక్తమందురు. వ్యక్తమనునది నొకటి యున్నది. కనుక అవ్యక్తమని పేరువచ్చినది. అవ్యక్తమగునది ఏదిఅని విచారించగా అదియే నేను అని తేలుచున్నది. దానినే జ్ఞాన స్వరూపమందురు. ఆనేను ఎప్పుడును ఉండును. దానికి రాకపోకలుగాని, ఆకలి దప్పులుగాని, శోక మోహములుగాని, యిన్నియేల దృశ్య సంబంధమేదియు యుండదు :- శ్రుతి “యదృశ్యం తన్నశ్యం” అని చెప్పుచున్నది. కాన ఎప్పుడు నశించని వదార్థము నేను, అంతటాయున్నది నేనే? అదే ఆత్మ. దుఃఖములేని ఆత్మకు శరీరాల తాదాత్మ్యముచేత శరీరమే నేనని, దానికి కలిగిన వికారములకు దుఃఖించుచున్నాము. ఇచ్చట సరిగా గమనించవలసిన విషయము, శరీరమునకు వ్రణ భాధలేక మనస్సునకు ఋణభాధకలిగి దుఃఖించుచున్నాము. నిద్రించినప్పుడు పైరెండు బాధలవల్ల దుఃఖములేదు. నిద్రలో సద్రూపులమై, చిద్రూపులమై, ఆనందరూపులమై యున్న మనకు బాధగాని దానివల్ల దుఃఖముగాని లేవు. మేల్కొంచిన తర్వాత తిరిగి కన్పించుచున్నవి. అనగా తెలిసికొను తెలివికి దుఃఖములేదు. జాగ్రదావస్థలో మాత్రముజడమై మనయందు ఆరోపించబడిన శరీరమునందు దుఃఖము తోచుచున్నది. అనగా మన నిజరూపము సచ్చిదానందమై సుఖదుఃఖ రహితమై, అజరామరమై అమృత స్వరూపమై యుండగా అది తెలియని అజ్ఞానముచేత దృశ్యరూపమైన కరచరణాద్య వయవరూపమైన దేహములే మనమని దాని వికారములకు దుఃఖించుచున్నాము. మన నిజరూపము శాస్త్రాచార్యోపదేశములచేత సంశయ వివర్యరహితముగా తెలిసికొన్నచో దుఃఖము మన స్వభావముకాదని, ఆగంతుకమని నిర్ణయమగును. విషయప్రాప్తివలన వచ్చినట్లగుపడు ఆనందము కూడ

మన నిజరూప ఆనందలేశమే. వికారవంతమైన దృశ్యరూప వస్తువు
వల్ల వచ్చినట్లు గుపడుచున్నది. కాన మన నిజరూపము అమృత
స్వరూపమని గుర్తించి అట్లు నిలిచినచో దుఃఖరహితులమై నిత్యా
నంద స్వరూపస్థితియందు దివ్యజీవనము జరుగును. దీనిని మాకు
వివరించిన ప్రాజ్ఞులనుండి మేము విన్నాము.

కేనోపనిషత్తు రెండవఖండము ఐదవమంత్రం

“ఇహ చేద వేదీ దథ సత్యమస్మి
న చేదహ వేదీ దథ సత్యమస్మి ।
భూతేషు భూతేషు విచిత్యధీరాః
ప్రేత్యాస్మాల్లోకా దమృతాభవన్తి ॥”

ఇక్కడ ఈ ప్రపంచంలో దానిని సాక్షాత్కరించుకున్నట్లయితే
అపైన నిజమైన జీవితం వున్నది. ఇక్కడ సాక్షాత్కరించుకొననిచో
సర్వనాశనమే. ప్రతిజీవిలోను ఆత్మను వివక్షించుకుంటూ ప్రజ్ఞాశాలి
ఇంద్రియజీవనాన్ని అతిక్రమించి అమరత్వాన్ని పొందుతాడు.

ఓం తత్ సత్.

భక్తి

అట్టోబరు గిరి యదార్థభారతి మాసపత్రికలో ప్రకటితమైనది.

రచన :- శ్రీ త్రిపురనేని విష్ణుశంకరరావు, గుడివాడ.

✓ భక్తి యనగా భక్తులకు భగవంతునియందును, గురుపుత్రు
లకు సద్గురువులయందుగల ప్రేమయే భక్తి యనబడును. ఆప్రేమ
విభక్తము కానిది గనుక భక్తి యనబడుచున్నది. భాగవతమున
చెప్పబడిన భక్తి విశేషములు. శ్రవణము, కీర్తనము, స్మరణము,
పాదసేవనము, అర్చనము, వందనము, దాస్యము, సఖ్యము, ఆత్మ
నివేదనము. అనునవి. వీటినే నవవిధ భక్తులందురు.

భగవంతుడు రూప నామ క్రియారహితుడు. భగవంతుడు

జ్ఞానగమ్యుడు, ధ్యానగమ్యుడు కూడా “కార్యసిద్ధ్యర్థం ఉపాసకా
నాం బ్రహ్మణో రూపకల్పన” అనగా ఉపాసనా నిమిత్తం నామ
రూపములు కల్పింపబడినవి అతడు సర్వవ్యాపకుడు గనుక విష్ణు
నామము కల్పింపబడినది. నీలాకాశరూపము గలవాడు గాన నీల
మేఘశ్యాముడా యెను. కాలమే అతని చక్రము, ప్రణవమే అతని
శంఖము, మంగళశ్రదులగుటచేత శివుడనియు, శాంతిసుఖముల
నొసంగువాడు గనుక శంకరుడనియు చెప్పబడెను. స్వరూపజ్ఞానమే
అతనికి మూడవ నేత్రమనియు, ఆ నేత్రము తెరచినచో అనగా
స్వరూపజ్ఞానము కలిగినచో స్వరూపాజ్ఞానము, దానికి కార్యమైన
సమస్త ప్రపంచము నాశమగునని సూచించబడెను. భగవంతునిశక్తి
సత్త్వము, రజస్సు, తమస్సు అను మూడువిధములు. అవిప్రళయ
కాలమునందు అతనియందు నిగూఢముగా నుండును. అప్పుడతడు
నిర్గుణుడు, సృష్టికాలమున ఆశక్తి విజృంభించి జగద్రూపముగా
పరిణామము చెందును. జగద్విశిష్టుడైన భగవంతుడే సగుణబ్రహ్మ.
అడడీ వాసుదేవుడు, జగద్రూపముగా పరిణమించిన త్రిగుణాత్మిక
మగు శక్తియే ప్రకృతి యనబడును.

శ్లో॥ యావత్సం జాయతే కించిత్సత్త్వం స్థావరజంగమమ్ ।

క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞ సంయోగాత్తద్విద్ధి భరతర్షభ ॥

ఈ ప్రకృతి పురుషులే శివశక్తులు. ఉపాసనార్థము ఆనేక
నామరూపములతో శాస్త్రమునందు చెప్పబడెను. భాగవతమునందు
చెప్పబడిన నవవిధభక్తులలో మొదటిదొక్కవణభక్తి. అనగా భక్తుని
యిష్టదేవతా సంబంధములగు శాస్త్రములను, కథలను ఎల్లప్పుడు
శ్రవణము చేయుచుండుట. సద్గురు పుత్రులు సద్గురుని జీవిత
చరిత్రను, అతని మాహాత్మ్యమును శ్రవణము చేయుచుండుట
శ్రవణభక్తి యనబడును.

(2) కీర్తన యనగా :- భక్తులు తమ తమ ఇష్టదేవతలను
వారి మహిమలను నృత్యగీతాదులతో నిరంతరము విశ్వాస పూర్వక

ముగా కీర్తించుట. సద్గురు పుత్రులు తమ గురుమహిమలను నృత్య గీతాదులతో వర్ణించి పొగడుచుండుట.

(3) స్మరణభక్తి యనగా :- భక్తులు తమ తమ యిష్టదేవతా రూపములను స్మరించుచుండుట, సద్గురు పుత్రులు సద్గురు పాద పద్మములను హృదయ కమలమున నిల్పి ఎల్లప్పుడు సద్గురు స్మరణ చేయుచుండుట.

(4) పాదసేవనం :- అనగా భక్తులు తమ తమ యిష్టదేవతా విగ్రహపాదములను నిరంతరము సేవించుట. సద్గురు పుత్రులు సద్గురుమూర్తికి నిరంతరము చతుర్విధ శుశ్రూష లొనర్చుట.

(5) అర్చన యనగా :- భక్తులు తమ తమ యిష్టదేవములను షోడశోపచారములతో నర్చించుట. సద్గురు పుత్రులు సద్గురు మూర్తికి షోడశోపచారపూజ లొనర్చి అర్చించుట. అవి ఏవనగా ఆవాహనము, ఆసనము. పాద్యము, అర్ఘ్యము, ఆచమనీయము, స్నానము, వస్త్రము, యజ్ఞోపవీతము, గంధము, పుష్పము, ధూపము, దీపము, నైవేద్యము, తాంబూలము, నీరాజనము, నమస్కారము, అను నీ పదునారును షోడశోపచారములందురు.

(6) వందనమనగా :- సాష్టాంగ నమస్కార మనియు, పంచాంగ నమస్కారమనియు, త్ర్యంజన నమస్కారమనియు, ఏకాంగ నమస్కారమనియు నాలుగు విధములు. ఇతరులు యిష్టదేవతానామములను, గురుపుత్రులు సద్గురు నామములను మనస్సుచే స్మరించుచు, వాక్కుతో మీ శిష్యులగు మేము ప్రణామము చేయుచున్నామనియు చర్చించుచు నేత్రములతో సద్గురుని పాదపద్మములను లక్షించి చూచుచు “ రొప్పు, శిరస్సు, కాళ్ళు, చేతులు, చెవులు ” అను నీయెనిమిది అంగములను, దండమువలె నేలమీద మోపి నమస్కరించుటయే సాష్టాంగ ప్రణామమనబడును. శిరుస్సు, హస్తములు, బాహువులు, కర్ణములు, జానువులు ఈవిధము నేలమీద మోపి నమస్కరించునది పంచాంగ నమస్కారమందురు. రెండుచేతులను

ముకుళించి శిరస్సునందుంచుకొని నమస్కరించుట త్ర్యంగ నమస్కారమనబడును. శిరస్సును మాత్రమువంచి నమస్కరించునది, ఏకాంగనమస్కార మనబడును. ఈ నమస్కారములు భక్తులు వారి యిష్టదైవములకును గురుపుత్రులు గురుదేవునకును దేశకాల పరిస్థితుల ననుసరించి ఎప్పుడో నమస్కారము చేయవలెనో యెరింగి చేయవలెను.

(7) దాస్య మనగా :- భక్తు లిష్టదైవములకును, సద్గురు పుత్రులు గురుదేవునకును దాసులై చతుర్విధశుశ్రూషలు చేయుచు ఆజ్ఞాబద్ధులై వర్తించవలెను. అంజనేయుడు శ్రీరామచంద్రుని కిట్టి దాస్యభక్తి నెరపియే పరమార్థ మెరిగినట్లు పురాణప్రసిద్ధి.

(8) సఖ్యమనగా :- భక్తులు పాస్యదైవముతోడను, గురు పుత్రులు సద్గురు మూర్తితోడను, తెంపులేని మిత్రత్వముతో స్నేహము నెరపుట. తన స్నేహితునకు తెలియనిదేదియు నుండరాదు. అర్జునుడు శ్రీకృష్ణునియందొట్టి యీసఖ్యభక్తి, నెరపియే శ్రీకృష్ణుని అనుగ్రహముతో కురుక్షేత్రయుద్ధమున విజయము పొందుట తత్త్వ గ్రహణము చేయుట జరిగినది.

(9) ఆత్మనివేదనమనగా:- ఆత్మార్పణమనియు, శరణాగతి యనియు, ప్రపత్తి యనియు, మధురభక్తి యనియు అనబడును. ఇవిఅన్నియు అనన్యభక్తికి పర్యాయపదములు. భక్తునకు పాస్యదైవము తనకంటె అన్యముగా దోచును. అసన్యన చింతయు దైవ మయమై యుండును. భక్తులన్నింటిలోను ప్రపత్తి సర్వోత్తమమైనది. దానినే మధుర భక్తి యని కూడనందురు. రాధ శ్రీకృష్ణుని యందాచరించినదీ మధురభక్తియే. రాధకు శ్రీకృష్ణునికంటె యీ ప్రపంచమున అన్యమేదియు తోచలేదు. రాధ కృష్ణుని మురళిని జూచి నాకంటె నీవు పుణ్యాత్మురాలవు. నీవు శ్రీకృష్ణుని చేతియందే ఎల్లప్పుడు ఎడబాటు లేకుండ ఉంటున్నావు. నేను భోజన మజ్జన విసర్జనాది కాలములయందు నాకు భగవంతుని ఎడబాటు గలుగు

చున్నది. ఇట్లుండుటకు నీవేమి పుణ్యము చేసినావు అని అడిగెను. అందులకా మురళి యీ విధముగా సమాధానము చెప్పెను. నేనే పుణ్యకర్మలు చేసియుండలేదు. నాయందెట్టి అరమరలులేక హృదయమంతయు పట్టిబోలుగా నుండును అది నేజేసిన సుకృతవిషేషము. అరమరలు, వాసనలు లేక నిర్మలమై బోలుగా నుండువారు భగవంతునికంటె భిన్నులుకారు. వారికెప్పటికిని భగవంతునితో వేరు జాటు లేక వారి హృదయములలోనే యుందురు. రాగద్వేషములు, అరమరలు, వాసనలుగలవారి హృదయములలో భగవంతుడుండడు వారెప్పుడు భగవంతునికి భిన్నముగానే యుందురు. వారి ప్రేయస్సుకు వారే కర్తృత్వము వహించెదరు, భగవంతున కాత్మార్పణ మొనర్చిన భక్తులుగాని, సద్గురువున కాత్మార్పణ మొనర్చిన గురు పుత్రులుగాని ప్రపన్ను లనబడెదరు. తన ప్రయత్నపూర్వకమగు కర్తృత్వమున్నంతవరకు రక్షణకలుగదు. ఇందులకు పురాణముల యందు ఈ విధముగా వ్రాయబడియున్నది. ద్రౌపది ఒకచేత మాన సంరక్షణము చేసుకొనుచు మరియొక చేయి పైకెత్తి హే కృష్ణా! అని ఎంత వేడుకొన్నను రక్షణ జరుగలేదు. చివరకు తన ప్రయత్నముమాని రెండుచేతులు పైకెత్తి హే కృష్ణా! విశ్వరూపా! అపద్భాంధవా! అనాధరక్షకా! నాసర్వము నీకర్పించితినిఅని ఆత్మార్పణ మొనర్చగా శ్రీకృష్ణ భగవానుడు అక్షయ వస్త్రముల నిచ్చి కాపాడెను. గీతయందుకూడ యిట్లున్నది.

శ్లో॥ అనన్యాశ్చింతయంతోమాం యేజనాః పర్యుపాసతే ।

తేషాం నిత్యాభి యుక్తానాం యోగక్షేమం వహామ్యహమ్ ॥

(అ, 9 శ్లో॥ 22)

గజేంద్రుడు తన కర్తృత్వము నుపయోగించి మొఱివితో పోరాడినంతవరకు భగవంతుని సహాయమును పొందలేదు. నీవే తప్ప నితఃపరంబెరుగ, రావే ఈశ్వర ! కావవే వరదా ! సంరక్షించు భద్రాత్మకా! యని వేడుకొనగా విష్ణుమూర్తి సహాయమును పొంద

గలిగెను.

శ్లో॥ దేహబుద్ధ్యాస్మిదానోఽహం, జీవబుద్ధ్యా త్వదంశకః ।

ఆత్మబుద్ధ్యాత్వ మేవాహం, ఇతిమే నిశ్చితామతిః ॥

దేహాత్మ బుద్ధిగలవాడు దాస్యభక్తి నపేక్షించును. దైవాంశ బుద్ధిగలవారు నీఅంశమునను బుద్ధితో సఖ్యభక్తి నపేక్షించెదరు. ఆత్మబుద్ధిగలవారు, అనన్యతతో నీపే నేను, నేనే నీవు అని మధుర భక్తిని కలిగియుందురు. వివేకచూడామణిలో మోక్షసాధన సామ గ్ర్యాం భక్తి రేవగరీయసీ, స్వస్వరూపాను సందానం భక్తి రిత్యభి దీయతే, అని చెప్పబడియున్నది.

కావున ఈ ప్రవవిధభక్తులను వారివారి సరిస్కారమున కను గుణ్యముగఁజేరించి భగవత్సాక్షాత్కారమునకు పాత్రులగుదురుగాక!

శ్లో॥ తత్ పత్.

9. విజయదశమి

ఆశ్వయుజ శుద్ధ దశమి పర్వదినమునుగురించి విచారించుట జిజ్ఞాసగల ప్రతి మానవునకు అవసరము. పండుగ అనగా క్రొత్త బట్టలు ధరించుట, పిండిపంటలతో భోజనము చేయుట, వినోద కాల క్షేపములు చేయుట సామాన్య మానవుని పండుగ. దైవభావముగల వారు పైచెప్పిన వానికి అదనముగా ప్రతిరోజు దేవీ భాగవతము చెప్పుటగాని, వినుటగాని చేయుచుందురు. పరమార్థ దృష్టితో చూచిన యిదిఅంతయు ఆరోపితముగా అనగా మిథ్యగా తోచును. పరమేశ్వరుడు సృష్టి, స్థితిలయ కర్తయని తలంచినపుడు. లేక ప్రపంచము సత్యముగా తలంచినపుడు అనగా సృష్టి దృష్టివాద మున యీపండుగకు మనము ఇవ్వవలసిన గొప్పతనమునుగూర్చి విచారితము.

పరమేశ్వర చైతన్యము ప్రకృతియందు ప్రతిబింబించి

ప్రదర్శనమగునపుడు, అందు శక్తి స్వరూపమునే అమ్మ, చాముం
డేశ్వరి, రాజరాజేశ్వరి మరి అనేక నామములతో శక్తి స్వరూపిణిగా
పిలువబడుచు ఆరాధింపబడుచున్నది. సర్వశక్తిమంతమగు శ్రీరాజ
రాజేశ్వరిని బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వర రాదులుకూడ ఆరాధింతురని
పురాణవచనము. దీనిని గురించి అనేకగాథలుకలవు. స్థూలమునన్ను
గలవారలకు యీ కథలెంతయో ప్రయోజనవంతములు. కథాప్రస్తా
వన పూర్వకముగా దాని లక్ష్యమెవ్వ సూక్ష్మంశమును గ్రహింతుము
గాక. పురాణములయందు దేవతలు, రాక్షసులు అను మాటలు విన
వచ్చుచున్నవి.

రాంబన్, కరంబన్ అను రాక్షససోదరులు శక్తి సంపాదనకై
నీటియందు నిల్చి, తపస్సు చేయుచుండగా దేవేంద్రుడు మొసలి
రూపమునవచ్చి కరంబన్ అను రాక్షసుని చంపివేసెను. అప్పుడు
రాంబన్ అగ్నిదేవుని గురించి తపస్సుచేసి, అగ్నిదేవుని శాశ్వత
రింపుజేసుకొని తనకు ఎట్టి ప్రాణిచేతను చంపబడని బలశక్తి సామ
ర్థ్యములుగల కుమారుని ప్రసాదింపుమని పరమడిగెను. అట్లే అశనిశి
మహిషాసురుడను కుమారుడు కలిగెను. తండ్రి మరణించుటద్వారా
మాత్రమే యతడుద్భవించెను. ప్రస్తుతము అనవసరమగు కథా
భాగము విడువటమైనది. అతడు బలసంపన్నుడై రాజ్యము
చేయుచు తన పినతండ్రి కరంబన్ ను చంపిన దేవేంద్రుని ఓడించి
దేవరాజ్యమును కైవశము చేసుకొనెను. మించి మరింత దుష్టకార్య
ములు చేయుచుండుటచేత అతనిని పరిమార్చుటకు బ్రహ్మ, విష్ణు,
మహేశ్వర దేవగణములకు శక్తిచాలక, భయగ్రస్తులై వాంఠరు
సమూహము తొమ్మిది శక్తులుకలిగిన ఒక అందమైన స్త్రీని సృజించిరి
అమ్మూర్తి పేరు “చాముండి” ఆమె పదునెనిమిది చేతులతో, ప్రతి
దేవునియొక్క ముఖ్యయుధము ఒక్కొక్క చేతితో ధరించి మహిషా
సురునిపై యుద్ధమునకు బోయెను. ఆమెను వివాహము చేసుకొను
టకు అనేక ప్రయత్నములు మహిషాసురుడుచేసి విఫలమయ్యెను.

తొమ్మిది రోజులు ఆమెతో యుద్ధముచేసి చివరకు ఒక పెద్ద శక్తివంతమైన దున్నపోతు రూపముదాల్చి ఘోరయుద్ధముచేసి ఆమె చేతిలో మరణించెను. అతని తమ్ముడు రక్తబీజుడు (అనగా అతని రక్తము భూమిమీద పడినచో బొట్టునకు వేయిమంది రాక్షసులు ఉద్భవించునట్లు వరము కలిగియున్నాడు.) ఆమెపై యుద్ధమునకు బోయెను. యితని రక్తము క్రిందపడకుండా చంపవలెను. గనుక దేవి “కాళీ” రూపమును (అనగా నల్లనిశరీరము, పెద్దనాలుక) సృజించి, ఆమె రక్తబీజుని చంపగా, ఆయన రక్తము క్రిందపడకుండా కాళీమాత తన పెద్దనాలుకతో నాకి అతనినిహతమార్చివేయగా లోకమంతయు రాక్షస భాధనుండి తప్పింపబడి ధైమముగా ఆనందముగా నుండిరి. క్లుప్తముగా కథయిచి.

సూక్ష్మ బుద్ధిగలవారు దీనినిబట్టి నేర్చుకొనవలసినది యీ పండుగ తొమ్మిదిరోజులు చేయుటకు కారణమేమి? మరికొన్ని రోజులు చేసుకొనగూడదా? తొమ్మిది రోజులలో మొదటి మూడు రోజులు దుర్గాపూజ, రెండవ మూడురోజులు లక్ష్మీపూజ, చివరి మూడురోజులు సరస్వతీ పూజ ఎందుకు చేయవలెను? యీ క్రమమునకేదై వకారణమున్నదా? సంఖ్యలన్నింటిలోను పెద్దది తొమ్మిది కనుక పెద్దసంఖ్యనే ఏర్పాటు చేయడమైనది. మొదటి మూడు రోజులు దుర్గాపూజ దుర్గ భయంకర స్వరూపిణి ఆమెను ఉపాసన చేయుటవల్ల మనలోనున్న దుష్టశక్తులను నిరోధించగలశక్తి సామర్థ్యములు మనకు లభించును. తరువాత మూడురోజులు లక్ష్మీపూజ అనగా ఐశ్వర్యపంతమగుట. యిది రెండువిధములు. బైట వ్యవహారమునకు ధనము వగైరా, లోపల అనగా ఆంతరమున మంచిబుద్ధి గలిగియుండుట. ఈ రెండు విధముల ఐశ్వర్యము లక్ష్మీపూజవల్ల సిద్ధించును. తరువాత మూడురోజులు సరస్వతిపూజ. దుర్గాపూజ వలన మనలోని తమోగుణము. లక్ష్మీపూజ వలన రజోగుణము శమించును. చివరి మూడు రోజుల సరస్వతి పూజతో మనలో శుద్ధ

సత్త్వాంతఃకరణము ఏర్పడి శ్రవణమననములకు ఆర్హత కలుగును. దానివలన జీవబ్రహ్మైక్య విజ్ఞానము పొందగలము. యిదియేవిజయ దశమి. మానవులు తౌకికదృష్టి, వైదికదృష్టి, పరమార్థిక దృష్టి వారి అంతఃకరణబేదముల ననుసరించి కలిగియుందురు. తౌకికదృష్టియ నగా యాదేహమే నేనని తలంచి వ్యవహరించుట. అప్పుడు తాను దాసుడు భగవంతుడు ప్రభువని తలంచును. వైదికదృష్టి యనగా తాను జీవుడవని తానా దేహమును ధరించుచున్నానని, దైవము యొక్క అంశమునని తలంచుచు వ్యవహరించును. తానుజేసిన కర్మఫలములనుభవించుటకు పరలోకములకుపోవుదువనియు వైదిక కర్మలాభించుచుండును. పారమార్థికదృష్టిగలవారు తెలియబడున దంతయు దృశ్యమనియు అనగా ఇశ్వావవికారకంతమనియు శ్రుతి స్మృతులను, తన అనుభవములో విచారించును. తనకు ఎదుట కనిపించుచున్న ప్రపంచము దృశ్యమై యున్నందున తాను ద్రష్ట అని తలంచును.

యింద్రియములకు తపదేహము దృశ్యమైనందున యింద్రి యములు చేతన వంతములని గుర్తించును. మనస్సును విడిచి యింద్రియ వ్యవహారము లేకపోవుట అనుభవము. యింద్రియ ములు ప్రాణము దృష్ట్యా మనస్సు చేతన వరితమని తెలియు చున్నది. నిద్రయందు మనస్సు లేకపోవుట గమనించుచున్నాము. దేని సత్తాయందు యీమనస్సు రాకడ పోకడలు కలిగి జ్ఞానకర్మేంద్రియములద్వారా సర్వవ్యవహారములు జరుపుచున్నదో అది కదా “నేను” అని అనుభవములో తెలియవచ్చినది. ఆ సచ్చిదానంద రూపమునందు గదా యీ కరవరణాద్యవయ రూప స్థూలదేహము గాని, మనోబుద్ధేంద్రియాది సూక్ష్మదేహముగాని, అజ్ఞానరూపమగు కారణ దేహముగాని సత్తాస్ఫూర్తులు కలిగి వ్యవహరించుచున్నట్లు గు బడుచున్నది. “యోనయ ద్యాప్తంత త్తన్నాతమేవ” ఏది దేనిచేత వ్యాప్తి పొంది ఉన్నదై నదో అది దానికంటె భిన్నముకాదు. కనుక

యీ నామరూపాత్మకమగు చరాచర భూత ప్రపంచము ఆ “సత్
 చిత్ ఆనంద”ములపై తోచుచున్నది. “నామరూపాభి మానస్యాత్
 సంసారః సచ్చిదానంద దృష్టిస్యాసముక్తిః” అనగానామరూపములు
 నేననుకొనుట జనన మరణ రూప సంసారమునకు హేతువగును.
 అనగా మృత స్వరూపుడవు శ్రుతి, స్మృతి, స్వానుభవములతో విచా
 రించి సచ్చిదానందములే కానని నిశ్చయించినచో ముక్తి. అనగా
 అమృత స్వరూపుడవు. ఇట్టి ప్రశాంతస్థితిని గదా వేదాంతము తత్త్వ
 మసి మొదలగు మహావాక్యముల ద్వారా తెలుపుచున్నది. ఇది
 దృష్టి స్పృష్టివాదము. యీ విచారణమునందు నిశ్చయము కలిగిన
 వారు జీవన్ముక్తులు. వీరుప్రార్థకర్మానుసారము వ్యవహరించియు
 వ్యవహరించనివారే “య ఏవంశేత్తి పురుషం ప్రకృతించగుణై సహ
 సర్వథా వర్తమానోపిన సభూయోభి జాయతే” (గీత-13.) అనగా
 ప్రకృతి, పురుషుడు, గుణములు అనగానేమియో విచారించితెలుసు
 కున్నవారికి తిరిగి జన్మలేదు. ఇట్టి పరిశీలన కలిగినపుడు దృక్కు
 దృశ్యము రెండేవస్తువులు. దృక్దృశ్యమును తెలిసి కొనునపుడు
 వాటిమధ్య దృష్టి యుండును. దీనిని బ్రహ్మ యందురు.
 దృష్టికి ఆకారము దృశ్యము, స్వరూపము దృకదై యున్నది.
 దృక్ను విడిచి దృష్టిలేదు. దృష్టిని విడిచి దృశ్యములేదు. దృష్టి,
 దృశ్యములు లేనపుడు దృక్యున్నది. తనుక దృష్టికి స్వరూపమైన
 దృక్స్వతంత్యముగా గుర్తింపజేయుటయే ‘బుద్ధిన్ జ్ఞానమయకృత్యా’
 యగును. అప్పుడు బుద్ధి(దృష్టి)దృశ్యమును బ్రహ్మమయముగా
 చూడగలుగును. యీ విధముగా “సర్వం ఖిల్విదం బ్రహ్మ” అని
 శ్రుతివచనము. జగద్వ్యవహారమంతయు ప్రకృతిదిగా గుర్తించి,
 యిట్టి జడరూప ప్రకృతి దేనిసాన్నిధ్యమున చేతనవంతమై యీ
 వ్యవహారమంతయు జరుగుచున్నదో అట్టిచేతనమే పరమేశ్వరుడు.
 శ్లో॥ భ. గీ. 13-30 ప్రకృత్యైవచ కర్మాణి క్రియమాణాని సర్వశః
 యః పశ్యతి తథాఽఽత్మాన మకర్తారం సపశ్యతి.

అనగా స్థూల, సూక్ష్మ, కారణరూప వ్యవహారము ప్రకృతిదని గుర్తించి చేతనను కర్తయుని గుర్తించుట యదార్థము. అట్టి ప్రకృతి రూపమే అమ్మ లేక చాముండేశ్వరి లేక రాజరాజేశ్వరి.

విడదీసి చెప్పగా కాశీ, లక్ష్మి. సరస్వతి, మరింత విడదీసి చెప్పగా కంచికామాక్షి, కాశీవిశాలక్షి, మధురమీనాక్షి, యిత్యాదులు. అత్త సొన్నిధ్యమున ప్రకృతి చేతన వంతమైన సర్వశక్తుల రూపమున కార్యరూపముగా తెలియబడుచున్నది పురుషుడే సర్వమునకు ఆధారుడని నిలచినవాడు నిరహంకారుడై జన్మరాహిత్యమును పొందును. అట్టిస్థితిని పొందుటకు శక్తిని సంపాదించుటకు యీ అమ్మను ప్రార్థించి, పూజించి కృతార్థత పొందవలసిన వారమైయున్నాము. యివి దేవీ నవరాత్రులు, ఇట్లే వినాయక నవరాత్రులు చేయుట కూడ మన హిందువుల పండుగలలో మరయొకటి. తెలివియందు తెలియబడిగదా జడమనియు, చేతనమనియు చెప్పుచున్నాము. ప్రకృతి అని చెప్పుటకు పూర్వమే తెలివియున్నది. దీనినే శ్రుతి "తదేవ సౌమ్యా ఇదమ గ్రమాసీత్ ఏకమేవా ద్యితీయం బ్రహ్మ" సృష్టికి పూర్వము బ్రహ్మమే యున్నది. అనగా ప్రత్యగాత్మ చైతన్యము అంశఃకరణమందు భాసించి వృత్తిరూప పరిణామము పొంది నేత్రముద్వారా బయటికివచ్చి విషయాకారముపొంది 'ఇది' అనుచున్నది. ఇది అనుటయే సృష్టి ఇది అనుటకు పూర్వమే చైతన్యము బహిర్గతమై "ఇది" యని వస్తునిర్ణయము జరుగుచున్నది పై పరిశీలనలో చైతన్య విశిష్ట ప్రకృతిలో కార్యరూపము ధరించు పంచ భూతాత్మకమగు ప్రకృతిని ప్రముఖముగ తీసుకొన్నపుడు దేవీ నవరాత్రులు పూజ విశిష్టమునందు పురుషుని చైతన్యమును ప్రముఖముగా తీసుకున్నపుడు వినాయక నవరాత్రులు. అట్లే సీతారామ కళ్యాణము శ్రీరామనవమి శ్రీరాముడు-పురుషుడు లేక చైతన్యము లేక ధృక్ సీతః- ప్రకృతి లేక ధృశ్యము యీ రెండి సమేకనమే సృష్టి.

భ.గీ. 13.27: చూపత్సత్త్వాయతే తిచ్చ త్సత్త్వంస్తావరజజ్ఞమమ్
క్షేత్ర క్షేత్రజ్ఞ సంయోగా త్తద్విద్ధి భరజర్షభ॥

యీవిధముగా పండుగలన్నియు స్థూలముగా కన్పించినను
సూక్ష్మబుద్ధితో విచారించినచో ఉపవిషత్ ప్రతిపాదితమైన “ఏకమేవా
ద్వితీయం బ్రహ్మ” అని బోధించుటకే, కనుక బేధములో జీవించు
మనము సగుణారాధనతో శుద్ధ సత్త్వాంతఃకరణము సంపాదించుకొని
శ్రవణ, మనన, నిధి ధ్యాసనములతో తత్త్వరహస్యమును గ్రహించి
“అహం బ్రహ్మస్మి” యను మహా వాక్యమును స్మరించుచు శాంత
శివస్వరూపులమై యుందుము గాక.

ఓం తత్ సత్

10. గు రు ము త్ర ము

గురుర్ బ్రహ్మ, గురుర్విష్ణుః, గురుర్దేవో మహేశ్వరః ।

గురుస్సాక్షాత్పర బ్రహ్మ, తస్మై త్రీ గురవేనమః ॥

అర్థము :- గురువు బ్రహ్మ, గురువు విష్ణువు, గురువే మహేశ్వరుడు

ఆయనే సాక్షాత్పరబ్రహ్మ, అట్టిగురువునకు సమస్కారము

ప్రపంచమున పెద్ద వస్తువులను గురువులందురు, చిన్న వస్తు
వులను అఘువు లందురు. లోకములో పదార్థము లన్నిటికంటె
మహామేరువు పెద్దదిగ చెప్పబడుచున్నది. తక్కిన పదార్థములు
దానికంటె చిన్న వనబడుచున్నవి. కాన మహామేరువునుబట్టి యితర
పదార్థములు అఘువులనబడు చున్నవి. ఇతర పదార్థములను బట్టి
మహామేరువు గురువనబడుచున్నది. ఆ మహామేరువుకంటె దానిని
ధరించియున్న భూమి విక్కిలి పెద్దది. కాన భూమినిబట్టి మహా
మేరువు అఘువనబడును. మహామేరువునుబట్టి భూమి గురువగును.
భూమినంతా వ్యాపించియున్న ఉదకము భూమికంటె గురువగును.
ఉదకమునుబట్టి భూమి అఘువగును, జలమునకంటె తేజోరూపముగా
వ్యాపించియున్న అగ్ని పెద్దదగుటవలన గురువగును దేనివలన

ఒకటి గురువగుచున్నదో అది దానికి లఘువగును. వాయువు అగ్నికంటె గురువగును. వాయువున కవకాశమిచ్చిన ఆకాశము వాయువు దృష్ట్యా గురువగును. ఆకాశాది భూత భౌతికములగు సమస్త పదార్థములకు సంయోగ వియోగములను కలిగించెడి చాలనశక్తి యే సూత్రాత్మయనబడును. దానివలననే పంచభూతములు, వియత్పథమున సూర్యుడు, చంద్రుడు, నక్షత్రములు మొదలగునవి నియమానుసారముగా ప్రవర్తించుచున్నవి, అదియే కుండిలినీశక్తి యనుపేరుతో సర్వశరీరములను ధరించి దేహేంద్రియమనోబుద్ధి ప్రాణములను ప్రవర్తింప జేయుచున్నది. ఆకాశమునుబట్టి సూత్రాత్మ గురువగును. సూత్రాత్మకంటె దానికి కారణమగునది వ్యాకృత్యము జగత్సంస్కారములతో సూత్రాత్మయు అవ్యాకృత్యమున చేరియుండును. కార్యరూపమగు సూత్రాత్మకంటె కారణరూపమగు నవ్యాకృత్యము పెద్దది గనుక గురువనబడును. మూలప్రకృతికంటె అవ్యాకృత మల్పమగుట వలన మూలప్రకృతి గురువగును. మూలప్రకృతికంటె ఆధారము, అధిష్ఠానము, ప్రకాశమునగు బ్రహ్మచైతన్యము పెద్దదగును. దానికంటె పెద్దదగు వస్తువే కాలమందున, యే దేశమందునలేదు కాన అదియెప్పుడును లఘువుగా నేరదు. కాన బ్రహ్మచైతన్యమునకు నిరపేక్షక గురుత్వము సిద్ధించుచున్నది ధౌత వస్తుమునందు రంగులచేత చిత్రకారుడు చిత్రములను చిత్రించు విధమున, ఆగురుతమమగు బ్రహ్మచైతన్యము తనయంద ధృష్టమైన త్రిగుణాత్మికయగు జడ ప్రకృతిని తన సత్తచే దేశకాల విశిష్టమగు నామరూప క్రియాత్మక జగత్తుగా పరిణమింపజేయుటవలన బ్రహ్మ యనబడెను. సర్పదండ మాలాదులయందు రజ్జువు వ్యాపించి యుండునట్లు, బ్రహ్మ చైతన్యమున కల్పితములైన సమస్త పదార్థములయందు అధిష్ఠాన రూపముగ గురుతమమగు బ్రహ్మ చైతన్యము వ్యాపించియున్నది. కనుక విష్ణువనబడును. సమస్త పదార్థములు పగలు సూర్యుని ప్రకాశముచేతను, రాత్రి చంద్ర, నక్షత్రములవలనను ప్రకాశింపబడుచున్నవి.

ఆ సూర్య చంద్ర జడ జ్యోతిస్సులు ఒకకాలమందు ఒకదేశమందు ఉండును. అవి అధిష్టానసత్త చేతనే ప్రకాశించుచున్నవి.

శ్లో॥ కింజ్యోతిస్తవభాను మానహనిమే రాత్రౌ ప్రదీపాదికం
స్యాదేవం రవిదీప దర్శన విధౌకిం జ్యోతిరాఖ్యాహిమే,
చక్షుస్తస్య నిమీలనాది సమయేకిం ధీర్దియోదర్శనే
కిం తత్రాహ మతోభవాన్ తరమకం జ్యోతిస్త దస్మిప్రభో ॥

గురుతమమగు అధిష్టాన చైతన్యము నిరపేక్షముగా సర్వ పదార్థములను సర్వకాలములందు సర్వదేశములందు ప్రకాశింప జేయుచున్నది. గాన ఆదిదేవుడని చెప్పబడెను దీవ్యతే ఇతిదేవః. ఈ చైతన్యరూపుడగు గురుదేవుడే సర్వజీవులబుద్ధులకు అధిపతియై వారివారి కామకర్మాది వాసనలు. జన్మజన్మాంతర సంస్కారములు నిలిచియుండునట్లు సమష్టి బుద్ధి మగు మహత్త్వమునందు సృష్టి యొక్క సంస్కారములు, సర్వజీవుల అదృష్టములు నిలిచియుండు నట్లు చేయును. సుషుప్తి మరణ ప్రళయములలో మాయావిశిష్ట చైతన్యము నందణగియుండి చురల జాగ్రజ్జన్మస్మృష్టలయందదిష్టా చైతన్యసత్తచే, ఏజీవుని బుద్ధి ఆజీవునకు, ఎవని సంస్కారములు వారికి ప్రత్యేకించి యొసంగబడుచున్నవి. కాన ఆ అధిష్టాన చైతన్య స్వరూపుడగు గురుదేవుడు మహేశ్వరు డనబడుచున్నాడు.

అధిష్టానమగు బ్రహ్మచైతన్యము నిర్గుణమగుటచే నే కార్య మును స్వయముగా చేయలేదు. కాన ఆ నిర్గుణబ్రహ్మ చైతన్యము సాధన చతుష్టయ సంపన్నులైన జిజ్ఞాసువుల నుద్ధరించుటకు శుద్ధ సత్వ ప్రధానమగు మాయనుపాధిగా గైకొని భక్తులయెదుట శరీరముతో ప్రత్యక్షమగుచున్నాడు. జన్మ జన్మాంతర కామ కర్మాది వాసనలబట్టియు సామాన్య మానవుల యంతఃకరణములయందు ఆత్మ స్వరూప సాక్షాత్కార జ్ఞానముదయింపనేరదు.

“సత్త్వాత్సం జాయతేజ్ఞానం” సత్వగుణప్రధానమగు నంతః కరణమునందు మాత్రమే జ్ఞానము కలుగునని భగవద్గీతయందు

చెప్పబడెను. కావున బ్రహ్మవేత్తయైన సద్గురువు అంతఃకరణము శుద్ధసత్వ ప్రధానమని తెలియవలెను. భక్తుల నుద్ధరించుకొఱకా నిర్గుణబ్రహ్మము శుద్ధసత్వ ప్రధానోపాధిని గైకొని ప్రపంచమున నవతరించుచున్నారు. కాన ఆ మంగళకరుడైన సద్గురుమూర్తి “సాక్షాత్పరబ్రహ్మగా” గుర్తించి సాష్టాంగ నమస్కారము చేయవలెను.

ఈమంత్రమునకు యీవిధముగకూడ నర్థము చెప్పవచ్చును. శుద్ధ సత్వోపాధికుడైన పరమేశ్వరుడు, రజోగుణయుక్తుడైన బ్రహ్మయనుపేరుతో జగత్తును సృష్టించుచున్నాడు. సత్వగుణయుక్తుడైన విష్ణునామముతో జగత్తును పోషించుచున్నాడు. తమోగుణయుక్తుడైన రుద్రాఖ్యతో జగత్తును లయముచేయుచున్నాడు. అట్లే పరబ్రహ్మరూపుడైన సద్గురుమూర్తి ముముక్షువుయొక్క పరిశుద్ధాంతఃకరణమును సుక్షేత్రమునందు ఉపదేశమును విత్తనమును నాటి జ్ఞానాంకురము సృజించుచున్నాడు కావున అతను బ్రహ్మయనబడును. ఆ గురుమూర్తియే బోధయనెడి జలమును జల్లి అజ్ఞానాంకురమును పోషించుటంజేసి విష్ణుననబడుచున్నాడు. అతడే ఆత్మ జ్ఞానముచేత అజ్ఞానమును, అజ్ఞానకార్యమగు సర్వసంసారమును నాశముజేసి, అటుపిమ్మట అజ్ఞాన నాశకమగు జ్ఞానముకూడ అజ్ఞానకార్యమగు అంతఃకరణ వృత్తియే యగుటచేత, దానిగొకూడ నాశముజేసి శుద్ధచైతన్యరూపుడై శేషించుచున్నాడు. కావున అతడు రుద్రుడనబడుచున్నాడు. శ్రుతియందుగూడ యిట్లున్నది. “ఏకంఏవహి రుద్రోన ద్వితీయా యతస్థుః” ఇట్లు త్రిమూర్త్యాత్మక స్వరూపుడైన సృష్టి, స్థితిలయములు చేయుచున్న సద్గురుమూర్తి పరబ్రహ్మస్వరూపుడే యగును. “బ్రహ్మ విద్వర్జహ్మవ భవతి” బ్రహ్మ నెరిగినవాడు సాక్షాద్బ్రహ్మమే యగుచున్నాడని చెప్పబడెను. కావున పరబ్రహ్మ స్వరూపుడైన సద్గురుమూర్తికి తను ధనమనములర్పించి నిత్యము చతుర్విధ శుభాషల నొసర్పవలయును.

11. సాక్షి - అనుభవము

రచన :- త్రిపురనేని విష్ణుశంకరరావు, గుడివాడ.

(నవంబరు 1987 గీతావాణి మాసపత్రికయందు ప్రకటితమైనది)

[వీరు గుడివాడ శ్రీ ప్రణవాశ్రమాధిపతులైన పూజ్యపాద శ్రీశ్రీశ్రీ ప్రణవానంద స్వాములవారి శిష్యులు-జేదాంత జిజ్ఞాస గల వారు. వీరు యీ వ్యాసమును పంపి బహుకాలమైనది. నేను అనారోగ్యముతో వుండుటవలన యీ వ్యాసం ప్రకటించుటకు ఆలస్యమైనది. అన్యథా భావించరు గాక! —సంపాదకుడు.

సాక్ష్యనుభవము మనకు క్రొత్తగా వచ్చే విశేషముకాదు. మనందరి స్వరూపమై మనకు కలుగు లోకానుభవము లన్నింటిని ప్రకాశింపజేస్తూ వుండేటటువంటిది. ఈసాక్ష్యనుభవముయొక్క విషయము వేదాంతేతర శాస్త్రములయందులేదు. కేవలఉపనిషత్తులందు మాత్రమే మనము చూడగలము. శ్వేతాశ్వతర ఉపనిషత్తునందు ఆరవ అధ్యాయము పదకొండవ పాఠమున “ఏకో దేవః సర్వభూతేషు గూఢః సర్వవ్యాపి-సర్వభూతాంత రాత్మః కర్మాధ్యక్షః సర్వభూతాధివాసః సాక్షీ చేతా కేవలో నిర్గుణశ్చ” అనియు మరియు భగవద్గీత-9వ అధ్యాయము 18వ శ్లో॥ “గతిర్భూతా ప్రభుస్సాక్షీ నివాసశ్శరణం సుహృత్, ప్రభవః ప్రలయస్థానం నిధానం వీజమవ్యయమ్” అనియు సాక్షి శబ్ద వివరణము వున్నది.

ఈ సాక్షి అను తత్త్వము అనుభవ స్వరూపము అఖండము నునై యున్నది. దానిని గురించి కొంచెము విచారితము. ప్రపంచ విషయములను మన ఇంద్రియముల ద్వారా తెలుసుకున్నపుడు “ఇది యిటువంటిది. అను కల్పన వచ్చును గదా? దానిని - ప్రత్యయానుభవమందురు. ఈ అనుభవము బయటనుండి లోనికివచ్చును ఇంద్రియవిషయ సంబంధము లేకుండనే మన అంతఃకరణముందు ఉత్పన్నమై దేహాదుల వ్యాపించు మరియుక అనుభవము కూడ

యున్నది. మనకు కామ, క్రోధ, సుఖ, దుఃఖాదులు మన అంతఃకరణమునందు ఉద్భవించి, మనస్సు, ఇంద్రియములు, దేహము మొదలగువాటిని అన్నిటిని వ్యాపించి వాటిని స్వాధీనము చేసుకొనును. యీ అనుభవము, లోపల అంతఃకరణమునలేచి బయటికి వచ్చుచున్నట్లు కన్పించుచున్నది. దీనినే వేదనానుభవమందురు. సుఖము, దుఃఖము, ఈర్ష్య, భక్తి, ప్రేమ, ఆసక్తి, అహంకారము మొదలగునవన్నియు ఈ వేదనానుభవమునందు చేరును.

యోగసాధనవలన, తపస్సువలన కలుగు ప్రత్యేక శక్తులు కూడ యీ అనుభవమునందు చేరును. జన్మాంతర విషయములను చెప్పు స్మృతులు కూడ వేదనానుభవమునందు చేరిపోవును. వానిని దివ్యానుభవము లందురు.

అనుభవము అను శబ్దమునకు, అను అనగా అనుసరించి దానినిపొంది, భవమనగా కలుగునది-అను అర్థము. ఇంద్రియముల ననుసరించి పుట్టుచు వచ్చే ప్రత్యయానుభవము, అంతఃకరణము ననుసరించి పుట్టుచు వచ్చేది వేదనానుభవము. సాధనములచే కలిగిన సిద్ధులు-వగైరాకూడ అంతఃకరణమునందే పుట్టినవి కనుక వేదనానుభవమునందే చేరును.

మనము గమనించవలసిన విషయము పైచెప్పినప్రత్యయానుభవముకూడ అంతఃకరణమునందే జరుగుచున్నది. అయితే యీ ప్రత్యయము (జ్ఞానము) కలుగుటకు ఇంద్రియముల సహాయము కావలెను వేదనానుభవము - అంతఃకరణమునందే జరుగుచున్నది. ఇందు ఇంద్రియముల సహాయ మవసరములేదు. మన అనుదిన వ్యవహారమంతయు యీరెండు అనుభవములలో చేరియున్నది. ఇప్పుడు సాక్షి అనుభవమును గూర్చి విచారించెదము. పై రెండు విధముల అనుభవములకు ఆధారముగాను తాను వాతీనంతా వ్యాపించి జ్ఞానరూపముగాను, అవికనబడనపుడు తనకు తానుగానే ప్రకాశస్వరూపముగాను పున్నామను అనుభవమే సాక్ష్యానుభవము. పై

రెండు అనుభవముల దృష్ట్యా దానిని సాక్ష్యనుభవమనుచున్నామే గాని అది అనుభవముకాదు. స్వరూపము సాక్షి స్వప్రకాశస్వరూపమై, సర్వప్రకాశకమై, ఏకమై, అసంగమై, నిర్లిప్తమై, వ్యవహార హేతుభూత్వమగుచున్నది.

పరమార్థమును విచారించునపుడు, వాచ్యార్థమునుగాక, లక్ష్యార్థమును గుర్తించవలెను. సాక్షి శబ్దమునకు వాచ్యార్థమును గ్రహించినచో పరమార్థము సిద్ధించదు. సాక్ష్యమున్నంతవరకే సాక్షియన్నట్లు గ్రహించవలసియుంటుంది. సాక్షి, సాక్ష్యములు సాపేక్షిక శబ్దములు. సాక్షి శబ్దముయొక్క పరమార్థమును తెల్పు లక్షణముగా గుర్తించినచో వాచ్యరూపమైన సాక్షి శబ్దమును, సాక్షియందు తోచు అవస్థలు, అవస్థావాసులు, అవస్థాలోకములు. ఆ లోకానుభవములు, తోచి, అణగునవిగా మనము గ్రహింతుము. అట్లుతోచి అణగుదానినే అనిర్వచనీయమందురు అట్టి అనిర్వచనీయమైన దానినే వేదాంత శాస్త్రమునందు మిథ్యయందురు. సాక్షి అనుభవము ప్రమాణములచే పొందబడు అనుభవముకాదు. ప్రమాతకు (నేను) కూడ ఆవలయుండి వీనినన్నిటిని వ్యాపించు కేవలానుభవమే సాక్షి అనుభవమని తెలియవలెను.

ధర్మజిజ్ఞాసయందు శ్రుతిప్రమాణము. బ్రహ్మజిజ్ఞాసయందు శ్రుతి, అనుభవముకూడ ప్రమాణములు. ఈ సాక్ష్యనుభవమును గురించి తర్కించునపుడు శ్రౌతతర్కిము, గురువు బోధించునపుడు అనుభవానుగత తర్కములే ఉపయోగమునకు వచ్చును.

సాక్షియొక్క అద్యయతత్వము యీక్రిందివిధముగా గ్రహించవలెను, భౌతిక జగత్తునందు కన్పించు వేరు వేరు-నామరూపములుగానున్న వస్తువులయందు “శక్తి” అను ఒకటి అద్వితీయమూర్తిభూత వస్తువుగాయున్నది. శక్తియొక్క వ్యాప్తిని అన్నిచోట్ల కనుగొనిన వెంటనే వస్తువు అను వ్యాప్యము లేనేలేదు. అట్లేవ్యాపకమైన సాక్ష్యనుభవమును కనుగొనిన వెంటనే వ్యాప్యములైన బుద్ధ్యా

దులు ఎప్పుడు లేనేలేవని తెలియును. ఈవిధముగా దానిని అధ్యయమని చెప్పెదము. తన (సాక్షిస్వరూపము)యందు తనజాగ్రత్త దానికి చేరిన ప్రపంచము, తన స్వప్నము, దానికిచేరిన ఆ స్వప్న ప్రపంచము, తన నిద్ర అక్కడ ఏవిధమైన ప్రపంచములేని తాను అనురీతిలో తన స్వరూపమును పట్టుకొని విచారించుటకు బయలుదేరిన వేదాంతశాస్త్రములు చెప్పు “ ఏకమేవా ద్వితీయం బ్రహ్మ ” అను శ్రుతిని వివరించు పారమార్థిక దృష్టియగును .

కాని “మనము ఈ జగత్తులో పుట్టిన మనుష్యులము, మనకు యిచ్చట కల, నిద్ర కలుగుచున్నది.” అని విచారించిన వ్యవహారిక దృష్టి యగును. ఇది పూర్ణవిచారణకాదు. వ్యవహారిక దృష్టితో బుద్ధి మొదలగునవి సాక్షిస్వరూపమును విభాగముచేసి చూచినచో, బుద్ధి మొదలగు వానినన్నింటిని సాక్షి వ్యాపించినదని స్పష్టమగును, అయితే శక్తియే పరమార్థము. అదే వస్తువుగా కనబడుచున్నదని ఎరిగినపుడు, శక్తిని ఏవిధముగా దృష్టాంతమందు అద్వితీయమై యున్నదని గ్రహించితిమో ఆవిధముగానే పరమార్థ దృష్టితో చూచినట్లయితే, అంతఃకరణము మొదలగునవి లేనేలేవు. సాక్షిస్వరూపమే ఈవిధముగా కనబడుచున్నదేగాని, సాక్షి వ్యతిరిక్తముగా ఏమియు లేదని గుర్తించబడును.

ఓం తత్ సత్.

ఓంకార బ్రహ్మము లయబేధము

హరిఃఓం అని ఉపనిషత్తు చెప్పుచున్నది. సర్వము సగుణ బ్రహ్మమైనట్లు కారణ కార్యరూపముగనున్న యీ జగత్తంతయు

ఓంకారమే. కాని ఓంకారము వాచకము. సగుణబ్రహ్మము వాచ్యార్థము. వాచ్యవాచకములకు భేదములేదు. కాన ఓంకారమును సగుణబ్రహ్మముగ తెలిసికొని ధ్యానించవలెను. జగత్తంతయు నిర్గుణబ్రహ్మయందే ధ్యస్తము. కల్పితసర్పము అధిష్టాన రజ్జువు కంటె వేరుగాలేనట్లు, కల్పితమైన జగత్తు అధిష్టానమైన నిర్గుణబ్రహ్మము కంటె భిన్నముగలేదు. అట్లే కల్పితమైన ఓంకారము అధిష్టానమైన నిర్గుణబ్రహ్మమునకు వాచకము నిర్గుణబ్రహ్మము వాచ్యము. వాచ్యవాచకములకు భేదముండదు. కాన ఓంకారము నిర్గుణ బ్రహ్మమని ధ్యానించవలెను, పరిదృశ్యమానమైన అర్థజాతమంతయు శబ్దముచే చెప్పబడుచున్నది. శబ్దములు వాని వాచకములు. ఎవస్తువైనను అద్దానిని తెలియజేయు పదముకంటె వేరుకాదు. పదమే దానిని తెలియజేయునో యది ఆపదమునకర్థమగుచున్నది. అనగా వాచ్యవాచకములక భేదమని భావము “ సర్వగ్ం హ్యే తద్రూపాయ మాత్మా బ్రహ్మసోయ మాత్మా చతుష్పాత్” ఈ జీవాత్మయే పరబ్రహ్మము. యీ ఆత్మయే నాలుగు పాదములు గలవాడు. ప్రణవమునకు నాలుగు మూత్రాలుగలవు. ఇందు విరాట్టు, హిరణ్యగర్భుడు, అవ్యక్తుడు, పరమాత్మ అను నాలుగును బ్రహ్మపాదములు. విశ్వడు, తై జసుడు, ప్రాజ్ఞుడు, ప్రత్యగాత్మ అను నాలుగును ఆత్మపాదములు. అకారము, ఉకారము, మకారము, అమాత్యక అను నాలుగును ప్రణవ మూత్రాలు.

ప్రథమ పాదము :- సమష్టి స్థూలప్రపంచ విశిష్టమగు చైతన్యము విరాట్టనబడును. వ్యష్టి స్థూలశరీర విశిష్టమగు చైతన్యము విశ్వడనబడును విరాట్టునకును, విశ్వనకును ఉపాది స్థూలమగుటచే వీరిద్దరకు భేదములేదు. సమష్టియందు వ్యష్టి అంతర్గతముగ నుండును. కాన వ్యష్టి స్థూలోపాధికుడగు విశ్వడు సమష్టి స్థూలోపాధికుడగు విరాట్టున కంటె భిన్నుడుకాడు. యీ విరాడ్రూప విశ్వనకు ఏడంగము లున్నవి. అతనికి సత్యలోకము శిరుస్సు.

ఆ హ వ నీ యాగ్ని ముఖము. సూర్యచంద్రులు నేత్రములు. వాయువు ప్రాణము. ఆకాశము దరము సముద్రాదుల జలము మాత్రస్థానము. పృథ్విపాదము. యీసప్తాంగములుగల విశ్వనకు పందొమ్మిది ముఖములున్నవి. పంచప్రాణములు పంచజ్ఞానేంద్రియములు, పంచకరేంద్రియములు, అంతఃకరణచతుష్టయము అను నీపందొమ్మిది భోగ సాధనములగుటచే ముఖములని వర్ణించబడెను. జాగ్రద వస్థయందు విశ్వుడు యీ పందొమ్మిది ముఖములతో బాహ్యవృత్తిగలవాడై స్థూలభోగముల ననుభవించుచున్నాడు యీ పందొమ్మిదింటిలో జ్ఞానేంద్రియములైదు, కరేంద్రియములైదు. అంతఃకరణచతుష్టయము అను యీపదునాలుగు తమ తమ యధిదేవతల సహాయముతో, తమ తమ విషయము లందు ప్రవర్తించుచున్నవి కాన యీ పదునాలుగు ఇంద్రియములు పదినలుగరధిదేవతలు, పదునాలుగు విషయములు కలిసి పదునాల్గుత్రిపుటులగును.

14 త్రిపుటులు

ఆధ్యాత్మము:- అధిదైవము- అధిభూతము
 శ్రోత్రేంద్రియము- దిక్కులు- శబ్దము
 త్వగింద్రియము- వాయువు- స్పర్శము
 నేత్రేంద్రియము- సూర్యుడు- రూపము
 జిహ్వేంద్రియము- వరుణుడు- రసము
 ప్రాణేంద్రియము- అశ్వినీదేవతలు - గంధము
 వాగింద్రియము - అగ్ని - వచనము
 పాణేంద్రియము - ఇంద్రుడు- దాన పరిగ్రహములు
 పాదేంద్రియము- విష్ణువు- గమనాగమనము
 ఉపస్థేంద్రియము- బ్రహ్మ- ఆనందము
 పాయురింద్రియము- మృత్యువు- విసర్జనము
 మనస్సు- చంద్రుడు- సంకల్పవికల్పములు

బుద్ధి- బ్రహ్మ- నిశ్చయము

చిత్తము- నారాయణుడు- చింతన

అహంకారము - రుద్రుడు - కర్మత్వము

యీ పదునాలుగు శ్రీపుటులును అధిదేవతా సహితమగు పంచప్రాణములును కలిసి విరాడ్రూపుడగు విశ్వనకు పందొమ్మిది ముఖములవి చెప్పబడెను.

జాగ్రదవస్థ యందుండువాడును. జాహ్య విషయములందు ప్రవర్తించెడు ప్రజ్ఞ గలవాడును. సప్తాంగములు గలవాడును, పందొమ్మిది ముఖములుగలవాడును, స్థూలభోగములనను భవించు వాడునునగు విరాడ్రూపవిశ్వడు ప్రథమ పాదమని శ్రుతి చెప్పుచున్నది కాన విరాట్టాన కంటి విశ్వడు వేరుకాదు. ఇతనికంటె ఓంకారము నందలి ప్రథమ మాత్రమైన అకారముగూడ భిన్నముకాదు బ్రహ్మముయొక్క మొదటి పాదము విరాట్టు ఆత్మయొక్క మొదటి పాదము విశ్వడు, ఓంకారముయొక్క మొదటి మాత్ర అకారము యీ మూడును ప్రథమము లగుటచే సమానత్వ ధర్మమున్నది. యీ విరాడ్రూపుడైన విశ్వడు అకార మాత్రయు నొక్కటేయని నెరింగినవాడు సమస్త మనోరథములను పొందుచున్నాడు. అతడు పూజ్యులలో మొదటిశ్రేణికి చెందినవాడగు చున్నాడని ఉపనిషత్తు నందు చెప్పబడెను.

ద్వితీయ పాదము :- సమష్టి సూక్ష్మరూప చైతన్యము హిరణ్యగర్భుడు, వ్యష్టి సూక్ష్మరూపచైతన్యము తైజసుడు వీరిద్దరి ఉపాధులు సూక్ష్మమగుటచే వారికి భేదములేదు. విరాడ్రూపుడగు విశ్వనకు చెప్పబడిన సప్తాంగములు, ఏకోన వింశతి ముఖములు హిరణ్యగర్భ రూపుడగు తైజసునకుగూడ గలవు. విరాడ్రూపుడగు విశ్వని యంగములు, ముఖములు ఈశ్వర రచితములు. హిరణ్యగర్భ రూపుడగు తైజసుని అంగములు, ముఖములు మనోమయములగును. విశ్వని భోగము స్థూలము. తైజసుని భాగము సూక్ష్మ

ము. విశ్వని స్థూలభోక్త యనియు. తైజసుని సూక్ష్మ భోక్తయని యెరుగుము. విరాట్స్థానకు, విశ్వనకు భేదములేనట్లు, హిరణ్యగర్భ నకు తైజసునకు భేదములేదు. స్వప్నావస్థ యందున్న తైజసునకు గూడ సప్తాగములు, ఏకోన వింశతి ముఖములు గలవు. ఇతడు వాసనా మాత్రుడై భోగముల ననుభవించుచుండును. కాన విరాడ్విశ్వలకు భేదములేనట్లు హిరణ్యగర్భ తైజసులకు భేదములేదు. ఈ హిరణ్యగర్భ రూప తైజసుని కంటే ఓంకారముయొక్క ద్వితీయ మాత్రమైన ఉకారము భిన్నముకాదు, బ్రహ్మముయొక్క రెండవ పాదము హిరణ్యగర్భుడు, ఆత్మయొక్క రెండవ పాదము తైజసుడు, ఓంకారము యొక్క రెండవమాత్ర ఉకారము, ద్వితీయత్వ ధర్మమీ మూడింటియందును సమానము గనుక నివియభేదములని చింతించవలెను. స్వప్నమే స్థానముగా గలిగిన తైజసుడు ద్వితీయ పాదము ఓంకారములోని ఉకారము ద్వితీయమాత్ర. యీరెండును ఉత్కర్షము పలనను, మధ్య యందుండుట వలనను ద్వితీయము లగుటవలనను ఒక్కటియేనని ధ్యానించువారు, జ్ఞానమభివృద్ధియై విజ్ఞాన సంతతిని పెంపొందించ జేయుచున్నారు. శత్రుమిత్రులకు సమానులగుదురు వారి కులమున బ్రహ్మవేత్త కానివారు జన్మించ రని శ్రుతి వాక్యము.

తృతీయపాదము : సమష్టి శరీరమైన మాయా చైతన్యము అవ్యాకృత మనబడును. వ్యష్టి శరీరమైన యవిద్యాసహిత చైతన్యము ప్రాజ్ఞాదనబడును. అప్యాకృతునకును, ప్రాజ్ఞానకును శరీరము లగు మయావిద్యోపాదులు సమష్టి వ్యష్టి ప్రపంచకారణములగుటచే వారిద్దరికిని భేదములేదు. ప్రాజ్ఞాదానంవ భుక్కు. ఇతడు సుషుప్త్య వస్థయందు అవిద్యావృతమగు స్వరూపానందము ననుభవించు చున్నాడు. విశ్వ తైజసుల స్థూల సూక్ష్మ భోగములు త్రిపుటుల వలన గలుగునట్లు ప్రాజ్ఞుని యానందభోగముగూడ త్రిపుటివలననే కలుగుచున్నది. చైతన్య ప్రతిబింబ సహితమగు నవిద్యావృత్తి

యద్యాత్మ మనబడును ఈశ్వరుడధి దేవతయగును. అజ్ఞానావృత మైన స్వరూపానందమధి భూతమగును, జాగ్రత్స్వప్నముల యందుగల సమస్త జ్ఞానములు సుషుప్తియంద విద్యను పొంది ఘనీ భవించుచున్నవి అప్పుడాయ విద్యావిశిష్ట చైతన్యమే ప్రజ్ఞాన ఘనుడనబడును. అతడు ప్రాజ్ఞుడు. సుషుప్త్యవస్థయందు విశేషా జ్ఞానము కలవాడగుటచేత ఇతడు ప్రాజ్ఞుడనబడుచున్నాడు. ఈ ప్రాజ్ఞ అవ్యాకృతుల యుపాధులు కారణములు. కాన వారిద్దరకు భేదములేదు. ఏ కోర్కెలు కోరక, ఏ స్వప్నముగాంచకయుండెడి సుషుప్తియే స్థానముగాగల ప్రాజ్ఞుడు అజ్ఞానావృతమగు స్వరూపానందము ననుభవించుచున్నాడు. ఆ చేతోముఖుడగు ప్రాజ్ఞుడు తృతీయ పాదమని శ్రుతి చెప్పుచున్నది. కాన అవ్యాకృతుని శరీరము కారణమైనట్లు, ప్రాజ్ఞుని యుపాధికూడ కారణమేయగును. వీరిద్దరికి భేదములేదు. అట్లే అవ్యాకృతరూపుడగు ప్రాజ్ఞునికంటె ఓంకారముయొక్క మూడవ మాత్రయగు మకారమును భిన్నముకాదు బ్రహ్మముయొక్క మూడవ పాదమ వ్యాకృతుడు ఆత్మయొక్క మూడవపాదము ప్రాజ్ఞుడు. ఓంకారముయొక్క మూడవమాత్ర మకారము తృతీయ త్వధర్మము ఈ మూడింటికి సమానము. ఇవి మూడును అభేదములనిగమనింపవలెను. విశ్వ తైజసులు ప్రాజ్ఞుని యందు లయమగునట్లు, అకార ఉకార మాత్రలు మకార మాత్ర యందు లయమగుచున్నవి, కాన అవ్యాకృతస్వరూపుడగు ప్రాజ్ఞుని కంటె మకార మాతృక భిన్నముకాదని యెఱింగినవారు యీ సమస్త జగత్తును యెఱింగినవారును, యీ జగత్తుకు కారణ భూతులగు చున్నారని శ్రుతియందు గలదు. కాన అవ్యాకృతుడు, ప్రాజ్ఞుడు, మకారమునున భేదములని చింతింపవలెను.

చతుర్థపాదము :- విరాట్టునకు స్థూలసూక్ష్మ కారణోపాధులను మూడు పాధులుగలవు. హిరణ్యగర్భునకు సూక్ష్మోపాధియు కారణోపాధియును రెండు పాధులు గలవు. అవ్యాకృతునకు కారణోపాధి

యొక్కటి మాత్రమే గలదు. యీ విరాట్టు, హిరణ్యగర్భ, అవ్యాకృతులకుగల సమష్టి స్థూలసూక్ష్మ కారణోపాధుల కధిష్ఠానమగు చైతన్యము పరమాత్మ యనబడును. దానికే యుపాధితోను సంబంధములేదు. కాన అది నిరుపాధికము. విశ్వనకు వ్యష్టి స్థూలోపాధియు వ్యష్టి సూక్ష్మోపాధియు, అవిద్యారూపమగు వ్యష్టి కారణోపాధియు, మూడుపాధులు గలవు. తైజసునకు వ్యష్టి సూక్ష్మోపాధియు, అవిద్యారూపమగు వ్యష్టి కారణోపాధియునగు రెండుపాధులు గలవు. ప్రాజ్ఞానక విద్యారూపమగు కారణోపాధి మోక్కటి మాత్రమే గలదు, ఈ విశ్వ తైజస ప్రాజ్ఞులకు గల వ్యష్టి స్థూలసూక్ష్మ కారణోపాధుల కధిష్ఠానమైన చైతన్యము ప్రత్యగాత్మ యనబడును. యీ ప్రత్యగాత్మ కేయుపాధితోను సంబంధములేదు. కావున ఇది నిరుపాధికము. వ్యష్టి సమష్టి రూపములగు స్థూలసూక్ష్మ కారణోపాధులయందు భేదమున్నది. కాని వాటి కధిష్ఠాన చైతన్యమునందెట్టి భేదమును లేదు. అది స్వయముగా ప్రకాశించుచూ ఇంద్రియముల కవిషయమై శబ్దములచే తెలియబడకయున్నది. ఇట్టి ప్రత్యగ భిన్నమైన పరమాత్మయే చతుర్థపాదము విరాట్టు, హిరణ్యగర్భ, అవ్యాకృతా భిన్నులగు విశ్వ, తైజస, ప్రాజ్ఞులగు మూడు పాదముల పరమార్థములు. ఈ మూటియందు హస్తీ, భాతి, ప్రియ రూపమున వ్యాపించియున్న బ్రహ్మ భిన్నమగు ప్రత్యగాత్మ పరమార్థము. అట్లే అకార, ఉకార, మకారమనెడి మూడు మాత్రల పరమార్థములు. ఈ మూడిటియందు హస్తీ, భాతి, ప్రియ రూపమున ఉన్న అమాత్ర పరమార్థము. మాత్రారహితమగు ఓంకారము తురీయమైన మాత్రయేయగును. దాని నెరింగినవాడు ఆత్మ స్వరూపుడె యగుచున్నాడని శ్రుతి చెప్పుచున్నది యీ మూడు పాదముల యందనుగతముగ నున్న బ్రహ్మ భిన్న ప్రత్యగాత్మకు, అకార ఉకార మకారములందను గతముగనున్న అమాత్రతో అభేదముగలదు. బ్రహ్మ భిన్నమగు ప్రత్యగాత్మ నాల్గవ

పోదము. అమాత్రయును సాల్గవదగును. కాన యీ రెండును
ఒక్కటియే యని తెలియవలెను.

మూ॥ ప్రజ్ఞానాంశ ప్రతానైః స్థిరచరనికరవ్యాపి భిర్వాప్యపలోకాన్
భూత్వా భోగాన్ స్వపిపాన్ పునరపి విషణ్ణాన్ సితాన్
కామజన్మాన్

పీత్యాస్పర్శాన్ విశేషాన్ స్వపితి మధుర భుజ్జాయయా
భోజయన్

మాయా ఫంఖ్యా తురీయం పతమ మృతమంజం

బ్రహ్మయత్తన్న తోస్మి॥

టీ॥ వృక్షాది స్థావరముల యొక్కయు, మనుష్యాది చరముల
యొక్కయు సమూహమును వ్యాఖ్యించెడు తనయొక్క ప్రజ్ఞాన
కిరణజాలములచేత విషయములను వ్యాపించి స్థూలములగు సుఖ
దుఃఖాది భోగములను జాగ్రదవస్థయంద నుభవించియు. (2)
సర్వేంద్రియముల పరమింపు చుండగా, జాగ్రద్వాసనా వాసిత
మగు బుద్ధిచే నవభాసితములు. అభిద్యా కామకర్మ కల్పితములు
నగు భోగములను స్వప్నమునంద నుభవించియు, (3) స్థూల
సూక్ష్మములు జాగ్రత్స్వప్న రూపములునగు సమస్త విషయము
లను తనయందైక్యము చేసికొని తాను సుషుప్తి యందానందము
ననుభవించుచు మాయచేమవర్తులనుగూడ నానందము సనుభవింప
జేయుచున్నట్టియు తురీయము, శ్రేష్ఠము. అమృతము. అజము
నగు వేదాంత ప్రతిపాదిత బ్రహ్మమును గూర్చి నమస్కరించిన
వాడనగుచున్నాను.

తుభ్యం మహ్యమనంతాయ మహ్యంతుభ్యం శివాత్మనే ।

నమో దేవాది దేవాయ పరాయ పరమాత్మనే ॥

నీవును నేనును అనంత స్వరూపులమే, ఉభయులము శివ
స్వరూపులమే. దేవాది దేవుడును, శ్రేష్ఠుడునునగు పరమాత్మకు

నమస్కారము. ఆ ప ర మా త్మ స్వరూపడనగు నాకు గూడ
నమస్కారము.

ఓం తత్ సత్.

13. “తామ” [ఆత్మ] “నేను” [జీవుడు]

“ఇది” [ప్రపంచము].

ప్రపంచమున సర్వజీవులు సుఖానందములకు అన్వేషణము చేయు చున్నారనుట నిర్వివాదాంశము కాని ఆనందమును పొందుటకు అవలంబించు మార్గములు భిన్నములు. కొందరు ధన సంపాదనమున, మరికొందరు భార్యాపుత్రాదుల వలన, మరికొందరు ప్రాపంచిక విషయ భోగములవలన ఆనందప్రాప్తి నభిలషించుచున్నాడు. సార్వత్రికానుభవముతో ఘర్షిల్లించినచో యిందేద్రియును నిత్య విరతిశయానందమును యిచ్చినట్లుగుపడదు. స్వల్పకాలికానందమును యిచ్చినను కాలాంతరమున, దేశాంతరమున దుఃఖప్రాప్తిని కలిగించుచున్నవి. కారణమాలోచించి మార్గమును తెలియువారు వివేకులు. ప్రపంచమును గురించి విచారించినచో శబ్దమున కర్థము. ప్రపంచ = ఐదు, ప్రపంచ = కూడినది. అనగా ఐదుభూతములతో కూడినది ఇది జడము, వికారవంతము. అనగా పుట్టుచూ, పెరుగుచూ, నశించుచూ ఉండు స్వభావము కలది. దానిని ఆశించిన సుఖముకూడ నశించు స్వభావము కలిగియుండునని నిర్ణయించవలెను. యీ ప్రపంచ వస్తువులు మనచేతతెలియబడి, మనమమకారము ననుసరించి అనుభవించ బడుచున్నవి. కాని మనలను గుర్తించలేవు. కనుక అవి జడములు, అని చెప్పుటకు ఎట్టి సందేహము లేదు. గుర్తించు మన మెవరమై యున్నాము అని విచారించుటయే ధృక్, దృశ్య వివేకము. యిదియే వేదాంతమునకు పునాది.

ఏది దేశాంతరమునగాని, కాలాంతరమునగాని, బాదించబడక

నిత్యమై, స్వప్రకాశమై, సర్వప్రకాశమై యుండునో అదియే సత్యమని వేదాంత నిర్ణయము అట్టి సత్యవస్తు నిర్ణయమునే శాస్త్రము లందించుచున్నవి. ప్రపంచమున అనేక మతములున్నవి. వారికి మతగ్రంథము లున్నవి. అవిఅన్నియు దైవమును గురించియే పలుకుచున్నవి. కాని హిందూమతమున “అద్వైత సిద్ధాంతము” మిన్న. ఇందు శ్రుతి ననుసరించుచు, సార్వత్రికాను భవమున సరియనుకొనుచు, యుక్తితో దైవతత్వమును తెలియపరచును. అను భవమున సరిలేక శాస్త్రమున చెప్పబడిన కర్మకాండాది క్రియలవలన వచ్చు ఫలములు కాలాంతరమునగాని, దేశాంతరమునగాని, లోకాంతరమునగాని వచ్చి నశించును.

“య ఆత్మా సర్వాంతరః” యిది శ్రుతివాక్యము. పంచేంద్రియ గోచరములగు అనగా ఆధ్యాత్మిక, అదిభూత, అదిదైవికములు నాకు దృశ్యములు. అవి నాచే యెరుగబడుచున్నవి. కనుక అవి నాకు బాహ్యములు, దృశ్యములు. “యదృశ్యం తన్నశ్యమ్” ఏది ఎరుగబడుచున్నదో అది నాశవంతమని గుర్తించవలెను. జ్ఞానేంద్రియముద్వారా మాత్రమే తెలియబడుచున్నవి.

అందువలన జ్ఞానేంద్రియములకు తెలియబడు యీదేహము ప్రపంచము వాటికి బాహ్యములు జ్ఞానేంద్రియములు ఆంతరములు మనస్సు జ్ఞానేంద్రియములద్వారా తెలుసుకొనుచున్నది. కనుక జ్ఞానేంద్రియములకు మనస్సు ఆంతరము అవిబాహ్యములు. అంత. కరణము మనస్సునకు ఆంతరము. సర్వమునకు అంతః = లోపల, కరణము = పనిముట్టు (అంతఃకరణము) ఆంతరమైయున్నది. నిద్రావస్థయందు అదికూడ లేనిదై ఏమియు తెలియని రీతిని యుండుము. మేల్కొనిన తర్వాత నుఖముగ నిద్రించితిమని, ఏమియు తెలియలేదని అందరి అనుభవము. యిప్పుడు నిద్రలో మనమున్న యునికి అంతఃకరణమున కంటే ఆంతరము ఆ ఉనికికి అంతఃకరణము బాహ్యము. ఆ ఉనికికి బాహ్యములని చెప్పబడిన

అంతఃకరణము, మనస్సు, ఇంద్రియములు, దేహము(ప్రపంచం) దృశ్యములు. కనుక అవి జడములు. అనగా స్వతః సత్త లేనిది. నిద్రలో మనమున్న ఉనికియే సర్వాంతరము. అదియే “ఆత్మ” ఆ ఆత్మ తేజస్సుచేత అంతఃకరణము స్ఫూర్తిగలిగి అందున్న పూర్వజన్మ వాసనా విశేషములవలన సంకల్పించబడి, వృత్తులుగా ఇంద్రియములద్వారా బహిర్గతమై సర్వవ్యవహారమునకు ఆస్పద మగుచున్నది అంతఃకరణములు వేరువేరుగానుండును. గనుక భిన్న మానవులకు భిన్న వ్యవహారము లుండును. సర్వాంతరమున నున్న తెలివి (ఆత్మ) మాత్రము సమముగా ఏకమైయే యున్నది. ఒకే సూర్యరశ్మి నున్న భిన్నములగు రంగుల అద్దములలో నుండి బహిర్గతమైనపుడు ఆయాఅద్దముల రంగులతో బయటికి వచ్చునుగదా? ఈరీతిగా మానవుల వ్యవహారములుకూడ భిన్నములుగా నుండును. ఈ విధముగా “య ఆత్మా సర్వాంతరః” అను శ్రుతి వాక్యమును మనము అనుభవములో సరిచూచుకొని ఆత్మ నిశ్చయము చేయవలెను. ఘటమునందలి యీ కాశము, మహాకాశమున కంటె ఎట్లు భిన్నముకాదో, ఒక మనుష్యునియందు నిర్ణయించి తెలుసుకున్న తెలివి (ఆత్మ) యే సర్వాత్మయై యున్నది. ఘటాకాశము, మహాకాశమని ఉపాధులను జట్టియేకాని, ఉపాధులను విడిచి చూచినచో ఏకమైయున్న విధమున, జీవోపాధులను విడిచి చూచినచో ఆత్మ చైతన్యము యేకమైయున్నది. ఆత్మ సత్తయందు సర్వప్రపంచం జ్ఞానస్ఫూర్తి, సత్తలనుపొంది వ్యవహార యోగ్యమగు చున్నది. ఇపుడు మన స్వరూపము తెలివిరూపమై యున్నదని తెలిసినది దానికి కర్తృత్వ, భోక్తృత్వములు లేవు. సుఖదుఃఖము లాదిగాగల ద్వందములు లేవు, పూర్వజన్మ వాసనలతోను నిండియున్న అంతఃకరణమునందు ప్రతిబింబించిన స్ఫూర్తి (ఆభాస) అంతఃకరణము బ్రహ్మము (సర్వాత్మ) కలసి జీవుడనబడును. సూక్ష్మ పంచభూతముల సమష్టి సత్త్వాంశమువలన ఏర్పడినదియే అంతఃకరణము

సూక్ష్మ పంచభూతముల సమష్టి రాజసాంశమువలన ఏర్పడనదియే ప్రాణము. ఆత్మస్ఫూర్తిని పొందిన అంతఃకరణము పరిణామము పొంది సంశయాత్మకమగు వృత్తితో నున్నపుడు మనస్సందము. నిశ్చయాత్మక వృత్తిలో నున్నపుడు బుద్ధి యందుము. చిత్తము మనస్సునందున, అహంకారము. బుద్ధియందున అంతర్గతములు. కనుక అంతఃకరణము నందున్న చెడువాసనలు ప్రయత్నపూర్వకముగా తొలగించుకొని, సద్వాసనలచేనింపవలెను. సద్వాసనలనుండి సర్వాత్మకమగు భగవద్భావనా వృత్తి (బహుచారవృత్తి) యందు నిల్పవలెను. ఇట్లు ఏకవృత్తి స్థాపనచేయగలిగి (ధ్యానముద్వారా) వృత్తి రహితస్థిని (సమాధిని) స్థాపన చేయవలెను. దానినే నిర్వికల్పక సమాధి యందురు. తెల్లని వెలుగు, తెల్లని అద్దముద్వారా బయటికి వచ్చినపుడు తెల్లగానే ఎట్లుండునో, అట్లే వృత్తి రహితాధిత కరణమందు ప్రతిబింబించిన ఆత్మ తేజస్సు సర్వజ్ఞత్వాది లక్షణములు కలిగి ఈశ్వర తేజస్సువలె నుండును. పురుష ప్రయత్నము చేత సత్పురుషుల సాంగత్యముచేత, అంతఃకరణ మాలిన్యమును తొలగించుకొని, స్వరూపస్థితి యందుండుటకు ప్రయత్నము చేయవలయును. ప్రాపంచికానుభవము ననుసరించియే వేదాంతాను భవమును పొందవచ్చును.

ప్రత్యయానుభవము :- అసగా పంచేంద్రియముల ద్వారా శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రసగంధాను భవములను పొందుచున్నాము.

వేదనానుభవము :- యింద్రియముల సహాయము లేకయే, మనస్సులో సుఖదుఃఖానుభవములను పొందుచున్నాము.

సాక్షి అనుభవము :- నిర్వికారమై, సమస్త ప్రత్యయానుభవములకు వేదనానుభవములకు సత్తా, స్ఫూర్తులనిచ్చి అనుభవించి జేయునదియే “సాక్షి” యని గుర్తింపవలెను.

అధ్యారోపాప వాదములు :- కన్పించిన జగత్తును ఒప్పుకొని, దాని జడత్వమును నిరూపణముచేసి, అపవాద మొసర్పవలెను.

ఇట్లే అంతఃకరణము, మనస్సు, బుద్ధి, ఇంద్రియములు, దేహమును అంగీకరించి ఉపవాదము చేయవలయును. అట్లుచేయగా శేషించిన తెలివి రూపమే మనస్వరూపముగా నిర్ణయించవలెను. ఆ తెలివియే ఉపనిషత్తులు ప్రతిపాదించు సత్యవస్తువు (బ్రహ్మము)కి సత్యవస్తు స్ఫూర్తిలో ఆగమాపాయినై యున్న అవస్థలు, దేహములు మున్నగునవి మిథ్య.

కర్తృతంత్రము :- ఏదేని కర్మజేసి దాని ఫలమును పొందుటను కర్తృతంత్రముని చెప్పుదురు.

వస్తుతంత్రము :- వస్తు వనగా స్వరూపము దానిని పొందుటకు చేయవలసిన దేదియులేదు. దానియందు తెలియబడు నామరూపములు ఆరోపితములుగా విచారించి తెలిసికొని ద్వంద్వాతీతుడవై యుండుటయే స్వరూపస్థితి యందుండుట అదియే స్థితి ప్రజ్ఞత్వము.

పారమార్థికము :- కేవల నిర్గుణ స్వరూపమును గుర్తించి అందు స్థితి యుండదు. అనగా “తానై” యుండుట అదియే విదేహముక్తి. దేహముండియు దాని వ్యవహారము లేనివాడు.

జీవస్మృత్తుడు :- “జీ తానై న స్థితిని గుర్తించి తిరిగి నేను, నాదియుయని మమకారచెందక నిర్లిప్తముగా వ్యవహరించుట జీవస్మృక్తి యందురు తానై యుండుట పరమార్థము నేనై యుండుట వ్యవహారము. వ్యవహారములో మమకారమును పొందినచో తిరిగి జన్మకు కారణమగును.

ఎవరు శాంతి, దాంతి ఇత్యాది సద్గుణములు కలిగి ప్రత్యదృష్టి నవలంబించి తమ ఆత్మ స్వరూపమును వివేచించి తెలుసుకొనుచున్నారో వారికి నేను అనుస్వరూపమునకు అతీతమైన ‘తాను’ అను అనుభవము కలుగును. అదియే అనుభవాత్మకమగు పరమాత్మ అది యేకరూపమై, దానియందే సర్వము కల్పితమై తోచు

చున్నది. సమాధి మొదలగు అనుభవములచేతను యీస్వరూపమే అభివ్యక్తమగును. యీ సంగతులన్నియు విచారించి, మననము చేసి, యీజగత్తు మాయా స్వరూపమని దాని నెరుగు “నే ను” మాయావినని తెలుసుకొని నిర్విచారముగా జీవించుము గాక!.

1] ఆత్మయందు అనగా తన స్వరూపమునందు లేని సుఖ, దుఃఖములను దానియందు కల్పించుకొనుటయే “అవిద్య”,

2] ఆత్మ నిత్య శుద్ధమైనదని, దానికి మరియొక వస్తువుతో సంపర్కము లేదని విచారించి తెలుసుకొనుటయే “విద్య”.

3] బ్రహ్మవిద్య యనగా బ్రహ్మను తెలుసుకొనుట తెలుసుకొనిన అనుభవములో నిలాచువారికి సర్వాసర్థములు మొదలంట నశించిపోగలవు.

4] యింతటి యీ ప్రపంచము తోచి. ఆణగుటకు అధారమైన దేదియో అదియే “బ్రహ్మము”.

5] మనస్వరూపమే (ప్రత్యగాత్మ), బ్రహ్మమై యుండుట వలన, ఆత్మ విద్యయే బ్రహ్మవిద్య. ఆత్మ స్వరూపమునందు స్థితి పొందినచో బ్రహ్మమునందు స్థితి పొందుటయే యగును. “బ్రహ్మ జ్ఞానమే బ్రహ్మము”.

6] నేను ఉన్నాను అనుదానియందు ఎవ్వరికిని సందేహము లేదు. ధాసి స్వరూపమే ఆత్మ. ఆత్మయే బ్రహ్మము దానియందు తెలియబడు దృశ్యము ప్రపంచము.

శ్లో॥ జ్ఞాతేస్థాణౌ కృతశ్చైర శ్చైరాభావే భయంకృతః
జ్ఞాతేస్వస్మిన్కతో విశ్వం విశ్వభావే కుతో భలమ్॥

అర్థము :- స్థాణువును స్థాణువుగా గ్రహించినపుడు దొంగ ఎక్కడ ? దొంగ లేకుండిన భయమెక్కడ ? ఆత్మజ్ఞాన మేర్పడిన విశ్వమెక్కడ సుండగలదు. సంసారములేనిచో విశ్వ మెట్లగు బడును.

ఓం తత్ సత్.

14. అవిద్య - మాయ

లోకవ్యవహారములలో, ఉన్నదానిని మరియొక రూపముగా దర్శించుట మాయ యందురు. దానిని రెండు విధములుగా నిర్వచించవచ్చును. ఉన్న వస్తువే మరియొక విధముగా కనబడుననిగాని, నిజముగా లేనిదియే ఉన్నటులతోచుననిగాని చెప్పుట మాయా శబ్దమున కర్థము. “యామాసా మాయా” ఏది విచారించగా లేనిదో అది మాయ ప్రపంచము మాయా స్వరూపమని అనేక వేదాంత గ్రంథములలో కాననగును. మాయకు మొదటి లక్షణము అవిధ్యా కల్పితము, వ్యక్తావ్యక్తమనునది రెండవ లక్షణము అనగా మిథ్యా పదార్థము ఒకసారి ప్రతీతమైన మరియొకసారి ప్రతీతము కాక యుండుట మాయ యనిర్వచనీయమనుట మూడవ లక్షణము. అద్వితీయాత్మకమందు, మాయాదృష్టిచే నీశ్వరత్వము కల్పితము. ఈ మాయను ఈశ్వర శక్తియనియు, వైష్ణవీ మాయయనియు పిలుతురు, ఇది మాయయొక్క నాల్గవ లక్షణము.

గోచరించుచు అనుభవ యోగ్యమగు వ్యావహారిక ప్రపంచం లేదని అగీకరించలేము. శశి విషాణాదులత్యంతా సత్తులగుటచే, నవి ఏకాలమందును తెలియబడవు. కాన తుచ్ఛము లనబడును. శుక్తి రజతాదులవివేకకాలముందు తోచుటలేదు. కావున నివియపహ్నావములు. అపహ్నావ పదార్థ మిదమిద్దమని చెప్పబడదు. కాన ఇది యనిర్వచనీయము. అనిర్వచనీయ పదార్థము మిథ్య యనబడును. అట్టి మిథ్యారూపమగు జగత్తు ఆత్మ అనిగాని, అత్మకంటె వేరనిగాని గుర్తుపట్టిచెప్పుటకు వీలుపడని తోషికమైయున్నది.

తే॥ అరయనాయున్నికంటి వేటై నయున్ని లేదుగాన నుద్భిన్నంబు
గాదవిద్య, ప్రకృతి యజ్ఞానమని పల్క (బడుటవలన) గాను
మదభిన్నము నునాయనాది మాయ.

అర్థము :- నేనున్న నే మాయయున్నది. కాబట్టి మాయ నాకంటె భిన్నమనుటకు వీలులేదు. నేను నిష్క్రియ యుడనగుట చేతను, జ్ఞానస్వరూపుడ నగుటచేతను, మాయ జగదా రంభాది క్రియలు గలదనుటచేతను, జ్ఞాన స్వరూపముగాదు కాబట్టియును నాకంటె భిన్నమయినదనియే చెప్పవలెను. సీ॥ రా॥ ఆంజ

అందుచేనిది అవిద్యకమైన మాయ. అది సుషుప్త్యాద్య వస్థలందు ఏ విధముగాను కనబడక, ఆత్మయందే ఒకటై పోవుచున్నది అందుచేత దాని నిజస్వరూపము ఆత్మేయని తెలిసినది. పలువురు పెద్దల, పలువిధములుగా, యీ అవిత్వ మాయలను వివరించుట కాననగును. అందువలన వేదాంతార్థమును నిర్ణయించుట కడ్డుగా నున్నది.

శ్రీ శంకరాచార్యులవారి నిర్వచన ప్రకారము - చైత్యస్వరూపుడుండియే, మిగిలిన వానిని ప్రకాశింపజేయుచూ తన స్వరూపమున ఏ మార్పును లేకుండుటచేత, అతడు సత్యస్వరూపుడు. దేహేంద్రియాదులు, మనస్సు మొదలగునవి ఆత్మావలంబనము ద్వారా ఉనికిగలిగి కనబడుట కనుగొనవలసియున్నది. కాన అవి అన్యతములు-మిథ్య, అనిపించుచున్నవి. ఈ ఆత్మానాత్మలకు నిజముగా ఏ సంబంధము లేకపోయినప్పటికిని ఈరెండింటిని విడదీసుకొనక కలుపుకొని నేను, నాది అనుప్యవహరించుట జనులకు స్వభావమైయున్నది. ఆత్మానాత్మలను, ఒకదాని నొకటని తెలియుట, ఒకదాని ధర్మములను మరియొక దానియందారోపణ జరుపుట, అను అధ్యాత్మోపమునే “అ వి ద్య” అందురు. ప్రమాతలేకుండ ఏ శాస్త్రవిచారణ జరుగమిచేతనూ, ప్రమాతృత్వము ఆత్మానాత్మల అధ్యాసవలన ఏర్పడుట వలననూ, అన్నివిచారణలు, ఉపదేశ శ్రవణాదులు అవిద్యా భూమియందే అంతర్గతములని అనుభవ సమ్మతము ఈవిద్యా విదావిభాగముగూడ అవిద్యా దృష్టియొక్క వ్యవహారమే. బ్రాంతి తితోతోచిన దానిని మాయయనుట రూఢ్యర్థము

మాయావి తానొకడే యున్నను తనమాయతో అనేకముగా కనబడు
 నట్లు పరమేశ్వరుడు అవిద్యతో అనేకరూపములుగ కన్పించుచున్నా
 డనునది సరళమైన అర్థము, అవిద్యతో తోచు నామరూపముల
 బీజమునూ, నామరూప కార్యమును, ఆచార్యులు మాయయని
 పిలుచుచున్నారు. ఇట్లు జగత్తంతయు మాయయే అయియుండు
 చేత, అవిద్యను యీ దృష్టితో మాయయని పిలువవచ్చును. ఎందు
 కనగా అవిద్యావంతులకు, కనబడునదంతయు మాయయే. ఆత్మ
 నిత్యశుద్ధ బుద్ధముక్త శ్వభావుడను జ్ఞానము, మనసుకు వచ్చినపుడు
 విద్యావిధ్యలు రెండును పరమార్థముగా ఎప్పుడులేవను జ్ఞానము
 కలుగును. ఆత్మ చైతన్యమునకు విషయమైన, విద్యావిధ్యలు రెం
 డును, నామరూప సత్తమునకే చేరినవి. ఈదృష్టితో అవిద్యను
 మాయయని పిలువవచ్చును. మాయయని పిలుచు నామరూపము
 లనుగూడ అవిద్యయని పిలువవచ్చునా? విచారించగా నామరూప
 ములు అవిద్యవల్లే తోచుచున్నవి. అవిద్యలేని బ్రహ్మజునులకు
 అవి నిజమని కన్పించుటయేలేదు. ఎందుకనగా అన్నియు బ్రహ్మ
 మే యనునదే బ్రహ్మవిద్య. మిథ్యా జ్ఞానరూపమైన అవిద్యయు,
 ఆత్మరూపమై యున్నదని సురేశ్వరులు గూడ చెప్పును. అయితే
 వృత్తిరూపముతో జూచినపుడు, విద్యావిద్యలు రెండును అవిద్య
 యని పిలువవచ్చునని నిర్ణయింపగును. ఇట్లు మరమార్థదృష్టితో జూచి
 నపుడు విద్యా విద్యా విభాగమే యుండుదనియు. మాయయు
 లేదని తెలిసినది. నేను అని చిక్కినపుడు, ఆత్మేయనిగాని ఆత్మ
 కంటే వేరనిగాని నిర్వచనము చేయుటకు పిలులేకపోవుటచే, అవిద్యా
 కృతమైన మాయయనియే తెలియదగినది. ఈ మాయావాదమునకు
 ఆచార్యులవారి ప్రక్రియందు అంతమేమియు ప్రాధాన్యములేదు.
 అంతయు బ్రహ్మమేయను బ్రహ్మవాదమునే ముఖ్యముగా గణిం
 చుటకు నిమగ్నులైరి. మాయావాదమును గురించి, యిది శంకరా
 చార్యులవారి అభిప్రాయము.

కొందరు అవిద్య జీవునికి ఉపాధియ్యయు, మాయ ఈశ్వరునికి ఉపాధియనియు చెప్పుదురు. మాయకు ఆవరణ, విక్షేపశక్తులు గలవనియు, మొదటిది ఆత్మను గప్పిపుచ్చుననియు, రెండవది నానారూప ప్రపంచమును గోచరింపజేయుననియు అందురు, పరమాత్మ సృష్టికి పూర్వాపరములలో నిర్వికారుడని చెప్పుట శ్రుతి సమ్మతము. ఐన యీ ప్రపంచమెట్లు కలిగెనను సంశయము అందరకు కలుగును. దానికి (సీ॥ ఆం) నందు, “అట్టి నాయంద నాదిగా నాత్మశక్తియలరు నవ్యక్తము జగదాదియగుచు. గలిత మృత్తికయందున్న కలశశక్తి, యేర్పడక కుంభహితువై యెనసినట్లు” మట్టియందు కుండయగు శక్తివ్యక్తము గాకుండ నున్నది. అదియే కుండ యాకారమగుటకు హేతువగు చున్నది. ఆ ప్రకారముగానే జగత్తుకు కారణమగుచు నిట్టేదని చెప్పుటకు వ్యక్తముగాని ఆత్మశక్తి నాయందు మొదటినుండియు ప్రకాశించుచున్నది. గలదు. మురిగింజ మిక్కిలి సూక్ష్మమైనది. పెద్దమురిచెట్టును నిర్మించుశక్తి ఆ గింజయందున్నదేగాని మరియొక్కడ లేదు. దానియందు నను తెలియుటలేదు. కాన అట్టి శక్తికి అవ్యక్తమని పేరు. ఆ వృక్షమునకును, గింజకును భేదములేదు. ఆధారమైన గింజకును. ఆధేయమైన వృక్షశక్తికిని భేదములేదు. ఈప్రకారముగానే యగ్ని మొదలగు వానియందుష్టశక్తి మొదలగునవి. అదే విధముగ ప్రపంచమునకు హేతువగు ఆత్మశక్తి, నిర్వికారుడగు పరమాత్మయందు వ్యక్తముగా నుండును. ఆశక్తికి ఆధారమైన బ్రహ్మమునకు, ఆత్మశక్తి జన్యమైన ప్రపంచమునకును భేదములేదని యెరుంగుము ముత్యపుచిప్ప యందలి మెరుగును జూచి, వెండి యనుకొనుట అందరి అనుభవమే. అజ్ఞానమువల్ల కలిగిన భ్రమచేత ఒక వస్తువు మరియొక వస్తువుగా గాన్పించుచున్నది. ఆ భ్రమ తొలగగానే ఆ వస్తువుయొక్క యదార్థ స్వరూపము కాననగును. అట్లే అద్యయుడగు సచ్చిదానందరూప పరమేశ్వరుడు, అన్యత జడ

దుఃఖ రూపుడగు మాయసలన తోచుచున్నాడు. ఆమాయ దొలగిన పరమేశ్వరుని యభార్థ స్వరూపము మాత్రమే గోచరించును.

తే॥ ధృడ తరా ద్వివృత విజ్ఞాన దృష్టిచేత బంధీతులు పూర్ణ నిర్గుణ బ్రహ్మమయుడు నెస ననుగాంచిన నంతనెయ్యవి యభావ మగునది యసూమీదయ మాయాతమంబు

గాని, ఆశ్చర్యజడ దుఃఖాత్మకమైన ప్రపంచము గోచరించదు కాబట్టి యిట్టిభ్రమను గలిగించునదియే మాయ. ఆమాయను సనస్తి నిద్రాస్వరూపమనియు, జగద్వాసనా రూపమనియు, త్రిగుణ స్వరూపమనియు, అవిద్యయనియు, అవ్యక్తమనియు, తమస్సనియు, అజ్ఞానమనియు అత్యాది పదములతో బ్రహ్మవేత్తలు చెప్పుదురు. అట్టిమాయ నిర్వికారపరమేశ్వరునకు, సృష్టి స్థితిలయములు కలిగినట్లుగా తలచిన జేయున నున్నది. అట్లు తాను తోచుటయే గాక, అది మధ్యాంతరహితాద్యయ బ్రహ్మమునకు, అదిమధ్యాంతములు గలిగినట్లు తోపించజేయుచున్నది. ఈలోకములగ్రమ్ముకొనియున్న మూలప్రకృతి, మాయయనియు అవిద్యయనియు రెండువిధములు. మొదటిదగు మాయ రజోతమోగుణములతో గూడవి శుద్ధసత్వ గుణమే ప్రధానముగా గలది. మునిససత్వ ప్రధానమైనది. అవిద్య ఇట్లు మూలప్రకృతి యేరెండుగా నున్నదని కొందరు వచించెదరు.

మాయ ॥ “మేయతే అనయేతి మాయా” అనికూడ అర్థము ఉన్నది. అనగా దేనివలన తెలుపుడు చేయబడునో అది మాయ. సృష్టియంతయు అత్మాభివ్యక్తియే. తనచేతన సత్తుయొక్క శక్తి చేతను, దానియొక్క శుద్ధ ఆనందమునుండియు ఏ ఏకమాత్ర సత్తత్వము చేయుచు, విశ్వమును సృజించునో, అదియే మనశ్శక్తి ప మగు సద్యస్తువు. అదియే మన సమస్త క్రియా ప్రకారమున, మరియు మనోభావములయొక్క ఆత్మ. అదియే మనసమస్తక్రియ పరిణామము మరియు సృజనముయొక్క కారణము, విషయము, గమ్యము చిత్రకారుడు, క్రిగాయకుడు తానొకసృష్టి చేసినపుడు,

అనభివ్యక్త ఆత్మలోని ఒకానొక శక్యతను, అభివ్యక్తియొక్క ఒక
 రూపములోనికి వికసింపజేయునేగాని మరేమియు జేయఁటలేదు.
 సరిగా నిదియే బ్రహ్మజగత్తుల కనువర్తించును. సమస్తసృష్టి లేక
 సంభూతి, నిజానికి ఆత్మ అభివ్యక్తియే యగునుగాని మరేమియు
 గాదు ఏది బీజముననున్నదో అదియే ఆబీజమునుండి వికసించును
 ఆశక్తియే మూలజీవ తత్త్వము, నిజానికి శక్తియు ఆవ్యక్తియే ఆ
 శక్తిని ఉపకరణముగా నుపయోగించుకొని వ్యక్తిభావమునంది న
 చేతనయు, ఆవ్యక్తియే ఆశక్తియేయుపాదనము నుపయోగించునో
 అదియు నావ్యక్తియే. చివరకు ఫలితరూపమును ఆవ్యక్తియే. ఒకే
 సత్తా, ఒకేశక్తి, సత్యముయొక్క ఒకే ఆనందము, తనను తాను
 వివిధబిందువులయందు కేంద్రీకరించుకొని “ఇది నేను” అని చెప్పు
 కొనును. ఇక నాసత్తు దేని నుత్పన్నము జేయునో, అది స్వయం
 ముగ తానే మరి నితరమేమియు కాజాలదు, కాన ఏదేది ప్రపంచ
 ములోనికి వచ్చునో, అది తేవలము దానిని గోరుచుండును. తన
 గభీరతమ స్వరూపమునందు పనిచేయుచుండు సత్తు, చిచ్ఛక్తి
 మరియు ఆనందములచే ప్రతి దిశయందును, స్వవిషయకమగు
 ప్రతి భావముద్వారాను, అది తన ఆనందమును వృద్ధిపరచి, పూర్ణ
 ముగావించుకొన చూచును. కాని అట్టి పూర్ణత వైయక్తిక నిర్మాణ
 ముయొక్క అవధులలోపల కేంద్రీకృతమైన వైయక్తిక చేతన
 యందు సంభవముకాదు. ఆత్యంతిక పూర్ణత, సాంతమునందు
 సాధింప శక్యముగాదు. సాంతముయొక్క స్వభావమునకది పరకీ
 యము. పూర్ణతా విషయమున సంభవము కాగల ఏకమాత్ర చరమ
 గమ్యము. వ్యక్తియందు (వ్యక్తిలోపలగాదు) అనంతచేతన
 యొక్క ఆవిర్భావమే. ఆ ఆవిర్భావము, ఆత్మజ్ఞానముచేతను,
 ఆత్మానుభవముచేతను, తనయొక్కయే సత్యమును వ్యక్తి తిరిగి
 పొందుట మాత్రమే. ఈసత్యము సత్తాయందు చేతనయందు ఆనం
 దమునందు అనంతమే. ఈ సాంతము తన ఈ ఆత్మయొక్క ఒక

మునుగనియు, ఒకటి ప్రకటన కొరకు ఒక ఉపకరణమునియు కనుగొనును. అనంత విభాజనములోనికి చేతనవస్తువుయొక్క అంతర్లయనమును భావనచేయవలయును. అట్లుకానిచో సాంతవై విధ్యముండనేరదు. దీనికి పిమ్మట స్వరూపసత్తా (ద్రవ్యము) లోనికీని, సజీవసత్త (వృక్షము) లోనికీని, సబుద్ధికసత్త (మనుష్యుడు) లోనికీని స్వనిర్దుద్ధమైన శక్తియొక్క ఆవిర్భావమును భావన చేయవలయును. చివరకు ప్రపంచమున క్రీడించుచున్న ఏకము, మరియు అనంతముగలదో తానదియేనను విముక్త అనుభవములోనికి నరు ప సబుద్ధికయొక్క విముక్తిని భావన చేయవలయును. అట్టి విముక్తి చేత తానిపుడు పైతము, రూపముగను, వాస్తవముగను, నిత్యముగను, దేని రూపముననున్నదో, ఆ నిస్సీమ సచ్చిదానందముయొక్క పునఃప్రసక్తిని భావించవలెను. ఈ త్రివిధగతియే ప్రపంచ సమస్యకు సంపూర్ణ కీలకము. ఈసత్తు, చిత్తు, ఆనందము సరళరి పనిచేయదు. ఇకశక్తి సత్తాయొక్క స్వప్రకటనమని మనము గాంచి నపుడు ఈశక్తి అనుభవించిన క్రియారేఖ, ఆసత్తయొక్క అనురూపమని తలంచెదము. ఈక్రియాశక్తియే వస్తానను వెలికిదెచ్చును ఈశక్తి పైకిబయలుపడుతూ మాయానామమున తెలిసియుండెను. అనంతచేతనయొక్క ఏకశక్తి అపార సత్యమునందు నామరూపములను వానితో తాదాప్యముచెంది సమగ్రమముగా గ్రహించి, ఆకార మిచ్చునో అదియే “మాయ” అని వారిఅర్థము. మాయయొక్క రెండవ నిర్వచనమైన “మీయతే అనయేతి మాయా” దేనిచేత తెలియబడునో అదిమాయ. ఈప్రత్యక్షగోచరమైనసృష్టిని విచారించగా మూలమైన బ్రహ్మ వస్తుదర్శనమగును.

అప్పుడు పరిణామవంతమైన యీ ప్రపంచము లేనిది, కనిది అని త్రోసివేయ వచ్చునా? పరిణామము, వివర్తము సమనియతములు. పరిణామము గోచరించవలెనని జ్ఞానముండవలెను. జ్ఞానమున్నదని నిచ్చయించుటకు పరిణమించు వస్తువుండవలెను. కాన

జ్ఞానము నిరపేక్షకముగాను, ప్రపంచము సాపేక్షికముగాను గ్రహించవలెను. అప్పుడు “ఏకమేవా ద్వితీయః” అను శ్రుతికి సమ్మతమగును.

శ్లో॥ సమం సర్వేషు భూతేషు, నిష్ఠంతం పరమేశ్వరమ్,
వినశ్యత్స్వీ పినశ్యంతం యః పశ్యతి సపశ్యతి. (గీత. 13-28)

తా॥ సర్వభూతములయందును సమాముగానుండి, వానిశరీరములు నశించునపుడు నశించనట్టి ఈశ్వరునెవ్వరు జూతరొ వారే యదార్థమును జూచినవారు. బృహదారణ్యకము ప్రపంచ బ్రహ్మములను విశేషణ విశేష్యములుగా వివరించి, ప్రపంచము సత్యమనియు, బ్రహ్మము సత్యశ్య సత్యమనియు చెప్పుచున్నది. తైత్తిరీయము “సత్యంచా నృతంచ సత్యమభవత్. యదిదంకిజ్ఞః తత్సత్యమిత్యాచక్షతే” అనగా సత్యమే సత్యమూ అసత్యము ఐనది ఇదంతా ఆదే ఐనది. దానినే సత్యమని పిలుచుచున్నారు. పరమార్థము ఆత్మ ఒక్కటే సత్యమైనప్పటికిని, జనులు సత్యము. అనృతము అని వ్యవహరించు రెండునుకూడ అదే ఆత్మ అయియున్నది అని చెప్పనది. దక్షిణామూర్తి స్తోత్రమునందు “విశ్వంపశ్యతి కార్యకారణతయా” అను శ్లోకమునందు “మాయా పరిభ్రామితః” అని ఒకవ్యాఖ్యానము “మాయా అపరిభ్రామితః” అనియొక వ్యాఖ్యానము చేయబడినది. అనగా అజ్ఞానులు మాయ (భేదమా) చేత కప్పబడి శోకమోహములు పొందుదురు. జ్ఞానులు మాయచేత అపరిభ్రామితులై (ఏకతనుగుర్తించి) భేదమును జూచుచుండియు, బ్రహ్మకారముగ సనుభవించుచుందురు. ఈవిషయమునే ఉపనిషత్తు లిట్లుచెప్పుచున్నవి.

శ్లో॥ యద్యత్పశ్యతి చక్షుర్భ్యాం తత్తదాత్మేతి భావయేత్, యద్యత్స్పృశ్యతి హస్తాభ్యాం తత్తదాత్మేతి భావయేత్, యద్యచ్ఛ్రోతి కర్ణాభ్యాం తత్తదాత్మేతి భావయేత్॥ మనస్సు, వాక్కు, నేత్రము మరియుయే ఇతరేంద్రియములచేత ఐదేది గ్రహించబడుచున్నదో అది అంతబ్రహ్మమని గ్రహించుచున్నాము. ఓం తత్ సత్.

15. మనశ్శాంతి

మనస్సే నామరూపము లన్నింటిని అనగా ప్రపంచము నంతను కల్పించుచున్నది. వాస్తవస్థితిలో పరబ్రహ్మమునందు లేని నామరూపములు మనస్సుచే సంస్కారానుసారముగా కల్పింపబడి ప్రపంచము అని వ్యవహరించబడుచున్నది.

తే॥ సర్వసంసారమును మానసమున నొదవు,
సర్వసంసారమును మానసమున నుండు,
సర్వసంసారమును మానసమున నడగు,
సర్వసంసారమును మానసంబై యగును.

కాన బందమోక్షములకు మనస్సే మూలకారణము మానసనేది బాగా చంచలమైనది. నిత్యము పాదరసమువలె పారాడే స్వభావం దానిది. బలమైనది. ధృఢమైనది. అట్టిమనస్సును నిగ్రహించాలనేది మనస్సే అభ్యాస వైరాగ్యములతో ప్రయత్నించిన మంత్రముగ్ధమైన భుజంగమువలె అది మనకు తప్పక వశమగును. ఆత్మస్వరూపాన్ని పట్టుకోవటం అభ్యాసము, అనాత్మ పదార్థములను త్రోసి వేయుటద్వారా వైరాగ్యం, వీనిలో ఏది ముందు, ఏది వెనుక యను ప్రశ్నలేదు రెండు ఏకకాలంలో అభ్యసిస్తూపోవాలి. సంసారమనేది అనాదిసిద్ధమైన అజ్ఞానంవల్ల ఏర్పడింది. అనగా ఆవరణ, సత్యమైన ఆత్మను కప్పిపుచ్చగా విక్షేపము ప్రపంచాన్ని బయటపెట్టింది నామరూపాలే విక్షేపమనగా. నిత్యము వైరాగ్యబుద్ధితో భావనచేస్తే కరిగిపోతుంది. ఆవరణ వాసనారూపంగా ఆత్మచైతన్యాన్ని ఆవరించియున్నది. నిత్యము స్వరూపాన్ని భావనచేస్తూపోతే ఆవరణాత్మకతమస్సు సరించి స్వరూప ప్రకాశమనుభవమునకు వచ్చును. వైరాగ్యమనేది ప్రతిలోమక్రియ. అది అనాత్మజగత్తును లయంచేస్తుంది అభ్యాసము అను లోమక్రియ. అది ఆత్మమీదనే చూపునిల్పుతుంది దానితో అంతయు ఆత్మగానే అనుభవానికి వస్తుంది. మానవుని మనస్సుకొక గొప్ప సామర్థ్యమున్నది. దానినే సంయమమందురు.

సంయమమంటే ఒకపదార్థాన్ని సంశ్లేషాత్మకంగాను, విశ్లేషాత్మకంగాను చూడగలగడము. ఈ రెండు శక్తులు సహజంగా ఉన్నాయి మానవుని మానస్సుక విశ్లేషదృష్టిని తగ్గించుకున్నట్లయితే వైషమ్యరూపంగానున్న ప్రపంచదృష్టితగ్గును దానికి భిన్నంగా సంశ్లేషదృష్టిని పెంచుకున్నచో సామాన్యరూపమైన బ్రహ్మదృష్టి బలపడును. విశ్లేషమనునది తగ్గి ఒక బిందురూపంగా మారి బలహీనమగును. కాబట్టి సామాన్యరూపమైన చైతన్యాన్ని ఏమి భాధించలేదు, మీదుమిక్కిలి దానికే ఆధీనమై దాని ఇచ్చానుసారంగా ప్రవర్తించే శక్తిగా మారుతుంది. దానినే అప్యక్తమని - ప్రకృతి అని - మాయ అని పేదాంతులందురు. విస్ఫులింగరూపంగానున్న సంశ్లేషదృష్టిని జ్వాలారూపంగా ప్రజ్వలింప చేయాలి. అట్టివారిని వశ్యాత్ములందురు. వారు మనస్సును గూడ కట్టుకని ఏదిచూచినా అఖండంగా చూడగలరు.

శ్లో॥ యత్ర యత్ర మనస్సూర్తి స్తత్ర తత్ర జగత్రయం
యత్ర యత్ర మనోనాస్తి తత్ర తత్ర న కించన॥

తా॥ మనస్సు కలిగిన ప్రపంచము కలుగును. లేకున్న ప్రపంచములేదు. అనగా ఆత్మకును ప్రపంచమునకును సంబంధము లేదనియు, వాస్తవస్థితిలో సర్వము బ్రహ్మమేనని ఎరింగినవారికి దుఃఖములేదు భేదభ్రాంతికిని దానివల్ల కలుగు వివిధ దుఃఖములకు కారణం మనస్సే.

ఆత్మ విచారణ చేయువారు నిశ్చలము, ఏకాగ్రము, అవిరళమయిన దృష్టితో మనస్సుయొక్క పుట్టినచోటును అన్వేషిస్తే, ఆ మనస్సు నిజమైన నేనుగా అంటే ఆత్మగా మారిపోతుంది. ఆత్మ విచారణమార్గంలో మనస్సే ఉపకరణము ఇక్కడ ప్రత్యేకత ఏమంటే అన్వేషించే మనస్సుకూడ నాశమగును. శవాన్ని కాల్చినట్లే మాదిరి ఇదేముక్తి. మేల్కొనగానే మనకు గొప్పతేజస్సు కనబడుతుంది. ఎక్కడిదాకాంతి? ఆత్మకాంతి మహత్త్వముద్వారా వస్తోంది. దానినే ప్రపంచ సంబంధమైన జ్ఞానమంటారు. ఇదే ఆరూప మనస్సు. ఈ

కాంతి అహంపైబడి అక్కడనుండి ప్రతిఫలిస్తుంది. అప్పుడు శరీరం ప్రపంచము కనబడుతాయి. ఇదే స్వరూప మనస్సు ప్రతిఫల కాంతి తోనే విషయాలు గోచరిస్తాయి. ఈ కాంతినే జ్యోతియని పిలుస్తారు. ప్రథమమున మనోనిగ్రహమును ఆసగా మనస్సునందలి వికారములతో సంబంధించుకుంటుంటుంది అభ్యసించవలెను. ఏది సంకల్పించునో అది మనస్సుని గుర్తించవలెను ఈధర్మములలో నొక్కటియుఆత్మకు సంబంధించునవికావని గ్రహించవలెను. అప్పుడు ఈమనస్సు నిగ్రహించవలసినదియులేదు. వాడు, నేను, ఇదియును భేదజ్ఞానమే మనస్సునబడును. అదిలేకుండుటయే అమనస్కస్థితి.

మనమే యే వస్తువులను ప్రీతి పూర్వకంగా ధ్యానింతుమో మన మనస్సా వస్తువుల యారారంతోనే నిలిచియుండును. ప్రేమ యను సంబంధముచే నేయే వస్తువు తన్నాశ్రయించునో ఆయా వస్తువుయొక్క స్వరూపముతో స్వయముగా పరిణమించుట ఈ మనస్సునకు స్వభావమే ఈ మనస్సునకు విషయములు గోచరముగాకూడదను నిషేధములేదు జ్ఞానముగలిగిన పిదపగూడ ప్రపంచముగాన వచ్చుచునే యుండును. ఈ ప్రపంచమునకు నాశమనునది గలుగుడకే వీలులేదుగదా? కాన ఏ పదార్థ మెచ్చటగాన వచ్చినను దానియందు బ్రహ్మత్వ పదార్థత్వ భావనను వదిలి, బ్రహ్మత్వ భావనచేయుటయే తత్త్వజ్ఞానఫలము. నామరూపములు మాత్రమే క్రొత్తయైయున్నవి. వాస్తవస్థితిలో ఇది సర్వకారణమగు బ్రహ్మము కంటె భిన్నము కనెరడు ఈ మనోజయముగూడ భ్రాంతివశుండై ప్రపంచమునందు బ్రహ్మభిన్నత్వ భావన భావించి ఆచరించువానికి మిగులకష్టము తత్త్వము నెరింగి అంతటను పరబ్రహ్మ భావన నొనర్చువానికి అతిసులభము. నిర్మలమై సర్వోత్తమైయున్న బ్రహ్మమేది గలదో అదియే నేను. అదియే సర్వపదార్థములును అను యదార్థ జ్ఞానము కలిగినవాని మనస్సు ఎట్లును చలించుటకు వీలులేదు. జ్ఞాత. జ్ఞానము, జ్ఞేయము అను భేదములు మనస్సు

నందియున్నవి. సుషుప్త్య వస్థయందు మనస్సు లీనమైనపుడు స్వస్వరూపమున కంటె అన్యమగు భేదమేమియు లేదుగదా ? అప్పుడు మాత్రమే భేదములేదనియు, పరమాత్మ ఏకరూపముతో ప్రకాశించుననియు తలంచగూడదు. “దేహాభిమానే గళితే విజ్ఞాతేచ. చిదాత్మని, యత్ర యత్ర మనోయాతి తత్ర తత్ర సమాధయః” దేహాభిమానము తొలగి ఆత్మస్వరూపము తెలియబడగానే మనస్సు ఎటుకు బోయినను అది అంతయు సమాధియే అను వాక్యము ననుసరించి యాత్మవేత్తయగు వాడెట్లు వ్యవహరించుచున్నను, సమాధియందున్నవాడే. ఆత్మభిన్నమేదియు లేదుగదా ? వాస్తవస్థితిలో విషయాకారముతో బరిణమించినపుడు బంధమును గలిగించును. ఆత్మాకారముతో బరిణమించనపుడు మోక్షము గలిగించును.

శ్లో॥ మనవీచ మనుష్యాణాం కారణం బంధమోక్షయోః।

బద్ధాయ విషయాసక్తం ముక్త్యై నిర్విషయం స్మృతం॥

అని అమృతజిందుపనిషత్తు పల్కుచున్నది. నేను జీవుడననుభావమున్నంతవరకు ప్రపంచము తోచుచునే యుండును. “అహం బ్రహ్మస్మి” మొదలకు మహావాక్యములందలి బ్రహ్మశబ్దమునకు లక్ష్యార్థము బ్రహ్మమని యెరింగినపుడు నీకంటె భిన్నముగా బ్రహ్మము లేదనియు నీవే బ్రహ్మమనియు యన్వోన్నాఖండ సమర సైక్యానుభవము కలుగును. అప్పుడు జీవభావన తొలగి, నేను కేవలుడను. నిత్యుడను, అద్వితీయుడను, నిరాభ్యాసుడనను నట్టి భావన కలిగి ప్రపంచము సత్యముగా దోచును. సాంఖ్యతారక యోగముల కొరకు శ్రమపడ సక్కరలేదు చిత్తవృత్తి నిరోధ మక్కఱయుండదు.

మ॥ ఘనతం దారక సాంఖ్యయోగములచే గష్టింప గానేల నె,

మృనముం బట్టగనేల యింద్రియములక మర్ధింపగానేల (జ.

క్కనగా ముందటఁగానిపించు ఘటంగన్నట్లు బ్రహ్మంబుగాఁ

దనుఁదాగాంచినయంతలో నిఖిలముందానై వెలుంగుందగు॥

ఆత్మ సాక్షాత్కారోప యోగమగు చిత్తైక్యకాగ్ర్యమునకును,
 జ్ఞాప్యవస్తు నివృత్తి రూపమగు చిత్త నిరోధమునకును, గడుభేదము
 గలదు. సర్వవస్తు గ్రహణమగుచుండగా సద్ధానియందు బ్రహ్మ
 భావనను నిల్పుట చిత్తైక్యకాగ్ర్యఫలము. సమస్త పదార్థములనుంచి
 మనస్సును నియమనము చేయుట చిత్త నిరోధము. చిత్తైక్యకాగ్ర్యము
 నందు జ్ఞానేంద్రియ కర్మేంద్రియముల నిగ్రహింపనక్కర యుం
 డదు. తననుబ్రహ్మముగానే గాంచినపుడు బ్రహ్మమేయై వెలుగును
 అప్పుడు మనస్సుండదు. నేను “సత్తు” త్రికాలములందు నశింపని
 వాడను. “చిత్తు” జ్ఞానస్వరూపుడను. అనగా సచ్చిదానంద స్వరూ
 పుడగు బ్రహ్మమను అని ఇతర సంకల్పములన్ని విడిచి నిర్మల
 చిత్తముతో నుండువాడు బ్రహ్మవేత్త. అట్టివాని మనస్సు కట్టెనిప్పు
 వంటిది, కట్టెయందలి నిప్పు ఆకట్టెను తగులబెట్టి తానుకూడ ఎట్లు
 నశించునో అప్రకారముగా స్వరూపజ్ఞానము కలిగిన వానియొక్క
 మనస్సుకూడ తనయందే తాను నశించును. సింహమును జూచిన
 యేనుగులు తమచేష్టలు మాని కదలక మెదలక నిలిచిపోవునో అట్లే
 పరబ్రహ్మమునుగన్న బ్రహ్మవేత్త మనస్సును, ఇంద్రియములును
 తమ తమ సంకల్పాది వ్యాపారములను మాని నిర్చిపోవును. మాన
 సేంద్రియములు నిశ్చలమై యడగినపుడు నేనచలుడనను జ్ఞాన
 ముండకూడదు. నీవు వాదినన్నిటిని గనుచుండు కూటస్థుడవు నీవా
 మనస్సునకుగాని, ఇంద్రియములకుగాని, యండవు. “నతత్రచక్షు
 ర్గచ్ఛతి నవాగ్ గచ్ఛతి నోమనః” అని ఉపనిషత్తు చెప్పుచున్నది.
 నీవు అద్వితీయానంద స్వరూపుడవు. కాననిర్వికల్ప సమాధియందు
 బ్రహ్మజ్ఞానుభవము గలవారలకు మనస్సున్నదన్నను లేదన్నను
 బాధయుండదు. దేహేంద్రియాదులు నేనుగానని యెరింగిన చిత్త
 వృత్తి నే బ్రహ్మమనిన బ్రహ్మనందమగును. చిత్తవృత్తి అంతటితో
 నిర్వికారతనొంది కట్టెవలె నిలిచిపోవును. అనగా బ్రహ్మనిష్ఠయందు
 చిత్తవృత్తి యుండదు. చిత్తము జడమగుటచే నుండినను బాదలేదు

ప్రత్యగాత్మ వృత్తిజ్ఞానముపొంది తన తేజస్సును బ్రహ్మ తేజస్సు నందై క్యము నొందించును. తానే బ్రహ్మమై ప్రకాశించును. ఎండలో దీపముంచిన ఆ దీపపు వెలుగు ఆ యెండలో ఏకమగును ప్రత్యే కముగా దీపపువెలుగు కన్పించదు. అట్లే ప్రత్యగాత్మ చైతన్యము పరమాత్మ చైతన్యమై వెలుగునపుడు చిత్తవృత్తి యుండనే యుం డదని తాత్పర్యము. గాలిలేకున్న దీపము వెలుంగనట్లు నామమాత్ర ముగా మనస్సుండినను సంకల్ప వికల్ప రూపముగా పరిణమించదు అప్పుడా మనస్సుండియు లాభములేదు. కాన సమాధియందు మన స్సు లేనేలేదు. ఇదియే అమనస్కము. పాలుకాచి తోడుపెట్టిన పెరు గగును. దానిని చిలికిన వెన్నవచ్చును. ఆవెన్న మనమెంత ప్రయ త్నించినను మజ్జిగలో కలువజాలముగదా! అది కలియదు. అట్లే యోగి సంసారరూపమైన ప్రపంచమును విచారించి తరచి తరచి జీవుడనియును, బ్రహ్మమనియును పదార్థద్వయములులేవు. సర్వ ము బ్రహ్మమేయని తెలిసికొని తానే యా బ్రహ్మమై వెలుంగును" అట్టి బ్రహ్మజ్ఞాని ప్రపంచము నందున్నను దాని వికారము లేమా త్రము అతనినంటవు.

శ్లో॥ య ఏవంవేత్తి పురుషం ప్రకృతించ గుణైస్సహ।

సర్వథా వర్తమానోఽపి నసభూయోఽభిజాయతే (గీత 13-24)

ఏజీవుడిట్లు పురుషుని గుణసహితమగు ప్రకృతిని ఎరుంగునో అతడెట్లుపర్తించినను తిరిగిజన్మించడు. సూర్యుడేలోకమందు ఎన్ని విధములైన పదార్థములున్నవో వాటినిన్నిటినుండి రసమును కిరణ ములచే గ్రహించుచున్నాడు. అయినను యా రసములందలి గుణ దోషములు సూర్యుని పొందుటలేదు. అట్లే శబ్దాది విషయముల పొందుచున్నను ప్రశుద్ధ మనస్కుడగు బ్రహ్మజ్ఞానికి వాటి గుణ దోషములు అంటవు. మట్టిలో తిరుగు కుమ్మరి పురుగునకు ఆ మట్టి యంటనట్లే బ్రహ్మజ్ఞానికి గుణ వికారము లంటవు.

శ్లో॥ ప్రకాశంచ ప్రవృత్తించ మోహమేవచ పాంశ్టచ
నద్వేష్టి సంప్రవృత్తాని పనివృత్తాని కాఙ్క్షతి॥ (గీత 14-22)

సత్వగుణ కార్యమగు ప్రకాశముగాని, రజోగుణ కార్యమగు కర్మ ప్రవృత్తిగాని, తమోగుణ కార్యమగు మనోమోహముగాని, వ్యవహారమునందు నైతిలేచినపుడు దానిని ద్వేషింపడు, మరలొనికి అణగినపుడు దానిని కాఙ్క్షించడు. అత్మసాక్షాత్కారమనుమాట అసం దర్భమైన మాట ఎట్లన ఒకడు తాను అనాత్మనని, తనలో రెండా త్మలున్నవని (నిద్రలోనికి ఉనికి, జాగ్రత్తలోని ఉనికి) ఒకటి రెం డోదాన్ని తెలిసికొనాలి. భావించడము. దేహంతో ఏకత్వం పొంది నపుడే యీప్రశ్న కలుగుతుంది. గాఢనిద్రలో యీప్రశ్న లేదు. కాని ఉన్నామనునది నిర్వివాదము. ఇప్పుడు దేహమునేతాననుకొని పస్తువులను జూచునట్లు ఆత్మను చూచాలని తలస్తూ యున్నాడు. “ఇంద్రియములు తెలిసికొనుటకు ఉపకరించే పరికరాలు మాత్రమే తెలిసికొనేవాడవు నీవు.”

“ఎరుక మరపుల నెరిగెడు యెరుక నేను,
విధి నిషేధంబుల గాంచు విభుడ నేను,
దర్శకమనెల్ల దర్శించు తత్త్వమే నేను,
నేను నేనని పివరించు నేత నేను (సీ॥ అంజ)

“నేను” అనుచెప్పు వస్తువేదో అవస్తువే నేనని యెరుంగుము అత్మ సాక్షాత్కారములే అనాత్మనిరసనచేసి నిషేధావధిని యున్నదే అత్మయని గుర్తించుటయే. ఇది ప్రతివారి సహజస్థితి, ఈ అభ్యాస ముద్వేధము. అత్మ సాక్షాత్కారోపయోగమగు చిత్తైకాగ్రము)2) బాహ్యవస్తు నివృత్తి రూపమగు చిత్త నిరోధము. ఈరెండింటికి కడు భేదముగలదు. సర్వవస్తు గ్రహణమగు చుండగా నద్దానియందు బ్రహ్మభావనను నిల్పుట చిత్తైకాగ్ర్య ఫలము. సమస్త పదార్థముల నుంచి మనస్సు నియమముచేయుట చిత్త నిరోధము. మనస్సును విషయములవైపుకు బోకుండ చిత్తమును, ఇంద్రియములనుగూడ

ప్రయత్నపూర్వకంగా నరికట్టుట రాజయోగ మార్గము. విద్వాంసులనుగూడ నాకర్షించునంత బలవంతమగు ఇంద్రియగ్రామము నరికట్టుట బహుశ ప్రయాస సాధ్యము నిరోధము తొలగిన వెంటనే, ఇంద్రియములు తిరిగి సహజమగు విషయముల వైపుకు బరుగులిడును. కాన విషయములు మిథ్యామూత్రములు, మనస్సు బ్రహ్మమునకంటె వ్యతిరిక్తముగాదని ధృఢమగు జ్ఞానము కుదిరినపుడు మనస్సునకు ప్రవృత్తి కారణము లేకుండుటవలన నచంచలమయి విషయస్పర్శ నొందకుండుటకు ఇది రెండవ మార్గము. ఇదియే జ్ఞానయోగ మార్గము. దీనినే పెద్దలు పశువును కర్రతో కొట్టి వశము చేసుకొనుట వంటిది. రాజయోగ మార్గము ఆ పశువునే పచ్చిగడ్డి చూపి మంచిగా మచ్చిక చేసుకోవటం జ్ఞానయోగ మార్గమందురు. ఇట్టి ఆ స్పర్శయోగ ముత్తమాధికారులకు విషయము, మందమధ్యమాధీకారులు మనస్సొత్త వ్యతిరిక్తమని తలంచి మనోనిరోధముచే అభయము పొందగలరు. మోక్షమని చెప్పబడు నక్షయశాంతి వీరలకు మనోనిరోధాధీన మగును. మనోనిరోధ మున్నంత కాలముండును. మనస్సు బ్రహ్మమను ధృఢ విశ్వాసము గలవారికి మనోనిరోధము లేకనే శాంతి యుంబును. ఈ శాంతి నిత్యము. “శాంతము లేక సౌఖ్యము” లేదని త్యాగరాజ మహాత్ముడుకూడ తన కృతులలో వేనోళ్ళను ద్రోషించెను.

ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః

16 జీవస్మృక్తులు

మనస్సే సర్వసంసారమునకు కారణమగుటచే మనోగతములగు వాసనలే సర్వప్రపంచమునకు కారణములు. బ్రహ్మ మనస్సులకు భేదములేదు. కావున యీ మనస్సుకూడ నశించుటగాని, యెందైన లీనమగుటగాని, యెచ్చొటికైన బోవుటకుగాని వీలులేదు, ఇకనేమనిన ఈమనస్సు అసత్యముగా వున్నదని వికారములతో బ్రహ్మమునకు సంబధములేదు. అని మాత్రమే తెలిసికొనవలెను.

అజ్ఞానమువలన జనించిన భ్రాంతి, జ్ఞానముచే నశించును. కాన పై జెప్పిన విధముగా తెలిసికొనినతోడనే బ్రహ్మముయొక్క యదార్థ స్వరూపము కాననగును. ఆమనస్సు త్రికాలములందు శూన్యమైనదియే యగును. ఈవిధముగా జ్ఞానబలముచే సంసారమును ముడి నిత్రెంచి పేయుము. ఇట్లు త్రెంచివేసి, అబ్రహ్మమునకంటె వాస్తవ స్థితిలో భిన్నమైనదేదియు లేదనియు, సర్వవస్తువులయందున ఏక రూపముగానుండు జ్ఞానమే స్వరూపముగా గలిగినట్టియు, ఉనికియే ఆకారముగా గలిగినట్టియు, ప్రత్యగాత్మకంటె వేరుగానట్టియు, ఆ పరబ్రహ్మమునందే సర్వకాలములయందు గ్రీడింపుము. ప్రపంచాధిష్ఠానమైన ప్రత్యగాత్మ రూపుడై యున్న పరబ్రహ్మము నెరింగి నచో భ్రాంతి దశయందు గానవచ్చిన స్థూలసూక్ష్మేది ప్రపంచమాంతయును పరబ్రహ్మమే యగును. అధిష్ఠానముకంటె నతిరిక్తముగా నొక్కటియు గానరాదు. మరియుక విశేషము వాస్తవస్థితిలో బ్రహ్మమునకంటె అన్యుడగు ద్రష్టలేడు. గాన ప్రపంచము నారోపించినను, అధిష్ఠానాభిన్నముగా నవలోకించినను, బ్రహ్మమే యాకార్యముల నాచరించుచున్నాడు. అజ్ఞానమునకుగూడ అబ్రహ్మమే యాశ్రయము. సర్వప్రపంచమును బ్రహ్మాభిన్నమై బ్రహ్మమునే యాశ్రయించియుండ తదంతర్గతమగు నజ్ఞానము మాత్రమెందు బోవును? ఇట్లేనను ప్రపంచమువలెనే యా యజ్ఞానముకూడ త్రికాలములందున సత్యమేగాని, బ్రహ్మమునకే వికారములు లేవు భేద దృష్టి యున్నపుడు సర్వవ్యవహారములందు ప్రవర్తించునుగాని, పరమార్థము నెరింగినపిదప నేదియు గానరాదు.

మరియు పరమ ప్రమాణభూతమగు శ్రుతిగూడ “సదేవేదగ సర్వం” (ఇదం + తు + సర్వం = ఈకనబడునదంతయు, సత్ + ఏవ) బ్రహ్మమేయని చెప్పుచున్నది. మరియు “విద్వేదం సర్వం బ్రహ్మసర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ, బ్రహ్మేవేదం విశ్వమిదం కరిష్ణం” అను మొదలగు అనేక శ్రుతులుకూడ జగద్బ్రహ్మ భేదమునే నిరూ

పించుచున్నవి. మహాత్ములునట్లే యనుభవించుచున్నారు. బ్రహ్మజ్ఞానులగు సత్పురుషులదృష్టికి బ్రహ్మభిన్నమగు పదార్థమెచ్చటను గానవచ్చుటలేదు. శ్రుతియందు జూపబడిన సిద్ధాంతము ననుభవించువారే జ్ఞానులు, అజ్ఞానులకు ప్రపంచమెంత సత్యముగా గానవచ్చినను ఎంత బ్రహ్మభిన్నముగా గానవచ్చినను అది యదార్థముగాదు. ప్రమాణ భూతముకాదు. కాన శ్రుతి, యుక్తియు, విద్వదనుభవమును ఏకవిధముగా జగద్బ్రహ్మ భేదమును చెప్పుచున్నవి. ఈ కారణమువలన చేతనా చేతనాత్మకమగు ప్రపంచమంతయును పరబ్రహ్మమేయని నిశ్చయించి భ్రాంతిచే గానవచ్చుభేదము మనస్సుచే కల్పించబడినదేగాని యదార్థముగాదని యాభేదభ్రాంతిని ధ్వంసముచేసికొనుము. ఇట్లుస్వస్వరూపజ్ఞానముకలిగి, సర్వకాలములందు బ్రహ్మనందము ననుభవించుచుండుము. ఇదియేజీవన్ముక్తి. ఈ మోక్షసుఖమునకై క్రొత్త ప్రయత్నమేమియు జేయనక్కరలేదు. సర్వమునజ్ఞానకార్యమేగాన ఆత్మకుత్రికాలములందు బంధములేదు.

కావున నామోక్షరూపమగు ఆనందము ఆత్మకు స్వభావసిద్ధము. శాశ్వతము. ఎప్పటికిని విభాగము జెందునట్టిదిగాదు, ఏ పురుషుడు చిత్తనిగ్రహము గలిగి “భేదములు లేక సత్యజ్ఞానానందరూపడై యున్న బ్రహ్మమే నేను” అని నిశ్చయించుకొని, తనలో తాననుభవించు చుండునో, అట్టి మహాత్ముడు బ్రహ్మమయుడై సర్వసంకల్పములను విడిచి యుండును. ఇట్టి ముముక్షువునకు మోక్షము స్వతస్సిద్ధమై శాశ్వతమై యుండును. కాన వివేకియైన పురుషుడు శాస్త్రయుక్తి గురూపదేశ స్వానుభవములచే జనించిన జ్ఞాననేత్రముతో జక్కగ విమర్శించెనేని దేహాత్మాభిమానమును సంపూర్ణముగా వదలును. ఇట్టి మహాత్మునకు సర్వోత్కృష్టంబును జ్ఞానమాత్రమే స్వరూపముగా గలదియునగు బ్రహ్మముతో నైక్యము గలుగును. ఈవిధముగా స్వతస్సిద్ధమగు నైక్యముజెంది అనగా దేహమే ఆత్మయను భ్రాంతివదలి నేనెప్పటికిని బ్రహ్మమే యై

యున్నాను అను జ్ఞానమునుపొంది బ్రహ్మత్మభావన గలిగియుండురో అట్టివారు జీవన్ముక్తు లనబడుదురు.

ఏ పురుషుడు మనోవృత్తితో సంబంధపడక, అనగా మనోవృత్తివలన గలుగు వికారములు తనవిగా భావింపక, ఈ మనస్సు అహంకారముతోగలసి ప్రవర్తించును. దానికిని నాకును సంబంధం లేదు. “మనమేపని జేసిననది, మనమేజేసి తిమటంచు మదిదోచు సనాతనమై, ద్యోతనమై, చేతనమై తగు మనకు గల్పితంబిది యనఖా”తా॥ త్రిగుణాత్మకమగు మనస్సుజేయుకార్యములన్నియు మనము జేయుచున్నామనుట యసత్యము. బ్రహ్మము సదాయండునది సదాప్రకాశించునది. మరియు చిత్స్వరూపమయినది అట్టి పరమాత్మ నిష్క్రియమనియు జెప్పియుండుట బట్టియు, మనమే యాపరమాత్మ యగుటంబట్టియు, మనస్సుజేయు కార్యములు మనయందారోపించుట కజ్ఞానమే కారణమని యెరుంగుము. అయినను ఇదికూడ నాయందే కల్పించబడినది గాన ఇదియు నేనేయని నిశ్చయించుకొని ఏకరూపముతో ఎవ్వరు ప్రకాశించుచున్నారో అట్టివారే జీవన్ముక్తులు.

మరియు భ్రాంతిలోనుండియే ప్రతిజీవుడు క్రమక్రమముగా ముక్తిని బొందవలయును గదా? అందు సకలభూతములను తన కంటే భిన్నముగా తలంచుచున్నను, వివేకదృష్టిచే వానినన్నింటి నాత్మగానే అనగా ఆత్మయందారోపింపబడినవిగానే తలంచుట మొదటిమెట్టు. ఈకారణమువలన ఆత్మయందు సర్వభూతములు గలవని తలంచుట అసగా సర్వభూతములకు ఆత్మయే ఆధారమగుటచే సర్వభూతములును ఆత్మయందే యున్నవి అని తలంచుట రెండివమెట్టు. ఈరెండు మెట్లుగడచి ఆరోపితమునకు నదిష్టినమునకు భేదములేదు. కావున సర్వము నాత్మయే. ఆత్మకంటే భిన్నమైనదేదియులేదు. అనిఎరింగి సర్వమయుడై ఏమహాత్ములు నిలిచి యుందురో అట్టివారే జీవన్ముక్తులు.

“యత్ర చిత్తం తత్ర విశ్వం స్వయమేవ ప్రతీయతే।
యత్ర చిత్తం నాస్తి తత్ర నాస్తి కించి జగత్కథా”॥

బుద్ధి ఎచ్చటయుండునో అచ్చట ప్రపంచముండును. బుద్ధి ఎచ్చట లేదో అచ్చట ప్రపంచములేదు. మరియు “వా సు దే వ స్పర్శమిదం; సర్వం విష్ణుమయం జగత్; బ్రహ్మమాత్ర మిదం సర్వం బ్రహ్మైవ సకలం జగత్ భూతాని విష్ణుః” అను మొదలగు స్మృతులు నూర్లకొలది వేలకొలది పైసిద్ధాంతమునే ధృఢముచేయుచున్నవి. ప్రపంచముకంటె బ్రహ్మముగాని. బ్రహ్మముకంటె ప్రపంచముగాని వేరుగాదు. జ్ఞానియగు వానికి అనగా సర్వమును విమర్శించగలవానికి యీ ప్రపంచము బ్రహ్మముగా దోచును. అట్లు విమర్శింపనేరని వానికి అబ్రహ్మమే ప్రపంచముగా దోచును. మఱి స్వరూపము నెరుంగనివానికి ఆ మఱియే రాయగా దోచుటయు, దాని నెరింగినవానికి అట్లు తోచక రత్నముగానే తోచుటయు సహజమేకదా? అనుభవించువాడు అనుభవము అనుభవించు బడునది అను భేదములన్నియు నాబ్రహ్మముకంటె భిన్నముగ గానరావు. వాస్తవస్థితిలో అంతయు మనోవికార రూపమేగదా? నాకును భూతములకును భేదము లేకపోవుటచే నేను వేరు భూతములు వేరు, అనియు నాయందు భూతములుగాని, నేను భూతములయందు గానియున్నామని వ్యవహరించుటకు వీలులేదు. అని గీతాచార్యుడు కృష్ణుడుకూడ దానినే ధృఢపరచుచున్నారు. సర్వులు జ్ఞానరూపులే యగుటచే బ్రహ్మమునకును. ఆత్మకును భేదములేదు. కావున నేనే బ్రహ్మమునని నిశ్చయించుకొనుము. పిదప ఆత్మవేరు, ఈ ప్రపంచమువేరు. దానికి ఆత్మసాక్షి ప్రపంచము సాక్ష్యము. అను భేదాభిప్రాయమునుగూడ వదలి జ్ఞానమునందే యారోపింపబడిన దగుటచే నీప్రపంచముగూడ బ్రహ్మమునకంటె భిన్నముకాదు. కానబ్రహ్మము సర్వమయుడు అను అభిప్రాయమును ధృఢపరచుకొనుము. పిమ్మట ఇది ఆత్మయను భేదమును సహితము వదిలి “ఏకమేవా

ద్వితీయం బ్రహ్మ" ఈ పరబ్రహ్మమొక్కండే త్రికాలములందు రెండవ పదార్థము బొత్తుగలేదు. అను అభిప్రాయమును నిష్కర్ష చేసుకొనుము.

బియ్యముతో సంబంధము గలిగినతోడనే బెంకాయ చెట్టు లేక బెంకాయ సంపూర్ణముగా నశించునట్లు, నీరుతగులగానే తేనియ నిర్లక్ష్యమై జెడునట్లును, వేదాంత వాక్యశ్రవణమువలన గలిగిన యభేదజ్ఞానము కర్మానుష్ఠానముచే సంపూర్ణముగా ధ్వంసమగును. ఆ కర్మాచరణము వానికి గీడును కలిగించునేగాని ఇంచుకైనను మేలును గలిగించదు. జీవబ్రహ్మలకుగల సహజాభేదమును ఎరుంగుటయే ఫలముని పెద్దలు చెప్పుదురు. ఇట్టిఫలమును కలుగజేయని దగుటచే కామ్యకర్మము ముముక్షువునకు పనికిరాదు. ఈజీవబ్రహ్మ భేదమునకు ఏ సాధకుడు ప్రయత్నించుచున్నాడో వానికి తను తానే యెరుంగబడవలయును. ఇట్టిశ్రద్ధగల సాధకునకు నాయాత్మ స్వయముగనే స్వస్వరూపమున బ్రకటమగును. ఇదియే ఈశ్వర ప్రసాదమనబడును ఏ మహాత్ముడు ప్రేమయను పాశముచే సర్వ జీవులను కట్టి మోహింప జేయుచున్నాడో, అట్టి అజ్ఞానమును పర బ్రహ్మమునకు నమస్కారము. పరబ్రహ్మభిన్నమగు పదార్థమేది యు లేకపోవుటచే అజ్ఞానముకూడ బ్రహ్మమే యగుటలో విరోధము లేదు. జీవజడరూప ప్రపంచమునకును బ్రహ్మమునకును అభేదము బాగుగా గుర్తించి నిశ్చయించి తనయందు దాను స్వస్వరూపానం దానుభవము నొనర్చు మహాత్ములకు స్వర్గమేల ? సత్యలోకమే మిటికి? వైకుంఠ మెందులకు కైలాసముతో బనియేమి? ఏ ఏ పదార్థము స్వస్వభావముతో గానవచ్చునో అదిఅంతయు అనగా ఆయా స్వభావములతో ఆయాపదార్థరూపములతోగూడ పరమశివుడే ప్రకాశించుచున్నాడు. కానియంతకంటె భిన్నమైనదేదియులేదు. అని తెలిసికొనుటయే "తత్త్వజ్ఞానము" తత్త్వజ్ఞానికి శాస్త్రముయొక్క విధి నిషేధములులేవు, దేహమేనేననేడి అజ్ఞానమువల్లగలిగినభ్రాంతి ఆత్మజ్ఞానంచే

నివృత్తియైనపుడు ఆత్మకర్తయనెడి బుద్ధి కలుగదు. ఈ కార్యము
 వశ్యము చేయదగిన దనెడు శాస్త్రకృతమగు విధి “యనుజ్ఞ”
 యనబడును. ఈ కార్యము చేయుటకు యోగ్యము కాదనెడి శాస్త్ర
 కృతనిషేదము “పరిహార” మనబడును. ఈ యనుజ్ఞ పరిహార
 రూపమగు విధినిషేదములు తత్త్వజ్ఞానియందు ప్రవర్తింపవు.
 పాలనుకాచి తోడుబేయగా వచ్చిన పెరుగును చిలికినట్లయిన వెన్న
 వచ్చును. ఆవెన్న తిరిగి మజ్జిగలో కలియనట్లు డీవేశ్వరజగత్తులు
 మిథ్యయని ధృఢముగా నెరింగిన పిమ్మట ఈ ప్రపంచమున ఏవిధ
 ముగా ప్రవర్తించినను ప్రపంచ వికారములు బ్రహ్మవేత్త నెంత
 మాత్రంమువుడ. ఇట్టిజీవన్ముక్తులైనట్టి మహాత్ములు “బ్రహ్మవిదుడు,
 బ్రహ్మవిధ్వరుడు, బ్రహ్మవిద్వరీయుడు, బ్రహ్మవిద్వరిష్టుడు” అని
 నాలుగు విధములుగా నుందురు. ఇందు బ్రహ్మవిదునకు తత్త్వ
 సాక్షాత్కారముకలిగి యుండును. గాని వాసనాక్షయము, మనోనాశ
 ములు కలిగియుండును. బ్రహ్మవిధ్వరునకు తత్త్వజ్ఞాన వాసనాక్ష
 యము కలిగియుండును. గాని మనోనాశము కలుగదు. బ్రహ్మ
 విద్వరీయు బ్రహ్మవిద్వరిష్టులకు మాత్రము తత్త్వజ్ఞాన, వాసనాక్షయ,
 మనోనాశములు మూడును కలిగియుండును. ఇందుబ్రహ్మవిదుడు
 దేహభిరూపమును బొందడు. చేయకర్మలకు కర్తనని తలంపక
 వాటిభిరూపమును గోరడు లోకసంగ్రహార్థము విహితకర్మలు చేయు
 చుండును. సంతోష విచారములనుండి విడివడి లభ్యమైన దానితో
 తృప్తి చెంది యుండును. బ్రహ్మవిద్వరుడు సర్వకర్మలను వదిలి
 సర్వమును బ్రహ్మముగా జూచుచుండును. సుఖదుఃఖములను సమ
 ముగా జూచుచు మనోవికారములను బొందక నిరంతరము బ్రహ్మ
 మయుడై నిశ్చలత్వమున నుండును. ఇదిదే గుణములకు లోబడవి
 గుణాతీతుడగుచు బ్రహ్మవిద్వరుడన బడుచున్నాడు. ఇది రాగ్య
 భోధోపరతులు మూడింటిలో “బోధ” రూపమగు బ్రహ్మజ్ఞానము
 బ్రహ్మవిదునకు, బ్రహ్మవిద్వరునకు ధృఢముగా నుండును. బ్రహ్మ

విద్యురునకు బోధతోపాటు ధృడ వైరాగ్యముకూడ నుండును. బ్రహ్మవిద్యరీయుడు నిరంతరము బ్రహ్మసాక్షాత్కార రూపమగు నద్వైత భావనారూప సమాధి యందుండును. భక్తులిచ్చిన సాత్వికాహారమును సూక్ష్మముగా గ్రహించి మరల భావనారూప సమాధి యందుండును. వాసనాక్షయ మైనందున ఇతని అంతఃకరణ వృత్తులు ఎప్పుడును స్వయముగ బయటికి రానేరవు. ఇతడు వైరాగ్యబోధోలు రెండునుగల వాడగుటచే నితనికి “తత్త్వసాక్షాత్కారము, వాసనాక్షయము” అనునివి రెండునుండును. బ్రహ్మవిద్యరిష్టుడు నిరంతరము బ్రహ్మస్వరూపమగు నద్వైత స్వరూప స్థితి సమాధి యందుండును ఇతడు సమాధినుండి స్వయముగా మేల్కొనడు. ఇతరులచేత మేల్కొల్పబడడు. వైరాగ్య బోధోపరతులు మూడును సంపూర్ణముగా నుండుటచే ఇతనికి తత్త్వసాక్షాత్కారము, వాసనాక్షయ మనోనాశములు మూడును గలిగియుండును. బ్రహ్మవిదునకు తత్త్వజ్ఞానమువల్ల జీవన్ముక్తి కలిగినను వాసనాక్షయ మనోనాశములు గలుకపోవుటచే జీవన్ముక్తి విలక్షణ సుఖము లభింపనేరదు. బ్రహ్మవిద్యురునకు మలిన వాసనాక్షయ మగుటచేతను బ్రహ్మవిద్యరీయునకు సర్వవాసనాక్షయమగుటచేతను బ్రహ్మవిద్యరిష్టునకు వాసనాక్షయ మనోనాశములు గలుగుటచేతను జీవన్ముక్తి విలక్షణసుఖము ననుభవించుచున్నారు. ఈ బ్రహ్మవేత్తలకు గలిగెడు జీవన్ముక్తి యొక్కటియే యగును. వాటియందే భేదములేదు గాని జీవన్ముక్తి విలక్షణసుఖమునందు మాత్రము భేదముగలదు.

ఓం తత్ సత్.

17. మోక్ష ప్రతిబంధకములు

సద్గురువులవద్ద వేదాంత శ్రవణము చేసినను, సంశయ అసంభావనా విపర్యయ భావములు, ఆవరణ, విక్షేపములు గల వారికి అఖండ బ్రహ్మకారవృత్తి కలుగదు. కాన అవి నశించువరకు

వేదాంతశాస్త్ర శ్రవణమనననిది ధ్యాసనములు చేయుచుండవలెను. సంశయ మనగా శ్రుతులయొక్క నానావిధత్వములవలన కలిగెడి సంశయములు. ఈ సంశయము వేదాంతార్థ శ్రవణమువల్ల గల్గిన జ్ఞానదార్థ్యముచేత నివర్తించును. అసంభావన యనగా అఖండైక రసమగు అద్వితీయ బ్రహ్మస్వరూపము లౌకికముకాదని బావించుట ఇది వేదాంతార్థ మననముచేత అసంభావన యనెడి అ దార్థ్య హేతువుని పర్తించును. విపరీతభావన యనగా కర్తృత్వాది అభిమానము గలుగుట. దేహాత్మత్వ, జగత్సత్వత్వ బుద్ధియే విపరీత భావన. చిత్తైకాగ్ర్యమువలన విపరీతభావన పోవును. ఆవరణమనగా స్వయంప్రకాశ మానవగు బ్రహ్మ స్వరూపమును లేని దానినిగా తలంచుట. విక్షేపమనగా దృష్టి బ్రహ్మవైపునకు బోవుటమాని, ప్రపంచాభిమానము గలిగియుండుట. ఈ సంశయ, అసంభావనా విపరీతభావనలు, నశించి ఆవరణ పిక్షేపములు తొలగినను, భూత భవిష్యద్వర్తమాన ప్రతిబంధకములున్నచో ఆత్మసాక్షాత్కార జ్ఞాన ముదయింపదు. ఈ త్రివిధ ప్రతిబంధకము లున్నవారు, శ్రవణ మనననిది ధ్యాసనము లొనర్చినను, తత్త్వమస్యాదిమహావాక్యముల శ్రవణము చేసినను, బ్రహ్మజ్ఞానము కలుగదు. బ్రహ్మసాక్షాత్కార జ్ఞానము కలుగుటకు విరోధియైన వాసనా విశేషము ప్రస్తుత ప్రతి బంధకమునబడును ఇట్టి వాసనారూప ప్రతిబంధంము లేవివారికి, మహావాక్య శ్రవణమువల్ల సంశయ విపర్యయాదులు తొలగి బ్రహ్మసాక్షాత్కార జ్ఞానము కలుగ చున్నది. ప్రస్తుతప్రతిబంధకము లున్నవారికి యీజన్మమున బ్రహ్మసాక్షాత్కార జ్ఞానము గలుగ నేరదు. వామదేవాదులకువలె. వారికి ప్రతిబంధ నివృత్తియైన పిదప జన్మాంతరమునందు మాత్రమే బ్రహ్మసాక్షాత్కార జ్ఞానము కలుగు చున్నది. బహుజనులీయాత్మను గూర్చి శ్రవణము చేయుటలేదు. శ్రవణము చేసినవారిలోకూడ, పెక్కుమంది ఏదేని యొక ప్రతిబంధ కమువలన బ్రహ్మసాక్షాత్కారమును బొందజాలకున్నారని శ్రుతి

కూడ చెప్పుచున్నది.

“శ్రు॥ శ్రవణాయాపి బహుభిర్యో నలభ్యంః
శృణ్వంతోపి బహవోయం ననిద్యుః॥

భూత ప్రతిబంధకము, మానవుడు పూర్వ మనుభవించిన ప్రేయ విషయములయొక్క ధృడసంసారము భూతప్రతిబంధక మనబడును. వేదాంతశాస్త్ర శ్రవణ సమయమున, పూర్వవిషయ సంస్కారము లద్భుద్ధమై మరల మరల పూర్వవిషయ స్మృతియే కలుగుచుండును. ఆ భూతప్రతిబంధకమునకు కారణమగు, విషయోపహిత బ్రహ్మచింతనము చేత నాప్రతిబంధము నివృత్తియగుచున్నది. అట్లు చింతించుటచేత, ఉపాధిభ్రాంతి నివృత్తియై యుపహిత చైతన్యస్థితి కుదురును. అప్పుడతడు మహావాక్య బోధవలన, ఆత్మజ్ఞానము కలవాడై మోక్షమును బొందును.

భావి ప్రతిబంధకము :- ఇది ప్రారబ్ధకర్మ శేషమనియు, బ్రహ్మలోకేచ్ఛయనియు రెండు విధములు. ఈ రెండింటిలో యే ప్రతిబంధకమున్నను, వేదాంతవాక్యములను శ్రవణచేసినను, ఆత్మజ్ఞానము కలుగదు. ఇందు ప్రారబ్ధకర్మము, ఫలాభిసంధి కృత ప్రారబ్ధమనియు, కేవలమగు ప్రారబ్ధమనియు రెండు విధములు. స్వర్గాది ఫలములనుగోరి చేయబడు కర్మములు, ఫలాభిసంధికృత ప్రారబ్ధకర్మము లనబడును. ఈకర్మములు, వానిఫలముల సనుభవించుటచేత మాత్రమే నాశమొందుచున్నవి. మరియు యితరమైన యుపాయముచేతను వినాశమొందుటలేదు. ఇవియుండిన ముముక్షువు శ్రవణాదు లొనర్చినను, బ్రహ్మసాక్షాత్కార జ్ఞానముపొందుట లేదు. జ్ఞానసామగ్రులన్నింటిలో నిచ్చాఘటితమగు సామగ్రి బలమైనదగును. రెండువస్తువుల జ్ఞానసామగ్రులాండిన మాసవునకు, యే వస్తువుయొక్క జ్ఞానేచ్ఛ కలుగుచున్నదో ఆ వస్తువయొక్క జ్ఞానమే మొదటగలుగుచున్నది. రెండవవస్తువు జ్ఞానము కలుగదు. కాన ఫలేచ్ఛ సహితమగు ప్రారబ్ధకర్మము ప్రబలమైనది. అది తీర

నంతకాలము. ఎంత వేదాంతశ్రవణముచేసినను, బ్రహ్మసాక్షాత్కార జ్ఞానము కలుగదు. ఆకర్మఫలమునుభవించిన పిదపనే, ఆత్మజ్ఞానము కలుగుచున్నది. శ్రుతులయందుకూడ నిట్లున్నది.

“సయత్కామోభవతి, తత్కర్మతుర్భవతి, యత్రకర్మతుర్భవతి,
తత్కర్మకురుతే, యత్కర్మకురుతే, తదభి సంపద్యతే”

అనగా ఎవడే యే ఫలములను గోరుచున్నాడో, వాడా యా ఫలముల కనుకూలమైన కర్మములను చేయవలయుననెడి సంకల్ప ముకలవాడగు చున్నాడు. అతడేయే కర్మములను చేయవలయు నని సంకల్పించు చున్నాడో, ఆయా కర్మములన వశ్యము చేయు చున్నాడో, అతడే యే కర్మములులను చేయుచున్నాడు.

ఆ యా కర్మాను రూపమగు ఫలముల ననుభవించు చున్నాడని చెప్పబడెను. కాన ఫలాభి సందికృతమగు ప్రారబ్ధకర్మము భావిప్రతిబంధకమని చెప్పబడినది. రెండవదియైన ఫలేచ్ఛా రహిత మగు ప్రారబ్ధకర్మము, పుణ్యము, పాపముయను భేదముచే రెండు విధములు. పుణ్యరూప ప్రారబ్ధకర్మము, పాపనివృత్తి మూలమున నతనియొక్క తత్త్వజ్ఞానమునకు హేతువగుచున్నది. శ్రుతి—

జ్ఞానముత్పద్యతే పుంసాం, క్షయాత్పాపస్య కర్మణః
కషాయే కర్మభిః పక్వే. తత్త్వజ్ఞానం ప్రవర్తతే॥

అనగా మోక్షాధికారులగు పురుషులకు, పాపకర్మలు నశించుట వల్లనే యాత్మజ్ఞానము కలుగుచున్నది. పుణ్యకర్మలచేత పాపకర్మలు నశించి, శుద్ధాంతఃకరణమందు ఆత్మజ్ఞానము కలుగుచున్నది. రెండవదియగు పాపకర్మ, అది ఫలాభిసంది కృతమైనను, ఫలాభిసంది కృతముగాక పోయినను, ఆత్మజ్ఞానమునకు ప్రతిబంధకమే యగు చున్నది. ఈ పాపకర్మరూప ప్రారబ్ధకర్మములు, ప్రబలమగు పుణ్య కర్మలచేత నశించి అంతఃకరణము శుద్ధసత్వమై శ్రవణార్హతను గలిగించి, ఆత్మజ్ఞాన ప్రతిబంధకమును తొలగించును. భావి ప్రతిబంధ కములున్నంతవరకు ఆత్మజ్ఞానము కలుగనేరదు. కాన ప్రారబ్ధశేష ముత్పంత మనుభవించి తీరవలయును. ఈభావి ప్రతిబంధక మింత

కాలమునకు నివృత్తియగునని నియమములేదు కొందరికి రెండు మూడుజన్మలు కలిగించుచున్నది. బ్రహ్మలోకేచ్ఛగలవాడా యిచ్చి నడంచి శ్రవణాదులు చేసినను, అతనికి ఆత్మజ్ఞానము కలుగదు. కలుగకపోయినను అతని శ్రవణప్రాబల్యమువలన, మరణానంతరం బ్రహ్మలోకమునకుపోయి, అచ్చట నిర్గుణబ్రహ్మముయొక్క సాక్షాత్కారమును బొందుచున్నాడు అని శ్రుతిస్మృతులుకూడ చెప్పుచున్నవి.

శ్రు॥ వేదాంత విజ్ఞాన సునిశ్చితార్థాః సన్యాసయోగాద్యతయ శుద్ధ సత్వాః।

తేబ్రహ్మలోకేషు పరాంతకాలే, పరామృతాత్పరి ముచ్యంతి సర్వే॥
స్మృతి : “నహికల్యాణకృత్కశ్చిద్ధర్మగతింతాత గచ్ఛతి”.

వర్తమాన ప్రతిబంధకము :- ఈ వర్తమాన ప్రతిబంధకము లనుగూర్చి విధ్యారణ్యస్వాములు యీ విధముగా చెప్పిరి.

శ్లో॥ ప్రతిబంధో వర్తమానో, విషయాసక్తి లక్షణః

ప్రజ్ఞామాంద్యం కుతర్కశ్చ విపర్యయ దుర్మాగ్రహః

అనగా విషయాసక్తి ప్రజ్ఞామాంద్యము, కుతర్కము. విపర్యయ దుర్మాగ్రహము అనునీ నాల్గును వర్తమాన ప్రతిబంధకము లనబడును. బబస్పర్శరూప రసగంధాది విషయములందుగల యనురాగము విషయాసక్తి యనబడును. గురువులవద్ద శ్రవణముచేసిన వేదాంతవిషయముల యర్థమును గ్రహించుట యందును, గ్రహించినదానిని ధారణచేయుట యందును, కుశలత్వము లేకపోవుట బుద్ధిమాంద్య మనబడును. శ్రుతికి వ్యతిరేకముగా తర్కించుటకు తర్కమనబడును. దానికే శునక తర్కమని మరియొక పేరుకూడ కలదు. కుక్కలు విస్తరియందున్న యన్నమును తినుటకు ప్రయత్నించి, చివరకు జయాప జయముల కొరకు పోరాడి కరచుకొని యన్నమును నేలపాలు చేయుచున్నవి. అట్లే శ్రుతిని విడిచి, బుద్ధి కుశలతో తర్కము చేయువారు తత్త్వనిర్ణయము కొరకు వాదము

ప్రారంభించి, కొంత చర్చ జరిగిన తర్వాత దానిని మరచి, జయాప జయముల కొరకు పోల్లాడెదరు. కత్తుత్వ భోక్తుత్వములు లేని యాత్మయందు అవి కలవనెడి దురభిమానము, విపర్యయ దురా గ్రహమగుదురు. ఈనాలుగు ప్రతిబంధకములలో ఏ ఒకటియుండి నను, వేదాంతశ్రవణము చేసినను, ఆత్మసాక్షాత్కార జ్ఞానము కలు గదు. ఇందు విషయాసక్తి రూపమగు ప్రతిబంధకము శమదమా దులచేత నివృత్తియగుచున్నది. మరల మరల వేదాంతశాస్త్ర శ్రవ ణము చేయుటచేత, బుద్ధిమాంద్యరూపమగు ప్రతిబంధకము నివృత్తి యగుచున్నది. ఆ శ్రవణము చేసిన యర్థమును శాస్త్రోక్తమైన యుక్తులచే మననము చేసినచో, కుతర్కరూప ప్రతిబంధకము నివృత్తి యగుచున్నది. మననముచేత నిశ్చితమైన యాత్మ తత్వ మును అవిచ్ఛిన్న తైలధారవలె ధ్యానము చేయుట యనెడి నిది ధ్యానముచేత, విపర్యయారూప దురాగ్రహమును ప్రతిబంధము నివృత్తియగు చున్నది.

శ్రు॥ “శమాద్వైః శ్రవణాద్వైర్యా, తత్త్రితత్త్రిచితైః క్షయం।

నీతేఽస్మిన్ప్రతి బందేతు, స్వస్వబ్రహ్మత్వ మశ్నుతే॥

అనగా శ్రవణ మనాదులచేతను, శమదమాదులచేతను వర్త మాన ప్రతి బంధకము. నశించిన తోడనే, నేను బ్రహ్మమనెతిననెడి స్వస్వరూపత్వమును పొందుచున్నాడని చెప్పబడెను. ఈ పై ప్రతి బంధకము లన్నింటిన తొలగించుకొనిన జ్ఞానువు వేదాంత మహా వాక్యార్థ బోధవలన తప్పక ముక్తి నొందును.

ఓం తత్ సత్.

18. జగత్తు - జీవుడు - ఈశ్వరుడు - పరమాత్మ

జగత్తు :- జనించి గతించునది జగత్తు. జడాత్మకము, చేతనాత్మకము.

జీవుడు :- శుద్ధచైతన్యము, మలినసత్త్వాంతఃకరణమునందలి ప్రతిబింబము, అంతఃకరణ.

ఈశ్వరుడు :- శుద్ధచైతన్యము, శుద్ధసత్వ మాయాప్రతి
బింబము, ప్రకృతి.

పరమాత్మ లేక బ్రహ్మము :- స్వప్రకాశరూపమై ఆధ్యాత్మికాధి
బౌత్వాధిదైవిక ప్రపంచమును, తన ప్రకాశమునందున్నట్లు తోపింప
జేయుచున్నట్లున్న “చిత్తప్రకాశము”.

జగత్తును గురించి విచారించినచో అది జడమనియు, వికార
వంతమనియు, దృశ్యమనియు, మోహాత్మకమైనదనియు తెలియ
గలము. జీవుని విచారించినచో జడ చేతనాత్మకమని, వికార నిర్వి
కారమనియు, దృక్ దృశ్యముగా, కర్తృభోక్తృత్వరూపముగ గోచ
రించును. ఈశ్వరునివిచారించినచో శ్రుతిస్మృతులద్వారా సర్వేశ్వర
సర్వజ్ఞ సర్వశక్తిమత్వ, సర్వాంతర్యామిగా తెలియవచ్చుచున్నది.
పరమాత్మను గురించి విచారించగా అఖండా, ద్వితీయ, చిన్నాత్ర
స్వరూపునిగా “ఏకం ఏవా ద్వితీయం” అని శ్రుతి పలుకుచున్నది.
ఇంత విచారణ ఎవరికి, ఎందుకు?

మానవుడు (జీవుడు) సుఖాభిలాషి- సుఖమనగా విషయోప
లబ్ధివలన కలుగు సామాన్యకించిత్కాల చిత్తవిశ్రాంతి కాని మాన
వుడు కోరునది నిత్యసుఖము. అందులకై యీజగత్తులో తనజీవిత
కాలము సతతము విహరించి, తన్నిత్య సుఖప్రాప్తి లభింపని కార
ణముచేత, దాని తత్త్వమెరుంగగోరు జిజ్ఞాసువునకు యీ విచారణ
ఆవసరము. అది గురువులవద్ద ఉపనిషత్తుల విచారణద్వారా పొంద
వలసియున్నది.

జీవునకు నేనేమిరిని, ఎచ్చటనుండివచ్చి యిచ్చట యిట్లుండి
ఎచ్చటికి పోనున్నాను. అను ప్రశ్న యుదయించగానే, అతనికి
కరచరణాద్యవయవములతో కూడి తెలిసికొనువాడననియు, యీ
జగత్తు నాచే తెలియబడనదనియు స్థూలముగా నిర్ణయించును.
ఈజగత్తు నన్ను తెలిసికొనలేదు. నాచే తెలియబడి ఉన్నదైయు
న్నది. సర్వకాల దేశఅవస్థలయందు, నిత్యమై యుండునదేదియో

అది సత్యవస్తువుగా వేద నిర్ణయము. ఈజగత్తును తెలిసికొను యీ జీవుడు, జాగ్రదవస్థనువీడి స్వప్నావస్థకు చేరుచున్నాడు. అప్పుడు యీదేహ సంబంధమేమియు తోచనివాడై, యీదేహసంబంధమగు భార్యాపుత్రాదులు, ధనధాన్యాదులు, గృహఆరామ క్షేత్రాదులు లేనివాడై, మరీయొక ప్రపంచము, దానియందు సుఖ దుఃఖానుభవములు అనుభవించుచున్నాడు. కనుక యీదేహమునే నేనుగా నవి, నాయందిది తెలియబడినదని యూహించుట జీవునకు సులభ మేగదా! స్వప్నమునువీడి సుప్తిని (నిద్ర) బొందినపుడు, మెలకువలో అనగా జాగ్రత్తులోనున్న యీ స్థూలదేహముగాని, దానికి సంబందించిన జగత్తుగాని, సుఖదుఃఖములుగాని, మనము భావించు ఈశ్వరాదిక దైవములుగాని, మరి స్వప్నములో సూక్ష్మరూపముగ నున్న నేనుగాని, దానికి సంబందించిన సూక్ష్మ ప్రపంచముగాని తెలియబడక, ద్వైతము బాసించకయున్నది. మనకు ఏమియు తెలియుటలేదు. అజ్ఞానానుభవము కలుగుచున్నది. దానినే శాస్త్రీయముగ, జాగ్రత్తున విశ్వరుడని, స్వప్నమున తైజసుడని సుషుప్తియందు ప్రాజ్ఞుడని చెప్పబడుచున్నది.

సమష్టిగా వైశ్వానరుడు, హిరణ్యగర్భుడు, అయ్యమృతుడు లేక ఈశ్వరుడుగా చెప్పబడుచున్నది. ఈ సర్వము అవస్థాత్రయ మాత్రములై యున్నది. జాగ్రత్తునందు స్వప్నములేదు, స్వప్నం నందు జాగ్రత్తులేదు. యీరెండు సుషుప్తియందు లేవు. కనుక యీఅవస్థలు, యీ అవస్థాభిమానులు, వారికి సంబందించిన జగత్తు యీజగత్తుకు సృష్టికర్త అను ఈశ్వరభావన ఒకప్పుడు తెలియబడ మరీయొకప్పుడు తెలియబడనివై నా తెలివియం. తెలియబడు చున్నవి సర్వకాల దేశములయందు స్వప్రకాశముతో నుండునది సత్యవస్తువని తెలుపు వేదనిర్ణయము ప్రకారము పై తెలియబడిన వన్నియు సత్యవస్తువులు కావని నిర్ణయము చేయవచ్చును గదా? దృష్టనష్ట స్వభావములు కలిగియుండునని అనిర్వచనీయములని

చెప్పెదరు. ఏది ఆనిర్వచనీయమో అది మిథ్య. కనుక జీవభావము ఈశ్వరభావము మిథ్యగా తెలియబడుచున్నది. ఈభావముల కధిష్ఠానమై యున్ననా “ఉనికి” తెలివి రూపమైయుండి, ఆ తెలివి యుండివియన్నియు, మన వాసనానుసారముగ భాసించుచున్నవై యున్నవి. మన స్వరూపమును తెలియనివారమై (అవిద్య) అందు తెలియబడు యీసమస్తమునందు సత్యత్వభావనముంచి (బ్రాంతి) మన జీవితమును సాగించుచున్నాము. మిథ్యారూపమై, వికారవంతమైయున్న జగత్తునందు, సత్యత్వభావముంచి, సాగించు యీ జీవయాత్రలో ఈ జీవుడు ఆశించు నిత్యనిరతిశయానందమును పొందగలుగుట అసాధ్యము.

సత్యవస్తువును, వికారరహితమైనదని, అదియే మనస్వరూపమని పైవిధముగ గుర్తించి, దానియందె అనగా ఆ నిశ్చయమునందే నిష్టగలిగి, రాగద్వేష రహితుడవై జీవయాత్ర గడిపినచో, చిత్తశాంతిని బొంది, పరమగమ్యమగు పురుషార్థమును బొందగలమని శ్రుతిస్మృతులు తెలుపుచున్నవి అనుభవమునగూడ కన్పించుచున్నది. “అ హం” భావనను వదిలి “స్వయం” భావనయందుండుము.

జౌపాధికములగుటవలన ఘటాకాశ మహాకాశముల భేదము మిథ్యయైనట్లు, జౌపాధికములగుటచే జీవేశ్వరుల భేదము మిథ్యయగును ఘటాకాశముల పరస్పర భేదము మిథ్యయైనట్లు, జీవుల పరస్పరభేదము మిథ్యయగును స్వప్నజీవునకు, స్వప్నపదార్థములతోగల భేదము మిథ్యయైనట్లు, జీవునకు జడపదార్థములకుగల భేదము మిథ్యయగును. సాక్షికి స్వప్నప్రపంచంతోగల సంబంధం మిథ్యయైనట్లు, ఈశ్వరునకు జడప్రపంచముతోగల సంబంధము మిథ్యయగును. రజ్జువునందు తోచెడి. సర్పదండమాలాదుల భేదం మిథ్యయగునట్లు ఆత్మయందు తోచెడి జడపదార్థముల భేదము మిథ్యయగును. ఈవిధముగ మన యనుభవములో తెలియబడు

భేదములన్నియు మిథ్యగాగుర్తించి జీవబ్రహ్మముల ఏకత్వమును నిశ్చయించి సమస్త భేద దర్శనములు మిథ్యయని అద్వైత గురువులవద్ద మన సమస్త సంశయములను నివారించుకొని ప్రశాంతితో జీవన్ముక్తులమై జీవింతుముగాక,

మన ముపక్రమించిన జగత్తు, జీవుడు, ఈశ్వరుడు, పరమాత్మ యను యీభేదమంతయు ఒక అవస్థకు చెందినవి మాత్రమగుటవలన వేదనిర్ణయము ప్రకారము సత్యవస్తువులుగా నిర్ణయించుట సాహసము నత్తాస్ఫురణ రూపమగు తెలివியందు యివి అన్నియు తెలియబడి ఖావమాత్రములై యున్నవో ఆ తెలివి రూపమే బ్రహ్మము. అదియే సర్వము, ఏకము, అద్వితీయము అగును.

మాండుక్యము :- “సర్వగం హ్యతస్త్వహ్మ యమాత్మా బ్రహ్మ।
సోఽయమాత్మా చతుర్హితః॥

అర్థము :- ఇదియంతయు పరబ్రహ్మము. ఈజీవాత్మయే పరబ్రహ్మము; ఈఆత్మయే నాలుగు పాదములు గలవాడు. యని చెప్పుచున్నది. బ్రహ్మమనగా బృహత్ పెద్దది. అంతయు అదియే అయినది. అదియే పరమాత్మ. గురు శిష్య బోధలో పరమాత్మయను చెప్పు పదమునకు లక్ష్యార్థముతో ఆ మహా “తత్త్వమును” గ్రహింతుముగాక. ఈ తత్త్వమును తెలిసికొనుటకు జగత్తు నేత్రమువంటిది. ఇట్లు తెలిసికొను బుద్ధిశక్తి మానవజీవి కోక్కనికి మాత్రమేగలదు, మానవజన్మదుర్లభము. వేదాంతడిడ్డిమయందొట్లున్నది.

“అవిజ్ఞాతే జన్మనష్టం విజ్ఞాతే జన్మసార్థకమ్।

జ్ఞాతురాత్మా నదూరేస్యాత్ ఇతి వేదాంతడిడ్డిమః॥

అర్థము :- ఆత్మ నెరుంగకుండిన జన్మ వ్యర్థము, ఎరిగిన సార్థకము. జ్ఞాతకు ఈఆత్మ దూరమునలేదు. స్వస్వరూపముగనే యున్నది అని వేదాంతభేరి. కాన తన స్వరూపమును గురుశాస్త్ర

యుక్తులద్వారా తెలిసికొని, జీవభావమును వదిలి. బ్రహ్మభావమున
యందున సతతము చరించుచు, మానవజన్మను సార్థకము చేసి
కొనుటయే మోక్షము. ధర్మ, అర్థ, కామ మోక్షములను చతుర్విధ
పురుషార్థములలో మోక్షమును పొందుట ఒక్క మానవజన్మయందే
సాధ్యము. వేదాంతడిణ్ణిమ యందిట్లున్నది.

“పురుషార్థ త్రయావిష్టాః పురుషాః పశవోద్రువమ్।
మోక్షార్థ పురుషః శ్రేష్ఠః ఇతి వేదాంతడిణ్ణిమః”॥

అర్థము:- ధర్మము, అర్థము, కామము అనబడు ఈమూడు
పురుషార్థములను సాధించు మానవులు పశువులనుట నిక్కమే.
కేవలము మోక్షమునుబొందగోరు పురుషుడే శ్రేష్ఠుడు అని వేదాంత
డిణ్ణిమము బాధ గురువులను జేరక. బాధ గురువుల సమీపించి,
శ్రుతుల లక్ష్యార్థమును తెలిసి కొందుముగాక. కర్మ, ఉపాసన,
భక్తులు వాటి వాటి ఫలముల నిచ్చినను, అవి అల్పఫలములని
గుర్తించి, ఆత్యంతిక ఫలమగు జీవబ్రహ్మైక్యమును జ్ఞానమును
తెలిసికొని కృతార్థులగుదురు గాక.

ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః

19. పంచదశ జ్ఞాన యోగాంగములు.

తత్త్వమస్యాది మహావాక్యములు. సద్గురువులవద్ద శ్రవణము
చేసి సంశయ విపర్యయములను తొలగించుకొని, జీవబ్రహ్మైక్య విజ్ఞా
నము పొందినను, జీవన్ముక్తి విలక్షణ సుఖమును పొందుటకు
అనగా జ్ఞానధార్మ్యము కొరకు పంచదశ జ్ఞాన యోగాంగములను
అభ్యసించవలెను. జ్ఞానయోగాంగములను గురించి యపరోక్షాను
భూతియందు వివరముగా చెప్పబడెను. యమము, నియమము,
త్యాగము, మోనము, దేశము, కాలము, ఆసనము, మూలబంధము,
దేహసామ్యము, ధృక్స్థితి, ప్రాణాయామము, ప్రత్యాహారము,
ధారణ, ధ్యానము, సమాధి ఈ పదిహేను జ్ఞానయోగాంగములు.

యమము :- సత్యము, అహింస, అపరిగ్రహము, అస్తేయము, బ్రహ్మచర్యము. ఈ ఐదును కలిసి యమమనబడును. సత్యము బ్రహ్మనుభవమునకు ప్రథమ సోపానము. సత్యము పలుకుట మన అంతరాత్మయొక్క ఆకాంక్ష. ఎప్పుడు మనము అసత్యము పల్కెదమో, మనలను మనమే గుర్తించనట్లగును.

అహింస :- మనోనాక్కాయ కర్మలతో ఇతరులకు నొప్పి గలిగింపకుండుట.

అపరిగ్రహమనగా కాపలసిన దానికంటె, అధికముగా వస్తు సామాగ్రిని, కూడబెట్టకుండుట.

అస్తేయము :- ఇతరుల వస్తువులను అక్రమముగా పరిగ్రహింపకుండుట.

బ్రహ్మచర్యము :- ఉచితమైన కామోవభోగములతో వీర్య సంయము చేయుట. ఈ ఐదును కలిసి యమమనబడును. యమమును గూర్చి శాస్త్రమునందెట్లు చెప్పబడెను.

“సర్వం బ్రహ్మేతి విజ్ఞానా, దిండ్రీయ గ్రామసంయమః
యమోఽయమితి సంప్రోక్తోఽ, భ్యసనీయో మహాసాధుః”

అనగా సర్వమును బ్రహ్మముగ చూచెడి బ్రహ్మవేత్తలు ఇంద్రియములనుకూడ బ్రహ్మముగనే భావించుదురు. కాన ఆ ఇంద్రియములేవిషయమునందు ప్రవర్తింపనేరవు. యీ విధముగా ఇంద్రియ సంయమముగలిగియుండుటయే “యమ”మనబడును. యీ అభ్యాస బలమువలన, సర్వమును బ్రహ్మమనెడి భావము ధృఢమగును. = ట్టివారికి నరకములేదు. పునర్జన్మలేదు.

నియమము :- మానవజీవితములో, నియమముండి తీరవలయును. శ్రోత్రేంద్రియముతో ధ్వన్మాత్మక, వర్ణాత్మకమగు సమస్త శబ్దములను వినుచుండినను, త్వగింద్రియముతో, శీతోష్ణ మృదు కఠినాది సమస్త స్పర్శలను నెరుంగుచుండినను

నేత్రేంద్రియముతో శ్వేతపీతాది సమస్త రూపములను చూచుచుండినను, జిహ్వేంద్రియముతో మమరాష్లాది సమస్త రసములను గ్రహించు చుండినను ఘ్రాణేంద్రియముతో సుగంధ, దర్శనందాది సమస్త గంధముల నెరుంగు చుండినను వాగింద్రియముతో సర్వ శబ్దములు చ్చరించుచుండినను, పాణీంద్రియముతో సమస్త కార్యము లాచరించు చుండినను, పాదేంద్రియముతో గమనాగమనములు చేయుచుండినను, గుహ్యేంద్రియముతో శుక్రమాత్రములను విడుచుచు నానందించుచుండినను, పాయురింద్రియములో మలవిసర్జన మొనరించు చుండినను, మనస్సుచే సంకల్పించుచు, బుద్ధితో నిశ్చయించుచు, చిత్తముతో చింతించుచు, అహంకారముతో కర్తృత్వ మూనుచు ప్రవర్తించు చుండినను, నీవిధముగ ఇంద్రియములన్నియు, నింద్రియార్థములకును, మనోబుద్ధి చిత్తాహంకారములు వానివాని కార్యములకును తాను సాక్షిననియు, సచ్చిదానంద స్వరూపుడననియు, గుణ జాతి నామరూపాదులేమియు లేనివాడననియు, తాను బ్రహ్మముననెడి భావమును చింతించుటయే నియమమనబడును. దీనినిగూర్చి శాస్త్రమునందిట్లు చెప్పబడెను.

“సజాతీయ ప్రవాహశ్చ, విజాతీయ తిరస్కృతిః।

నియమోహి పరాసదో, నియమాత్మీయతే బుధైః॥”

బ్రహ్మముకంటె భిన్నమగు జడపదార్థముల దృష్టిని విడిచి, సజాతీయమగు బ్రహ్మదృష్టి గలిగి యుచిచ్చిన్న తైలధారవలె సఖండ బ్రహ్మకార వృత్తి ప్రవాహము గలిగియుండుట నియమమని చెప్పబడెను.

త్యాగము :- “చిత్తత్యాగం విదుః సర్వత్యాగం” చిత్తంను త్యాగము చేయుటయే సర్వత్యాగము. అనగా చిత్తమునందున్న సంస్కారములయొక్క త్యాగము. చిత్తము నేనుకాదు. ఈవిధమైన సంసర్గాధ్యాసము మరియు అర్థాధ్యాసంను త్యాగముచేయుటయే

వాస్తవిక త్యాగము. ఈ శరీరము నాది అనుట సంసర్గాధ్యానము. ఈ నేనుకు అతిరిక్తమైన దానిని సత్యమనిభావించుట అర్థాధ్యానం ఈ రెండునుకలసి జ్ఞానాధ్యానములగును. ఈ విషయమునుగూర్చి శాస్త్రము లిట్లునుడుపు చున్నవి

“త్యాగః ప్రపంచరూపస్య, చిదాత్మ త్యావలోకనాత్|

త్యాగోహి మహాత్మాం పూజ్య, సృద్యో మోక్షమయోయతీః॥

అనగా ప్రపంచము యొక్క రూపనామములను త్యజించి, సర్వత్ర చిదాత్మనవలోకించుటయే పూజ్యమైన త్యాగమగును ఇట్టి త్యాగమువలన మోక్షము కలుగునుగాని, స్త్రీ పుత్ర గృహరామాదులను, శిఖాయగ్ధోప వీతాదులను త్యజించుట త్యాగమనబడదు.

మోక్షము :- యత్వాచా నభ్యుది తం యేన వాగభ్యుతే తదేవ బ్రహ్మత్వం విధి, యన్మనసానుయతే యేనా హుర్మనోమ తమ్ తదేవ బ్రహ్మత్వం విధి అని కేనోపనిషత్తు పల్కుచున్నది. అట్టి బ్రహ్మమే తానుగా నెరింగి మనస్సుతో నితరవిషయములను చింతింపక, సత్యమైన వాక్కులు మితముగను చ్చరించుట మోక్ష మనబడును ఈ విషయమునుగూర్చి శాస్త్రమిట్లు వచించుచున్నది.

“యస్మాద్వాచోని వర్తతే. అప్రాప్య మనసాసహ |

యన్మోనం యోగిభిర్గ్రం తద్భజేత్స్వదా బుధః॥”

ఏ బ్రహ్మమును గూర్చి వాక్కునుడువజాలదో. మనస్సు హింపజాలదో అట్టి బ్రహ్మస్థిని బొందుటయే మోక్షమని పెద్దలు చెప్పుచున్నారు. బ్రహ్మభావనలోనుండి వితపక్కులు పల్కుట గూడ మోక్షమే. నోరు మూసికొని, తల. చేతులు త్రిప్పుచు కాగితం మీదవ్రాసి చూపుట మొదలగు అనేకవిధముల భాధపడుచున్నారు. ఇట్టి మోక్షము మహాహాస్యాస్పదమగును.

దేశము :- అచార్యోపదేశముచే పండితులు తెలిసికొనిన బ్రహ్మముయొక్క స్వరూపప్రదేశమే యుత్తమప్రదేశమనబడును

ఏకములో సర్వమును అంతము చేయడము ఏకాంతము ఏది అందరిలోను, అన్నిటిలోను, విండియున్నదో, ఆ ఆత్మస్వరూపం తప్ప మరొకటి లేనేలేదో, అట్టి ఏకముగా ప్రకాశించు బ్రహ్మస్వరూప ప్రదేశమే, పవిత్రదేశ మనబడును. ఆ బ్రహ్మప్రదేశ మత్యంత నిరుపద్రవకరమైనది. ఈవిషయమును గురించి శాస్త్రవాక్యమిది.

“అదావంతేచ మధ్యేచ, జనోయస్మిన్న విద్యతే।

యే నేదం సతతం వ్యాప్తం, సదేశో విజనః స్మృతః॥

అనగా ఆదియందును, అంతమందును, మధ్యమందును జనులులేని నిర్జనప్రదేశమును పవిత్రమైనదిగా లోకులు చెప్పెదరు. అదిసరికాదు. ఆదియందున, అంతమందున, మధ్యమునందున, వ్యాపించియున్న బ్రహ్మమే నిర్జనప్రదేశమనబడును. ఇట్టి నిర్జన రూపమగు ప్రదేశమైన బ్రహ్మమునందు స్థితిగలవారే, ఏకాంత వాసులనిచెప్పబడెదరు అరణ్యము నిర్జనప్రదేశమనితలంచి అచ్చట కూర్చొని తపమాచరించెడి దేహభిమానికి బ్రహ్మనందముకలుగనేరదు

కాలము :- కాలమంటే అది ఒక అఖండమైన వస్తువు. శరీర దృష్టిననుసరించి భూతభవిష్యద్వర్తమానములు ఉండును. కాలంలో యివన్నియు ఉపాధులు. ఈ ఉపాధులనుండి కాలములో భూత, విష్య, వర్తమానము లారోపితములు. ఆద్యంతరహితమైన బ్రహ్మమే కాలమనబడును. ఈ విషయమును గురించి శాస్త్రమిట్లు ప్రకాశించుచున్నది.

“కలనాన్సర్వ భూతానాం, బ్రహ్మాదీనాం నిమేషతాః।

కాలశబ్దేన నిర్దిష్టో, హ్యఖండానంద ఆద్యయః॥”

అనగా అఖండానందాద్యయ బ్రహ్మస్వరూపమగు కాలంలో నొకతృటి కాలములో, బ్రహ్మాది స్థావరాంతములుగాగల సమస్త భూతములు అనేక పర్యాయము లుత్పత్తి నాశమునొందుచున్నవి. ఇట్టి వీటికన్నిటికి అధిష్టానమై యుత్పత్తి నాశము లేకయున్న

పరబ్రహ్మమే కాలమని చెప్పబడెను. ఆ కాలమే పవిత్రమైన కాలమగును. కాని జ్యోతి శాస్త్రమునందు నిర్ణయించబడిన కాలము పవిత్రమైనది కాదని చెప్పబడెను.

ఆసనము :- వేదాంతములోని సాధనలో ఆసనము శ్రమ పూర్వకముగా నుండకూడదు. సహజము, సరళము, సుఖముగా నుండవలెను. సుఖమంటే - సు = సుష్ట + ఖ = హృదయాకాశము హృదయాకాశము దేనియందు సుష్టుగా ఉంటుందో అది సుఖము. హృదయాకాశము దేనియందు దూషితమగునో అది దుఃఖము. ఏ విధంగా కూర్చుంటే బ్రహ్మచింతన సులభంగా జరుగుతుందో, అట్లు కూర్చొనుట సుఖాసనము. బ్రహ్మమునందు స్థితిగలిగి యుండుట సిద్ధాసన ముండరు. యీ విషయము శాస్త్రమునందిట్లు పలుకబడెను

“సుఖేనై వ భవేద్యస్మి, న్నజస్రం బ్రహ్మచింతనమ్।

ఆసనం తద్విజానీయా, న్నేతరత్సఖ నాశనమ్।

సిద్ధం యత్పర్వభూతాది, విశ్వాధిష్ఠాన మవ్యయమ్।

యస్మిన్ సిద్ధాః సమాశిష్ఠా స్తద్వైసిద్ధాసనం భవేత్ ”

నిరంతరము బ్రహ్మమునందు స్థిరమగుస్థితిగలిగియుండుట సుఖాసన మనబడును. సమస్త భూత బౌతిక ప్రపంచమున కధిష్ఠానమై, నాశరహితమై, సర్వవ్యాపకమైయున్న బ్రహ్మము నందుండుటయే సిద్ధాసన మనబడును. ఇట్టి సిద్ధాసనమే సర్వాసనములకంటె శ్రేష్ఠమును, సర్వదుఃఖవినాశకమును, సర్వానందప్రదమును అగును. తద్భిన్నమైన వనవన్నియు దుఃఖప్రదములును, సుఖనాశకరములు నగును.

మూలబంధము :- సమస్త బంధకములకు కారణమైనప్రకృతి మూలబంధ మనబడును. ఈ మూలబంధము, బ్రహ్మతత్త్వము తెలియగనే తొలగిపోవును. సర్వబంధములను గలిగించు, ప్రకృతి బంధమునుగూడ బాధించు బ్రహ్మమే మూలబంధ మనబడును.

ఈ విషయమును శాస్త్రములిట్లు వివరించుచున్నవి.

“యన్మూలం సర్వభూతానాం, యన్మూలం చిత్తబంధనమ్!
మూలబంధ స్సదాసేవ్యో, యోగోఽసౌ రాజయోగినామ్॥”

అనగా సమస్త ప్రపంచమునకు మూలమైనది మాయ. ఆ మాయకు మూలమైనది బ్రహ్మము. ఆ బ్రహ్మమునందు; చిత్తమును బంధించుటయే మూలబంధ మనబడును. ఇది జ్ఞానులకు యోగ్యమైనదని చెప్పబడెను.

దేహసామ్యము:- సముద్రమునందు సమస్త నదులు కలిసెడి విధముగ బాహ్యంతరేంద్రియములును వాని వృత్తులన్నియును, బ్రహ్మనందమునందు సమరసభావము నొందుటయే. దేహసామ్య మనబడును, ఈవిషయము శాస్త్రము నందిట్లు వివరించబడినది.

“అంగానాం సమతాం విద్యా, త్సమే బ్రహ్మణి లీయతే!
నోచేనైన్న సమానత్వ, మృజుత్వం శుష్కకాష్టవత్”॥

అనగా సముద్రమునందు తరంగములు లీనమైనట్లు చైతన్య సముద్రమునందు దేహేంద్రియాదులయొక్క విలయమగుటయే దేహసామ్య మనబడును. గాని యెండిపోయినకట్టెవలె కూర్చుండుట దేహసామ్యము కానేరదని చెప్పబడెను.

దృక్స్థితి :- యోగములో నాసాగ్రవాలోకిని దృష్టియని చెప్పబడినది. “ద్రష్టృ దర్శన దృశ్య విరామమెచట, నగునచట దృష్టి నిలుపలగ నగును గాని. చెదరి నాసాగ్రమున జూపు జేర్ప దగదు. కోరియ మనస్క రాజయోగులకు వత్స.” బ్రహ్మమందు ద్రష్టయనియు, దర్శనమనియు, దృశ్యమనియు, భేదములేదు. కాన బ్రహ్మవిద్యరిష్టులు పరబ్రహ్మమునందే దృష్టి నుంచవలెను. నాసాగ్రమందున, ఎంతమాత్రము చూపు నిలుపగూడదు. ఎచ్చట నుండి దృష్టి బయలుదేరుతుందో ఆ చైతన్యమే ప్రధానమైనది. అది పరమోదారదృష్టి. అట్టి స్థితినే “యత్ర యత్ర మనోయాతి,

తత్ర తత్ర సమాధయః" అని శ్రుతి వర్ణించినది.

“దృష్టిం జ్ఞానమయీంకృత్వా, పశ్యే ద్రబ్బహ్మయం జగత్|

సాదృష్టిః పరమోదారా, ననాసాగ్ర విలోకిని”॥

అని శాస్త్రవచనము. సర్వజగదధిష్ఠానమైన పరబ్రహ్మమును గాంచుచుండుటయే దృష్టియనబడును. చరాచరాత్మకమగు సమస్త ప్రపంచము బ్రహ్మనుయమేయగును. కాని నాసాగ్రమును విలోకించుట దృష్టికాదని చెప్పబడెను.

ప్రాణాయామము :- ప్రాణాయామము పలువిధములు భక్తికాప్రాణాయామ మనగా, గాలిని, త్వరగా పీల్చుకొని వెంటనే విడుచుట, సామాన్యప్రాణాయామమునందఁ గూరక, రేచక, కుంభక ములు తగిన పరిమాణములో చేయబడును. సంద్యావందనము చేయువారు యీసామాన్యప్రాణాయామమునాచరింతురు. కొందరు శబ్దోచ్ఛారణ, మంత్రజపము నియమితముగజేసి, ప్రాణాయామము జేసినట్లు భావింతురు. కాని వేదాంతమార్గమందు-

శ్లో॥ చిత్తాపి సర్వభావేషు బ్రహ్మత్వేనైవ భావనాత్|

నిరోధః సర్వవృత్తీనాం ప్రాణాయామః స ఉచ్యతే॥

అనగా ఇంద్రియ ప్రాణాంతఃకరణ వృత్తులన్నింటిని బ్రహ్మ రూపముగ జూచుటనలన, ఆ వృత్తులన్నియు నిరోధింపబడును. ఆ సర్వవృత్తి నిరోధమే ప్రాణాయామమని చెప్పబడెను. లోపల వెలుపల కనుపించెడి నామరూపముల సముదాయము మాయా కల్పితమని, అవి సత్యములు కాజనియు, నిశ్చయించి వాటిని విడుచుట రేచక మనబడును. ఈ సమస్తమున కధిష్ఠానమైన సచ్చిదానంద బ్రహ్మము సత్యమని నిశ్చయించి గ్రహించుట గూరక మనబడును. పిదప నిశ్చలమై నిర్వకారమైయున్న పరబ్రహ్మము నందు మనస్సును స్థిరత్వ మొనర్చుట కుంభక మనబడును. ఇట్టి మూడును కలిసి ప్రాణాయామ మనబడును.

ప్రత్యాహారము :- సత్యాసత్యములగు సమస్త పదార్థములు ప్రత్యభిన్న బ్రహ్మముగా నితంతరము అవలోకించుట ప్రత్యాహారమనబడును. ఈ విషయమునుగూర్చి శాస్త్రమిట్లుచెప్పుచున్నది

“విషయే ష్వాత్మతాం దృష్ట్వా, మనసశ్చిత్త మజ్జనమ్।

ప్రత్యాహారస్స విజ్ఞేయోఽ, భ్యసనీయో ముముక్షుభిః॥”

శ్రోత్రాదీ దిండ్రియములు శబ్దాది విషయములను బొందుచుండగా, ప్రయత్నముతో నా ఇంద్రియములనావిషయములనుండి నిరోధించి బ్రహ్మభి ముఖమొనర్చుట ప్రత్యాహార మనబడును.

ధారణ:- ఇంద్రియమనంజులచే తెలియబడెడు. సమస్తము బ్రహ్మమేయని తలంచి, ఆబ్రహ్మమునందు మనస్సును స్థిరముగ నిల్పుట ధారణ యనబడును.

“యత్ర యత్ర మనోయాతి బ్రహ్మణస్తత్ర దర్శనాత్।

మనసో ధారణం చైవ, ధారణాసా పరామతాః॥”

అర్థము :- మనస్సు ఎచ్చటెచ్చట ప్రసరించునో అచ్చటచ్చట బ్రహ్మమును గాంచుట ధారణ యని చెప్పబడెను.

ధ్యానము :- “ధ్యానం నిర్విషయం మనః” వేదాంతము, మనస్సు నిర్విషయము కావడమే ధ్యానమనిచెప్పును. వేదాంతంలో రూపాదుల విషయకమైన ధ్యానముగాని, వృత్తియందుగాని విశేష త్వముండదు. దేహేంద్రియ ప్రాణాంతఃకరణములును, వానివ్యాపారములును, నాకు దృశ్యములగు చున్నవి. నేను వాని నెరింగెడు ధృక్ స్వరూపుడను. వానికార్యముల నెరింగెడి సాక్షీనని తలంచుట ధ్యానమనబడును. దీనిని గురించిన శాస్త్రోక్తి ఇది.

“బ్రహ్మైవాస్మీతి సద్వత్త్వా, నిరాలంబ తయాస్థితిః।

ధ్యాన శబ్దేన విఖ్యాతా పరమానంద దాయినీ॥”

“అహం బ్రహ్మస్మి” అనెడి అంతర్ముఖమైన బ్రహ్మకార వృత్తియే యాశ్రయము లేక బ్రహ్మకారముగ నిల్చియున్నది.

ఈ బ్రహ్మకారమగు నిరాలంబన వృత్తియే ధ్యానమనబడును. ఈ ధ్యానము పరమానంద దాయకమగును.

సమాధి:- జాగ్రత్త్వము సుషుప్త్య వస్థలయందు కన్పించు నమస్త పదార్థములు పరబ్రహ్మమేయని నిరంతరము తలంచుట సమాధి యనబడును. దానిని గురించి శాస్త్రమునందిట్లు గలదు.

“నిర్వికారతయా వృత్త్వా, బ్రహ్మకారతయా పునః।

వృత్తి విస్మరణం సమ్యక్, సమాధిః జ్ఞానసంజ్ఞకః॥”

అనగా వృత్తినిర్వికారమైతే వృత్తి విస్మరణం జరుగుతుంది. ఇట్టి వృత్తి విస్మరణ రూపజ్ఞానమే సమాధి యనబడును వేదాంత విచారణ చేయుటచే నంతఃకరణమున గల్గిన నిర్వికారమైన బ్రహ్మకారవృత్తివలె, అవస్థాత్రయమునందు తోచెడి సమస్తపదార్థములు బ్రహ్మముగనే నిరంతరము గాంచుట నిర్వికల్పక సమాధి యనబడును. ఈ వృత్తియొక్క తటస్థభావనగాని, స్థబ్ధతగాని, మూర్ఛగాని. అజ్ఞాన విలీనరూపమగు సుషుప్తిగాని సమాధిగానేరదని చెప్పబడెను. రాగద్వేషాది కషాయవృత్తులులేని యధికారికి, యీ రాజయోగము అతి సులభముగా సిద్ధించుచున్నదని శాస్త్రమునందు చెప్పబడెను. పైజెప్పిన హఠపాదశ జ్ఞానయోగాంగములు క్రమముగ సాధనచేసి జీవన్ముక్తి సుఖము ననుభవించెదము గాక.

ఓం తత్ సత్.

20. షల్లింగసహిత మహావాక్యములు

ఉపనిషత్సార భూతమైన, జీవబ్రహ్మైస్మి విజ్ఞానమును బోధించు ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మ, అహం బ్రహ్మసి, తత్త్వమసి, ఆయమాత్మాబ్రహ్మ అను మహావాక్యములు, శ్రవణముచేసిన జిజ్ఞాసువులకు, వారి వారి అంతఃకరణములయందలి పూర్వవాసనలచేతను, భేదవాదుల బోధలు వినుటచేతను సహజముగ, సంశయభావన,

అసంభావన, విపరీతభావనయను శ్రీవిధభ్రాంతులు కలుగుచున్నది కొందరు వీనినే ప్రమాణగతసంశయము, ప్రమేయగత సంశయము విపర్యయ మనియునందురు.

ప్రమాణగత సంశయము:- శ్రుతులయందు ప్రతిపాదించెడి మహావాక్యములు అద్వితీయబ్రహ్మమును ప్రతిపాదించుచున్నవా? లేక అన్యార్థమును ప్రతిపాదించుచున్నవా? యను నిటువంటి సందేహములు ప్రమాణగత సంశయమనబడును. శ్రోత్రియ బ్రహ్మనిష్ఠుడగు సద్గురువువలన షల్లింగ సహితముగ వేదాంత శాస్త్రశ్రవణము చేయుటవలన నివృత్తి యగుచున్నది.

షల్లింగములు :- ఉపక్రమోప సంహరములు, అభ్యాసము, ఆపూర్వత, ఫలము, అర్థవాదము, ఉపపత్తి" అను నీయారును షడ్విధ తాత్పర్య లింగములనబడును.

“ఉపక్రమోప సంహారా, వభ్యాసోఽ పూర్వతాఫలం।

అర్థవాదోప పత్తిచ, లింగం తాత్పర్య లింగయోః॥

“ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మ” యను మహావాక్యమును బోధించిన ఐతరేయోపని షల్లింగములు “అత్మావా ఇదమేక ఏవాగ్ర ఆసీత” ఈసృష్టికి పూర్వమాత్మయే యుండెనని యుపక్రమించి ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మ ప్రజ్ఞానస్వరూపుడగు ఆత్మయే బ్రహ్మమను మహావాక్యంతో ఉపసంహరింపబడెను. ఇది ఉపక్రమోప సంహరమను ప్రథమ లింగము.

“స ఇమాం లోకాన సృజత” ఆబ్రహ్మ యీ లోకములను సృజించెననియు, “స ఈక్షతేయేను లోకలోక పాలాన్ను సృజీశతి” ఈ లోకములను, లోకపాలకులను సృజించెదనని యా బ్రహ్మము సంకల్పించెననియు, “తస్మాది దింద్రోనామ” అందువలన ఇంద్ర నామము గలిగెననియు మొదలగు వాక్యములచేత నభ్యాసలింగం చెప్పబడెను.

“సహజాతో భూతా న్యభివ్యక్షత్” ఆ ప్రకటమైన భూతములను స్పష్టముగా నెరుగుచున్నానను వాక్యములచే సర్వభూతములకు ప్రకాశకుడగు ఆత్మ యా భూతములకు విషయుడుకాడనియు “సర్వం తత్ర జ్ఞానేత్రం” సర్వజగత్తు స్వప్రకాశ చైతన్యరూపుడగు పరబ్రహ్మమువలెనే ప్రకాశింపబడు చున్నదనియు స్వప్రకాశ స్వరూపుడగు బ్రహ్మమే ప్రకాశముచేతను తెలియబడదనియు నపూర్వత చెప్పబడెను.

“సఏతేన ప్రజ్ఞేనాత్మనాఽ స్మిల్లోకాదుత్కమ్యా ముష్మిన్ సర్వలోకే సర్వాన్ కామానాప్త్యాఽమృతః సమభవత్ సమభవత్ ఇత్యోమ్” జ్ఞానముచే నీలోకము నుల్లంఘించి మోక్షలోకమునందు సర్వకామములను పొంది అమృతుడగు చున్నాడు ఇదిసత్యమను నిటువంటి వాక్యములచే ఫలము చెప్పబడెను.

“తావీతా దేవతాః సృష్టాః ఈయుత్పాదిత దేవతాస్తుతి చేయబడు చున్నదనియు “గర్భేమసన్న స్వేషామ వేదమహం దేవానాం జనిమాని విశ్వా” నేను తల్లిగర్భము నందుండియే యీ దేవలయొక్క జన్మముల నన్నింటి నెరుగుచున్నానను వాక్యములచేత నద్వితీయ బ్రహ్మస్తుతి రూపమగు నర్దవాదము చెప్పబడెను.

“స ఇమాం ల్లోకాన సృజత్” ఆ బ్రహ్మ యీ లోకముల సృజించెనని యారంభించి “సతమేవ సేమానం విదాయ్యైం తయా ద్వారా ప్రాపద్యత” ఆ బ్రహ్మమే మస్తకగత ప్రదేశమును విచారణ మొనర్చి యాద్వారమునుండి శరీరమును పొందెనను మొదలగు వాక్యములతో యుక్తిరూపమగు నుపపత్తి చెప్ప డెను. ఈ లింగములచే ఐతరేయోపనిషత్తున కద్వైతబ్రహ్మమునందు తాత్పర్యము గలదని తెలియవలెను.

బృహదారణ్యక ప్రథమాధ్యాయ లింగములు :- “ఆత్మైత్య వోపాసీత” ఈవిధము గ నాత్మనెరుంగ వలయునని యుపక్రమించి “ఆత్మానమేవ లోకముపాసీత” లోకమాత్మ స్వరూపముగనే యెరుంగవలయునను వాక్యములచే నుపసంహరించబడెను.

“తదేతత్పదనీయ మస్యసర్వస్య యదయమాత్మా” సమస్త మునకు నాత్మస్వరూపమగు బ్రహ్మమును బొందుటయే యోగ్య మగుననియు, “తదే తత్రేయః పుత్రాత్రేయో విత్తాత్” ఆ యాత్మ పుత్రునికంటెను ప్రియమైనది విత్తముకంటెను ప్రియ మైనది. అను వాక్యములతో ప్రారంభించి “అహం బ్రహ్మసి” నేను బ్రహ్మమునైతిని అను మహావాక్య పర్యంతముగల శ్రుతులచే నభ్యాసము చెప్పబడెను.

“తదాహర్యద్రబ్బహ్మ విద్యయాసర్వం భవిష్యంస్తో మనుష్యా మన్యంతే” బ్రహ్మవిద్యచేత మానవులు సర్వాత్మ భావము నెరుంగుచున్నారను మొదలగు వాక్యములచేతను ఇతర లౌకిక ప్రమాణ ములవల్ల పరమాత్మ యెరుంగబడకును నపూర్వత ప్రతిపాదించెను.

“య ఏవం దోహంబ్రహ్మస్మితి సఖదం సర్వంభవతి” నేను బ్రహ్మమనని తెలిసికొనినవాడు. సర్వస్వరూపుడగు చున్నాడను వాక్యములచేత జ్ఞానమువలన సర్వాత్మ భావరూపమగు ఫలము చెప్పబడెను.

“తస్వహ నదేవాచ్చ నాభూత్వా ఈశతే” బ్రహ్మజ్ఞానికి బ్రహ్మత్వము సిద్ధింపకుండ జేయుటకు దేవతలే సమర్థులుకారు. ఇకసితరులకెట్లు సాధ్యమగునను వాక్యములచేత అభేదజ్ఞానము యొక్క స్తుతియు, భేదజ్ఞానముయొక్క నిందయునను నర్థవాదము చెప్పబడెను.

“సపిష ఇహప్రవిష్ట ఆనభాగ్రేభ్యః” ఆ పరమాత్మ నఖశిఖ పర్యంతము దేహమునందు ప్రవిష్టుడై యుండెనను మొదలగు వాక్యములచేత నుపపత్తి చెప్పబడెను. ఈ యారు లింగములచే బృహదారణ్యక ప్రథమాధ్యాయమున కద్వైత బ్రహ్మమునందు తాత్పర్యము కలదని యంగీకరింపబడెను.

ఛాందోగ్య షష్ఠాధ్యాయ లింగములు :- “సదేవ సోమ్యేద

మగ్ర ఆసిదేకమేవా ద్వితీయం” ఓ ప్రేయ దర్శనుడగుఁగు శ్వేతకేతూ! ఈపరి దృశ్యమానమగు ప్రపంచము తనయుత్పత్తికి పూర్వము సద్రూపమగు బ్రహ్మముగనే యుండెను. ఆ బ్రహ్మము సజాతీయ విజాతీయ స్వగత భేదరహితమగునని యుపక్రమించి “ఐతదాత్మ్యమిదం సర్వం” ఈ సమస్త ప్రపంచ మద్వితీయ బ్రహ్మమే యగును. ఈయద్వితీయ బ్రహ్మముకంటె నీ జగత్తు భిన్నముగలేదని యుపసంహరించెను. ఇది ఉపక్రమోప సంహార ప్రథమ లింగము.

“తత్త్వమసి శ్వేతకేతో” ఓ శ్వేతకేతుడా! ఆ బ్రహ్మమే నీవ నియనేక యుపమానములతో తొమ్మిదిమారులు బోధింపబడినది. కాన ఇది అభ్యాస లింగమనబడును.

“అత్రవాకిల సత్సోమ్య ననిజాలయసేఽ తైర్వివకికేత” ఓ సౌమ్యుడా! ఆ సద్రూపమగు బ్రహ్మము ఆచార్యోపదేశమువలన మాత్రమే తెలియబడుచున్నది. అది ఇంద్రియమనస్సులకు గోచరము కాదను నిటువంటి వాక్యములచే బ్రహ్మము లౌకిక ప్రమాణములకు విషయముకాదను నపూర్వత ప్రదర్శింపబడెను.

“ఆచార్యవాన్ పురుషోవేద, తస్యతావదేవ చిరం యాపన్నవి మోక్ష్యేఽథ సంపశ్స్యే” అధికారి బ్రహ్మవేత్తయగు గురువులవలన తత్త్వమస్యాధి మహావాక్యములను శ్రవణముచేసి ప్రత్యక్షింప పర బ్రహ్మమును సాక్షాత్కరించు కొనుచున్నాడు. ఆ బ్రహ్మసాక్షాత్కార మును పొందిన బ్రహ్మవేత్త ప్రపరబ్ధకర్మ యొక్క ఫలము ననుభవించిన పిదప బ్రహ్మమే యగుచున్నాడను నిటువంటి శ్రుతుల చేత ఫలము ప్రతిపాదించబడుచున్నది.

“యేనాశ్రుతగ్ం శ్రుతం భవత్యమతం మత మవిజ్ఞాతం విజ్ఞాతం” ఓ శ్వేతకేతూ! ఏయొక కారణవస్తువును వినుటచేత వినబడని కార్యజాతమంతయు వినబడినదగుచున్నదో, ఏ యొక కారణ

వస్తువును మననము చేయుటచేత మననము చేయబడని కార్యజాతమంతయు మననము చేయబడినదగుచున్నదో, ఏయొకకారణవస్తువును తెలియుటచేత తెలియబడని కార్యజాతమంతయు తెలియబడినదగుచున్నదో, అయొక కారణవస్తువునుగూర్చి నీవు నీగురువు నడిగితివా? అను నిటువంటి వచనములచేత నద్వితీయ బ్రహ్మము యొక్క స్తుతిరూపమగు సర్థవాదము చెప్పబడెను.

“యథా సోయ్యేకేన మృత్పిండేన సర్వం మృణ్మయం విజ్ఞాతగ్ం స్యాత్” ఓసౌమ్యుడా! కారణమగు నొక్క మృత్పిండము నెరింగినచో దానికార్యములగు ఘటశరావాదులన్నియు తెలియబడినవగునను నిటువంటి వాక్యములచే దృష్టాంతరూపమగు నుపపత్తి చెప్పబడెను. ఈ లింగములచేత ఛాందోగ్యోపనిషత్తుయొక్క షష్టాధ్యాయమున కద్వితీయ బ్రహ్మమునందే తాత్పర్యముగలదని తెలియపలయును.

మాండూక్యోప షల్లింగములు :- “ఓమిత్యే తదక్షర మిదగ్ం సర్వం” ఈ సమస్తయోంకారమగు నక్షరరూపమను వాక్యముతో నుపక్రమించి “అమాత్ర శ్చతుర్థో” అమాత్ర రూపమగు బ్రహ్మము చతుర్థపాదమను వాక్యముచే నుపసంహరింపబడెను. ఇది ఉపక్రమోప సంహార ప్రథమలింగము.

“ప్రపంచోపశమం శాంతం” అ బ్రహ్మము నిష్ప్రపంచ రూపమును శాంతమునునగు నిటువంటి వాక్యములచే నభ్యాస లింగము తెలుపబడెను.

“అదృష్టమ వ్యవహారం” అ బ్రహ్మమే ప్రమాణమునకు గోచరమురానిదనియు, వ్యవహార రహితమై నదియుచెప్పెడి వాక్యములచే నదియే ప్రమాణమునకు విషయము కాదను నపూర్వత తెలుపబడెను.

సంవిశ త్యాత్మనాత్మానం య ఏపంవేద'' ఎవడి యాత్మ నీ విధముగ నెరుగుచున్నాడో వాడాయాత్మనే పొందుచున్నాడను నిటువంటి వాక్యములచే ఫలము ప్రదర్శించబడెను.

“అప్నోతి హవై సర్వాన్ కామాన్” బ్రహ్మవేత్త సర్వకామ ములను పొందుచున్నాడను నిటువంటి వాక్యములచేత ఫలము చెప్పబడెను. పండితులిద్దాని నర్థవాదమందురు.

ఈయుపనిషత్తుయొక్క మంత్రములయందు బ్రహ్మప్రాప్తి నిమిత్తము నాలుగు పాదములు కల్పింపబడినవి. ఆ కల్పనా రూపమగు యుక్తియే యుపపత్తి యనబడును. ఈ లింగముల చేత మామూలకొప్పుపనిషత్తునకు నద్వైతబ్రహ్మమునందే తాత్పర్యము కలదని తెలియవలయును. ఇట్లే దశోపనిషత్తులు షల్లింగ సహిత ముగ అద్వైత బ్రహ్మమునందే పర్యవశించుచున్నవి. తేవిధముగ శ్రవణము చేసినచో ప్రమాణగత సంశయములు నివృత్తిగలుగును అసంభావన వేదాంతార్థ మననముచే అసంభావన యనెడి అదార్థ్య హేతువు నివర్తించును. దేహాత్మత్వ, జగత్సత్వత్వ బుద్ధిరూప విపర్యయభావన చిత్తైకాగ్రరూప నిధిధ్యాసనమువలన నివర్తించును

ఇట్లు ప్రమాణ ప్రమేయ విపర్యయ భావనలు తొలగించు కొనినచో, “అయమాత్మా బ్రహ్మ” యను నిశ్చయజ్ఞానము కలుగును. ఈ నిశ్చయజ్ఞానమే బ్రహ్మసాక్షాత్కార మందురు.

ఓం తత్ సత్.

21. అన్వయ వ్యతిరేకములు, ఆధార దిష్టాన భ్రాంతలు అధ్యాస.

త్రాడుయొక్క నిజరూపము తెలియనపుడు దానియందు పాము, నీటిధార, నేలపగులు అను మూడు భ్రాంతులు కలుగు చున్నవి ఈమూడును ఒకదానికొకటి పరస్పరముగను, త్రాటి తోడను వ్యతిరేకములగును. త్రాడే మూటియందున అన్వయమగు

చున్నది. త్రాటియందు పాము తోచినపుడు, నీటిధారగాని, నేల పగులుగాని తోచుటలేదు. నీటిధార తోచినపుడు, పాముగాని, నేల పగులుగాని తోచుటలేదు. నేలపగులు తోచినపుడు, పాముగాని, నీటిధారగాని తోచుటలేదు. కాన నీమూడును పరస్పర వ్యతిరేకము లనబడును. ఈ మూడుభ్రాంతులు గలుగక పూర్వముగాని, కలిగిన పిదపగాని, నశించిన తర్వాతగాని, త్రాటియందీ మూటియొక్క వ్యవహారిక పారమార్థికాత్మంతా భావమున్నది. కాన యీమూడును త్రాటికి వ్యతిరేకములు భ్రాంతి కాలమందు “ఇదిపాము” “ఇది నీటిధార” “ఇది నేలపగులు” అను మూడింటియందును, త్రాటి యొక్క “ఇది” యను సామాన్యాంశము తెలియబడుచున్నది. కాన త్రాటికా మూటియందు నన్వయమున్నది. అట్లే ఆత్మస్వరూపము తెలియనందున, అధిష్టానాత్మయందు, జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తులను మూడుభ్రాంతులు కలుగుచున్నవి. వానికిపరస్పరము అధిష్టానాత్మతోడను, వ్యతిరేకతకలదు. ఆత్మకీమూడవస్థలయందు నన్వయమున్నది. జాగ్రత్ ప్రతీతమగునపుడు, స్వప్న సుషుప్తులు కలుగుటలేదు స్వప్నము తోచినపుడు, జాగ్రత్స్వప్నముల భావము లగుచున్నవి. కాన నీ మూడవస్థలు పరస్పర వ్యతిరేకము లనబడును. అధిష్టానమగు నీయాత్మ యీ మూడవస్థలయందను స్యాతముగనుండి ప్రకాశించుచుండుటచే, దానికి మూడవస్థల యందు అన్వయమున్నది.

అథారాధిష్టానభ్రాంతులు :- త్రాటియందు సామాన్యాంశము, విశిష్టాంశము, కల్పితవిశేషాంశము అను మూడంశములు గలవు. అధికదేశ, అధిక కాలములయందను వర్తించి యుండునది సామాన్యాంశ మనబడును. అల్పదేశ, అల్పకాలముల యందను వర్తించునవి విశేషాంశ, కల్పిత విశేషాంశము లనబడును. “ఇది త్రాడు” అనుదానియందు “ఇది” అనునది భ్రాంతికి పూర్వకాల మందున, భ్రాంతి కాలమందున, భ్రాంతి నశించిన పిదపను

తెలియబడుచున్నది. కాన “ఇది” యనునది సామాన్యాంశ మన బడును. దీనినాధారమనియు నందురు. పురి, పీచు మొదలగునవి త్రాటియొక్క విశేషాంశము లనబడును. ఇవిభ్రాంతి లేని కాలమందే తెలియబడును. కాని భ్రాంతి కాలమున తెలియబడుటలేదు. దీని విశేషాంశ ప్రతీతివలన భ్రాంతి నివృత్తి యగు చున్నది. కాన నిది విశేషాంశ మనబడును. దీని నధిష్టాసమనియు నందురు. పాము, నీటిధార, నేలపగులు కల్పిత విశేషాంశములగును. ఇవి త్రాటి యొక్క అజ్ఞాన కాలమందున మాత్రమే తెలియబడుచున్నవి. జ్ఞాన కాలమందు యివి త్రాటికంటె భిన్నముగ తెలియబడుటలేదు. కాన నివి కల్పిత విశేషాంశము లనబడును. వానిని భ్రాంతి యుగయు నందురు. అట్లే అధిష్టానాత్మయందు జ్ఞానముచే “సామాన్యాంశము విశేషాంశము, కల్పిత విశేషాంశము” అను మూడంశము లార్పించబడుచున్నవి. “జాగ్రత్తయందున్నాను, స్వప్నమునందున్నాను సుషుప్తియందున్నాను,” అను నిటువంటి ఆత్మయొక్క “ఉన్నాను” అను సల్లక్షణము భ్రాంతి కాలమందున ప్రతీత మగుచున్నది. “సద్రూపుడనై యున్నాను, చిద్రూపుడనై యున్నాను, ఆనంద రూపుడనై యున్నాను, ఆద్వితీయునై యున్నాను” అను నిటువంటి “ఉన్నాను” అను సల్లక్షణము భ్రాంతి నివృత్తికాలమునందునను ప్రతీతమగుచున్నది. కాన “ఉన్నాను” అను ఆత్మ యొక్క సద్రూపము సామాన్యాంశ మనబడును. దీని నాధారమని యందురు. ఆనందము, ఆద్వితీయము మొదలగు ఆత్మయొక్క విశేషణములు. విశేషాంశ మనబడును. భ్రాంతికాలమున నివి ప్రతీతముకావు. వాని ప్రతీతివలన భ్రాంతి నివృత్తి యగుచున్నది. కాన నివి విశేషాంశము లనబడును బ్రహ్మభిన్నమగు నాత్మ యొక్క యజ్ఞానకాలమున నివి ప్రతీత మగుచున్నవి “నేను బ్రహ్మమను” అను జ్ఞానకాలమున నివి ఆత్మకంటె భిన్నముగ ప్రతీత మగుటలేదు. కాన అపస్తాత్రయ రూపమగు ప్రపంచము

కల్పిత విశేషాంశ మనబడును. దీనిని బ్రాంతి యనియునందురు. బ్రాంతియే యధ్యాస మనబడును.

అధ్యాసలు :- బ్రాంతి జ్ఞానమునకు విషయమును, బ్రాంతి జ్ఞానమునుగూడి యధ్యాస యనబడును ఇదిజ్ఞానాధ్యాసయనియు అర్థాధ్యాసయనియును రెండు విధములు ఒక వస్తువునందు మరి యొక వస్తువుయొక్క బ్రాంతి అర్థాధ్యాస యనబడును. అధ్యస్త వస్తువుయొక్క జ్ఞానము, జ్ఞానాధ్యాస యనబడును. ఇందు అర్థాధ్యాస కేవల సంబంధాధ్యాస యనియు, సంబంధసహిత సంబంధి యొక్క యధ్యాసయనియు, కేవల ధర్మాధ్యాసయనియు ధర్మ సహితధర్మియొక్క యధ్యాసయనియు, అన్యోన్యాధ్యాసయనియు అన్యతరాధ్యాసయనియు నారువిధములు. ఆత్మ సత్యమగుటచే, నదియనాత్మ పదార్థములంద ధ్యస్తముగాదు. కాని దానితాదాప్త్య సంబంధము మాత్రమేనాత్మ వస్తువులయంద ధ్యసింపబడుచున్నది. కాన అనాత్మ పదార్థములతో నాత్మకుగల తాదాత్మ్య సంబంధము, సంబంధాధ్యాస యనబడును. ఆత్మయందనాత్మ సంబంధమును, అనాత్మయొక్క స్వరూపమును నధ్యసములగు చున్నవి. కావున ఆత్మతో అనాత్మకుగల సంబంధము, సంబంధసహిత సంబంధి యొక్క యధ్యాస యనబడును. స్థూలదేహముయొక్క శ్వేత పీతాది ధర్మములును, ఇంద్రియములయొక్క దర్శన స్పర్శనాది ధర్మములను మాత్రమే ఆత్మయంద ధ్యస్తములగు చున్నవి. కాని దేహేంద్రియముల ధ్యస్తములగుటలేదు. కావున నిది కేవల ధర్మాధ్యాస యనబడును. అహంకార ధర్మములైన కర్తృత్వభోక్తృత్వాదులును, అహంకారముయొక్క స్వరూపమును కలిసి ఆత్మయంద ధ్యస్తములగు చున్నవి. కావున నిది ధర్మసహిత ధర్మియొక్క యధ్యాస మనబడును. ఆత్మయందనాత్మ పదార్థములకు స్వరూప ముచేతను, అనాత్మ పదార్థముల యందాత్మకు సంస్కర్గముచేతను నధ్యాసము తెలియబడుచున్నది. కాన ఇది అన్యోన్యాధ్యాస

యనబడును. కావున నీది అ స్య త రా ధ్యా స యనబడును.

“సత్తు, చిత్తు, ఆనందము, అద్వితీయము” అను నీ నాలుగును ఆత్మ లక్షణములగును. “అసత్తు, జడము, దుఃఖము, సద్వితీయత్వము” అను యీ నాలుగును అనాత్మ లక్షణములగును. అనాత్మ లక్షణములగు దుఃఖము, సద్వితీయత్వము ఆత్మయందు స్వరూపతః ఆరోపితమై ఆత్మయొక్క ఆనందాద్వితీయ లక్షణములను మఱిగుపరచుచున్నవి అందువలననే యజ్ఞాని “నేను నున్నాను” అను సల్లక్షణమును “నేను చేతనుడను” అను చిల్లక్షణమును, ఆత్మయందు తెలియుచున్నడు. కాని “నేనానందస్వరూపుడను, అద్వితీయుడను” అని తెలియుటలేదు. “నేను దుఃఖిని, ప్రతి శరీరం భిన్నుడను” అని తెలియబడుచున్నాడు, అట్లే ఆత్మతో అనాత్మలగు నహంకారాదులకుగల కల్పిత సంబంధముచే ఆత్మయొక్కయసల్లక్షణ, చిల్లక్షణములను అనాత్మలగు నహంకారాదులయొక్కయ సల్లక్షణ, జడలక్షణములను మరుగు పరచుచున్నది. అందువలననే అజ్ఞాని యహంకారాదులను. దుఃఖస్వరూపములనియును, సద్వితీయములనియును తెలియుచున్నాడు. కాని యవి అసత్యములనియును, జడములనియును తెలియుటలేదు. అవి సత్యములనియు, జ్ఞానస్వరూపములనియు తెలియుచున్నాడు. ఈ విధముగా నవస్థాత్రయ లక్షణములు, స్వరూపముచే నాత్మయందును, ఆత్మ లక్షణములు సంకర్షణముచే నవస్థాత్రయమునందున, కల్పితములై తోచుచున్నవి. నాయందు కల్పితమైతోచు అవస్థాత్రయము నాచేతనే ప్రకాశింపబడుచున్నది. కాన నాయవస్థాత్రయమునకు సాక్షినగుదును అవస్థాత్రయమును వాని పేకరములును వాని రింగెడి నన్నెంతమాత్ర మంటవు. ఈ మూడవస్థలొకదాని య దొకటియును లేదు. ఇవి ఆత్మయందును లేవు. కాన నివి యసత్తునబడెను. ఈ అవస్థాత్రయమునందు వానికధిష్ఠానముగ నుండుటచే నీవు సద్రూపుడవగుదువు. అవస్థాత్రయము

నాచే తెలియబడుచున్నవి. కాన నది జడమగును. అవస్థాత్రయము నెరుంగుచుండుటచేత నీవు చిద్రూపుడవగుదువు. అవస్థాత్రయము నీయందు కల్పితమై తోచు చుండుటచేత నది దుఃఖరూపమగును. అవస్థాత్రయములందు నిరతీతయ ప్రేమ స్వరూపుడవై స్థిరరూపమున నుండుటచేత నీవానందస్వరూపుడవగుదువు. అవస్థాత్రయం సజాతీయ, విజాతీయ, స్వగతభేదములు గలది యగుటచేత నది సద్వితీయమగును. సజాతీయ, విజాతీయ, స్వగతభేదములు లేని వాడగుటచేత నీవద్వితీయుడవగుదువు. అవస్థాత్రయము పరిణామ వంతమగుటచేత అది వికారవంతమగును అవస్థాత్రయమున కధిష్ఠానమై నిర్వికారముగనుండుటచే నీవు కూటస్తుడవగుదువు. అవస్థాత్రయము నీయంద ధ్యస్తమై నాచే ప్రకాశింపబడుటచేనది సాక్ష్యమున బడును. అవస్థాత్రయమున కధిష్ఠానమై యుదాసీనముగనుండి అధ్యస్త అవస్థాత్రయమును ప్రకాశింపజేయు చుండుటచేత నీవు సాక్షి వగుదువు. ఈవిధముగ అవస్థాత్రయము జడము, దుఃఖము, సద్వితీయము, వికారవంతము, సాక్ష్యము నగును. నీవు సద్రూపుడవు, చిద్రూపుడవు, ఆనందరూపుడవు, అద్వితీయుడవు, కూటస్తుడవు, సాక్షివియునగుదువు జాగ్రదవస్థయందు శ్రోత్రియబ్రహ్మనిష్ఠుడగు సద్గురువువలన వేదాంతశాస్త్రమును శ్రవణము చేయుటచేత, అవస్థాత్రయ విచారణచేత అంతఃకరణమున బ్రహ్మకార జ్ఞానవృత్తి ఉదయించిన, ఆ విశేషజ్ఞానమే తురాయమనబడును.

ఓం తత్ సత్

22. ఉపనిషత్తులు :- అహం బ్రహ్మస్మి, తత్త్వమసి మహావాక్యములు

“ఇష్ట్యప్రాప్త్య నిష్ట పరిహారయోః అలౌకికం,

అపాయం యోగ్రంథః వేదయతి సవేదః

అలౌకిక పదేన ప్రత్యజ్ఞానుమానే వ్యావర్త్యతే॥

వేదం అంటే ఇష్టప్రాప్తిని, అనిష్టపరిహారాన్ని సాధించడానికి
 అతాకికమైన ఉపాయాన్నిచెప్పే గ్రంథమని నాయనాచార్యుల
 వారు తైత్తిరీయ సంహితాభాష్యమునందు వివరించియున్నారు.
 ఉపనిషత్తులు వేదాలకు గమ్యము పరమార్థము అగుచు వేదాలకు
 తలమానికములై యున్నవి. ఋగ్వేదము ఇరువదియొక్క శాఖలు
 గను, యజుర్వేదము నూటతొమ్మిది శాఖలుగను, సామవేదము
 వేయి శాఖలుగను, అధర్వవేదము ఏబది శాఖలుగను విభజింపబడి
 నవి. ఈవిధముగ నాలుగు వేదములకు ఒకవేయిన్నూట యెనబది
 శాఖలేర్పడెను. ఒక్కొక్క శాఖకొక్కొక్క ఉపనిషత్తుకలిగియుండెను
 కాన నీ యుపనిషత్తులు ఒకవేయి నూట యెనబది యని తెలియ
 బడుచున్నది. తత్త్వమును తెలియజేయునవి గనుక వానికి వేదాం
 తములనియు, వేద శిరస్సుననియు నామాంతరము గల్గుదు.
 వానిలో ముఖ్యమైనవి నూటయెనిమిదియుపనిషత్తులు. వీటన్నింటిని
 హనుమంతునకు శ్రీరామచంద్రుడు భోదించినట్లు తెలియబడు
 చున్నది. వీనిలోగూడ దశోపనిషత్తులు మిగుల శ్రేష్ఠములైనవి.
 ఋగ్వేదములోని ఐతరేయోపనిషత్తు “ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మ” అను విధి
 మహావాక్యమును బోధించుచున్నది. యజుర్వేదములోని బృహ
 దారణ్యకోపనిషత్తు “అహం బ్రహ్మస్మి” యను ననుభవ మహా
 వాక్యమును బోధించుచున్నది. సామవేదములోని ఛాందోగ్యోపనిషత్తు
 “తత్త్వ మసి” యను యుపదేశవాక్యమును బోధించుచున్నది.
 అధర్వవేదములోని మాండూక్యోపనిషత్తు “అయమాత్మా బ్రహ్మ”
 యను సాక్షాత్కార మహావాక్యమును బోధించుచున్నది. ఈనాలుగు
 మహావాక్యములు ఆకాంక్ష జ్ఞానము, యోగ్యతాజ్ఞానము, తాత్పర్య
 జ్ఞానము, ఆసత్తి యనెడి చతుర్విధ సహకారులతో కూడినవై
 యఖండ బ్రహ్మతత్త్వమును బోధించుచున్నవి. ఏ పదము తన
 యొక్క యర్థాన్వయము సిద్ధించుట కొరకు ఇతర పదములను
 గోరుచుండునో, ఆ పదముయొక్క జ్ఞానమాకాంక్షా జ్ఞానమనబడును

ఒక పదార్థమునకు మరియొక పదార్థముతోగల సంబంధము యోగ్యత యనబడును. ప్రకరణానుసారమగు జ్ఞానము తాత్పర్య జ్ఞానమనబడును. తత్త్వం పదార్థముల శోధించి, మహావాక్యముల శ్రవణమువలన, ననావృతములగు శోధిత పదార్థములయొక్క స్మృతి గలుగుచున్నది. ఈ స్మృతియే యాసత్తి యనబడును. యజుర్వేదములోని బృహదారణ్యమునందు చెప్పబడిన “అహం బ్రహ్మాస్మి” అను అనుభవ మహావాక్యమునందుగల “అహం” పదముయొక్క అర్థము సర్వదేశములయందున, సర్వకాలముల యందున, సమస్త వస్తువులయందున, అపరిచ్ఛిన్నమై వ్యాపించి యుండిన పరమాత్మ మాయాకల్పితమైన జగత్తునందుగల విధ్యాధి కారులగు మనుష్య శరీరములయందుండిన యంతఃకరణములతో, తాదాత్మ్య సంబంధము గలదియై “నేను, నేను” అనివ్యవహరించు చున్నది. ఇందు సర్వవ్యాపకమై నిర్వికారముగనున్న శుద్ధచైతన్యం నేననజాలదు. జడమగు అంతఃకరణముగూడ నేననజాలదు. ఈ చిజ్జడములయొక్క తాదాత్మ్య సంబంధమువలన నహంవృత్తి కలుగుచున్నది. ఈ యహంవృత్తియందే నేనను ప్రతీతి గలుగు చున్నది. కాన “అహం బ్రహ్మాస్మి” అను మహావాక్యమునందుగల “అహం” పదముయొక్క వాచ్యార్థము అంతఃకరణవృత్తి విశిష్ట చైతన్యమగును. ఆవృత్తి విశిష్టచైతన్య మహంకార మనబడును. ఈ యహంకారమునకు బ్రహ్మముతోనేకత్వము సంభవింపదు. కాన అహంకారమునందుగల జడభాగమైన అంతఃకరణ వృత్తిని పరిత్యజించి, చైతన్య భాగమును గ్రహించవలెను. ఆచైతన్యమే సాక్షి యనబడును. అసాక్షి చైతన్యమునకు బ్రహ్మచైతన్యముతో నేకత్వము సంభవించుచున్నది. కాన అహం పదమునకు సాక్షి చైతన్యము లక్ష్యార్థమగును. సర్వాపాధులతోగూడిన చైతన్యము బ్రహ్మపదమునకు వాచ్యార్థము. సర్వోపాధులను విడిచినచో, వాని కధిష్ఠానమగు శుద్ధచైతన్యము బ్రహ్మశబ్దమునకు లక్ష్యార్థమగును. ఈ విధముగ

నహంకారసాక్షియైన ప్రత్యక్షైతన్యము బ్రహ్మచైతన్యమే యగు నని “అస్మి” యను పదముచే నేకత్వము రూపమగు ననుభవమీ మహావాక్యమునందు చెప్పబడెను.

అహంకారమునకు కూటస్థాత్మము విలక్షణమగును. లక్షణము విశేషణమనియు, నుపలక్షణమనియు రెండు విధములు. అందు విశేషణము లక్ష్యస్వరూపమును తెలియజేసి, లక్ష్యస్వరూపముతో సంబంధింపక యుండును. అహంకారము కూటస్థాత్మ కుపలక్షణ మగును. కాని విశేషణముగాదు. కాన అహంకారము లక్ష్యస్వరూప మగు కూటస్థాత్మ ననుసంధించియుండి, లక్ష్యజ్ఞానమును కలుగ జేసి, తాను లక్ష్యమైన కూటస్థాత్మయందు కల్పింపబడిన దగుటచే, కూటస్థాత్మ జ్ఞానము కలుగగనే నశించిపోవుచున్నది. కావున కూట స్థాత్మయొక్క యద్వితీయత్వమునకు భంగము కలుగదు. అహం కారము నవలంబించియే అఖండైక పరబ్రహ్మ జ్ఞానము తెలుసు కొనుచున్నాము.

“తత్త్వమసి” మహావాక్యము జీవేశ్వరులకిద్దరకు ఏకత్వమును బోధించుచున్నది. వాచ్యార్థమైన జీవేశ్వరులు పరస్పర విరుద్ధ ధర్మ ములుగల వారగుటచే వారికేకత్వము సంభవించదు. కావున తత్పద వాచార్థమగు నీశ్వరుని యందుగల విశేషణభాగమైన యాభాస సహిత మాయను, మాయాకృతమగు సర్వశక్తి సర్వజ్ఞత్వాది ధర్మములను విడిచి విశేష్యమైన శుద్ధచైతన్య భాగమును గ్రహించ వలయును. అట్లే త్వపద వాచ్యార్థమగు జీవునియందుగల విశేషణ భాగమైన, యాభాస సహితముగు నవిద్యను, నవిద్యాకృతమగు నల్పశక్త్యల్పజ్ఞత్వాది ధర్మములను విడిచి, విశేష్యమైన సాక్షి చైతన్యమును మాత్రము గ్రహించవలెను. ఈవిధముగ జీవేశ్వరుల యందుగల విశేషణ భాగములను విడిచి విశేష్యమైన చైతన్య భాగమును గ్రహించినచో “తత్త్వమసి” యను మహావాక్యమునందు చెప్పబడిన జీవేశ్వరైకత్వము సంభవించుచున్నది.

ఈ మహావాక్యములందుగల పదములకు సామానాధికరణ్య సంబంధమును, పదార్థములకు విశేషణ విశేష్యభావ సంబంధమును, పద పదార్థములకు లక్ష్యలక్షణభావ సంబంధమును గలదు. ఈ త్రివిధ సంబంధములుగల మహావాక్యము లఖండబ్రహ్మతత్వమును బోధించుచున్నవి. ఇందు సామానాధికరణ్యము ముఖ్యసామానాధికరణ్యమనియు, బాధాసామానాధికరణ్యమనియు రెండువిధములు. ఘటాకాశము మహాకాశమేయైన విధమున, కూటస్థుడు బ్రహ్మమేయగుననునది ముఖ్యసామానాధికరణ్యమనబడును పురుషుడు బాధించబడి స్థాణువేయైనట్లు సాభాసాంతఃకరణము బాధింపబడి బ్రహ్మమేయగుచున్నదనునది బాధసామానాధికరణ్యమనబడును. ఈ సామానాధికరణ్యసంబంధముగల ప్రత్యక్షరమాత్మలకు విశేష్య విశేషణ భావ సంబంధము నెరుగవలయును. బ్రహ్మమునకు చిదాత్మ విశేషణమైనచో బ్రహ్మమునందుకోచెడి యనాత్మత్వ, పరోక్షత్వ భ్రాంతులు నివృత్తియగును. ప్రత్యగాత్మకు బ్రహ్మము విశేషణమైనచో ప్రత్యగాత్మయందుగల పరిచ్ఛిన్నత్వ, దుఃఖిత్వభ్రాంతులు నివృత్తియగును. అట్లే పదములకును, పదార్థములకును లక్ష్యలక్షణ భావసంబంధము సంభవించుచున్నది. ఆలక్షణ జహల్లక్షణయనియు నజహల్లక్షణయనియు, జహదజహల్లక్షణయనియు మూడు విధములగును ఇందు వాచ్యార్థమును సంపూర్ణముగ విడిచి, వాచ్యార్థముతో సంబంధముగల మరియొక యర్థమును గ్రహించుట జహల్లక్షణ యనబడును. ఈ జహల్లక్షణ మహావాక్యములందు పొసగదు. వాచ్యార్థములో వాచ్యార్థ సంబంధముగల మరియొక యర్థమును గ్రహించుట యనహల్లక్షణ యనబడును. ఈ యజహల్లక్షణయును మహావాక్యములయందు సరిపడదు. వాచ్యార్థమునందొక భాగమును విడిచి మరియొక భాగమును గ్రహించుట జహద జహల్లక్షణ యనబడును తత్త్వప్రస్యాది మహావాక్యములచే ప్రతిపాదింపబడెడి జీవేశ్వరులు పరస్పర విరుద్ధ ధర్మములగల వారగుటచే వారి కేక త్వము

సంభవించుటలేదు. కావున విరుద్ధ ధర్మములుగల జీవేశ్వరుల విశేషములను త్యజించి, విశేష్యమైన చైతన్యమునకేకత్వము గలుగుచున్నది. కావున జహద జహల్క్షణచే మహావాక్యార్థమైన బ్రహ్మత్మల యేకత్వ నెరుంగవలయును. ఇట్టి సమ్యక్ జ్ఞానముచేత ననాదిగా బ్రహ్మము నాశ్రయించియున్న మూలాజ్ఞానము కార్యసహితముగ నాశమగుచున్నది. అప్పుడఖండైక రసమగు బ్రహ్మము స్వయముగ ప్రకాశించుచున్నది.

ఓం తత్ సత్

23. బ్రహ్మము తటస్థ స్వరూప లక్షణములు.

ఏ ప్రమాణములకు ప్రమేయము కానిది, ఏలక్షణము లేనటువంటి బ్రహ్మమును గురించి తెలిసికొనుట వీలులేని మాట. ఐనను దానియందు లక్షణములను కల్పించి, వానివలన లక్ష్యమగు బ్రహ్మము నెరుంగవలయును అజ్ఞానకృతావరణ నివృత్తి కొరకు శబ్ద ప్రమాణమంగీకరించ బడుచున్నది. బ్రహ్మమునందు కల్పింపబడిన లక్షణములు తటస్థ లక్షణము, స్వరూపలక్షణమని రెండువిధములు. లక్షణమందు అకివ్యాప్తి, అవ్యాప్తి, అసంభవాది దోషములున్నచో లక్ష్యము తెలియబడదు. దోషముగల లక్షణము, దుష్టలక్షణ మనబడును. తన లక్ష్యమును తెలియజేసెడి లక్షణము అన్యమునందు గూడ వర్తించినచో, నాలక్షణమతివ్యాప్తి దోషము గలదియగును. నాలుగు పాదములు గలది. గోవు అని గోలక్షణము చెప్పినపుడు, నాలుగు పాదములు గోవుసకేగాక గుఱ్ఱము మున్నగు జంతువులకు కూడ వర్తించును. కనుక ఆ లక్షణమతివ్యాప్తి దోషమగును తన లక్ష్యమునందఁటను వర్తింపక, యేదేనియొక ప్రదేశముందు మాత్రమే వర్తించు లక్షణమతివ్యాప్తి దోషమగును. తెల్లగానుండు నది గుర్రము అని చెప్పినపుడా శ్వేతవర్ణ లక్షణము గుర్రము లన్నింటియందు ఉండుటలేదు. కాన శ్వేతలక్షణము, అవ్యాప్తి

దోషయుక్తమగును. అక్షయమునకు చెప్పబడిన, లక్షణ మాలక్ష్యము నందు ప్రవర్తింపక యితరమునందు వర్తించు లక్షణము సంభవ దోషమగును. కొమ్ములుగలది గుర్రము అని చెప్పినపుడా శృంగత్వ లక్షణ మవశ్యమునందులేదు. గుర్రమున కంటే భిన్నమగు గోవు మున్నగు వానియందు మాత్రముండును. కాననిది యసంభవదోష లక్షణమగును. దోషయుక్తమగు లక్షణములచేత, తన లక్ష్యము తెలియబడదు.

బ్రహ్మముయొక్క తటస్థలక్షణము :- దాని లక్ష్యమునందొక కాలమందు మాత్రమేయుండి దాని లక్ష్యము నితరపదార్థముల నుండి వేరుచేసి తెలుపునది తటస్థలక్షణ మనబడును. కాకియన్నది రాముని యిల్లు అనునపుడు, రాముని గృహమునకు కాకి తటస్థ లక్షణమగును. కాకి యెల్లప్పుడుండదు. కాని ఆసమయముననుండి రాముని గృహమును ఇతరగృహములనుండి వేరుచేసేమాపుచున్నది బ్రహ్మమునకు సృష్టి, స్థితిలయ కారణత్వము తటస్థ లక్షణమగును. “యతోవా ఇమాని భూతాని జాయంతే, యే నజాతాని జీవంతి, యత్ప్రయంత్యభిసం విశంతి” అను సెట్టువంటి శ్రుతులచేతను “జన్మాద్యస్యయతః” అనెడి సూత్రములచేతను, బ్రహ్మమునందు సృష్టి స్థితిలయములకు కారణత్వము చెప్పబడెను. ఈ కారణత్వము మాయాధిష్ఠాన కాలమందు మాత్రమే, బ్రహ్మమునందు తెలియ బడుచున్నది. బ్రహ్మమునందుచెప్పిన ఈకారణత్వము, సాంఖ్యులు చెప్పిన ప్రదానమునుండియు, వైయాకిలులు చెప్పిన పరమణువులనుండి వేరుచేసి బ్రహ్మమును తెలుపుచున్నది. ఈ బ్రహ్మము స్థితిలయములకు మాత్రమే కారణమని చెప్పినచో, జగత్సృష్టికర్త మరియొకడుండననెడి సందేహము కలుగును. సృష్టి స్థితులు మాత్రమే చెప్పినచో, జగల్లయకర్త బ్రహ్మమునకంటే భిన్నముగ మరియొకడు కలడినెడి సందేహము కలుగును. ఈ సందేహముల నివృత్తికొరకు, సృష్టి స్థితిలయ కారణత్వము చెప్పబడెను. ఇట్లు

బ్రహ్మము జగత్తున కభిన్న నిమిత్తోపాదన కారణమని సిద్ధించుచున్నది. జగత్కర్తృత్వముతోగూడిన జగదుపాదనత్వమే బ్రహ్మం యొక్క తటస్థ లక్షణము. బ్రహ్మము జగత్తునకు కేవలమొక యుపాదానకారణమని చెప్పిన కొందరు ఉపాదానకారణము చూయనియు, నిమిత్తకారణమిశ్వరుని యందును చెప్పుచున్నారు. కాన మాయయందు పాదాన లక్షణమునకతి వ్యాప్తిదోషము కలుగుచున్నది. శుద్ధబ్రహ్మమునందా యుపాదానకారణత్వము లేకపోయినప్పటికి విశిష్టమగు బ్రహ్మమునందు గలదు. విశిష్టమునందుండు థర్మములు, విశేషణ మందవశ్యముండును. “మాయాంతు ప్రకృతిః విద్యాత్” అను శ్రుతికూడ చెప్పుచున్నది. ఈ ఆతివ్యాప్తి దోష నివారణ కొరకు లక్షణమందు జగత్కర్తృత్వముగూడ చెప్పబడినది కర్తృత్వముచే తనయందుండునుగాని, జడమైన మాయయందుండదు. ఈశ్వరుడు పాదానకారణమని చెప్పక, కర్తయని మాత్రమే చెప్పి నైమాయికుల పాదన యందతి వ్యాప్తిదోష నివారణకు బ్రహ్మమునందు జగత్కర్తృత్వము, ఉపాదాన కారణత్వము చెప్పబడెను. శ్రుతియందు “తద్వైక్షత బహుస్యాం ప్రజాయే యేతి” “సోకామయత బహుస్యాం ప్రజాయే యేతి” సద్రూపమగు బ్రహ్మ మనేకమగుదునని సంకల్పించినట్లు చెప్పబడెను. బ్రహ్మము శుద్ధ సత్య ప్రధాన మాయోపాధికుడై జగత్తునకు, నిమిత్తకారణమును. తమఃప్రదాన ప్రకృతినిగూడి యుపాదాన కారణమగు చున్నాడు. కాన నీ సృష్టి స్థితిలయములు బ్రహ్మయొక్క తటస్థ లక్షణమగును. ముండకోపనిషత్తు ప్రపంచ ముండకము ప్రసథమ ఖండమున:-

“యధోర్ధనాభిః సృజతే క్షృష్ణాతేచ-యభావృది వ్యామోషదయః

సంభవంతి।

యథాసతః పురుషాత్ కేశలోమానిత ధాక్షరాత్ సంభవతీహ

విశ్వమ్॥”

అర్థము :- సాలెపురుగు ఎలా తనగూడును తనలోనుండే

వెలికితీసి తనలో కే తీసికొంటుందో, భూమినుండి మూలికలన్ని ఎలా ఉద్భవిస్తాయో మానవుడి తలమీద శరీరంమీదా ఏ ప్రయత్నము లేకనే వెండ్రుకలు ఎలా పెరుగుతాయో అలాగే ఆ అక్షర తత్త్వం నుండి ఈ విశ్వముత్పన్న మగుచున్నది.

బ్రహ్మముయొక్క స్వరూపలక్షణము:- తనలక్ష్యముయొక్క స్వరూపమేయైయుండి యన్యపదార్థములను తనలక్ష్యమునుండి వేరుచేయు లక్షణము స్వరూప లక్షణ మనబడును. మనుజునకు మనుష్యత్వము స్వరూపలక్షణము. అద్వైతసిద్ధాంతమునందు జాతి వ్యక్తులకు తాదాత్మ సంబంధమున్నది. అట్లే సత్యజ్ఞానానందములు బ్రహ్మమునకు స్వరూపలక్షణము. అవి బ్రహ్మముయొక్క స్వరూప మయమై ఆబ్రహ్మమును అసజ్జడ దుఃఖరూపమగు జగత్తునుండి వేరు చేయుచున్నది. కాననివి బ్రహ్మముయొక్క స్వరూపలక్షణము లనబడెను. వాస్తవముగ సత్యజ్ఞానానందములు బ్రహ్మముయొక్క స్వరూపమేయైనను, వానికిని బ్రహ్మమునకును కల్పితభేద మంగీ కరించబడుచున్నది. దానివలన బ్రహ్మము లక్ష్యమనియు, సచ్చిదా నందములు లక్షణములనియు చెప్పబడుచున్నవి. ఇందు సత్యపద మునకు బాధాభావ విశిష్టచైతన్యము వాచ్యార్థము కేవలచైతన్యము లక్ష్యార్థము జ్ఞానపదమునకు వృత్త్యవచ్చిన్న చైతన్యమువాచ్యార్థం కేవల చైతన్యము లక్ష్యార్థము. ఆనందపదమునకు ప్రియమోద ప్రమోదాది వృత్త్యవచ్చిన్న చైతన్యము వాచ్యార్థము. కేవల చైతన్యము లక్ష్యార్థము. కాన ఆ సత్యజ్ఞానానంద పదముల లక్ష్యార్థము బ్రహ్మమే యగుటచే వానికి వాస్తవమైన భేదములేదు. ఉపాధికృత కల్పితభేదము ప్రతీతమగుటచే వానికి లక్ష్యలక్షణ భావము చెప్పబడినది. బ్రహ్మమునకు జడత్వము, అనిత్యత్వము నివారణకొరకు సత్యపదమును, నై యాయుకులు చెప్పు సత్తాజాతి యందతివ్యాప్తి దోష నివారణకొరకు జ్ఞానపదమును విషయజన్య సుఖమునందతి వ్యాప్తి దోషనివారణఆనందపదమును ప్రయోగించబడినవి. కావున సత్యజ్ఞానానందములు మూడును ఆ బ్రహ్మముయొక్క స్వరూప

లక్షణము లనబడెను. “సత్యం జ్ఞానమనంతం బ్రహ్మ, ఆనందో బ్రహ్మ” అని శ్రుతి. అనగా ఆ బ్రహ్మము “సత్యము, జ్ఞానము, అనంతము, ఆనందము” అని చెప్పెను. దేశకాల వస్తుపరిచ్ఛేదము లేనిది అనంతమనబడును. “నవ్యాపిత్వా ద్వైశంతోఽంతో, నిత్యత్వా న్నాపి కాలతః నవస్తుతోపి సార్వాత్మ్యా దానంత్యం బ్రహ్మణీత్రిధా” అనగా బ్రహ్మము సర్వదేశములయందు వ్యాపించి యుండుట వలన దానికి దేశముచే నంతములేదు. నిత్యమగుటవలన దానికి కాలముచేతను నంతము గలుగదు. సర్వాత్మ రూపమగుటవలన నది వస్తువుచేతను నంతమొందదు ఆ బ్రహ్మము దేశకాల వస్తువులచే నంతమొందదు. గావున ననంతమనబడెను. “ఆనందదాయః ప్రధానస్య” ఆనందము, సత్యము, జ్ఞానము అనునివి బ్రహ్మము యొక్క స్వరూపములై యుండి బ్రహ్మమును గోచరింపజేయుచున్నవని చెప్పబడెను, ఇట్లు శ్రుతిసూత్రములచే, బ్రహ్మమునకు సత్యజ్ఞానానంద స్వరూపము సిద్ధించుచున్నది. గాన నాసత్యజ్ఞానానందములు బ్రహ్మయొక్క స్వరూపలక్షణ మనబడెను. ఈసచ్చిదానంద లక్షణములుగల బ్రహ్మమునందు అజ్ఞానముచే నామరూపాత్మకమగు జగత్తు కల్పించబడెను. ఈకల్పిత జగద్విశిష్ట బ్రహ్మమునందు “హస్తిభాతి ప్రేయం నామం రూపము నేడు పంచలక్షణములు తెలియబడుచున్నవి. ఇందు హస్తిభాతిప్రేయం ఈమూడును బ్రహ్మ లక్షణములు. నామరూపములు రెండును మిథ్యా జగత్తు యొక్క లక్షణములు “జగత్తున్నది” అనుదానియందు “ఉన్నది” అను సల్లక్షణము బ్రహ్మముయొక్క స్వరూపము జగత్తును నామమును, జగత్తుయొక్క రూపమును, సత్యైవ మిథ్యారూప జగత్తు యొక్క లక్షణములు. “జగత్తు ప్రకాశించుచున్నది.” అను దానియందు ప్రకాశించుచున్నదను చిల్లక్షణము బ్రహ్మముయొక్క స్వరూపమగును. జగత్తుయొక్క నామరూపములు, జడమగు జగత్తు యొక్క లక్షణములగును. “జగత్తు ప్రేయమైనది” అనుదాని

యందు “ప్రియమైనది” అను ఆనందలక్షణము బ్రహ్మముయొక్క స్వరూపమగును జగత్తుయొక్క నామరూపములు దుఃఖరూపమగు జగల్లక్షణములగును. ఈ సత్యజ్ఞానానంద లక్షణములచే లక్ష్యమగు బ్రహ్మము నెరుంగవలెను. బ్రహ్మమునందు తటస్థలక్షణ తయా నామరూపాత్మకమగు జగత్తుకల్పితమైనట్లు ఆత్మయందు కరచరణాద్యయవ యుక్తమై మ్రోడువలె కన్పించు స్థూలదేహము దాని యందున్న ఇంద్రియ ప్రాణాంతఃకరణంబుల శముదాయమగు సూక్ష్మశరీరము, ఈశరీరద్వయమునకు కారణమగు నజ్ఞానరూప కారణశరీరము కల్పించబడుచున్నవి.

ఓం తత్ సత్.

24. స్వ భా వ ము

విశ్వమంతయు గుణమయము. గుణము మాయాకల్పితము కాన విశ్వమునుండి నిర్గమించుటయే గుణవిముక్తికి మార్గమని కొందరు చెప్పెదరు. అందుకు ప్రథమోపాయము స్వధర్మాచరణమే కొందరు విశ్వమంతయు గుణమయమే కాని, విశ్వమంతయు మాయా కల్పితముగాదని యందురు. అందలి అ హం కార ము మాత్రము మాయా కల్పితమందురు. గుణవిముక్తి నొందుటకు ప్రపంచమునే త్యజింపవలసిన పనిలేదు. గుణాతీతుడగు భగవంతునితో ఏకతనొందిన చాలును. స్వభావము శాశ్వతముగాన, స్వధర్మమును శాశ్వతమే. కాన స్వధర్మాచరణమే మార్గమని కొందరు చెప్పెదరు. స్వధర్మము స్థూలముగ చక్షర్విధమని, దానిని బట్టి చతుర్వర్ణములతో గూడిన భారతీయ సంఘ వ్యవస్థ ఏర్పడినదని గీత. 4-13. “చాతుర్వర్ణ్యం మాయాసృష్టం గుణకర్మ విభాగశః” నుండి తెలిసికొనుచున్నాము. గీత. 18-41. “బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్యులు, మరియు శూద్రులు యొక్క కర్మలు, తమతమ స్వభావములనుండి పుట్టిన గుణములబట్టి వేరువేరుగా విభజింపబడినవని

అర్థమగుచున్నది. స్వభావమునుండి గుణములు బుట్టినవా ? లేక గుణములనుండి స్వభావము పుట్టినదా ? ఒకొకనికి ఒకొక స్వభావముండును. మరియు నాస్వభావ విభేదమునకు గుణములే కారణం కాన గుణములనుండియే స్వభావము పుట్టినదని చెప్పవలెను. ఇట్లే ర్పడిన స్వభావము ధృడపడి ఒక సంస్కారరూపము ధరించును. జన్మాంతరమున ఈ సంస్కారమునుండి గుణములు పుట్టును. కాన స్వభావమునకు కారణమైన గుణములచేత లేక స్వభావమే తమకు కారణమైన గుణములచేత, కర్మవిభజనజరుగుననిచెప్పుకొనవచ్చును పోతే బ్రాహ్మణాది నామములు జన్మనుబట్టివచ్చినవా? లేక కర్మను బట్టి వచ్చినవా? స్వభావమునబట్టి కర్మ. అకర్మనుబట్టి బ్రాహ్మణాది నామములు అని స్పష్టముగనే, గీత, 18-42, 43, 44, శ్లోకములందున్న “స్వభావజం కర్మ” కలిగినవని తలంచవచ్చును. మరియుక చోట గీత. 18-48. “సహజం కర్మ” అనిచెప్పబడినది. సహజంకర్మ = జన్మతో వచ్చిన కర్మ. కొంతవరకు స్వభావమునుబట్టి జన్మయుండునుగాన ఆమేరకు జన్మనుబట్టియు కర్మయుండునని మన మనుకొనవలెను. ఫలితార్థమేమన, ముఖ్యముగా స్వభావమునుబట్టి కర్మ, గౌణముగ జన్మనుబట్టి కర్మయుండునని తలంచవచ్చును. లోకములో గొప్పవారికి సామాన్యలో, అధములోజన్మించుట చూచుచున్నాము. కాన జన్మనుబట్టి కర్మయను నియమము మిక్కిలి తక్కువగ మాత్రమే వర్తించును. అయినను దురదృష్టవశాత్తు ఇదియే భారతదేశమున్నరానురాను ఎక్కువగ గుర్తింపజేయబడినది అందుచేత సంఘ వికాసమునకు దోహదము చేయ నుద్దేశించబడిన సంఘవ్యవస్థ, కృత్రిమ బేధములను కల్పించుటకే దారితీసినది. మనదేశమేగాక అన్నిదేశములలోను, మానవునకు స్వభావము మారుచుండినను, మానవ స్వభావమున, 1 సత్యప్రకారము 2 సత్యముతో గూడిన రజఃప్రకారము 3 తమస్సుతోగూడిన రజఃప్రకారము 4 రజస్సుతోగూడిన తమఃప్రకారమును నాలుగు స్వభావములుగలవు

భగవంతుడు చాతుర్వర్ణ్యమును సృజించెనని చాతుర్వర్ణ్యము వెనుకనున్న చతుర్విధ స్వభావములను సృజించెనని అర్థము. ఈప్రకారములచే ఈశ్వరుడు సృజించినది. మరియు శాశ్వతమైనవి. యీప్రకారములుగాని, జన్మనుబట్టి వచ్చిన వర్ణములుగావు. ఇట్లు గ్రహించినచో సార్వకాలిక గ్రంథమగు గీత ప్రతిపాదించిన వర్ణవ్యవస్థయు ఒక కంటకముకాదని నిర్ణయించగలము. సరియగు జ్ఞానముతోను సరియగుఆశయములతోనుసత్కర్మ ననుష్ఠించినపుడు సిద్ధిబొందును. పరధర్మముకంటె స్వధర్మము శ్రేష్ఠమని గీత. 18-47 చెప్పుచున్నది. దీనికి కారణము పరధర్మమునకు ప్రేరణ బాహ్యము నుండి (కామమునుండి) వచ్చును. అందుచేత దాని ప్రవృత్తి యాంత్రికము. మరి స్వధర్మము సహజము గనుక నేను చేయుచున్నానను అహంకారము గానిలో తక్కువగా నుండును. కానఅది జ్ఞానోదయమున కవకాశమిచ్చును. పులి చంపుచున్నను, అది దాని స్వధర్మముగనుక నెట్లు పాపముబొందదో, అటులనే స్వధర్మనిరతు డును అహంకార స్వభావమువేరు, అంతరాత్మ స్వభావమువేరు. మొదటిదానిని గూడ నిజమగు స్వభావము క్రిందనే జమకట్టి, అది ఆడించినట్లాడగూడదు. దానిని అధిగమించవలెను. అధిగమించ గలముగూడను. సహజకర్మ ననుసరించినపుడు దానిదోషము మన కంటకపోవుటయే గాక బుద్ధిని పావనము చేయును. (గీత. 18-5) మానసిక చేతనలో కర్మజ్ఞానములకు పొత్తుకుదరదేమోగాని, అతి మానస దివ్య చేతనలో తప్పక కుదురును.

కొందరు జన్మను, కర్మను అంగీకరించుచు ఇట్లు చెప్పెదరు. బ్రాహ్మణ జన్మనెత్తి క్షత్రియకర్మ చేయుచున్నచో, జన్మతః బ్రాహ్మణుడనియు, కర్మతః క్షత్రియుడనియు, వైశ్యకర్మ జేయుచున్నచో, జన్మతః బ్రాహ్మణుడనియు, కర్మతః వైశ్యుడనియు, శూద్రకర్మ చేయుచున్నచో, జన్మతః బ్రాహ్మణుడనియు, కర్మతః శూద్రుడనియు, ఇట్లేఅన్నివర్ణములవారికి చెప్పవచ్చుననియందురు.

జన్మ బ్రాహ్మణుడై శూద్రకర్మ చేయువారొకరు, జన్మ శూద్రుడై బ్రాహ్మణకర్మ చేయువారొకరు, యున్న వారిద్దరిలో సంఘము ఎవరిని ఎక్కువగా ఆదరించి గౌరవించుచున్నది. సహజముగ బ్రాహ్మణకర్మ చేయువానినే గౌరవించుచున్నదనునది నిర్వివాదాంశము. ఇప్పుడుకూడ జన్మకంటె కర్మకు ప్రాముఖ్యమిచ్చినట్లు గమనించెదము. “సర్వోపాధి వినుర్ముక్తం చైతన్యంచ నిరస్తరమ్, తద్ బ్రహ్మహమితి జ్ఞాత్వాకథం వర్ణాశ్రమీ భవేత్॥” అని బ్రహ్మనిష్ఠులందురు. గీత.5-14. “నకర్మత్వం నకర్మాణి లోకస్య సృజతి ప్రభుః, నకర్మఫల సంయోగం, స్వభావస్తు ప్రవర్తతే” భిన్నమగు లోకవ్యవహారమంతయు వారి వారి స్వభావము ననుసరించియే జరుగుచున్నదని చెప్పుచున్నది. భారతదేశములో జన్మించిన మనము జన్మ స్వభావములను గుర్తించి జాతి వర్ణ వైషమ్యములతో మానవత్వమునుగోల్పోక వారివారి బ్రాహ్మణకర్మలకు తగిన ఆదరణము నిచ్చి, ఆనందదాయకము, శోభాయమానము, ప్రశాంతయుతము, మంగళప్రదమగు దివ్యజీవితము గడుపుదుముగాక.

ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః

25. అష్టవిధ ప్రమాణములు

ప్రత్యక్షము, అనుమానము, ఉపమానము, శబ్దము, అర్థాపత్తి, ఆభావము, ఐతిహ్యము, సంభవము అనునివి = అష్టవిధ ప్రమాణము లందురు.

1) ప్రత్యక్షము :- విషయ చైతన్యమున కభిన్నమగు ప్రమాణ చైతన్యము ప్రత్యక్షప్రమ యనబడును. నేత్రమునకు కనబడునట్టి నలుపు, ఎరుపు మొదలగు రంగులు, పొట్టి, పొడవు, లావు మొదలగు వివిధరూపములు ప్రత్యక్షప్రమ యనబడును. ఈరూపములు రూపాతన్మాత్రలుగాను అగ్నిభూతముయొక్కగుణములుగాను ఉన్నవి. కాన అవి బ్రహ్మపదార్థము కాజాలవు. శ్మతి : “యద్దృశ్యం తన్నశ్యం” అన్నట్లు నేత్రేంద్రియమునకు గోచరించు

వస్తువులన్నియు షడ్భావ వికారవంతములై నశించునట్టివి. పర
బ్రహ్మము నేత్రములచే చూడబడడు గాన అప్రత్యక్ష మనబడును.
“యచ్ఛృణ్వేషా నపశ్యతి యేనచక్షూంషి పశ్యతి” దృష్టిచూడజాలనిది
కాని దృష్టినే చూచేది మాత్రమే బ్రహ్మమని కేనోపనిషత్తు చెప్పు
చున్నది.

2) అనుమానము :- అనుమితి ప్రమకు, కరణమును మాన
ప్రమాణ మనబడును. “అయం పర్వతో పహ్నిమాన్, ధూమవత్,
యోయోధూమవాన్ సోఽగ్నిమాన్, యథామహాసనః” అనగా ఈ
పర్వతమగ్ని గలది. ధూమముండుటవలన ఏదిఏది ధూమవంతమై
యుండునో, అది యది అగ్నిగలది యగును. వంట యింటివలె.
కార్యమునకు కారణము, కారణమునకు కార్యముగలదని వాదించుట
అనుమాన మనబడును ఇప్పుడు మాయ కారణముగాను అవిద్య
కార్యముగాను ఉన్నది. కాన మాయాప్రతిబింబమగు ఈశ్వరుడును
అవిద్యా ప్రతిబింబమగు జీవుడును వీరిద్దరు కారణోపాధిని కార్యో
పాధిని పొందినవారగుచున్నారు. పరబ్రహ్మమునకు కార్యకారణో
పాధులు రెండును లేవు. కాన పరబ్రహ్మస్వరూపమను మానరహిత
మైన దనబడును.

3) ఉపమానము :- ఉపమిత ప్రమకు కరణ ముపమాన
ప్రమాణమగును. సజాతీయ, విజాతీయ భేదములు కలిగియుండుట
ఉపమాన మనబడును. పరబ్రహ్మము అట్టి స్వజాతీయ విజాతీయ
భేదశూన్యమై తనకు రెండవది లేనిదిగా నున్నదిగాన ఉపమాన
రహితమైన దనబడును.

4) శబ్దము :- శాబ్దీప్రమయొక్క కరణము శబ్దప్రమాణ మన
బడును. చెవులచేత వినబడినట్టి శివ, కేశవ. హరిహరాది పారమార్థిక
నామములు. నీలఘటము, ఘటమానయమను లౌకిక వచనములు
శబ్దము లనబడును, శృతి : “ఆకాశస్య గుణశ్శబ్దః, నిశ్శబ్దో బ్రహ్మ
ఉచ్యతే” అన్నట్లు శబ్దములన్నియు ఆకాశముయొక్క గుణములు.

పరబ్రహ్మము శబ్దములేనిది కాన శబ్దరహిత మనబడును. “యతో వాచో నివర్తంతే అప్రాప్య మనసాసహ” మనస్సుగాని వాక్కుగాని పరబ్రహ్మమును తెలుపలేవని శ్రుతి చెప్పుచున్నది.

5) అర్థాపత్తి :- సంపాదక కల్పనకు హేతువగు సంపాద్య జ్ఞానము అర్థాపత్తి ప్రమాణ మనబడును. ఎచ్చటనైనను ఒకచోట ఉన్నది యని నిశ్చయించుటను అర్థాపత్తిప్రమ మనబడును. అయితే పరబ్రహ్మము సర్వమునందు నిండి పరిపూర్ణముగా నున్నదని చెప్పబడుచున్నది గాని ఒక్కచోటనే యున్నదని చెప్పబడుట లేదు. కాన అట్టి పరబ్రహ్మము అర్థాపత్తి రహితమైనది.

6) అభావము:- యోగ్యమగు అనుపలబ్ధి ప్రమాణమువలన గలిగెడి ప్రమయభావ ప్రమయనబడును. అసత్యమైన వస్తువు అభావమనబడును. అయితే పరబ్రహ్మము కాలత్రయమునందును నాశములేక సత్యముగా నుండుటవలన అట్టి పరబ్రహ్మము అభావ శూన్యమైనది యనబడును.

7) ఐతిహ్యము :- అప్పటిప్పటికి నూతన నూతనముగా వచ్చుచు పోవుచు నుండుట ఐతిహ్య మనబడును. ఇట్లు జీవేశ్వర జగత్తులే ప్రళయ ప్రళయమునకు పలుమారు పుట్టుచు, చచ్చుచు నుండును గాని, పరబ్రహ్మము రాకపోకలు లేనిది గాన ఐతిహ్య రహితమైన దనబడును.

8) సంభవము :- ఒకటిగా కూడుట, మరల అనేక భాగములుగా భేదపడుట. ఇవి మాయాకార్యములేగాని పరబ్రహ్మమునందు లేవు. కాన పరబ్రహ్మము సంభవ ప్రమాణములేనిది అనబడును.

శ్రుతికూడ యిట్లు చెప్పుచున్నది. (అమృత బిందూపనిషత్తు (10)

మూ॥ ననిరోదో నచోత్పత్తి ర్నబద్ధో నచసాధకః।

ముముక్షు ర్నవైముక్త ఇత్యేషా పరమార్థతా॥”

టీ॥ ప్రళయము లేదు. పుట్టుకలేదు. బద్ధుడైన జీవుడు లేదు.

మోక్షేచ్ఛగలవాడు లేడు. ముక్తుడు లేడు. ఇదియే పరమార్థము.

ద్వైతము వితథము, ఆత్మ యొక్కటే పరమార్థము అనునిశ్చయము గలిగినపుడు తాకిక వైదిక వ్యవహారమంతయున విద్యా విషయమగుచున్నది. అప్పుడు ద్వైతాద్వైతములకు విరోధములేదు ద్వైతము లేనిదిగుటచే నుత్పత్తి ప్రశయము లేవు.

“యత్రహి ద్వైత మివభవతి” (బృ. 4-4-14)

ఎచట ద్వైతమున్నట్లు కనబడుచున్నదో,

“య ఇహ నానేవ హశ్యతే” (బృ. 6-4-9)

నానాత్వము నెవరు చూచున్నారో,

“అత్మైవేదం సర్వం” (చాం. 7-25-2)

ఇది అంతయు నాత్మయే,

“బ్రహ్మైవేదం సర్వం” (ఉ-తా-7)

ఇది అంతయు బ్రహ్మమే,

“ఏకమేవా ద్వితీయమ్” (చాం. 6-2-1)

ఆత్మ ఒక్కటే, అద్వితీయుడు,

“ఇదం సర్వం య దయ మాత్మా” (బృ. 4-4-5)

ఇది అంతయు నేది పరిదృశ్యమాన మగుచున్నదో యది యీ ఆత్మయే.

మొదలగు శ్రుతులచేత ద్వైతాభావము సిద్ధమగుచున్నది. ఉన్నవస్తువునకు ఉత్పత్తి ప్రశయములు కలుగును. గాని లేనిదాని కవి కలుగనేరవు ఉత్పత్తి నాశములు ద్వైతప్రపంచ లక్షణములు. జనన మరణములు కారణము లేక కలుగవు ఈ కారణము వీనికంటె భిన్నము కావలెను. అట్టి భిన్నకారణ మద్వైతమున నుండనేరదు. కాన ఉత్పత్తి ప్రశయముల సత్యములగుచున్నవి మనస్సువ్యాపార వంతమైనపుడే యిట్టికల్పనలు సాధించుచున్నవి. సుషుప్తియందు చిత్త నిరోధము నందివిలేవు. కనుక నిరోధము, ఉత్పత్తి, బంధము, సాధకుడు, ముముక్షువు ముక్తుడు మొదలగు ద్వైతము మనో

కల్పితములు నిరోధాది సర్వవిశేష శూన్యమగు వస్తువు పరమార్థమని తాత్పర్యము.

ఓం తత్ సత్.

26. ✓ జీవభావన

వై. ప్ర. 16. మూ॥ జీవం కల్పయతే పూర్వం తతోభావాన్

వృథగ్విధాన్।

బాహ్యానాధ్యాత్మికాం శ్చైవ యథావిద్య స్తథాస్మృతః॥

టీ॥ ఆత్మ ప్రథమమున జీవుని కల్పించుచున్నాడు. అటు పిమ్మట నాజీవుడు వాని వాని విజ్ఞానమున కనుకూలమగు స్మృతి గలవాడై బాహ్యములును ఆధ్యాత్మికములునగు వేరు వేరు భావములను కల్పించుచున్నాడు.

సుఖము, దుఃఖము, జ్ఞానము మొదలగునవి యాధ్యాత్మిక భావములు. ఇంద్రియ గ్రాహ్యములగు శబ్దాదులు బాహ్యములు. బాహ్యపదార్థములచేత ఇచ్చాదులు సుఖ దుఃఖములు మొదలగు నాధ్యాత్మిక భావములు కలుగుచున్నవి. ఈయాధ్యాత్మిక భావములచే తిరిగి బాహ్యవస్తువులు కలుగుచున్నవి. ఇట్లు బాహ్యాత్మిక భావముల కన్యోన్యకార్యకారణ భావము సంభవించుచున్నది. ఆత్మయే మాయావశముచేత ప్రపంచము నంతయు కల్పించి జీవభావమును పొందుచున్నాడు. జీవునిచే పూర్వాచరితమగు కర్మఫలము తిరిగి జీవత్వప్రాప్తి హేతువగుచున్నది. “నేను కర్తను” ఈసని చేయుదును అని నిశ్చయించుకొని జీవుడు కర్మాచరణము చేయుచున్నాడు. అట్టి కర్మఫలానుభవము కొరకు తిరిగి జన్మము నెత్తుచున్నాడు. అట్టి ఫలము ననుభవించుచు “నేను సుఖము గానున్నాను. దుఃఖ మనుభవించు చున్నాను అని తలంచుచున్నాడు కర్తృత్వకర్తృత్వాది విశేషస్వరూపుడగుజీవుడు రజ్జువునందు సర్పః

వలె కల్పింపబడుచున్నాడు. ఈజీవుడు స్వప్రయోజనమును కోరి
యనేకవిధములగు ప్రాణాదిబాహ్యధ్యాత్మిక భావములను కల్పించు
కొనుచున్నాడు. తన విజ్ఞానమున కనురూపమగు స్మృతి గలుగు
చున్నది. హేతువిజ్ఞానముచేత ఫలవిజ్ఞానము, అందువలన హేతు
ఫలములయొక్క స్మృతి, దానివలన క్రియాకారక ఫలభేదజ్ఞాన
ములు వీనివలన వీనిస్మృతి, దానివలన తిరిగి దాని విజ్ఞానము. ఈ
విధముగ లన్యోన్యము కార్యకారణ సంబద్ధములగు బాహ్యధ్యాత్మిక
భావము లనేకములను జీవుడు కల్పించుకొనుచున్నాడు. ఈవిషయ
మొక యుదాహరణచే స్పష్టము కాగలదు. అన్నపానాదుల కుప
యోగము గలుగుచుండగా తృప్తి గలుగుచున్నది. వాని యుప
యోగము లేనపుడు తృప్తి లేదు. ఇది అందరకు తెలిసిన విషయమే
ఇందువలన భోజనాదికము తృప్తి కి హేతుభూతమగు చున్నదను
విజ్ఞానముముందు కల్పింపబడుచున్నది మరునాడు హేతువగు భోజ
నాదికముయొక్క యుప ఫలమగు తృప్తియొక్కయు స్మృతిగలుగు
చున్నది ఈస్మృతిననుసరించి మరునాడన్న పానాదులనాయత్తము
చేసికొనవలయునను జ్ఞానము, ఆయత్తము చేసినదానిని భుజించుట
తిరిగి దానివలన తృప్తియు సంభవించుచున్నది. అభిలషించబడిన
తృప్తియను ఫలమున కుపకారకములగు పాకాది క్రియలు, తండు
లాదులు, అవి లభించుటకు తగిన ప్రయత్నము, మొదలగు విశేష
విజ్ఞానములు కలుగుచున్నవి. ఇట్లొకదానికొకటి హేతువై కల్పనల
కన్నింటికిని హేతు హేతుమద్భావము పొసగునట్లు కనబడుచున్నది
ఇట్టి కల్పనలకు సరిపోవు బాహ్యపదార్థములులేకుండనే యాంతరం
గిక కల్పనలు సంభవించుచున్నవి. జీవునికి కర్మాచరణము, తత్ఫల
భోగము, భోగార్థము తిరిగి కర్మాచరణము, తత్ఫలభోగము ఈవిధ
ముగ కర్తృత్వభోక్తృత్వము లన్యోన్యము హేతు హేతుమద్భావ
పూర్వకముగ సంభవించుచున్నవి. ఆత్మకు చెందిన మాయవలననే
వికల్పములన్నియు కలుగుచున్నవి. ఈ మాయ దురత్యయము

దానిచే నాత్మగూడ సంమోహితుడయినట్లు కనబడుచున్నాడు. మాయచే నాత్మకనేకత్వ మాపాదింపబడినను నతని ఏకత్వమునకు భంగములేకున్నది. పరిదృశ్యమానమగునాత్మయొక్క యనేకత్వం చూపరుల యజ్ఞానకల్పితమగు దృష్టిలోపముచే కలగినది గాని యతని యేకత్వ మనేకమగుటవలనకాదు. అత్మ సర్వకల్పనమున కాధారము. దానియందు కల్పింపబడిన భావములు. దానికంటెభిన్న ములుకావు. రజ్జువునందు కల్పింపబడిన సర్పము రజ్జువుకంటె భిన్న ముకాదు. తత్త్వము తెలిసికొనిన వానికి ప్రాణాదికల్పనల ధిష్ఠానము కంటె భిన్నములుకావు. అత్మసర్వాసన్యము, సర్వవికల్పాస్పదము, శుద్ధమని తెలిసికొనినవాడే వేదార్థమును కర్మజ్ఞానకాండ విభాగమును గ్రహించగలడు. చలమనగా వికారాత్మకమగు శరీరము. అచల మనగా నిర్వికారమగునాత్మ. ఈరెండే జీవన్ముక్తిని కిలశ్రయములు సర్వకర్మ సన్యాసియగుటచే నతడాచరింపదగు శ్రాద్ధాది కర్మలు లేవు. పితృకర్మలలో చేయబడు హోమములందు హుత్రాంతమున “స్వధా” యని చెప్పి హోమద్రవ్యము నగ్నియందు వదులుదురు కామ్యముల సత్యమని వైరాగ్యమునుపొంది సమస్తమగు నేషణల నుండి తొలగియుండును. వేదాంత విజ్ఞాన రహితులగువారు అద్వైత తత్త్వము తమ శ్రోత్రీయత్వ బ్రాహ్మణ్య నాశనమునకు హేతువగుచున్నదని తలంచెదరు. అభయ నిమిత్తమగు తత్త్వ జ్ఞానము మిథ్యాజ్ఞాన వశముచే వారలకు భయనిమిత్తమగుచున్నది అభయమగు నాత్మ తత్త్వమునందు భయ నిమిత్తమగు నాత్మ నాశదర్శన శీలులగు వారవివేకులు. అధిష్ఠానమగు రజ్జువు లేనిది యారోపితమగు సర్పభ్రాంతి కలుగనట్లే యధిష్ఠానమగు బ్రహ్మము లేనిది మాయారోపితమగు జగద్రాభ్రాంతి సంభవముకాదు. బ్రహ్మము జగత్కారణమనుమాట కిదియే యర్థము.

ఘటాకాశమునకును, మహాకాశమునకును భేదము లేదు. ఘటముచే నీయాకాశము క్రొత్తగ పుట్టింపబడలేదు. అటులనే

ఆత్మయే జీవరూపమున భాసిండునేగాని క్రొత్తగా జీవునియుత్పత్తి చేయలేదు. పరమాత్మవలన ప్రపంచము జీవులుత్పన్నమగుచున్నారను మాటకిదియేభావము. సృష్టిగాని యభివ్యక్తిగాని పరమార్థము గాదు.

మానుషబుద్ధి విషయమై కార్యరూపమున మనస్సునకును, వాక్కునకును గోచరమగు దానినంతను నిషేదించుటచే శ్రుతి ఆత్మ యొక్క అజత్వమును, అదృశ్యత్వమును ప్రదర్శించుచున్నది. ఆత్మ యంగారోపితమైన సర్వము నిషేదించుటవలన ఆరోపితమగు దానికి స్వతంత్రముగా వస్తుత్వము లేదను నిశ్చయమువలన, ఉపాయముచే ప్రతిపాదితమగు నద్వితీయ బ్రహ్మము ఏకరూపము, కూటస్థము నిత్యదృక్స్వి భావమునని తెలిసికొనిన యుత్తమాధికారికి నితర సహాయము లేకయే ఆత్మతత్త్వము అజమై స్వయముగా ప్రకాశించును.

“జీవో బ్రహ్మ త్మ నాజ్ఞేయోజ్ఞేయం జీవాత్మ నావరమ్,
ముక్తిస్తద్వైక్య విజ్ఞానాత్ ఇతివేదాన్త డిణ్డిమః॥”

జీవుని బ్రహ్మ స్వరూపునిగను, బ్రహ్మమును జీవస్వరూపుని గను గ్రహింపనగును. ఉభయుల ఐక్యవిజ్ఞానమునకే ముక్తి. అని వేదాంత డిండిమము. కాన జీవభావనవీడి బ్రహ్మభావన చేయుము

ఓం తత్ సత్.

27. గీతలోని కూటస్థోక్తి వివరణము.

భగవద్గీత - 9 అధ్యాయము

అక్టోబరు 86 సం॥ గీతావాణిలో ప్రకటితమైనది.

శ్లో॥ మయాతతమిదం సర్వం జగదవ్యక్త మూర్తినా।

మత్థాని సర్వభూతాని న చాహం తేష్వవస్థితః॥

అ॥ జగత్తంతయు, అవ్యక్తరూపుడనగు నాచే విస్తరింపబడి

యున్నది. మూలప్రకృతి మొదలుస్థూలమువరకు గల చరాచరములైన సకలభూతములును నాయందున్నవి. గాన మత్స్థాని అనబడును. కాని నేను భూతములయందు లేను.

శ్లో॥ న చ మత్స్థాని భూతాని పశ్యమే యోగమైశ్వరమ్।

భూత భృన్న చ భూతస్థోమమాత్మా భూతభావనః॥ 5

అ॥ భూతములు నాయందున్నవని చెప్పుటయు పూర్ణసత్యముగాదు. ఈశ్వరుడనగు నా యోగమహిమను గనుము. నా ఆత్మ భూతములను బుట్టించును. దానియందు భూతములుండును. గాని అది భూతముల యందుండదు.

నాల్గవ శ్లోకములో భూతములు నాయందున్నవని చెప్పి 5వ శ్లోకమున నిజానికి భూతములు నాయందులేవు అని భగవానుడెందుకు చెప్పుచున్నాడు? భగవంతుడు స్వస్వరూపమున కార్యకారణ, దేశ, కాలముల కతీతుడు. అతడు పురుషోత్తముడు. దేశకాలములు అవస్థలలో చేరినవి. కనుక అతనియందు భూతములున్నవనియు చెప్పుట తగదు.

భగవంతుని ప్రథమ విస్తారము ఆత్మ. భగవంతుడు దేశరహిత, కాలరహిత అనంతుడు కాగా భగవదాత్మ దేశసహిత కాలసహిత అనంతము. ఈ ఆత్మ స్వయం స్థితసత్త. ఈ ఆత్మయే సర్వ భూతములను బహిర్గతము గావించును. ఈ భూతములు ఆత్మసత్తపై ఆధారపడియుండును, ఆత్మయందుండును. ఇట్లు భూతములు సరాసరి భగవంతునియందు గాక (పురుషోత్తమునియందు గాక) అతని ప్రథమావిర్భావమైన ఆత్మయందు (ఆక్షర పురుషుడు) ఉండును. అందువలననే “మమాత్మా” నా ఆత్మయందుండ ను అని భగవాను డనుచున్నాడు. ఇట్లు భగవంతుడు విశ్వాతీతుడయ్యును, కేవల విశ్వబాహ్యుడుగాడు. తన ఆత్మరూపమున అనగా సచ్చిదానంద రూపముగ విశ్వాస ఉన్నాడు. వసుధయందు

వాసుదేవుడై యున్నాడు. ఇదియే అతని ఐశ్వర్యయోగము; యోగమాయామహిమ; ఏకమై అనేకమై యుండగల మహిమ.

మాయావాదమునందు ఆంతరాత్మ (వ్యష్టి) ఆత్మ (సమష్టి) పరమాత్మ (దేశ, కాల, కార్య కారణాతీతుడు) ఏకస్వరూపముగా చిత్రించి దానియందు తోచు నామరూపాత్మకమైన వ్యష్టి, సమష్టి రూపజాగ్రత్, స్వప్నప్రపంచములను అరోపితములుగా అనగా అనిర్వచనీయమైన (మిథ్యా) రూపములుగా నిరూపించును.

ఈ క్లోకములలో భూతములయొక్క ఉనికిని వివరించు చున్నారు. 15 అధ్యాయము పురుషోత్తముని వివరించును. అనగా అపరా పురుషుడు, పరా పురుషునికన్న విలక్షణుడని పురుషోత్తముని వివరించును. దేశకాల కార్యకారణాతీత స్థానము పురుషోత్తమ స్థానము (పరమాత్మ) ఆయన ప్రథమావిర్భావమే పరా పురుషుడు అనగా ఈశ్వరుడు. తనసత్తా స్ఫూర్తులతో ప్రకృతియందు సచ్చిదానంద స్వరూపుడుగా ఆవిర్భావముపొంది సూక్ష్మ కంచభూతాత్మకముగా వ్యక్తికరించుటయే. ఇది గుణసామ్యస్థితి. అపరా పురుషుడనగా గుణవైషమ్యమును పొంది వైవిధ్యరూప చరాచరరూపంగా అభివ్యక్తికరించుటయే ఇతడే విరాట్పురుషుడు.

కనుక భూతములు నాయందున్నవి అను సందర్భమున, నా (పురుషోత్తముని) ప్రథమ అభివ్యక్తి రూపమైన ఆత్మ (సచ్చిదానందాత్మయందు) ఉన్నవి. అందువలననే “మ మా త్మా” నా ఆత్మయందున్నవి. కాని నాస్వరూపమైన అనగా దేశ, కాల, కార్య కారణాతీతమైన స్వరూపమున శర్యాధారమైన పురుషోత్తముని యందులేవు. అని వ్యాఖ్యానించినచో గీతాసారమును క్రమముగా గ్రహించినవార మగుదుము.

మాయావాదమునందు బాధితానువృత్తితో ఆంతరాత్మ ఆత్మ యేఅనియు, ఆత్మ పరమాత్మయేయనియు వివరించును. ఉపహిత చైతన్యమునకు ఏకతసాధించును. ఉపాధులు వేరువేరుగా అనేకంగా

కన్పించినను ఆత్మ వై తన్యమునందు భాసించి ఆభాస మాత్రములు అనియు, అవిద్యాజనితము అనియు చెప్పుచూ భూతములుగా కన్పించుట, భూతముల భగవంతునియందు ఉండుట ఇది అంతయు ఆభాస మాత్రమే అనియు చెప్పుచూ “మమాత్మా” అను పదము నకు సరియైన వివరణ అందించినట్లుగుపడదు.

దృష్టి సృష్టి వాదపరముగా విచారించినట్లైన దృష్టిని విడిచి సృష్టికి స్వతః సత్తాస్ఫూర్తులులేవు గనుక అంతయు సత్తాస్ఫూర్తులే యగును. కాని సృష్టి దృష్టివాదమున విచారించినచో గీతావాక్యము నకు పైవివరించిన వ్యాఖ్యానము సమంజసమని అవగతమగును. వివాదగ్రస్తమగు పైశ్లోకములను విచారించు మానవుని ఆధ్యాత్మిక శక్తి పైరెండును క్రమముగానే కన్పించి ను గీతాశ్లోకార్థము ననుసరించి చూచినచో సృష్టి దృష్టి వాదతయా విచారించిన వివరణయే క్రమముగా కన్పించుచున్నది.

ఓం తత్ సత్.

28. ఆత్మస్వరూపము

మూ॥ ఆస్తి నాస్త్వస్తి నాస్తితి నాస్తి నాస్తితి చాపునః।

చలస్థిరో భయాభావై రావృణోత్వేవ బాలిశః॥

భావము :- ఆత్మయున్నదని యొకవాదము, లేదని మరియొక వాదము; ఉన్నదియును, లేనిదియును అనియింకొకవాదము; ఎంత మాత్రములేదని నాల్గవవాదము! ఇట్లు చలము, స్థిరము, చలస్థిరము అత్యంతమ భావమును వివిధ విశేషములచే అజ్ఞులాత్మస్వరూపమును గప్పిపుచ్చుచున్నారు.

ఆస్తి నాస్తి మొదలగు స్వస్వాభిని విష్టములగు నాలుగు కక్ష్యలచే ఆత్మ భగవానుడ సంస్పృశ్యుడగు చున్నాడు. అతని యందు ఆస్తి నాస్తి మొదలగు వికల్పనలులేవు. ఇట్లుపనిషత్తులచే

ప్రతిపాదింపబడిన పరమాత్మ తత్త్వము నెవడు గ్రహించునో యతడే సర్వజ్ఞుడు పరమార్థపండితుడు నగుచున్నాడు. సర్వజ్ఞమగు బ్రహ్మ పదమును పొందినవాడు బ్రాహ్మణుడు ఈయనే మహాజ్ఞాని. పరమ హంస పరిత్యాజకాచార్యపదము బ్రాహ్మణశబ్దమునకు ముఖ్యార్థము. అపద మాది మధ్యాంత రహితము. అట్టి పదము జ్ఞానస్వరూపము గనుక నది పొందినవాడు సర్వజ్ఞుడగు చున్నాడు. ఇట్టి యాత్మ లాభముకంటె నుత్కృష్టమగు మరియొక పదమేదియు లేదు.

ప్రపంచాత్మకమగు నానారూప ద్వైతము స్వతంత్రముగా సిద్ధించుచున్నదా? లేక ఆత్మ తాదాత్మ్యమునుబొంది యట్లు భాసించుచున్నదా? నానారూపమగు ప్రపంచ మాత్మ తాదాత్మ్యమును బొంది యనేకముగ గాన్పింప సాధ్యముగాదు. ప్రపంచము ఒకాత్మకము. ఆత్మ చేతనాత్మకము. విరుద్ధ స్వభావములుగల జడ జడముల రెండింటిని తాదాత్మ్యభావము ఘటింప శక్యముగాదు. ఆత్మ భేదశూన్యము. ద్వైతమట్టి యాత్మ తాదాత్మ్యమునుబొందిన యెడల దానికి నానాత్వమెట్లు సంభవమగును. కరదీపిక కాంతిచేత రజ్జువని నిర్ధారణచేయబడినపుడు దానియందు కల్పింపబడిన సర్ప దిండాది నానారూపములు కాన్పించుటలేదు. ద్వైతమున కత్మతో సంబంధములేక స్వతంత్రమగు యునికిగాని, ప్రతీతిగాని లేదు. రజ్జుని రపేక్షకమగు సర్పమెన్నడును సంభవింపదు. మరియు సనేకముగా కాన్పించు ద్వైత మొకదానికంటె మరియొకటి వేరుగా నున్నదా? ఒకదానికంటె మరియొకటి వేరుగా నుండశక్యముగాదు ఒకదానికంటె భిన్నమగునది మరియొకటి యున్నపుడే యొకదాని కంటె మరియొకటి భిన్నమగుచున్నది. రెండవదిలేనపుడు ఒకదాని కంటె మరియొకటి లేదను పార్థక్యప్రతీతి సంభవముకాదు. పార్థక్య ప్రతీతి వస్త్యంతరాధీనముగాని స్వతంత్రముగాదు. పార్థక్యము లేనియెడల నానాత్వము సిద్ధింపనేరదు. అపుడు ఘటపటములు రెండు నొకటియే యగుచు సర్వవ్యవహారలోపము సంభవించును.

ఇట్లు ద్వైతమాత్మ స్వరూపమనిగాని, తబ్బిన్నమనిగాని పార్థక్యమే ముఖ్యలక్షణముగాగల నానాత్వము సిద్ధించునని చెప్ప శక్యముగాదు. ఏవిధముగా జూచినను ద్వైతము వాస్తవముగా నిరూపింప సాధ్యముగాదు. ఆరోపితమగు జగత్తు అధిష్టానమగు పరమార్థబుద్ధిచే నాలోచించినపుడు యసన్నాత్రమేగావలసివచ్చును రజ్జుసర్పము దీపకాంతియందు రజ్జువుకంటె వ్యతిరేకముగ నుండ నటుల జగత్తుకూడ పరమాత్మకంటె వేరుగానుండనేరదు. దైతమను నదిలేదు. నానాత్వమున కన్యోన్యముగాగాని, పరమాత్మ తోడ యునికిగాని సిద్ధింపనేరదు. అత్మ అద్వితీయము గనుక నానాత్వ మాత్మయని భావింపలేము. అత్మ భావములేని నానాత్వమున కునికియేలేదు గనుక నిరాత్మకమగు నానాత్వము జడమాత్రమగు నని తాత్పర్యము. భావధర్మపదము లేక కార్థకములు. ఆద్వైతులు ధర్మిధర్మములకు, గుణిగుణములకు, జాతివ్యక్తులకు తాదాత్మ్యమంగీకరింతురు. వానికి భేదములేదని వారిమతము. ప్రకృతి కన్యభా భావ మేవిధముగనుసిద్ధింపదు. ఏవత్తువు స్వస్వభావముచెన్నడును వదలిపెట్టదో అయ్యది ప్రకృతి యనబడును. ఏ స్వరూపముచే నేవస్తువు నిశ్చయించబడినదో అది వ్యభిచరించ కుండుటయే దాని ప్రకృతి. సిద్ధపురుషులకు యోగబలముచే సిద్ధమగు అణిరూపి శక్తులు ఎపుడును విపర్యయము నొందవు. ఇది వారికి సంసిద్ధమైన ప్రకృతి. అగ్ని మొదలగువానియొక్క ఉష్ణప్రకాశత్వస్వభావములు కాలాంతరమునగాని దేశాంతరమందుగాని మార్పునుజెందవు. అది వానిస్వభావమగు ప్రకృతి. పక్షులకు పుట్టుక తోడినే ఆకాశమున కెగురట మొదలగు లక్షణము లేర్పడుచున్నవి. వానికది సహజ మగు ప్రకృతి, జలమునకు నిక్కుగమనము మొదలగు కొన్ని లక్షణము లేర్పడుచున్నవి. ఇవి వాని కత్పతమగు ప్రకృతి. మిథ్యా కల్పితములగు తాకిక వస్తువులందుగూడ ప్రకృతి మార్పుజెందుట లేదు. జన్నాది వికారరహిత స్వభావమగు పరమార్థవస్తువునుగూర్చి

చెప్పనేల? అవ్యతమేలక్షణముగాగల దానిప్రకృతి యెంతమాత్రము
వితథము గానేరదు. దానికెన్నడు నుత్పత్తి కలుగనేరదు.

మూ॥ యథాస్వప్నే ద్వయాభాసం చిత్తం చలతిమాయయా
తథా జాగ్రద్ద్వయాభాసం చిత్తం చలతిమాయయా।
అద్యయంచ ద్వయాభాసం చిత్తం స్వప్నేన సంశయః
అద్యయంచ ద్వయాభాసం తథా జాగ్రన్న సంశయః॥

భావము :- ద్వైతాభావమును చూచుచున్న చిత్తము స్వప్న
మునందు మాయచే చోదితమయి చలించుచున్నది. ఆ తీరుననే
జాగ్రత్తునందలి ద్వైతాభాసమును చూచుచున్న చిత్తముగూడ మాయ
చేతనే ప్రేరితమగుచున్నది. స్వభావముగా నద్యయమైన చిత్తము
స్వప్నమునందు ద్వైతాభాసముగ కన్పించుచున్నది. సందేహము
లేదు. అదే విధముగ జాగరితమందుగూడ నద్యయమగు చిత్తము
ద్వైతాభాసమును గలిగియున్నది.

పరమార్థముచే నద్యయమగు విజ్ఞానమును శబ్దములచే వర్ణిం
చుటకు అజ్ఞానకల్పితమగు మానసిక స్పందనము మాత్రమే కారణం
అద్యయమగు నాత్మను వర్ణింప శబ్దములు ప్రయత్నించుటలేదు.
బ్రహ్మతత్త్వము మౌనవ్యాఖ్యచేతనే ప్రకటితమగుచున్నది. కార్య
కారణ సంబంధమగు ద్వైతమును వివరించుటకు మాత్రమే శబ్దములు
ప్రయత్నించుచున్నవి.

విగతాశేష దోషులును, పండితులును, వేదాంతార్థతత్పరులును
సర్వకర్మ సన్యాసులునగు వారలకే పరమాత్మోపలబ్ధి సాధ్యముకాని
రాగద్వేషాది కలుషిత చిత్తులు, స్వపక్షపాతాభి నివిష్టులనగు
తార్కికాదులకది శక్యముకాదు.

ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః

29. చిన్నత్వములో ఏకత్వము

భ. గీ. 6-30 “యోమాం పశ్యతి సర్వత్ర సర్వంచమయి పశ్యతి।
తస్యాహం నప్రణస్యామి సచమే నప్రణశ్యతిః॥”

అర్థము :- ఎవరు సర్వత్ర నన్ను (ఈశ్వరుని) దర్శించుదురో, మరియు సర్వమును నాయందు దర్శింతురో, వారికి నేను కన్నడకపోను. వారు నాకు కన్నడకపోరు. సర్వమనగా శబ్ద స్పర్శ రూపరసి గంధాత్మకమగు ప్రపంచము శ్రోత్ర, త్వక్కు, చక్షుః, జిహ్వ, ఘ్రాణేంద్రియముల పై విషయములతో సంబంధపడుటయే వ్యాపహారిక ప్రపంచము. ఇట్లు ప్రమాతతోగాని, వృత్తితోగాని, విషయమునకుగల యభేదతాదాత్మ్యసంబంధమే, విషయమునందుగల యపరోక్షత్వమునకు హేతువగును. విషయముయొక్క పరోక్షత్వమే జ్ఞానముయొక్క యపరోక్షత్వమునకు హేతువగుచున్నది.

శ్రోత్రేంద్రియ మాత్రాశయమయొక సత్త్వాంశమువలన బుట్టినది శ్రోత్రమునకు శబ్దముతో శ్రోత్రసంయుక్త తాదాత్మ్య సంబంధము గలుగుచున్నది. ఈ శబ్దము ధ్వనాత్మక శబ్దమనియు, వర్ణాత్మక శబ్దమనియు రెండు విధములు. భేర్యాదివస్తువులతో, దండాదుల సంయోగమువలన గలుగునది ధ్వనాత్మక శబ్ద మనబడును. ఈ ధ్వనాత్మక శబ్దమునందు తారత్వమందత్వాది ధర్మములున్నవి. కంఠాద్యష్ట స్థానములయందు వాయుసంయోగముచే కలుగునది వర్ణాత్మక శబ్దమనబడును. ఈ వర్ణాత్మక శబ్దమునందు కత్వాది ధర్మములున్నవి. ఈ ధ్వనాత్మక వర్ణాత్మకములగు సమస్త శబ్దములతో శ్రోత్రేంద్రియమునకు సంబంధము గలుగుచున్నది. ఇట్లు వైవిధ్యరూప ధ్వనాత్మకశబ్దములు, లౌకిక, శాస్త్రీయమైన సమస్త వైవిధ్య వర్ణాత్మక శబ్దజాలముయొక్క జ్ఞానము, ఒక్కటియైన శ్రోత్రేంద్రియ స్థానమందే తెలియబడి వ్యవహారము జరుగుచున్నది.

త్వగింద్రియము వాయుషయొక్క సత్వగుణాంశమువలన
బుట్టినది. త్వగింద్రియమువలన, స్పర్శము, స్పర్శాశ్రయము,
స్పర్శాశ్రితమగు స్పర్శత్వజాతి, స్పర్శత్వవ్యాప్యమైన, కఠినత్వా
దులు మొదలగు వాని జ్ఞానము కలుగుచున్నది. వైవిధ్యస్పర్శ
జ్ఞానములు, ఒక్కటియగు త్వగింద్రియమున తెలియబడి వ్యవహ
రించబడుచున్నవి. చక్షురింద్రియము అగ్నియొక్క సత్వాంశము
వలన బుట్టినది. కాన సమస్త వైవిధ్యరూప నీలపీతాది జ్ఞానములను
బొందుచున్నది. ఒక్కటియగు చక్షురింద్రియమునకు, రూపవైవిధ్య
మంతయు తెలియబడి వ్యవహారయోగ్య మగుచున్నది.

జిహ్వేంద్రియ ముదకముయొక్క సత్వగుణాంశమున బుట్టి
నది. ఒక్కటియగు యీ జిహ్వేంద్రియమునందు, మధురము,
ఆమ్లము లవణము, కఠుకము, కషాయము, తిక్తములను రస
వైవిధ్యమంతయు తెలియబడి వ్యవహారయోగ్యమగు చున్నది.
ఘ్రాణేంద్రియము పుదివియొక్క సత్వగుణాంశమువలన బుట్టినది.
ఒక్కటియగు యీ ఘ్రాణేంద్రియమందు వైవిధ్యరూప సుగంధ,
దుర్గంధ వస్తుజ్ఞానము కలిగి వ్యవహారము జరుగుచున్నది. ఇట్లు
శబ్దస్పర్శరూప రసగంధ వైవిధ్య ప్రపంచమంతయు, శ్రోత్ర,
త్వక్, చక్షుః, జిహ్వ, ఘ్రాణేంద్రియములందు ఏకమగ్న మున్నది.
కనుక ఐదు జ్ఞానములు మనస్సునందు ఏకీకృతమగు చున్నవి.
మనస్సున్నపుడే ప్రపంచము తోచుచున్నది. మనస్సు లయించిన
సుషుప్తియందు స్థూలసూక్ష్మ ప్రపంచమేదియు తోచక లేనిదై
యున్నది.

మనస్సు అంతఃకరణవృత్తిరూపము. అంతఃకరణము సూక్ష్మ
పంచభూతములను సమష్టి సత్వాంశమగుటవలన, జడమగ్నము.
చైతన్యమునందే తెలిసికొనుట జరుగునుగాని, జడమునందు జరు
గదు. ఇట్లు చైతన్యమునందు భాసించబడిన సాభాసాంతఃకరణ
వృత్తి రూపమగు మనస్సునందు ఈ ప్రపంచము తెలియబడి

వ్యవహార యోగ్యమగుచున్నది. కేనోపనిషత్తు రెండవభాగము, నాల్గవ మంత్రము.

“ప్రతిబోధ విదితం మత మమృతత్వంహి విన్దతే।

ఆత్మనా విన్దతే వీర్యం విద్యయా విందతేఽమృతమ్॥”

అర్థము :- మనస్సుయొక్క ప్రతివికారము (వృత్తి) ద్వారాను దానిని స్ఫూర్తిని గోచరము చేసుకున్నవాడు అమరత్వాన్ని పొందు తాడు. ఆత్మద్వారా అతడు నిజమైన బలాన్ని పొందుతాడు. జ్ఞానముద్వారా అమరత్వాన్ని పొందుతాడు. ఇట్లు చైతన్యరూపు డగు ఈశ్వరునియందే సమస్తము తెలియబడి వ్యవహారము జరుగు చున్నదని గుర్తించినచో, సర్వమునందున, ఈశ్వర చైతన్యమును జూచిన వారమగుదుము. ప్రతివృత్తియందు జడభాగమును విడిచిన సమస్తవృత్తులు తెలియబడునట్టి జ్ఞానము ఏకమైయే నున్నది. ఇట్లు సర్వమునందున ఈశ్వరుని జూచువారు ఈశ్వరునికి కన్పించక పోరు.

ఏకమైన సాక్షిచైతన్యము. అంతఃకరణమందు భాసించగా “అహం” వృత్తి పుట్టును. అనగా “నేను” అనునృత్తి ద్వారా జ్ఞానం అభివ్యక్తమైనది. అభాససహిత వాసనాంతఃకరణము నుండి, సర్వ వృత్తులు పుట్టి ఆయా యింద్రియములద్వారా బహిర్గతమై ఆయా విషయ సమీపనకుపోయి, విషయావరణనను తొలగించి, విషయ జ్ఞానమును కలిగించుచున్నవి. ఇట్లు ఏకమైన సాక్షిచైతన్యమునందే, మనస్సునందు గలగు వృత్తిరూప అంతర ప్రపంచ జ్ఞానముగాని, మనస్సు ఇంద్రియములద్వారా పొందు శబ్దస్పర్శ రూప రస గంధాత్మకమగు బాహ్య వైవిధ్యరూప స్థూలప్రపంచ జ్ఞానముగాని కలుగుచున్నది. ఇట్లు ఏకరూప సాక్షిచైతన్యమునందే సర్వమును దర్శించగలవారికి ఈశ్వరుడుకన్పించకపోడు. ఈవిధముగ బాహ్య జగద్రూప సర్వమునందు ఏకరూప జ్ఞానమును దర్శించుట, ఏక రూపమైన సాక్షిరూప చైతన్యమందే, వాసనాంతఃకరణములందు

గలుగు భిన్నవత్తులచే సర్వభిన్న ప్రపంచము తెలియబడుచు
వ్యవహార యోగ్యమై యున్నదనియు తెలియుటయే పై గీతా
శ్లోకార్థము. ఇదియే ఉపనిషత్పార్వతమైన అనేకత్వములో యేకత్వ
దర్శనముచేయుటయే బ్రహ్మసాక్షాత్కారమని యెరుంగవలయును

ఓం తత్ సత్

30. శాంతిమంత్రము (సదసద్వివేకము)

ఓమ్ అసతోమా సద్గమయ, తమసోమా జ్యోతిర్గమయ,
మృత్యోర్మాఽ మృతంగమయ॥

పై మంత్రము పరమశాంతి కొఱకగుచున్నది.

అర్థము :- ఓ భగవానుడా అసత్తునుండి సత్తునకు తీసికొని
పోమ్ము. తమన్ను (చీకటి) నుండి జ్యోతి (వెలుగు) లోనికి తీసు
కొనిపోమ్ము. మృత్యువునుండి అ మృత తత్త్వము ను పొందింప
జేయుము.

సత్తు అసత్తు అని లోకములో రెండు పదార్థములు గలవు.
సత్తంటే ఉన్నదని, అసత్తంటే లేనిదని అర్థము. ఇందు ఉన్నదేదో
ఎప్పుడునున్నది. లేనిదెప్పుడులేదు. ఉన్నదిలేక పోవటంగాని లేని
పదార్థముండడంగాని ఎన్నటికిని సంభవింపదు. ఇది సత్యవిదితము
విచారించినచో మనము ఉన్నదానినిలేదని లేనిది ఉన్నదని భావించు
చున్నాము. ఆత్మచైతన్యము సర్వత్రా సర్వదాయున్నది. దానిని
ఆవిచారితము లేదనుకుంటున్నారు. అట్లే యీ నామ రూపాత్మక
జగత్తు పరిశీలన దృష్టితో జూచినచో లేనిదై నను అనుక్షణమున్నట్లు
చూచుచున్నాము. అనగా అసద్రూపముగానున్న నామరూపము
లలో కన్పించుచున్న కరచరణాద్యవయవతూప సంఘాతము, మనో
బుద్ధేంద్రియాది రూపసూక్ష్మ దేహములను సద్రూపముగా భావించి
వాటికి సహజముగానున్న “పుట్టుట, ఉండుట, వృద్ధిపొందుట,

మారుట, కృశించుట నశించుట, అను ఆరు పరిణామములకు గురి
యగుచు, దుఃఖముల పాలగుచున్నాము. ఇట్టి దుఃఖము మార్పు
జెందుచున్న అసత్పదార్థమునకున్నది కాన మార్పుచెందని సత్ప
దార్థము దుఃఖము లేనిదగును. ఏదైన యొకవస్తువును పరిశీలించి
నచో నదసద్విభాగము మనకు అర్థమగును. ఉదాహరణకు ఘట
మను వస్తువున్నది. అది దానికి కారణమగు మృత్తికకంటె వ్యతి
రిక్తముగాదు. గదా? కాన ఘటమను నామము, రూపము అసత్తే.
మృత్పిండమును విచారించిన అది పృథ్వీ పరమాణువుల సంయో
గమే పృథ్విజల వికారము, జలముతేజఃకార్యము, తేజస్సువాయు
జనితము, వాయువాకాశజన్యము, కాన భౌతిక పదార్థములు ఆకాశ
ముకన్న వేరుగలేవు. ఆకాశమచేతనము. కానదానిపాటికది సిద్ధించదు
దానికి విలక్షణమైన, పరాధీనముగాని స్వతస్సిద్ధమైనది యొకటుండ
వలెను. అలాంటిదొక చైతన్యమే. శ్రుతిః- “అజ్ఞానాద్ బ్రహ్మణో
జాత మాకాశం బుద్ బుద్దోపమమ్, ఆకాశాద్ వాయురుత్పన్నో
వాయోస్తే జస్తతఃపయః అద్యభ్యశ్చ పృథివీజాతా తతోప్రేహియ
వాదికమ్॥”

అర్థము : ఆకాశమునుండి వాయువును, దానినుండి తేజస్సును,
దానినుండి జలమును, దానినుండి పృథివియును, దానినుండి ప్రేహి
యవాది సస్యములును కలిగినవి. కాబట్టిచైతన్యమే అన్నిభావాలకు
చివరి భావము. దానికి కారణంలేదు. కాన అది దేనికి కార్యంకాదు.
కాన అది అవ్యభిచారి అనగా మార్పులేకవికారములేనిది. కనుక అది
సత్తు. నామరూపాది ప్రపంచమంతా ఆకాశంవరకు వ్యభిచరించే
కార్యరూపాలేయని తెలియగలదు. కాబట్టి మూలకారణమైన శుద్ధ
చైతన్యమునకంటె భిన్నముగాలేవు. కనుక చరాచర జగత్తంతా
అసత్తే. ఇది కన్పించుచున్నను, అదిస్థూలముగ కన్పించనప్పటికిని
యామనోబుద్ధేంద్రియాదులకు, స్థూలసూక్ష్మములగ గోచరించున
దంతయు అదేకాని ఇదికాదు. ఎట్లన బల్లఉన్నది, ఘటమున్నది.

కఱ్ఱ యున్నది. అని భావించునపుడు బల్ల, ఘటము, కఱ్ఱ అను భావములు, ఉన్నది, ఉన్నది, ఉన్నది అనుభావములు సమానాధి కరణములుగా కన్పించును, వావిలో బల్ల ఘటము కఱ్ఱ అను భావములు మారుతూ పోతాయి. కాని ఉన్నది అను భావము మార్పు చెందక సదాయున్నది. ఈ ఉండుట అనుభావము బల్ల వగైరాలు నశించినచో లేదుగదాయని ఉహించవచ్చును. ఈ సద్బుద్ధి బల్ల వగైరా నామరూపములు గోచరించినపుడు ఉన్నదియని తెలిసికొనును. అవిలేనపుడు అనగా విశేషనామరూపములు నశించినపుడు సత్ అనే ఉనికికి క్షతిలేదు. ఏలయనగా బల్ల వగైరాలు ఉన్నవని ఎలా చూచావో వాటి యభావమును గూడ ఉన్నదనే చూస్తూ యున్నాము. కాన వస్తువుగా నున్నపుడు లేనపుడు సద్బుద్ధియుండనేయున్నది. బల్లయను బుద్ధి యొకచోట యున్నది. మరియొకచోటలేదు. ప్రపంచములో అణువు మొదలు ప్రతివస్తువుల నామరూపభావనలు మార్పుజెందుచున్నవి. గాన అంతా అసత్యే. అనగా వాని వాని విశేషరూపాలలో అవిలేవు. అన్ని సద్రూపంగా మాత్రము ఏకంగ నున్నవి. ఎండమావుల్లో నీరు కన్పించుచున్నను, వివేకి ఎట్లు సూర్యకిరణాలే అట్లు భావించుచున్నవని తలంచునో, అట్లే నామరూపములుగా విశేషించి వేరు వేరుగా కన్పించుచున్నను, వివేకి ఆధారమైన సత్పదార్థమునే చూచును. సత్పదార్థమునకు రూపము లేదు. అసత్పదార్థమునకు రూపముగలదు. కాన సత్తనేదాని వివిధరూపాలే యీ నామరూపాత్మక ప్రపంచము. సద్రూపముగా యివి సత్యంగాని, తద్రూపంగా కావని సమన్వయించుకున్నచో “సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ” (చా. ఉ. 3.14-1) యను శ్రుత్యార్థమును తెలిసిన వారమగుదుము. అన్ని విశేషరూపములందు అనువర్తించి యున్న చైతన్యముమగుర్తించుటయే “తత్త్వదర్శనం యద్భావంతద్భవతి.” దేనిలో తాదాప్యముబొందితే అదేఅవుతాడు మానవుడు. మనమందరము అసద్రూపమైన దేహముతో తాదాప్యము

పొందియున్నాము. అందుచే దానివికారలక్షణములే మనకు సంక్రమించినవి. కాన ఆ వికారములకు దుఖించకకలదు. సత్పదార్థము లేక ఆత్మానాత్మ విచారణచేసిన తర్వాత విశేషనామ రూపములుగా కన్పించు మనమందరము ఏకరూపమైన, మార్పుచెందని నిత్యమైన స్వప్రకాశమైన సర్వప్రకాశమైన సద్రూపమే అయి వున్నామని తెలియగలము. ఇట్టి బ్రహ్మరూపమును తెలిసికొన్నవాడు “బ్రహ్మ ఏత్ బ్రహ్మైవభవతి” అని శ్రుతి చెప్పుచున్నది. ఇప్పుడు దుఃఖము నకు స్థానములేదు. నిత్యానంద స్వరూపమేయైయున్నది. ఇట్టివిచారణచేత మాత్రమే పైశాంకిమంత్రములోని “అసతోమాసద్గమయ” అనుదానిని అనగా అసద్రూప నామరూప భావతాదాప్యమునుండి సద్రూపమైన, మననిజరూపమైన చైతన్యభావనయందు తాదాప్యంబొందుటవలన మాత్రమేగాని వేరు మార్గములేదని గ్రహించవలెను

రెండవ చరణము “తవ సోమా జోగ్యమయ అనగా చీకటి నుండి (తమస్సునుండి) వెలుగులోనికి (ప్రకాశములోనికి) తీసికొని పొమ్ము ఆత్మజ్ఞానికి ఏది పగలుగా నుండునో అజ్ఞానికది రాత్రిగా నుండును. అజ్ఞానికి ఏదిపగలుగానుండునో ఆత్మజ్ఞానికది రాత్రిగా నుండును.

శ్లో॥ యానిశా సర్వభూతనాం తస్యాం జాగర్త సంయమి॥

యాస్యాంజాగ్రతి భూతాని సానిశాపశ్యతోమునేః॥ భగ. 2-69

ప్రాణికోట్లు జాగ్రదవస్థయందు స్థూలదేహమునను, స్వప్నావస్థయందు సూక్ష్మదేహమునను, సుషుప్తివస్థయందు కారణదేహమందున విహరింతురు పిదప సుషుప్తినుండి స్వప్నములోనికి స్వప్నమునుండి జాగ్రత్తలోనికి వచ్చుచుందురు. మాండుక్య కారి కలయందు మూ॥ దక్షిణాక్షిముఖే విశ్వోమనన్సన్తస్తుతైజసః॥ ఆకాశేచహృదిప్రాజ్ఞస్త్రిదా దేహవ్యవస్థతః॥ యని గలదు. టీ॥ విశ్వం దక్షిణాక్షిద్వారమునను, తైజసుడు మనస్సునను, ప్రాజ్ఞుడు హృదయాకాశమునను వ్యవహరించుచున్నారు. ఇట్లాత్మ యొకటి

దేహమునందు మూడువిధములుగా యున్నాడు ఈ మూడును
 మాయాలోకములు అనగా సుప్తియందాత్మా గ్రహణము, స్వప్న
 జాగ్రతులయందు ఆత్మాగ్రహణమే గాక అన్యదా గ్రహణముకూడ
 కలిగియుండును. ఇంద్రియ నిగ్రహముగలిగి వానికి విలక్షణమైన,
 స్వప్రకాశమైన, సర్వఅవస్థాప్రకాశకమైన తురీయమునందు యోగి
 యుండును. పగలంటే ఇక్కడ నిజముగా పగలుగాదు. మనము
 పగలని భ్రమపడుచున్నది. నామరూపాత్మక ప్రపంచమే. కాన
 పగలని మన భావంతేని ప్రపంచాన్ని మన అజ్ఞానంచేత ఉన్నట్లు
 దర్శించుచున్నాము వ్యవహరించుచున్నాము. స్వప్నములో మన
 మనేకమైన చిత్రవిచిత్ర దృశ్యాలు చూచెదము వ్యవహరించెదము.
 అప్పుడదియంతా తాత్కాలికంగా పగలే. అయినా అది పగలుకాదు
 గదా! అనగా రాత్రినే పగలుగా భావించి చూచి వ్యవహరించు
 చున్నాడు. స్వప్నదృక్కు కాని మేలుకొనియున్నవానికి అదిరాత్రి
 అట్లే అజ్ఞాని ప్రపంచమని చూచుదానిని జ్ఞాని బ్రహ్మముగాజూచును
 అజ్ఞానికి యీ ఆరోపిత నామరూపాత్మకమైన ప్రపంచము గోచరిస్తే
 జ్ఞానికి హస్తీభాతి ప్రియరూపముగ బ్రహ్మమే గోచరించును. ఈ
 సమస్తము బ్రహ్మతత్త్వముగా దర్శించుటయే యోగము. స్వత
 స్సత్తారహితమై ఆత్మయందారోపితమై, వికారవంతమైన అనాత్మ
 పదార్థమును సత్యమనినమ్మి దుఃఖముల పొలగుట “తమస్సు” గా
 చెప్పబడినది. స్వసత్తాస్ఫూర్తి గలిగి స్వయంప్రకాశమై, సర్వప్రకాశ
 కమైన ఆత్మను పరమార్థ సత్యముగా భావనచేసి, నిత్యానందముగ
 నుండి పరమశాంతిని బొందియుండుట “జ్యోతి”గా వచించడమై
 నది. అనగా అనాత్మయందు సత్యభావనను వదిలి ఆత్మయందు
 సత్యభావనచేయుట. మూడవచరణము:- “మృత్యోర్మాన్ మృతంగ
 మయ” అనగా మృత్యువునుండి అమృతత్వమును పొందింప
 జేయుము. అసద్రూపమైన, తమోరూపమైన, వికారవంతమైన
 నామరూప సత్యత్వభావమువలన అనగా శరీర సంఘాతమునందు

సత్యత్వభావన యున్నపుడు శరీరపు చివరివికారమగు మరణము జొందుచున్నాము. కాన శరీరమునందు సత్యభావనచేయుట మృత భావన. నిత్యసత్యమైన జరామరణ రహితమైయున్న ఆత్మభావన అమృతభావన. కాన శరీరభావననువీడి ఆత్మభావన చేయుటయే అమృతత్వమును బొందుటయని గ్రహించవలెను.

గ్రహించవలసిన విషయములు:- సత్తు = ఆత్మ, అసత్తు = శరీరము. ఆత్మ ఎల్లపుడును ఉండునది. శరీరము ఎప్పుడులేనిది. అనిచెప్పి వానిమధ్య విరోధము చూపగూడదు. ఇది మనస్సుకు గన్పించు విరోధముమాత్రమే “ఇదిఅంతయు మున్నుండు అసత్తు గానే యుండెను. దానినుండియే సత్తు జనించెను” (తై . ఉ. ౩-7) అని ఉపనిషత్తు చెప్పుచున్నది అసత్తు సత్తునకు నిషేధకము గాదు అని యీ వాక్యము చెప్పుచున్నది. నిషేధకమైనచో అనగా అసత్తు కేవలము శూన్యమేయైనచో దానినుండి సత్తు జనింపజాలదు గదా! కనుక సత్తునుగురించిమనకుగల అత్యంతఅమూర్తభావనను సైతం మించినయొక అజ్ఞేయసత్తే అది (అసత్తు) కావలెను. ఇక్కడమనకు స్పష్టపడునదేమనగా బ్రహ్మము అసత్తు అనబడునపుడు ఈఅసత్తు శబ్దంబ్రహ్మంసత్తు కాదనిచెప్పదు, అసత్తు బ్రహ్మంయొక్క వాస్తవ అభివ్యక్తి కాదని చెప్పదు. కాని బ్రహ్మము తన అభివ్యక్త సత్తుచేత పరిమితముకాదు అనిమంత్రము తెలుపును తననుతాను అభివ్యక్తం చేసుకొనగల బ్రహ్మముయొక్క స్వేచ్ఛను “సత్తు” శబ్దంతెలుపగా ఆ అభివ్యక్తి నుండి బ్రహ్మమునకుగల స్వేచ్ఛను “అసత్తు శబ్దము తెల్పును. ఇకస్వేచ్ఛ ఒకసద్భావము గాన సత్తు అసత్తు శబ్దములు రెండును బ్రహ్మముయొక్క రెండు సద్భావములనే తెల్పును. వివేకబుద్ధితో సత్తునుమారని ఆత్మగాను, అసత్తునుమారుచుండుదాని విస్తారముగాను దర్శించగలము. అసత్తు ఆత్మకు అభివ్యక్తి సాధన మగు స్వీయశక్తి. అట్టి నాయుందనాదిగా నాత్మశక్తి యలరు నవ్య క్తమయి జగదాదియగుచు అని సీతారామాంజనేయము చెప్పు

చున్నది. కాన అసత్తును లేనిదియనుకొనుట ఉచితముగాదు. శ్లో॥
 నాసతో విద్యతేభావో-నాభావో విద్యతేసతః॥ ఉభయోరపిదృష్టోంత-
 స్త్వనయోస్తత్త్వ దర్శిభిః॥ భగ. 2-16. అసత్తునకు ఉనికియేలేదు
 సత్తునకు లేమియులేదు. తత్త్వ దర్శులు యీ రెంటియొక్కయు
 యిట్టితత్త్వమున దర్శించియున్నారు. అన్నింటిలోను అనువర్తించి
 యుండు ఆత్మనుదర్శించి పట్టుకోవడమే తత్త్వదర్శనము అప్పుడు
 యీఅనాత్మప్రపంచముగూడ ఆయావిశేషరూపాలుగా ఆత్మరూపం
 గానే గోచరిస్తుంది. అప్పుడు ఆత్మానాత్మలరెండింటిని ఆత్మరూపం
 గా జూచినట్లు ఉభయోరపి దృష్టోంతః అంటే ఏవిధముగా తెలియ
 వలెను. మరి (తై.ట.2-6) “శ్రుతి సత్యంచాన్యతంచ సత్యమభవత్
 యదిదంకిజ్ఞ తత్సత్యమిత్యా చక్షతే” సత్యమేసత్యము - సత్యమూ
 అయినది. ఇది అంతా అదే అయినది. ఆత్మయొక్కటే సత్యమైన
 వ్పటికి జనులు సత్యము. అసత్యము (సత్తు, అసత్తు)అని వ్యవహా
 రించు రెండునుగూడ ఆత్మయే అయివున్నదనిచెప్పెను. ఆధ్యాస్య
 భాష్యమునందుగూడ సత్యాన్యతం మిధునీకృత్యాలోక వ్యవహారః
 అని చెప్పబడియున్నది. అనగా సత్తు, అసత్తు కలసియే లోకవ్యవ
 హారము కాన సత్, అసత్, తమస్సు, జ్యోతి, మృతం, అమృతం
 అను అన్నిభావనలు విచారించి ఆధారమును ఆరోపితమును వివే
 చించి, ఆరోపితభావమును విడిచి, ఆధారభావమునందు నిధి ధ్యాస
 నము చేసికొని సర్వభావములకు మూలమగు పరమాత్మయందు
 భావరహితముగా నుండుటయే పరమశాంతి. అట్టి పరమశాంతినే పై
 శాంతిమంత్రము మనకు శ్రుతి యుక్తి స్మృతి అనుభవములతో
 వేనోళ్ళ చాటుచున్నది.

ప్రతిదిన స్మరణీయములు

గాయత్రీ మంత్రము.

ఓమ్ భూర్భువఃస్వవః తత్స వితుర్వరేణ్యం,
భగోదేవస్య ధీమహి ధియో, యోనః ప్రచోదయాత్.॥

అను బ్రహ్మ గాయత్రీ మంత్రమును ప్రతిరోజు ఉదయము
(30 నిమిషములు అరగంట) నిశ్చల మనస్సుతో జపింతురుగాత,
అట్లనే సాయంత్రము జపించవలెను.

ప్రాతఃస్మరణమ్.

ప్రాతఃస్మరామి హృదిసంస్ఫురదాత్మతత్త్వం
సచ్చిత్సఖం పరమహంసగతిం తురీయమ్।
యత్ స్వప్నజాగర సుషుప్తియైతి నిత్యం
తద్బ్రహ్మ నిష్కలమహం న చ భూతసజ్జ ॥ 1

ప్రాతర్భజామి మనసాం వచసామగమ్యం
వాచో విభాన్తి నిఖిలా యదనుగ్రహేణ।
యన్నేతి నేతి వచనైర్నిగమా అవోచం
స్తం దేవదేవ మజమచ్యుత మాహురగ్ర్యమ్॥ 2

ప్రాతర్నమామి తమసః పరమర్కవర్ణం
పూర్ణం సనాతనవదం పురుషోత్తమాఖ్యమ్।
యస్మిన్నిదం జగదశేషమ శేషమూర్తౌ
రజ్వాం భుజ్జమ ఇవ ప్రతిభాసితంవై.॥ 3

శ్లోకత్రయమిదం పుణ్యం లోకత్రయ విభూషణమ్।
ప్రాతఃకాలే పఠేద్ యన్తుస గచ్ఛేత్ పరమం పదమ్॥ 4

బ్రహ్మను సంధానము

- అహమేవ పరంబ్రహ్మ వాసుదేవాఖ్య మవ్యయమ్।
ఇతి స్యాన్నిశ్చితో ముక్తోబద్ధ ఏవాన్యథా భవేత్॥
- అహమేవ పరంబ్రహ్మ నిశ్చితం చిత్త చిన్మతామ్।
చిద్రూపత్వాదసజ్గత్వాద బాధ్యత్వాత్ ప్రయత్నతః॥ 2
- అహమేవ పరంబ్రహ్మ న చాహం బ్రహ్మణఃప్రథక్।
ఇత్యేవం సముపాసిత బ్రహ్మణో బ్రహ్మణి స్థితః॥ 3
- సర్వోపాధివినిర్ముక్తం చైతన్యం చ నిరన్తరమ్।
తద్ బ్రహ్మహమితి జ్ఞాత్వా కథం వర్ణాశ్రమీ భవేత్॥ 4
- అహం బ్రహ్మస్మి యోవేద స సర్వం భవతి త్విదమ్।
నాభృత్యా ఈశతే దేవాస్తేషామాత్మా భవద్ది సః॥ 5
- అన్యోఽసావహ మన్యోఽస్మి త్యుపాస్తే యోఽన్య దేవతామ్।
న స వేద నరో బ్రహ్మ స దేవానాం యథా పశుః॥ 6
- అహమాత్మా న చాన్యోఽస్మి బ్రహ్మైవాహం న శోకభాక్।
సచ్చిదానందరూపోఽహం నిత్యముక్త స్వభావవాక్॥ 7
- ఆత్మానం సతతం బ్రహ్మ సంభావ్య విహరన్తియే।
న తేషాం దుష్కృతం బ్రహ్మ సంభావ్య విహరేత్ సుఖమ్।
క్షణం బ్రహ్మహమస్మితి యః కుర్యాదాత్మచిన్తనమ్॥ 8
- తన్మహాపాతకం హన్తి తమః సూర్యోదయో యథా।
అజ్ఞానాద్ బ్రహ్మణో జాత మకాశం బుద్బుదోపమమ్॥ 9
- ఆకాశాద్ వాయురుత్పన్నో వాయోస్తేజస్తతః పయః।
అదృశ్యోఽపృథివీ జాతా తతో వ్రీహియవాదికమ్॥ 10
- పృథివ్యున్మి పయో వహ్నో వహ్ని ర్వాయా నభస్యసౌ।
నభోఽప్యవ్యాకృతే తచ్చ శుద్ధేఽస్మ్యహం హరిః॥ 11

- అహం విష్ణు రహం విష్ణు రహం విష్ణు రహం హరిః।
కర్తృభోక్త్రాదికం సర్వం తదవిద్యోత్త మేవచ॥ 12
- అచ్యుతోఽహ మనంత్రోఽహం గోవిందోఽహ మహం హరిః।
ఆనందోఽహం శేషోఽహ మజోఽహమమృతో స్మృహమ్॥ 13
- నిత్యోఽహం నిర్వికల్పోఽహం నిరాకారోఽహ మవ్యయః।
సచ్చిదానందరూపోఽహం పంచకోశాతిగోఽస్మృహమ్॥ 14
- అకర్తాహ మభోక్తాహ మసంఖ్యః సరమేశ్వరః।
సదా మత్సన్నిధానేన చేష్టతే సర్వమింద్రియమ్॥ 15
- ఆదిమధ్యాంతముక్తోఽహం నబద్ధోఽహం కదాచ న।
స్వభావనిర్మలః శుద్ధః స ఏవాహం న సంశయః॥ 16
- బ్రహ్మైవాహం న సంసారీ ముక్తోఽహమితి భావయేత్।
అశక్నువాన్ భావయితుం వాక్యమేతత్ సదాభ్యసేత్॥ 17
- యదభ్యాసేన తద్భావో భవేద్భ్రమర కీటవత్।
అత్రాపహాయ సందేహమభ్యసేత్ కృతనిశ్చయః॥ 18
- ధ్యానయోగేన మాసైకాద్ బ్రహ్మహత్యాం వ్యపోహతి।
సంవత్సరం సదభ్యాసాత్ సిద్ధ్యష్టక మవాప్నుయాత్॥ 19
- యావజ్జీవం సదాభ్యాసాజ్జీవన్ముక్తోభవేద్ యతిః।
నాహం దే హో న చ ప్రాణో నేంద్రియాణి తదైవ చ॥ 20
- న మనోఽహం బుద్ధిశ్చనైవ చిత్తమహంకృతిః।
నాహం పృథ్వీ న సలిలం న చ వహ్నిస్తథాఽనిలః॥ 21
- న చాకాశో నశబ్దశ్చ న చ స్పర్శస్తథా రసః।
నాహం గన్ధో న రూపం చ న మాయాహం న సంస్కృతిః॥ 22
- సర్వదా సాక్షిరూపత్వాత్ శివ ఏవాఽస్మి కేవలః।
మయ్యేవ సకలం జాతం మయి సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్॥ 23

మయి సర్వం లయం యాతి తద్ బ్రహ్మస్మ్యహ మద్యయమ్ |
సర్వజ్ఞోఽహ మనంతోఽహం సర్వేశః సర్వశక్తిమామ్ || 24

ఆనందః సత్యబోధోఽహమితి బ్రహ్మనుచింతనమ్ |
అయం ప్రసఞ్చో మిధ్యైవ సత్యం బ్రహ్మహమవ్యయమ్ || 25

అత్ర ప్రమాణ వేదాంతా గురవోఽనుభవస్తథా |
బ్రహ్మైవాహం న సంసారీ న చాహం బ్రహ్మణః పృథక్ || 26

నాహం దేహో న మే దేహః కేవలోఽహం సనాతనః |
ఏకమేవా ద్వితీయం వై బ్రహ్మణో నేహ కిచ్చనః || 27

హృదయ కమలమధ్యే దీపవత్ వేదసారం,
ప్రణవమయమతర్క్యం యోగిభిర్ధ్యానగమ్యమ్ |
హరి గురు శివయోగం సర్వభూతస్థమేకం,
సకృదపి మనసావై చింతయేద్ యః సముక్తః || 28

దక్షిణామూర్తి స్తోత్రము

మౌనవ్యాఖ్యా ప్రకటిత పరబ్రహ్మతత్త్వం యువానం,
వర్షిష్టానైవ నదృషిగణై రావృతం బ్రహ్మనిష్ఠరైః |
ఆచార్యేష్ట్రం కరకలితచిన్ముద్ర మానస్తమూర్తిం,
స్వాత్మా రామం ముదితవదనం దక్షిణామూర్తి మీడే ||

విశ్వం దర్పణదృశ్యమాననగరీతుల్యం నిజాంతర్గతం
పశ్యన్నాత్మని మాయయా బహిరివోద్భూతం యథా నిద్రయా |
యస్మాన్మాత్కురుతే ప్రబోధసమయే స్వాత్మాన మేవాద్యయం
తస్మై శ్రీగురుమూర్తయే నమ ఇదం శ్రీదక్షిణామూర్తయే || 1

బీజస్యాంతరివాంకురో జగదిదం ప్రాజ్ఞీర్వికల్పం పున-
 ర్మాయాకల్పిత దేశకాలకనలనా వైచిత్ర్య చిత్రీకృతమ్ ।
 మాయావీవ విజృంభయత్యపి మహాయోగీవ యస్సేన్విచ్ఛయా
 తస్మై శ్రీగురుమూర్తయే నమ ఇదం శ్రీదక్షిణామూర్తయే॥ 2

యస్యైవ స్ఫురణం సదాత్మక మసత్కల్పార్థగం భాసతే
 సాక్షాత్త్వమసీతి వేదవచసా యో బోధయత్యాశ్రితాన్ ।
 యత్సాక్షాత్కరణాద్భవేన్న పునరావృత్తిర్భవాంభోనిధౌ
 తస్మై శ్రీగురుమూర్తయే నమ ఇదం శ్రీదక్షిణామూర్తయే॥ 3

నానాచ్ఛిద్ర ఘటోదరస్థిత మహాదీప ప్రభాభాస్వరం
 జ్ఞానం యస్యతు చక్షురాదికరణద్వారా బహిస్స్పందతే ।
 జానామీతి యమేవభాంతమనుభాత్యేతత్సవస్తం జగత్
 తస్మై శ్రీగురుమూర్తయే నమ ఇదం శ్రీదక్షిణామూర్తయే॥ 4

దేహం ప్రాణమపీంద్రియాణ్యపి చలాం బుద్ధించ శూన్యం విదుః
 స్త్రీబాలాంధజడౌపమాస్త్వహమితి భ్రాంతా భృశం వాదినుః
 మాయాశక్తి విలాసకల్పిత మహావ్యామోహ సంహరిణీ
 తస్మై శ్రీగురుమూర్తయే నమ ఇదం శ్రీదక్షిణామూర్తయే॥ 5

రాహుగ్రస్త దివాకరేందు సదృశో మాయాసమాచ్ఛాదనాత్
 సన్నాతః కరణోపసంహరణతో యోఽభూత్సుషుప్తః పుమాః ।
 ప్రాగస్వాప్నమితి ప్రబోధసమయే యః ప్రత్యభిజ్ఞాయతే
 తస్మై శ్రీగురుమూర్తయే నమ ఇదం శ్రీదక్షిణామూర్తయే॥ 6

బాల్యాదిష్యపి జాగ్రదాదిషు తథా సర్వా స్వవస్థా స్వపి
 వ్యావృత్తా స్వసువర్తమాన మహమి త్యంతస్సుప్తరంతం సదా ।
 స్వాత్మానం ప్రకటికరోతి భజతాం యో భద్రయా ముద్రయా
 తస్మై శ్రీగురుమూర్తయే నమః ఇదం శ్రీదక్షిణామూర్తయే॥ 7

విశ్వం పశ్యతి కార్యకారణతయా స్వస్వామిసంబంధతః
 శిష్యాచార్యతయా తదైవ పితృపుత్రాద్యాత్మనా భేదతః।
 స్వప్న జాగ్రతివా యఏష పురుషో మాయాపరిభ్రామితః
 తస్మై శ్రీగురుమూర్తయే నమ ఇదం శ్రీదక్షిణామూర్తయే॥ 8

విశ్వం పశ్యతి కార్యకారణతయా స్వస్వామిసంబంధతః
 శిష్యాచార్యతయా తదైవ పితృపుత్రాద్యాత్మనా భేదతః ।
 స్వప్న జాగ్రతివా యఏష పురుషో మాయాపరిభ్రామితః
 తస్మై శ్రీగురుమూర్తయే నమ ఇదం శ్రీదక్షిణామూర్తయే॥ 9

భూరంభాం స్యనలోనిలోఽబర మహర్నాథో హిమాంశుః పుమాన్,
 ఇత్యాభాతి చరాచరాత్మకమిదం యస్యైవ మూర్త్యష్టకమ్।
 నాన్యత్కించన విద్యతే విమృశతాం యస్మాత్పరస్మాద్విభోః
 తస్మై శ్రీగురుమూర్తయే నమ ఇదం శ్రీదక్షిణామూర్తయే॥ 10

సర్వాత్మత్వమితి స్ఫుటీకృతమిదం యస్మాదముష్మిన్ స్తవే
 తేనాస్య శ్రవణా త్తదర్థమననా ధ్యానాచ్చ సంకీర్తనాత్।
 సర్వాత్మత్వమహావిభూతిసహితం స్యా దేశ్వరత్వం స్వతః
 సిద్ధ్యే త్తత్పున రష్టధా పరిణతం చైశ్వర్య మవ్యాహతమ్॥ 11

స ర్వ శా స్త్ర సా ర ము

“ధర్మో విశ్వస్య జగతః ప్రతిష్ఠా”

సమస్త జగత్తునకు ధర్మము ఆధారము.

“యతో ధర్మస్తతో జయః”

ఎక్కడ ధర్మముండునో అక్కడ జయ ముండును.

“ధర్మో రక్షతి రక్షితః”

మనము ధర్మమును కాపాడిన మనలను ధర్మము కాపాడును.

“స్వకర్మణా త మభ్యర్చ్య”

స్వధర్మానుష్ఠానమే పరమేశ్వరారాధనము.

“తస్మాత్ సిద్ధిః తపసః”

స్వధర్మానుష్ఠాన మనెడి తపస్సువలన అభీష్టసిద్ధి యగును.
కాశన ఎవరి ధర్మములను వారు చక్కగా నిర్వర్తింపవలెను.
దానిచేత లోకక్షేమ మగును.

“న గురో రధికమ్”

సద్గురువును మించిన దేదియును లేదు.

“మా మేకం శరణం వ్రజ”

నన్నొక్కనినే శరణు జొచ్చుము.

“ఏకం మాం శరణం వ్రజ”

అఖండముగా నుండు నన్ను శరణు జొచ్చుము.

“తత్త్వమేవ త్వమేవ తత్”

అదియే నీవు. నీవే అది.

“నేహ నానాస్తి కించన”

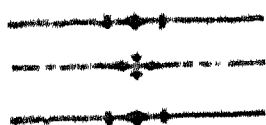
ఇచట నానాత్వమేమియు లేదు—ఇందు ఏదియు లేదు.

“స ఆత్మా”

అదియే ఆత్మ - అదియే నిజరూపము.

“అఖండై కరసం సర్వమ్”

సర్వము అఖండము, ఏకరసము—అభిన్నస్వభావము.

తప్ప, ఒప్పుల పట్టిక

పాట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
3	8	ఱ	ఱ
	17	ఘంటాపద	ఘంటాపథ
4	17	బ్రహ్మము	బ్రహ్మను
5	12	దహిమింప	దమింప
	13	తాతు	తీతు
6	16	భక్తిస్తద	భక్తిశ్రద
8	23	భోక్త	భోక్త
9	12	కగత్తు	జగత్తు
12	5	ఉత్పా	ఉత్పా
	24	హర్మనో	హర్మనో
14	3	అకృతీ	అకృతీ
	19	వస్తునుం	వస్తువుం
	14	భావిసే	భావిస్తే
16	4	నిస్సంతు	నిస్సంతు
17	15	శ్రోతం	శ్రుతం
	16	ప్రాణేనవ	ప్రాణేనన
	18	యేదప్రాణః	యేనప్రాణః
	22	ఆరూర	ఆరూర
19	9	తరజింప	రజింప
	10	చాచి	భా
	26	చునన్ను	చున్నను
23	2	చిత్రే	చిత్రే
26	16	యనబడును	మనబడును
	21	యనబుడును	మవబడును
27	6	లభ్యతే	లభతే
	8	యనబడును	మనబడును
37	13	కర్తృత్వి	కర్తృత్వ
38	15	అనుసరము	అవసరము
39	22	భయగ్రస్తు	భయగ్రస్తు

పూట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
40	17	ఏదె వ	ఏదె న
42	2	మానస్యా	మానసాస్య
	3	దృష్టిస్యా	దృష్టిసాన్య
	17	దృతదై	దృతై
41	1	తిఞ్చ	కిఞ్చ
45	11	నదివ్యాకృత్వము	నదవ్యాకృతము
46	9	ఆదిదేడని	అదిదేవుడేని
	15	దిష్టా	దిష్టాన
48	10	ప్రలయ	ప్రళయ
50	27	మైన	మైన
52	13	తద్రబ్ధహ్మయ	తద్రబ్ధహ్మయ
54	2	నారయ	నారాయ
	27	భాగము	భోగము
57	8	మోక్కటి	యోక్కటి
58	6	మంజం	మంజం
59	6	యిందేది	యిందేది
60	19	జానేం	జానేం
	20	అంత	అంతః
61	11	బహిర్గ	బహిర్గత
62	12	రహితాధిక	రహితాంతః
63	5	అవస్థలు	అవస్థలు
	12	స్థితి	స్థిత
	16	యుండదు	గలిగియుండుట
	22	ప్రత్య	ప్రత్యక్
64	22	విశ్వభావే	విశ్వాభావే
65	24	గాను	గాదు
66	26	విద్యివిదా	విద్యావిద్యా
	27	బ్రాంతితిత్	బ్రాంతిత్
67	4	బ్రహ్మజాను	బ్రహ్మజ్ఞాను
68	9	హేతువై	హేతువై
	12	నిష్టదని	నిష్టదని
	14	గలదు	—

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
68	16	దునను	దున్నను
69	1	రూపుడగు	రూపుడుగ
	5	మీదయ	మదీయ
71	8	సరూప	స్వరూప
72	16	ఐదేది	ఏదేది
74	3	మనస్సుక	మనస్సునకు
76	14	బిందుప	బిందూప
77	20	యండవు	యందవు
78	20	సూర్యుడే	సూర్యుడి
79	8	నిద్రలోనికి	నిద్రలోని
81	19	ఇట్లేను	ఇట్లైనను
82	15	మోక్షరూగ	మోక్షరూప
84	14	అనుభవించు	అనుభవించ
85	16	తత్తజ్జీన	తత్త్వజ్ఞాన
86	10	మాత్రమమవుడు	మాత్రమంటవు
89	5	సంసారము	సంస్కారము
89	2	నలభ్యం	నలభ్య
90	10	అతడేయే	అతడాయా
91	17	బబస్పర్ష	శబ్దస్పర్ష
92	17	మనాదుల	మననాదుల
93	5	చిత్రప్రకా	చిత్రప్రకా
	22	నేనేవ	నేనెవ
94	27	నని	నవి
95	23	సాక్షికి	సాక్షికి
96	21	కొక్కనికి	కొక్కనికి
97	7	మోక్షార్థ	మోక్షార్థి
	11	బాధ	బోధ
98	26	కఠినాది	కఠినాది
99	23	చిత్తమును	చిత్తమును
100	6	మహాత్మాం	మహాతాం
	6	యతాః	యతః

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
100	12	సానుయతే	సానుమతే
	18	మ్య	మ్య
102	2	శాస్త్రము	శాస్త్రము
	24	బ్రహ్మత	బ్రహ్మత
103	13	నోచనె	నాచేనె
105	2	ప్రత్యభిన్న	ప్రత్యగభిన్న
	13	పరమతాః	పరమతా
106	19	బ్రహ్మసి	బ్రహ్మక
108	5	వలనె	వలనె
110	10	ప్రత్యభిన్న	ప్రత్యగభిన్న
111	19	నిష్పంచ	నిష్పంచ
116	3	నద్వి	నద్వి
	9	చున్నడు	చున్నడు
117	21	ఇష్ట	ఇష్ట
	23	తాకికో	తాకిక
118	2	నాయనా	సాయనా
119	25	సర్వాపాదు	సర్వోపాదు
120	2	నేకత్వము	నేకత్వ
121	23	యనహ	యజహ
122	20	వరించు	వర్తించు
123	1	అక్ష్యము	లక్ష్యము
	2	లక్షణము	లక్షణము
	4	మహశ్యము	మశ్యము
124	1	పాదన	పాదాన
	2	పాదనత్వ	పాదానత్వ
	23	యథాస్మది	యథాస్మధి
125	9	తాదాత్మ	తాదాత్మ్య
	27	నివారణ	నివారణకు
126	4	దేశం	దేశ
	24	అనతేన	అనతేన
129	1	స్పృశించెనని	స్పృశించెనస

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
131	8	సుహసనః	మహానసః
	25	ఘటమానయమను	ఘటమానయము
137	15	స్తద్వైక్య	స్తద్వైక్య
139	10	పురుషుని	పురుషుల
142	7	దైత	ద్వైత
143	2	వితథము	వితథము
	10	స్వభావముగా	స్వభావముగా
144	2	ప్రణశ్యతిః	ప్రణశ్యతి
	6	రూపదసి	రూపరస
	14	ద్వనాత్మక	ద్వనాత్మక
	16	ద్వనాత్మక	ద్వనాత్మక
	17	ద్వనాత్మక	ద్వనాత్మక
	20	ద్వనాత్మక	ద్వనాత్మక
145	24	భూతములను	భూతముల
149	11	వస్తుగా	వస్తువుగా
	17	భావించు	భావించు
150	18	జాగర్	జాగర్
	21	సుషుప్తి	సుషుప్తి
	24	మనస్సన్త	మనస్సన్త
	25	దేహ	దేహ
	25	వ్యవస్థితః	వ్యవస్థితః
152	6	మన్నించ	గమనింప
153	9	ఏ విధము	యీ విధము